การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ จังหวัดนราธิวาส

นันทะ ศรีเจริญโชติ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ

เผยแพร่ผลงานวิชาการ
www.kroobannok.com

โรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

นันทะ ศรีเจริญโชติ. (2551). การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จังหวัดนราธิวาส

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม พัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ประเมินและเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนและด้านการเรียนรู้ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จำนวน 290 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจชนิดมาตราประมาณค่า จำนวน 2 ฉบับ และแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า จำนวน 4 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบของนักเรียนและครู อยู่ในระดับมาก ผลการสำรวจ พบว่า ต้องการให้พัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

2. ผลการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ปรากฏว่า ในรูปแบบมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ขั้นตอน เริ่มต้นจาก 1) การออกแบบ 2) การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผลที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักรด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ได้รูปแบบการปฏิบัติงานที่สอดคล้องและส่งผลร่วมกันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ใน 3 ด้าน คือการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนและคุณภาพการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้

3. ผลการประเมินและเปรียบเทียบการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า การพัฒนาการบริหาร อยู่ในระดับมาก และการบริหารมีพัฒนาการสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านทักษะการสอนของครู อยู่ในระดับมาก และครูมีทักษะการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากและผู้เรียนมีการพัฒนาทางด้านการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน อยู่ในระดับมากและมีความพึงพอใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของครู อยู่ในระดับมากและมีความพึงพอใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมากและมีความพึงพอใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิตติกรรมประกาศ

การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสครั้งนี้ ประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง โดยได้รับความอนุเคราะห์จากครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ที่ร่วมมือสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และได้เก็บข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นการดำเนินงานในปีการศึกษา 2549 จนกระทั่งสิ้นปีการศึกษา 2550 อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ นายนิพัฒน์ มณี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ที่มีคุณค่าในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.พิสณุ ฟองศรี ผู้ทรงคุณวุฒิการประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา ที่สละเวลาช่วยตรวจสอบและให้คำแนะนำแก้ไขปรับปรุง นวัตกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน คือ นางสายสมร ยุวนิมิ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 1 นายเสริม คงประเสริฐ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 1 นายพันธราวุธ ศรีแก้ว ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 นายเทอดศักดิ์ ถาวรสุทธิ์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 1 นางอรวรรณ รูปสูง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดทำนบตางหน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต 1 ที่ได้กรุณาช่วยตรวจสอบนวัตกรรมและเครื่องมือ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้ มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณ นายปรีดา แก้วพรหมลัด ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านปะลุกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ที่กรุณาช่วยตรวจทานความถูกต้อง ด้านเนื้อหาภาษา และการจัดรูปแบบต้นฉบับเอกสาร จนงานวิจัยฉบับนี้ ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อนึ่ง ประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดาและบูรพาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยมีความมานะพยายามศึกษา และสามารถดำรงตนจนประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งตลอดมา

นันทะ ศรีเจริญโชติ
ผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ ..... ก

กิตติกรรมประกาศ ..... ข

สารบัญ ..... ค

สารบัญตาราง ..... จ

สารบัญภาพ ..... ฉ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย 6

ขอบเขตของการวิจัย 6

สมมติฐานการวิจัย 7

นิยามศัพท์เฉพาะ 7

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 11

ทฤษฎี รูปแบบ และกระบวนการบริหาร 26

แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 43

แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการเรียนรู้ 54

สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 67

ความพึงพอใจ 78

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 84

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 100

การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 100

การสร้างและพัฒนารูปแบบ 100

แบบแผนการวิจัย 132

การเก็บรวบรวมข้อมูล 132

การวิเคราะห์ข้อมูล 133

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 134

เพชรบูรณ์ราชภัฏ
www.lrc.pcru.ac.th

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 135
ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น 135
ผลการพัฒนารูปแบบ 139
ผลการประเมินและเปรียบเทียบการใช้รูปแบบ 151
ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 158
ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจ 159
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 166
สรุปผลการวิจัย 167
การอภิปรายผล 170
ข้อเสนอแนะ 177
บรรณานุกรม 179
ภาคผนวก 188
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ 189
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 193
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบหาค่าความตรง 196
ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม 205
ภาคผนวก จ แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบ 212
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามการพัฒนารูปแบบ 217
ภาคผนวก ช แบบสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 229
ภาคผนวก ซ การเผยแพร่ผลงาน 231
ภาคผนวก ฌ ประวัติผู้วิจัย 239

เพยแพรโดยบณฑตวทยาลย
www.grad.buu.ac.th

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

2.1 อุปกรณ์การรับสัญญาณดาวเทียมที่จัดสรรให้แก่โรงเรียน 76

4.1 ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความเห็นของนักเรียน 136

4.2 ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความเห็นของครู 137

4.3 สรุปผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอน 138

4.4 ผลการตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ 147

4.5 ผลการตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ 148

4.6 ผลการตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล 149

4.7 สรุปผลการตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 150

4.8 ผลการประเมินและเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 151

4.9 ผลการประเมินและเปรียบเทียบทักษะการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 153

4.10 ผลการประเมินและเปรียบเทียบการเรียนรู้ของนักเรียน 156

4.11 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 158

4.12 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน 159

4.13 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของครู 161

4.14 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน 164

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2.1	องค์ประกอบของระบบที่มีความสมบูรณ์	27
2.2	วิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารการสอน	37
2.3	วัฏจักรของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	52
2.4	วงจรการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism	60
2.5	รูปแบบการนำเสนอรายการสอนในคาบเรียนโดยทั่วไป	77
2.6	รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ	99
3.1	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ	101
3.2	องค์ประกอบของระบบที่มีความสมบูรณ์	104
3.3	โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในภาพรวม	105
3.4	แนวคิดของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ	106
3.5	โครงสร้างขององค์ประกอบรูปแบบการใช้สื่อการสอน ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ	106
3.6	วัฏจักรของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	108
3.7	วิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารการสอน	108
3.8	แนวคิดของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ	109
3.9	โครงสร้างขององค์ประกอบรูปแบบการใช้สื่อการสอน ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ	109
3.10	แนวคิดของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล	113
3.11	โครงสร้างขององค์ประกอบรูปแบบการใช้สื่อการสอนขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล	113
3.12	โครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล	114
3.13	ขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอน ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ	115
3.14	ขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอน ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ	116
3.15	ขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล	117
3.16	ขั้นตอนการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม	131
3.17	แบบแผนการวิจัย	132
4.1	โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในภาพรวม	139
4.2	โครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่สมบูรณ์	140
4.3	รายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ	141
4.4	รายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ	142
4.5	รายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล	143

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นการปฏิรูประบบการศึกษาของไทยทั้งระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและปฏิบัติจริง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งต้องมีการสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้อย่างหลากหลายและเพียงพอ ที่จะให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง แนวทางการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ คือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยการผสมผสานของเทคโนโลยีโทรคมนาคมและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง เรียนรู้ได้เร็วขึ้น เรียนรู้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ ผู้เรียนมีอิสระในการแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบด้วยตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ตามความสามารถ เป็นการตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลได้เป็นอย่างดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5)

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่นิยมใช้ในการจัดการศึกษา ได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันนำมาใช้จัดการศึกษาอย่างแพร่หลาย ทั้งในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาเฉพาะกลุ่ม การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้นำเอาสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้มากขึ้น โดยอาศัยสื่อประสมประเภทต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ ซีดีรอม อินเตอร์เน็ต และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้สนับสนุนการศึกษา ช่วยให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการได้สะดวก รวดเร็ว การเรียนรู้จึงมีความน่าสนใจ และมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน แก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร วัสดุ งบประมาณ และอาคารสถานที่ได้ดี มีประสิทธิผลที่คุ้มค่าและประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการศึกษาในรูปแบบอื่น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2547: 25)

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนวังไกลกังวล ได้มอบเครื่องรับสัญญาณดาวเทียม และเครื่องรับโทรทัศน์สี พร้อมทั้งติดตั้งอุปกรณ์รับสัญญาณให้กับโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2548 จากนั้นเป็นต้นมา โรงเรียนจึงได้จัดการเรียนการสอนด้วยสื่อทางไกลผ่านดาวเทียม (โรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ, 2549: 5) ซึ่งในปัจจุบันมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้มอบอุปกรณ์ในการรับสัญญาณการสอนผ่านดาวเทียม พร้อมกับหลักสูตรและคู่มือครู การสอน

ทางไกล ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง ให้แก่โรงเรียนของรัฐและเอกชนทั่วประเทศได้รับสัญญาณการเรียนการสอนไปพร้อมกับการสอนของโรงเรียนวังไกลกังวล ในระดับชั้นเดียวกัน จึงมีคุณภาพระดับเดียวกันไม่มีคำว่าครูดี หรือครูไม่ดี (ขวัญแก้ว วัชโรทัย, 2549: 18)

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลนานาค อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส รหัสไปรษณีย์ 96110 โทรศัพท์ 0-7353-8222 ก่อตั้งเมื่อ 17 พฤษภาคม 2508 นำโดยผู้ใหญ่บ้านร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านแฆแป๊ะ มีเนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน ในปัจจุบัน มีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง อาคารประกอบและโรงอาหาร 2 หลัง จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา จำนวน 8 ชั้นเรียน ในปีการศึกษา 2549 มีนักเรียนทั้งสิ้น 193 คน ครูและบุคลากรทั้งสิ้น 15 คน จัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ พ.ศ. 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2549) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาติไทย การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านศาสนาวัฒนธรรม ศิลปะ การกีฬา การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ, 2549: 2)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ (SWOT) เพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ในปีการศึกษา 2549 พบว่า โดยภาพรวม ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชนค่อนข้างมีปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนด้านสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ครูและบุคลากร มีความเข้มแข็งสามารถปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพได้ แต่จะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเสียก่อน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอีก ได้แก่

1. ปัญหาการบริหารจัดการ คือ ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของบุคลากร ยังไม่น่าพอใจ เนื่องจากครูส่วนใหญ่ได้ย้ายออกนอกพื้นที่ ครูที่มาทดแทนก็ยังขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพ ด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษากับโรงเรียนยังไม่เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ ส่งผลให้การบริหารไม่สอดคล้องกับความต้องการ ด้านการนิเทศภายใน ได้มีการวางแผนร่วมกัน แต่การปฏิบัติงานยังไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้การพัฒนาบุคลากร และพัฒนาการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ โดยผู้ประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน (องค์การมหาชน) (2548: ค) พบว่า มาตรฐานการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ยกเว้นมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษาได้มีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงาน

อย่างมีระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งโรงเรียนจะต้องพัฒนาให้อยู่ในระดับดี ต่อไป

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน คือ ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนของครูมีไม่เพียงพอ ครูไม่ได้สอนตรงวิชาเอกที่ตนเองถนัด ครูไม่ครบชั้น โรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอน หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติมมีไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ โดยผู้ประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน (องค์การมหาชน) (2548: ค) พบว่า มาตรฐานด้านการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับมาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ / มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ อยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งโรงเรียนจะต้องพัฒนาต่อไป

3. ปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน คือ ความสามารถในการอ่านการเขียนและการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ปัญหาการขาดแรงจูงใจ การเอาใจใส่ของผู้ปกครอง และครู ปัญหานักเรียนขาดเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ผ่านเกณฑ์และตกซ้ำชั้น สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ โดยผู้ประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน (องค์การมหาชน) (2548: ค) พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับพอใช้ สำหรับมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งโรงเรียนจะต้องพัฒนาต่อไป

นอกจากนี้ ยังพบว่าผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ในปีการศึกษา 2548 มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาษาไทยเฉลี่ยร้อยละ 46.88 วิทยาศาสตร์เฉลี่ยร้อยละ 58.67 คณิตศาสตร์เฉลี่ยร้อยละ 56.88 และผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 วิชาภาษาไทย ค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.94 คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 63.06 และภาษาอังกฤษ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.06 (ที่มา : รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ, 2548: 35-36)

สาเหตุของปัญหาการบริหารจัดการ จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนและผลจากการสำรวจความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏว่า บุคลากรส่วนใหญ่ ยังไม่มีความชำนาญ ในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การมีส่วนร่วมในการบริหารของบุคลากรต้องมีการปรับปรุง การสร้างทีมงานยังไม่มีประสิทธิภาพ ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และไม่เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุตรหลาน ส่งผลให้การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สำหรับสาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู ปรากฏว่า ระหว่างปีการศึกษา 2547 – 2548 ครูส่วนใหญ่ได้ขอย้ายออกนอกพื้นที่ เนื่องจากครูกลัวภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนครูอย่างมาก เขตพื้นที่และโรงเรียนได้จัดหาบุคลากรใหม่เข้ามาทดแทน ครูบรรจุใหม่ยังไม่มีความชำนาญการในจัดการเรียนการสอน และมีครูไม่ครบชั้น ขาดผู้นำที่มีความรู้ทางวิชาการ จึงส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไร้ทิศทาง ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ครูขาดขวัญกำลังใจ จึงทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มความสามารถ

ส่วนสาเหตุของปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน ปรากฏว่า เกิดจากการไม่ได้รับการฝึกทักษะที่เพียงพอทางด้านการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบกับนักเรียนใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ทำให้วิชาภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าวิชาอื่นๆ การย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในต่างท้องที่ของผู้ปกครอง จึงไม่มีผู้ดูแลบุตรหลาน เด็กต้องย้ายติดตามผู้ปกครองไปด้วย ผู้ปกครองบางคนไม่สนใจดูแลเอาใจใส่กวดขันให้บุตรหลานมาโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดเรียนและมีผลการเรียนต่ำ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ โดยให้ผู้เข้าประชุมแสดงความคิดเห็นและกำหนดแนวทางแก้ไข ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนดังกล่าวมาข้างต้นอยู่ในขั้นวิกฤต ควรจะดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ตามศักยภาพและทรัพยากรที่โรงเรียนมีอยู่ ซึ่งโรงเรียนมีบุคลากรที่พร้อมจะทำงาน แต่ยังขาดทักษะความชำนาญ ประกอบกับโรงเรียนมีอุปกรณ์การรับสัญญาณดาวเทียมและเครื่องรับโทรทัศน์ที่พร้อมใช้งานได้ดี โรงเรียนจึงควรนำสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่รับสัญญาณการสอนด้วยโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ, 2549: 58-60)

ผู้วิจัย ได้สำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จากนักเรียนและครู พบว่า มีความต้องการให้พัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2543: 157) เรื่องการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย การวิจัยพบว่า หลังจากนิสิตได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนทางไกลแล้ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม และมีเจตคติที่ดีต่อการสอนทางไกลแบบสองทางมากขึ้น สอดคล้องกับการประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ในปีการศึกษา 2548 พบว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครองมีความพึงพอใจการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อยู่ในระดับมาก (โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ, 2549: 95)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวคิดการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสภาพจริง พบว่า การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมมีความสำคัญมาก ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับได้ให้ความสำคัญ และกำหนดแนวทาง

ร่วมกันในการนำสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มาใช้พัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนก็ประสบปัญหาสำคัญๆ หลายประการ ได้แก่ ปัญหาในการบริหารจัดการใช้สื่อการสอนทางไกลให้มีคุณภาพ ปัญหาการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ปัญหาการขาดทักษะการสอนของครู ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัญหาการใช้สื่อเสริมประกอบการสอน และปัญหาเรื่องรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาที่กล่าวมาให้เกิดผลดีที่สุด คือ การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ตามความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ
3. เพื่อประเมินและเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ด้านการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอน และการเรียนรู้
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
5. เพื่อประเมินและเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สารสนเทศที่ได้จากการสำรวจความต้องการจำเป็นครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ได้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะให้มีประสิทธิผลสูงขึ้น
3. ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ได้รับการแก้ไขให้ลดลงหลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาแล้ว
4. ผลการวิจัยครั้งนี้ นำไปใช้เป็นสารสนเทศ เพื่อการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
5. ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์และสร้างคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

www.krobanbook.com

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ปรากฏรายละเอียด ดังภาพที่ 1.1

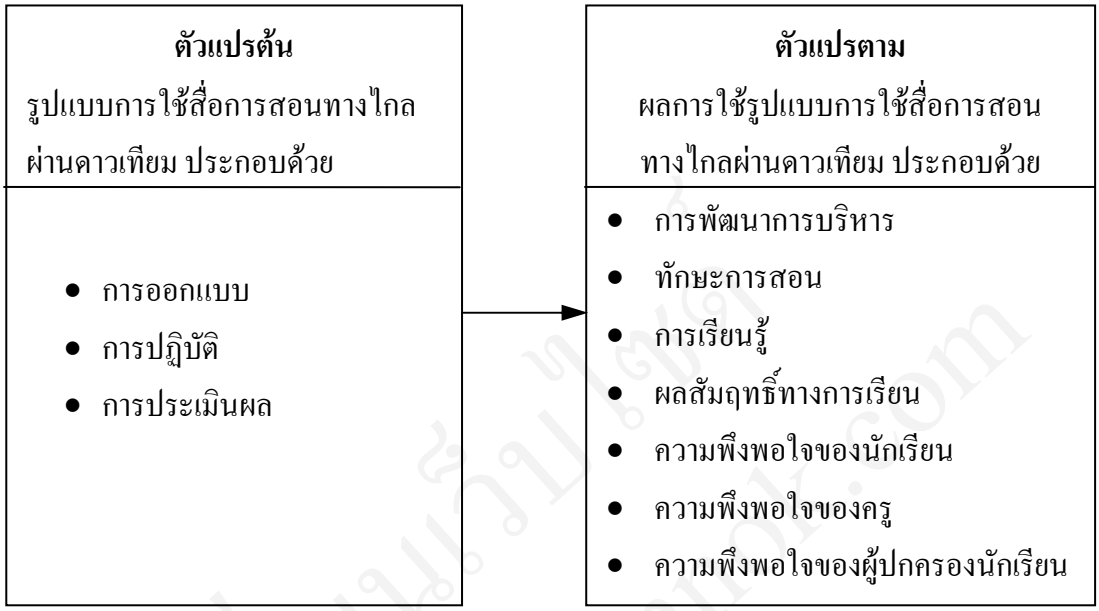

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ปีการศึกษา 2549 - 2550 จำนวน 290 คน ประกอบด้วย

นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 149 คน
ครู จำนวน 13 คน
ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 128 คน

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด

2. ตัวแปร

ตัวแปรต้น รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย

- การออกแบบ
- การปฏิบัติ
- การประเมินผล

ตัวแปรตาม ผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย

- การพัฒนาการบริหาร
- ทักษะการสอน
- การเรียนรู้
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ความพึงพอใจของนักเรียน
- ความพึงพอใจของครู
- ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

สมมติฐานการวิจัย

หลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเวลา 2 ปีการศึกษาแล้ว ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในปีการศึกษา 2550 สูงกว่า ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบในปีการศึกษา 2549 ในด้านต่อไปนี้

1. การพัฒนาการบริหาร
2. ทักษะการสอน
3. การเรียนรู้
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ความพึงพอใจของนักเรียน
6. ความพึงพอใจของครู
7. ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่ต้องการและมีความจำเป็นที่จะนำมาใช้ประโยชน์สำหรับจัดการศึกษา ตามความต้องการของนักเรียนและครูโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ สิ่งที่ต้องการได้แก่ สื่อการสอนประเภทรายการโทรทัศน์ ที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนวังไกลกังวล และความต้องการที่จะพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะให้มีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม หมายถึง วิธีการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่พัฒนามาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทฤษฎีเชิงระบบ (ทิศนา แขมมณี, 2547: 199) หลักการวางแผน (ประชุม รอดประเสริฐ, 2547: 118) หลักการบริหารตามวงจรการพัฒนาคุณภาพ PDCA ของเดมิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 9) และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2550: 40) นำมาใช้เป็นพื้นฐาน โดยรวบรวมองค์ประกอบต่างๆ มาเรียบเรียงเป็นโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การออกแบบ 2) การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และส่งผลร่วมกันต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ องค์ประกอบของรูปแบบ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การออกแบบ หมายถึง การกำหนดแบบแผนแนวปฏิบัติในการนำรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ไปใช้ในเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ทั้งโรงเรียน มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าประสงค์ 2) การกำหนดทรัพยากร คือ บุคลากร สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม อุปกรณ์ งบประมาณ 3) การออกแบบแนวปฏิบัติ และ 4) การตรวจสอบและการทบทวน

2.2 การปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติงานตามแบบแผนที่กำหนดไว้ ตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการปฏิบัติ 2) การดำเนินการปฏิบัติ คือ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การบริหารการจัดการเรียนการสอน 3) การสรุปผลการปฏิบัติ และ 4) การปรับปรุงและพัฒนา

2.3 การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบการสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในด้านต่อไปนี้ ได้แก่ 1) การเตรียมการประเมิน 2) การดำเนินการประเมิน คือ ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินทักษะการสอนของครู ประเมินการพัฒนาการบริหารและประเมินความพึงพอใจ 3) การสรุปผลการประเมิน และ 4) การปรับปรุงและพัฒนา

3. สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม หมายถึง สื่อการสอนที่เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์หรือการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ที่ได้รับการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม จากโรงเรียนวังไกลกังวล เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ซึ่งครูและนักเรียนสามารถรับชมการเรียนการสอนต่าง ๆ ได้ ตามตารางออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมโรงเรียนวังไกลกังวล โดยออกอากาศเป็นประจำทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 08.30 น. – 15.30 น.

4. การพัฒนาการบริหาร หมายถึง การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนเพื่อสร้างสรรค์ความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยนำรูปแบบการบริหารจัดการใช้สื่อการสอนทางไกล

มาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย การออกแบบการปฏิบัติ และการประเมินผล โดยการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนร่วมจัดการเรียนการสอน เพื่อสนองความต้องการของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน

5. ทักษะการสอน หมายถึง ความรู้ เข้าใจและความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ซึ่งสามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม อันได้แก่ การออกแบบการเรียนการสอน การปฏิบัติการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน มาใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว ราบรื่น และเรียบร้อย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ มีทักษะในเรื่องที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเวลาที่กำหนดไว้

6. การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ จากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ทั้งจากการสอนของครูและเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้ คือ การรับความรู้จากการเรียนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การนำความรู้ใหม่ที่ได้รับไปเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ที่มีอยู่เดิม การสร้างความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการทางสติปัญญา และการเกิดความรู้ใหม่ที่เป็นของผู้เรียนเอง บทบาทของครูในการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การเป็นผู้ชี้แนะกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข การให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และมีวิจารณญาณในการคิด การให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ ด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา มีความสามารถในการแสดงออกทางกาย วาจา และจิตใจ

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนของนักเรียน จากการสอบภาคความรู้ปลายปีหรือปลายภาคเรียนของนักเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำผลการเรียนของนักเรียนหลังจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมครั้งที่ 1 ปลายปีการศึกษา 2549 มาเปรียบเทียบกับผลการเรียนของนักเรียนหลังจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ครั้งที่ 2 สิ้นปีการศึกษา 2550 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ค่าที (t – Test) แบบไม่อิสระ

8. ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ระดับความรู้สึกที่ดีของนักเรียน ที่มีต่อการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ด้านการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการยอมรับ ที่ตรงตามความต้องการของนักเรียน

9. ความพึงพอใจของครู หมายถึง ระดับความรู้สึกที่ดีของผู้สอน ที่มีต่อการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการสอน การทำงานร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียน ความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

10. ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง ระดับของความรู้สึกที่ดีของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ เกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบุตรหลาน และการเอาใจใส่ ติดตามดูแล บุตรหลานให้สนใจการเรียน เพื่อช่วยกันส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ

11. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการ หรือครูปฏิบัติหน้าที่รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ปฏิบัติหน้าที่ด้านบริหารจัดการ ให้มีการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ในปีการศึกษา 2549-2550

12. ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2549-2550

13. นักเรียน หมายถึง นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนที่ได้รับการเรียนรู้ ทำกิจกรรม หรือฝึกปฏิบัติจากครูโดยตรง หรือได้เรียนรู้จากการใช้สื่อการสอนทางไกล ด้วยการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ในปีการศึกษา 2549-2550

14. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดามารดา หรือผู้อุปการะเลี้ยงดูนักเรียนทุกคน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ที่ได้เรียนรู้ หรือทำกิจกรรมหรือฝึกปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ในปีการศึกษา 2549-2550

www.kroobannok.com

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ความหมายของคุณภาพการศึกษา แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

ตอนที่ 2 ทฤษฎี รูปแบบ และกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย ความหมายของทฤษฎี รูปแบบ และกระบวนการบริหาร การบริหารการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การบริหารการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ความหมายและทฤษฎี การจัดการเรียนการสอน รูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความหมายและทฤษฎีของการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และกระบวนการเรียนรู้ที่ควรใช้พัฒนาผู้เรียน

ตอนที่ 5 สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย ความหมาย และความสำคัญของการศึกษาทางไกล สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และการจัดหาสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมให้กับสถานศึกษา

ตอนที่ 6 ความพึงพอใจ ประกอบด้วย ความหมายและความสำคัญของความพึงพอใจ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ และการวัดความพึงพอใจ

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1. ความหมายของคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษา (Quality of Education) หมายถึง สิ่งบ่งชี้คุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการบริหารและด้านวิชาการ โดยผ่านกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ตามวิธีการวัดด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ (2545: 1) ให้ความหมายว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง สิ่งที่คาดหวังไว้ หรือสิ่งที่เราต้องการจะให้เกิด ซึ่งต้องเป็นไปตามความต้องการของลูกค้า คือนักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

อุทุมพร จามรมาน (2544: 39) กล่าวไว้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง ผลจากการบริหารจัดการสถานศึกษา ที่เอื้ออำนวยให้เกิดระบบกลไก การดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตตามภารกิจของสถาบันการศึกษา ที่มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ และรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อม การบริหารกลุ่มบุคคลและการจัดการด้านการเงินด้วย

วิราพร พงศ์อาจารย์ (2542: 7) ได้กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษา มีคุณลักษณะที่ได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและตรงตามความต้องการของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: 45) ระบุว่า สถานศึกษาที่มีคุณภาพ หมายถึง สถานศึกษาที่มีสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ มีความพร้อมทั้งในด้านทรัพยากรวัตถุ เทคโนโลยี งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ทั้งด้านการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูง ตามมาตรฐานที่กำหนด และได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทุกด้าน ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และควรเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาได้สนองสอดคล้องความต้องการของชุมชน เป็นที่ชื่นชมของชุมชน เป็นสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการให้ความช่วยเหลือชุมชน และสถานศึกษาอื่นในชุมชนได้

ดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง สิ่งบ่งชี้คุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการบริหารและด้านวิชาการ โดยผ่านกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผลที่ได้รับจากการจัดการศึกษา มีมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ และเป็นสิ่งที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา คือคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของนักศึกษา ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรแต่ละหลักสูตรแล้ว สามารถออกไปทำงานประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จ จนเป็นที่ยอมรับของสังคม เชื่อมั่นในคุณลักษณะและผลการจัดการศึกษานั้นด้วย

2. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 1) ได้ประกาศวิสัยทัศน์ของการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต 20 ปีข้างหน้า ไว้ว่า มีจุดมุ่งหมาย เน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” สร้างค่านิยมร่วมให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด ทัศนคติ และกระบวนการทำงาน โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักนำทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการประเทศแบบใหม่ ที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพและคุณภาพ สามารถก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน

และยังได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตว่า เป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ ใน 3 ด้าน คือ

1. สังคมคุณภาพ โดยยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม มีวินัยมีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งตนเองได้ เป็นคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ จัดระบบที่ดีและมีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน สมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีระบบการเมืองการปกครองที่โปร่งใส เป็นประชาธิปไตย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมในสังคม

2. สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้กับคนไทยทุกคน สามารถคิดเป็นทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถสั่งสมทุนทางปัญญา รักษา และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

3. สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์สังคมไทยที่พึ่งพาเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี มีจารีตประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทรรักภูมิใจในชาติและท้องถิ่น มีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ตลอดจนเครือข่ายชุมชนทั่วประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 48 ระบุว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546: 28)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: 7) กำหนดว่าให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 8 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องนำมาตรฐานการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ตามที่สำนักงานคณะกรรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาอาจเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเฉพาะเจาะจง ตามบริบทและความต้องการของท้องถิ่นได้ ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกลักษณ์ของสถานศึกษา โดยกำหนดให้เหมาะสมครอบคลุมสาระการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน ของสถานศึกษาและท้องถิ่น

2. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

สำหรับการจัดระบบสารสนเทศนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งทราบดีว่ามีอยู่มากมาย เช่น ข้อมูลผู้เรียน ครูและบุคลากร ข้อมูลอาคารสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลการพัฒนาบุคลากร ข้อมูลทรัพยากร ข้อมูลงบประมาณ ฯลฯ สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ให้ครอบคลุมและข้อมูลมีความสมบูรณ์ ค้นหาได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว มีการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ การจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศ อาจแบ่งเป็นด้านก็ได้ เช่น ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพการพัฒนาชุมชนและแหล่งเรียนรู้ หรืออาจจัดระบบสารสนเทศวิธีอื่นที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสม

3. การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม และการนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง แผนพัฒนาสถานศึกษาที่ดี ควรคำนึงถึงวิธีดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ คือ

3.1 มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว

3.2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนา และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

3.3 กำหนดวิธีการดำเนินงาน โดยอาศัยหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลในเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน/การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

3.4 เสาะหาและประสานสัมพันธ์กับแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการได้ และระบุไว้ในแผนให้ชัดเจน

3.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียน รับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคลากรภายในชุมชน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

3.7 กำหนดการใช้งบประมาณ และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและนำผลไปใช้เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา

ในแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา มีโครงการหรือกิจกรรม ที่ต้อง

ดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สำเร็จตามตัวชี้วัดของโครงการได้ตามแผนนั้น สถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการบริหารจัดการให้งานบรรลุเป้าหมาย เทคนิคการบริหารจัดการที่ใช้แล้วประสบความสำเร็จ เช่น วงจรการพัฒนาคุณภาพ PDCA ของเดมิ่ง, แนวคิด Balanced Scorecard, เทคนิค 5 ส, TQM, QC, ToPSTAR เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นสำคัญ

5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในประจำทุก ๆ ปี ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จริงจัง และเป็นระบบ สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ คือ

5.1 วิสัยทัศน์และภารกิจสถานศึกษา วิเคราะห์ดูว่า สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และสอดคล้องกับภาวะปัจจุบันหรือไม่ ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุง จัดกิจกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม

5.2 แผนพัฒนาสถานศึกษา สะท้อนความต้องการของชุมชนจริงหรือไม่ กิจกรรมในแผนสัมพันธ์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายหรือไม่ แผนพัฒนามีความชัดเจน เข้าใจง่าย และมีทิศทางในการพัฒนาที่ชัดเจนหรือไม่

5.3 การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เช่น บรรยากาศและสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนอย่างไร ครูเลือกใช้ยุทธศาสตร์การสอนหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนอย่างไร การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหา ฝึกการคิดสร้างสรรค์ ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ตลอดจนพัฒนานิสัยรักการเรียนหรือไม่ ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย หรือไม่

5.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น ผู้เรียนประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้ ที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ ผลงานนักเรียนมีความหมาย บ่งบอกถึงสิ่งที่เรียนรู้ เข้าใจ และทำได้หรือไม่ ผลงานแสดงความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้มากน้อยเพียงใด ผู้สอนใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพียงใด มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินหรือไม่ สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีหรือไม่

5.5 การพัฒนาองค์กร ควรวิเคราะห์ดูว่า ผู้บริหารอุทิศตนเพื่อองค์กร เพื่อนร่วมงาน และเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างไร เป็นผู้นำในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสามารถนำนวัตกรรมหรือแหล่งนวัตกรรมสำหรับผู้สอนได้หรือไม่ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ

เปิดโอกาสให้ผู้สอน/คณะทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเชิงบริหารหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้หรือไม่ มีการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเทียบเคียงการพัฒนาหรือไม่

5.6 การพัฒนาวิชาชีพครู เช่น มีแหล่งวิทยาการภายนอก (สถาบันอุดมศึกษา องค์กรธุรกิจภาครัฐและเอกชน) ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างไร มีการเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดในการพัฒนาวิชาชีพด้วยวิธีการใดบ้าง สนับสนุนให้ครูมีการวิจัยค้นคว้าความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผลบ้างหรือไม่บ่อยเพียงใด จัดหางบประมาณสนับสนุนมากน้อยเพียงใด ส่งเสริมให้มีการสัมมนาหรือพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบอื่นใด นอกจากนี้ผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนักการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนให้ตระหนักถึงการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติอีกด้วย

6. การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด

จากการตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพภายในดังกล่าวแล้ว สถานศึกษาจะมีข้อมูลสารสนเทศ สำหรับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นทำหน้าที่ประเมิน แล้วนำผลการประเมินไประบุไว้ในรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป ในการประเมินคุณภาพภายในจะต้องครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ อาจทำการประเมินคุณภาพผู้เรียนโดยภาพรวม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนเป็นรายคน เพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันคุณภาพของผู้เรียนทางด้านวิชาการด้วย

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

การจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาต้องปฏิบัติ ต้องรายงานผลและนำผลไปใช้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตราที่ 48 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เปิดเผยต่อสาธารณชนและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่ง สพฐ. ได้ให้แนวทางการเขียนรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 บท คือ บทที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของสถานศึกษา บทที่ 2 ระบุเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษา บทที่ 3 ระบุความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในแผนพัฒนาสถานศึกษา บทที่ 4 ระบุจุดเด่น–จุดด้อย และความต้องการการช่วยเหลือ

เมื่อจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษาส่งรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด ภายในเดือนพฤษภาคม ของทุก ๆ ปี และส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพสถานศึกษา (สมศ.) เฉพาะในปีที่เข้ารับการประเมิน

คุณภาพภายนอก สถานศึกษาจึงต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดทำรายงาน และนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมอยู่เสมอ โครงการ/กิจกรรมที่ทำจะต้องคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ส่งผลถึงผู้เรียน การพิจารณาโครงการ/กิจกรรมที่จะทำต่อไปหรือไม่ควรพิจารณาดังนี้

8.1 ถ้าเป็นโครงการที่ดี สมควรดำเนินการต่อไป ก็ดำรงโครงการนั้นไว้

8.2 ถ้าเป็นโครงการที่ดี แต่ยังดำเนินการไม่สำเร็จ หรือยังไม่บรรลุเป้าหมายเพราะว่ามีจุดบกพร่อง ถ้าปรับปรุงแก้ไขแล้วสามารถบรรลุผลได้ดี ก็ดำเนินการต่อไปและทำให้ดียิ่งขึ้น

8.3 ถ้าเป็นโครงการที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา ก็พัฒนาดำเนินโครงการนั้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

8.4 หากมีเหตุการณ์หรือสิ่งที่ส่อเค้าว่าจะเกิดปัญหาต้องหาทางป้องกันไว้ก่อนก็จำเป็นต้องจัดทำโครงการใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อป้องกันปัญหา

อย่างไรก็ตาม ในการทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาต้องคำนึงถึงแนวปฏิบัติที่ควรทำ ดังต่อไปนี้

1. สร้างจิตสำนึกการพัฒนา ให้เกิดขึ้นในหมู่ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

2. เน้นย้ำหรือกำหนดเป็นนโยบายการทำงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งต้องทำงานอย่างมีเป้าหมาย ทำงานเป็นหมู่คณะ และต้องทำอย่างต่อเนื่อง

3. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการพัฒนา สร้างคุณภาพบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ หมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้กันตลอดเวลา เกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลาย จนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรอื่น ๆ สถานศึกษาก็จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเคลื่อนไหว ในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคนในสังคมไทย ให้มีคุณภาพ พร้อมจะนำไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ เป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วม 8 ประการ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดระบบบริหารและระบบสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่

มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาของสถานศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

การบริหารการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น จะต้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพของครู บุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: ข) กล่าวว่า การพัฒนาครูทั้งโรงเรียนมีความหลากหลาย วิธีการที่โรงเรียนควรใช้พัฒนาครูทั้งโรงเรียน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. จัดประชุมสัมมนาและอบรม เพื่อสร้างความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ข้อควรปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียน ให้สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2. จัดให้มีการประชุมชี้แจงแนวในการปฏิบัติงานโรงเรียน โดยจัดเพิ่มเข้าไปในระเบียบวาระการประชุมรายเดือนเพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน และจัดตั้งทีมทำงาน รับหน้าที่ในแต่ละเรื่องตามที่ตกลงกัน ในการประชุมควบคู่ไปกับการติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

3. สนับสนุนการศึกษาด้วยตนเองของคณะครู บุคลากร โดยจัดมุมวิชาการให้โดยเฉพาะจัดหาสื่อ สิ่งพิมพ์ มาไว้ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า รวมทั้งจัดบริการให้ครูได้ร่วมรับฟังข้อมูล ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์วิทยุ อินเตอร์เน็ต และวีดิทัศน์ และส่งเสริมครูในการลาไปศึกษาต่อ ทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยการจัดสรรเวลาให้

4. เปิดโอกาสให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกันเองในโรงเรียน โดยเฉพาะครูที่เคยเป็นครูต้นแบบหรือครูแห่งชาติ ในหัวข้อที่ครูสนใจ เช่น การปฏิรูปการศึกษา การแก้ปัญหาของนักเรียน การผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนเฉพาะวิชา การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้มีการนิเทศติดตาม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเชิงกัลยาณมิตรในกลุ่มครูด้วยกัน วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นองค์รวม เพื่อให้เห็นพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ไม่เน้นเฉพาะความรู้ความจำ

5. จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ มาให้ความรู้และคำแนะนำในการปฏิบัติงาน เช่น ในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การผลิตสื่อที่เหมาะสม การทำหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การสร้างแบบประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดถึงการใช้ภาษาทั้งในด้านการเขียนรายงาน การสนทนาเฉพาะตัวเกี่ยวกับนักเรียน และปัญหาที่ควรได้ร่วมกันแก้ไข

6. จัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ ให้ครูได้เก็บเกี่ยวความรู้ และศึกษาสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ได้เยี่ยมชมและไปดูงานสถานศึกษาอื่น ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียนของตนให้เกิดผลดีที่สุดสำหรับนักเรียน

7. เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากร ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ทั้งในด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพของผู้สอน มีการปรับปรุงหลังการประเมินเพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด

8. ปลูกจิตสำนึกของการทำงานร่วมกันเพื่อสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนานักเรียน การจัดให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการประสานงานร่วมกันทั้งในแนวดิ่ง(สายวิชา) และแนวนอน (ระดับชั้น) เมื่อสิ้นภาคการเรียน มีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงร่วมกันและช่วยกันคิดหาทางแก้ไขด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกันและด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

9. สนับสนุนให้ครูได้รับข่าวสารและความรู้จากสื่อต่างๆ นอกจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ เช่น วีดิทัศน์เกี่ยวกับเรื่องน่ารู้ในวงการศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ การพัฒนาทั้งระบบการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ จัดกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริง

10. สนับสนุนให้เปิดห้องพิเศษสำหรับครูโดยตั้งชื่อแตกต่างกันไป เช่น ห้องปฏิรูปศูนย์การเรียน ศูนย์การศึกษาค้นคว้า เป็นต้น โดยจัดให้เป็นแหล่งรวบรวมเอกสาร หนังสือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางการศึกษา เพื่อให้ครูได้มาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

สำหรับกระบวนการพัฒนาครูด้วยยุทธศาสตร์ครูช่วยครู ตามแนวคิดของวินัย ดิสสงค์ (2549: 100) ได้กล่าวไว้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาความต้องการพัฒนาครูของโรงเรียน โดยสำรวจและประเมินความต้องการการพัฒนาตนเอง ระดมพลังสมองครูและความคิดเห็นจากการประชุม กำหนดความต้องการ จัดทำเป็นแผนพัฒนาครู

ขั้นที่ 2 สร้างความตระหนัก ให้เกิดความรู้สึกที่ดีในการพัฒนาตนเองของครู โดยประชุมชี้แจง พาไปศึกษาดูงาน ประชุมปฏิบัติการ ประชุมกลุ่มย่อยให้เกิดความรู้สึกที่ดี สร้างความสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือกันระหว่างครู

ขั้นที่ 3 พัฒนาครูด้วยวิธีครูช่วยครู อย่างมุ่งมั่นและหลากหลาย ภายใต้ความเชื่อมั่นว่าครูทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองได้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมครูช่วยครูด้วยการนิเทศแบบครูช่วยครู การประชุมปฏิบัติการ การเป็นวิทยากร การจัดตั้งกลุ่มหลากหลายตามความสามารถพัฒนาครู การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครูปฏิรูปจัดคลินิกครูให้คำปรึกษาระหว่างครู

การสร้างเครือข่ายครูพัฒนาครู ที่ให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ และการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน

ขั้นที่ 4 การติดตามวิเคราะห์งานสานต่อ โดยติดตามดูแลและเก็บข้อมูลนำผลมาวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นกับตัวครู ในเชิงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติ (Attitude) และติดตามดูผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาครูถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ประสิทธิภาพการสอน ความมุ่งมั่นพัฒนานักเรียน ผลที่เกิดกับนักเรียน และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมทั้งโรงเรียน

ขั้นที่ 5 การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการพัฒนาระบบครูช่วยครูอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดความรู้ให้ทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลงตามยุคข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา ในการพัฒนาโรงเรียนในยุทธศาสตร์ต่างๆ ของการพัฒนามาประกอบ อันได้แก่ การพัฒนาทีมงาน การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา ให้กลุ่มพัฒนาคุณภาพและอื่นๆ ต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดไป

หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based Management) ครูคือกลุ่มบุคคลที่สำคัญสูงสุดของการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ เพราะครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียน จึงให้ความสำคัญเป็นการพัฒนาครู เพราะว่าจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนถาวร คือ การให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ การช่วยเหลือตนเองและการให้ครูช่วยครู เพราะครูรู้ปัญหาของครูและสามารถช่วยครูด้วยกันเองได้ การพัฒนาครูโดยครูช่วยครู มี 7 วิธี ดังนี้ (วินัย ดิสสงค์, 2549: 101-106)

วิธีที่ 1 การนิเทศแบบครูช่วยครู กำหนดวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักให้เห็นความจำเป็นของการพัฒนาครู

2. การสร้างความเข้าใจให้ครูร่วมมือช่วยครูพัฒนาครู

3. การร่วมกันศึกษาปัญหา กำหนดความต้องการพัฒนาตนเอง และเรื่องที่ต้องการพัฒนา

4. การร่วมกันวางแผนนิเทศแบบครูช่วยครู นำเรื่องที่ต้องการพัฒนามาเป็นประเด็นหลักของการวางแผนพัฒนาครู และกำหนดปฏิทินปฏิบัติการนิเทศ

5. การร่วมกันเตรียมเครื่องมือ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

6. ดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ ด้วยกิจกรรมการนิเทศที่หลากหลาย โดยมุ่งพัฒนาครูใน 4 ทักษะหลัก ๆ คือ

6.1 ให้ครูช่วยกันพัฒนาแผนการสอน

6.2 ให้ครูช่วยครูพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการสอน

6.3 ให้ครูช่วยครูพัฒนาการวัดผลตามสภาพที่แท้จริง

6.4 ให้ครูช่วยครูแสวงหาพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการนิเทศ เช่น ช่วยกันตรวจแผนการสอน การสังเกตการณ์สอน การเยี่ยมชั้นเรียน การติดตามการวัดผลตามสภาพที่แท้จริง การช่วยกันคิดค้นแสวงหาวิธีการพัฒนานักเรียนรายบุคคล เป็นต้น

7. การร่วมกันประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการนิเทศ กำหนดจุดพัฒนา แจ้งข้อมูลเพื่อให้ครูพัฒนาครู ให้มีความต่อเนื่อง นำผลมาใช้ในการนิเทศแบบครูช่วยครู โดยให้ครูช่วยกันในหลายลักษณะ เช่น การนิเทศโดยครูในสายชั้นเดียวกัน การนิเทศโดยครูกลุ่มสาระหรือวิชาเดียวกัน และการนิเทศโดยคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

วิธีที่ 2 การประชุมปฏิบัติการครูช่วยครู กำหนดวิธีการดังนี้

1. ครูร่วมกันสำรวจความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครู

2. ครูร่วมกันกำหนดเรื่องที่ต้องการพัฒนาด้วยการประชุมปฏิบัติการ

3. ครูร่วมกันวางแผน จัดลำดับการจัดประชุมปฏิบัติการ

4. ร่วมกันจัดการประชุมปฏิบัติการโดยครูช่วยครู ดังนี้คือ

4.1 กำหนดให้ครูเลือกครูที่มีความสามารถรับผิดชอบเป็นวิทยากรตามความสามารถความถนัด เป็นผู้นำการประชุมปฏิบัติการ

4.2 ครูที่ได้รับมอบหมาย แสวงหาความรู้เทคนิควิธีการ ที่จะนำมาพัฒนาครูในแต่ละเรื่องเพิ่มเติม

4.3 ครูผลัดเปลี่ยนกันเป็นวิทยากร เปลี่ยนกันนำอภิปราย นำการพัฒนาครู

4.4 ดำเนินการประชุมปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้

5. ร่วมกันประเมินผลการประชุมปฏิบัติการ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไข

6. ครูร่วมกันนำความรู้จากการประชุม ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและนำผลงานมาแสดงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอแนะวิธีการซึ่งกันและกัน

7. ครูนำผลความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพัฒนางานต่อไป

การประชุมปฏิบัติการโดยครูช่วยครู ที่ครูร่วมกันดำเนินการตามลำดับความต้องการและความจำเป็น ได้แก่การประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ประชุมปฏิบัติการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน แฟ้มพัฒนางานครู ประชุมปฏิบัติการเรียนรู้โดยโครงงาน การประชุมปฏิบัติการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การวัดจิตพิสัย การประชุมปฏิบัติการวิจัยชั้นเรียน เป็นต้น โดยครูช่วยกันพัฒนาครู

วิธีที่ 3 การจัดกลุ่มครูช่วยครูตามความสามารถที่หลากหลาย

เนื่องจากครูแต่ละคน มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน การทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้ครู

ได้แสดงความสามารถหลากหลาย ช่วยให้งานสำเร็จด้วยดี ซึ่งจัดให้ครูได้พัฒนาตนเอง พัฒนาซึ่งกันและกันโดยจัดเป็นกลุ่มครูช่วยครู

ลักษณะของการจัดกลุ่ม มีดังนี้

1. กลุ่มสายชั้นเดียวกัน ซึ่งต้องมีครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนางานของตนเอง และพัฒนางานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน ทำงานร่วมกัน

3. คณะครูของโรงเรียนพัฒนาคุณภาพ ร่วมกันพัฒนาตนเองและพัฒนาซึ่งกันและกัน

4. กลุ่มชมรมครูพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

จุดหมายของกลุ่ม

1. ต้องการเพิ่มขีดความสามารถของครูที่เป็นสมาชิกกลุ่ม

2. ต้องการให้ครูได้ร่วมกิจกรรมการพัฒนา ปรับปรุงงาน

3. ต้องการเพิ่มขวัญกำลังใจของครูด้วยกัน

4. เพื่อมุ่งสร้างผลงานด้านคุณภาพงาน โดยใช้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม

องค์ประกอบของกลุ่ม

กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกระหว่าง 5-15 คน โดยกำหนดให้สมาชิก กำหนดบทบาทหน้าที่ตามความสามารถ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่ม/หัวหน้าสายชั้น สมาชิกหรือกรรมการกลุ่ม/เลขานุการกลุ่ม

กระบวนการในการทำงาน

1. วางแผนพัฒนางาน พัฒนาสมาชิกกลุ่มด้วยพลังของกลุ่ม

2. ปฏิบัติตามแผน มีการดำเนินงาน ดูแลติดตามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ เสริมสร้างเพิ่มขวัญกำลังใจซึ่งกันและกัน

3. การตรวจสอบประเมินผล โดยร่วมกันประเมินผลตรวจสอบผล

4. การปรับปรุงแก้ไขพัฒนากันเอง โดยนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการกำหนดจุดแก้ไขปรับปรุง ปฏิบัติอย่างเป็นวงจรต่อเนื่อง

วิธีที่ 4 การพัฒนาครูโดยจัดคลินิกครู

ส่งเสริมการพัฒนาครู โดยจัดคลินิกครูเพื่อให้คำปรึกษาแก่ครูที่มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการให้คำปรึกษาใน 4 ประการ ได้แก่ การทำแผนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น แผนบูรณาการ การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการสอน การวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยมีวิธีการจัดคลินิกครู ดังนี้

www.kroobannok.com

1. การสำรวจความรู้ความสามารถ ทักษะด้านต่าง ๆ ที่มีความชำนาญเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เพื่อนำมาจัดกลุ่มครูที่มีความสามารถให้คำปรึกษาหารือแก่ครูที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ

2. เตรียมการโดยการเตรียมความพร้อมของครูผู้ให้คำปรึกษา เพื่อให้มีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเอง

3. แต่งตั้งมอบหมายภารกิจให้ปฏิบัติ ด้วยการประชาสัมพันธ์คณะครูที่รับผิดชอบ ซึ่งมีคลินิกครูครบทุกกลุ่มประสบการณ์ให้คำปรึกษาแก่คณะครูได้

4. ดำเนินการให้คำปรึกษาแก่ครูมารับปรึกษา ซึ่งครูส่วนใหญ่มาขอรับคำปรึกษา ทั้งครูในโรงเรียนและต่างโรงเรียนอย่างครบวงจร

5. ดำเนินการพัฒนา ทั้งในส่วนผู้ให้คำปรึกษา และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ผู้รับได้ความรู้ไปพัฒนาตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาได้ประสบการณ์ มีโอกาสเรียนรู้หลากหลายจากผู้มาปรึกษา ได้นำความรู้ไปพัฒนาตนเองและพัฒนางานทั้ง 2 ฝ่าย

วิธีที่ 5 การพัฒนาครูด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ สิ่งที่สำคัญสู่ความสำเร็จคือ การพัฒนาครูด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นวิธีการพัฒนาครูให้เกิดความตระหนักในการพัฒนาตนเอง ให้ครูมีทักษะความรู้ความเข้าใจ และร่วมกันดำเนินการพัฒนาด้วยกันเอง ตลอดจนการขยายเครือข่ายการทำงานด้วยการปลูกจิตสำนึกฝึกปฏิบัติการประสานเครือข่ายขยายคุณภาพด้วยครูช่วยครู

หลักในการพัฒนาครูด้วยวิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีดังนี้

1. คำนึงถึงศักยภาพของทุกคน

2. การทำงานเป็นทีม พึ่งพิงอิงกัน

3. พัฒนาจากพื้นฐานความเป็นจริง

4. เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนการพัฒนาครูด้วยวิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีดังนี้

1. การวางแผนการทำงาน โดยครูร่วมกันวางแผนการทำงาน

2. ทำตามแผนที่วางไว้อย่างจริงจัง การปฏิบัติจริงจะทำให้ได้รับทราบความรู้ความจริงจากการปฏิบัติงาน ตามศักยภาพของแต่ละคน

3. สรุปและสร้างความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ของแต่ละบุคคล

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูนำผลการปฏิบัติพัฒนางานมาเป็นองค์ความรู้และนำความรู้มาแสดง โดยผลัดเปลี่ยนเรียนรู้ของกันและกัน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งอย่างเป็นทางการ เช่น การประชุมสัมมนาและอย่างไม่เป็นทางการ เช่น สนทนาทางวิชาการ

5. การปรับเปลี่ยนความคิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เกิดความรู้ใหม่ ความคิดใหม่เป็นการพัฒนาความรู้ ความคิดของครูโดยครู

วิธีที่ 6 การพัฒนาครูโดยสร้างเครือข่ายครูช่วยครู

การสร้างเครือข่ายครูช่วยครู จากความต้องการเรียนรู้ ครูจึงรวมตัวกันตามความสมัครใจ โดยมีครูแกนนำ ทำหน้าที่เชิญชวนตั้งกลุ่มผนึกกำลังกันเพื่อพัฒนาครูสู่การปฏิรูปการเรียนรู้

ลักษณะของเครือข่าย

1. มีครูแกนนำ 1 คน

2. มีสมาชิกเครือข่าย 3-5 คน

3. มีการช่วยเหลือกันพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

4. มีการพบปะประชุมปรึกษาหารือกัน

วิธีการสร้างเครือข่ายเพื่อคุณภาพครู

1. สร้างจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือ การร่วมมือช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนการสอน แสวงหาจุดมุ่งหมายร่วมกัน โดยมีครูแกนนำเป็นผู้นำครูเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพ

2. สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นการมองเห็นภาพอนาคตร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม รับรู้และเข้าใจทิศทางมีเป้าหมายที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน

3. การมีส่วนร่วมของสมาชิก ครูที่เป็นสมาชิกเครือข่าย เนื่องจากสมาชิกมีความสมัครใจและร่วมลงมือกระทำ ในสถานะของสมาชิกเครือข่ายที่มีความเท่าเทียมกัน เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างครูกับครู การมีส่วนร่วมทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง

4. การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน สมาชิกเครือข่ายมีการช่วยเหลือเสริมสร้างซึ่งกันและกัน โดยใช้จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้สมาชิกมีคุณภาพทัดเทียมกัน

5. การพึ่งพิงอิงร่วมกัน การสร้างเครือข่ายสมาชิกให้มีส่วนร่วมช่วยเหลือกันพึ่งพาอาศัยกันและกันทำให้เกิดความสมบูรณ์ ซึ่งการพึ่งพิงอิงร่วมกันนี้ ส่งผลให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กันและเกิดความรู้สึกผูกพันช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น

6. การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน ลักษณะเชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้นช่วยให้เครือข่ายเข้มแข็ง

เพชรบุรีวิทยาลัย www.lrc.pbc.ac.th

เครือข่ายมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยการพบปะพูดคุย หรือการประชุมสัมมนาร่วมกัน

การจัดให้มีเครือข่ายครูเพื่อครูช่วยครู ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพครูด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นความสำเร็จในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพราะเครือข่ายมีความมุ่งมั่นช่วยเหลือกันพัฒนาตามเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน คือ การพัฒนาแผนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาการวัดผลตามสภาพที่แท้จริง และแสวงหาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากเป้าหมายพัฒนาครูแล้วยังส่งผลการพัฒนานักเรียนอีกด้วย

วิธีที่ 7 การพัฒนาครูโดยการช่วยให้ครูพัฒนาตนเอง

การพัฒนาครูโดยครูช่วยกันพัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเองถือเป็นเรื่องสำคัญสูงสุด ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาตนเอง โดยผู้บริหารและเพื่อนครูมีส่วนช่วยเหลือครูให้พัฒนาตนเอง ดังนี้

1. การส่งเสริมให้ครูสำรวจ วิเคราะห์ตนเอง (Self Analysis) เป็นการให้ครูสำรวจตนเองหาข้อดีหรือมีส่วนบกพร่องอย่างไร ด้วยวิธีการใคร่ครวญพิจารณาตรวจสอบตนเองเสมอ ๆ หรือให้คนใกล้ชิด โดยเฉพาะครูในโรงเรียนเดียวกันที่สนิทสนมคุ้นเคยวิพากษ์ให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา และตนเองต้องยอมรับคำวิพากษ์ด้วยความเต็มใจ

2. การส่งเสริมให้ครูปรับปรุงตนเอง (Self Improvement) โดยเขียนข้อบกพร่อง การหาสาเหตุและปรับเปลี่ยน เลิกกระทำที่เป็นจุดบกพร่อง พยายามปรับปรุง เปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานหรือนิสัยส่วนตัว

3. การฝึกฝนตนเอง (Self Discipline) การส่งเสริมให้ครูนำสิ่งที่ควรจะปรับปรุงมาฝึกฝนปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่จนประสบผลสำเร็จ โดยมีเพื่อนครูคอยช่วยเหลือแนะนำหรือให้กำลังใจ

4. การประเมินตนเอง (Self Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลหลังจากการฝึกฝนบ่อย ๆ โดยประเมินตนเอง หรือเพื่อนครูช่วยประเมินด้วย แต่ที่สำคัญ คือ ประเมินตนเอง

กระบวนการพัฒนาตนเอง สามารถใช้กระบวนการนี้พัฒนาตนเองได้ในทุก ๆ เรื่อง ทั้งในการประเมินตนเองด้านการทำงาน พฤติกรรมส่วนตัวหรือบุคลิกภาพจึงดำเนินการส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองโดยมีเพื่อนครูคอยช่วยเหลือกันตามความเหมาะสม ในกระบวนการพัฒนาตนเองนั้นสามารถนำไปใช้กับการพัฒนาครูส่วนอื่น ๆ ไปด้วย ยิ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จที่สูงขึ้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคนในสังคมไทย ให้มีคุณภาพ พร้อมจะนำไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ เป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ตามที่กำหนดไว้ใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วม 8 ประการ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดระบบบริหารและระบบสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาของสถานศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาศักยภาพบุคลากรจำเป็นอย่างยิ่ง ครูคือคนสำคัญในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน การพัฒนาบุคลากรเป็นการพัฒนาที่ตรงตามความต้องการสร้างความยั่งยืน ที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยตรง การพัฒนาครู ที่ควรดำเนินการได้แก่การประชุม สัมมนา การฝึกอบรม การศึกษานอกสถานที่ การให้ครูพัฒนาตนเอง การสร้างเครือข่ายครูช่วยครูเพื่อพัฒนาครูตลอดถึงการสนับสนุนด้วยวิธีต่าง ๆ ของผู้บริหาร ให้ครูได้แสดงพลังและศักยภาพที่แท้จริงของตนออกมาเพื่อให้ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 2 ทฤษฎี รูปแบบ และกระบวนการบริหาร

1. ความหมายของทฤษฎี รูปแบบ และกระบวนการบริหาร

ทฤษฎี หมายถึง แนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์ ด้วยการทดสอบและการสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ ทฤษฎี เป็นเซทของ มโนทัศน์ที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เป็นข้อสรุปที่อธิบายพฤติกรรมการบริหารองค์การทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นแนวความคิดที่มีเหตุผล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติได้ ทฤษฎีมีบทบาทในการให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทั่วไปและชี้แนะการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ออนไลน์)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติว่า นักทฤษฎีและนักวิจัยจะใช้วิธีวิจัยโดยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผลเข้มงวดกว่านักปฏิบัติ ส่วนนักปฏิบัติจะถูกบังคับโดยตำแหน่ง ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ ถึงแม้จะไม่ใช้วิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ ครบทุกขั้นตอน แต่ก็ยังถูกบังคับให้ปรับปรุงวิธีการให้เหมาะสมโดยมีการยืดหยุ่นได้มากขึ้น

ทิศนา แขมมณี (2547: 199) กล่าวไว้ว่า การนำแนวความคิดเชิงระบบมาใช้ในการบริหารด้วยเหตุผลว่า ในปัจจุบันองค์กรได้ขยายตัว มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งเป็นการยากที่พิจารณาถึงพฤติกรรมขององค์กรได้ทั้งหมดทุกแง่ทุกมุม นักบริหารสมัยใหม่ จึงได้มาสนใจศึกษาพฤติกรรมขององค์กร เพราะเหตุว่า คนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม

วิธีการของระบบ เป็นวิธีการที่ใช้หลักตรรกศาสตร์และวิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตามขั้นตอน ช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถจะช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์เป็นไปตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้องและไม่ลำเอียง

องค์ประกอบของระบบที่ทำงานได้อย่างสมบูรณ์ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน ได้แก่

1. ตัวป้อน (Input) คือ องค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบนั้นหรืออีกนัยหนึ่งก็คือสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนั้น

2. กระบวนการ (Process) คือ การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมาย

3. ผลผลิต (Product) คือ ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงาน

4. กลไกควบคุม (Control) คือ กลไกหรือวิธีการที่ใช้เพื่อการควบคุมหรือการตรวจสอบกระบวนการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) คือ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างผลผลิตกับจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะเป็นข้อมูลป้อนกลับไปสู่การปรับปรุงกระบวนการและตัวป้อนที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตและเป้าหมายนั้น

จากองค์ประกอบของระบบที่มีความสมบูรณ์ แสดงเป็นแผนภูมิได้ ดังภาพที่ 2.1

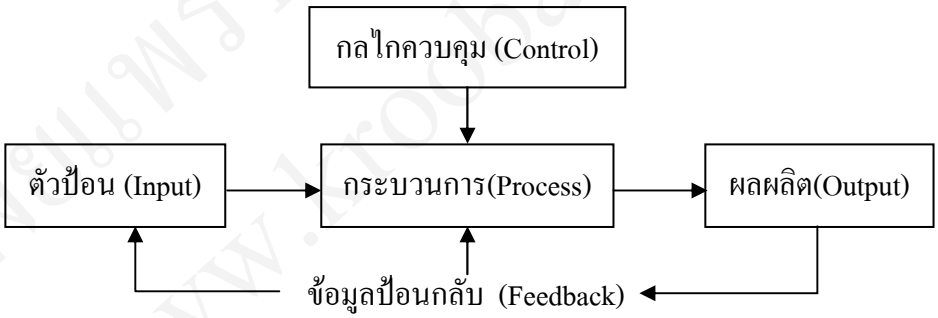

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของระบบที่มีความสมบูรณ์

ที่มา : ทิศนา แขมมณี (2547: 200)

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา (Stephen J. Knezevich, 1984: 17 – 18) เป็นทฤษฎีที่ครอบคลุมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างกว้างขวาง 17 บทบาท ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหาร (direction setter) รู้เทคนิคต่าง ๆ ของการบริหาร เช่น เทคนิคการบริหารแบบ PPBS MBO และ QCC เป็นต้น

2. มีความสามารถในการกระตุ้นคน (leader catalyst)

3. ต้องเป็นนักวางแผน (planner)

4. ต้องเป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจ (decision maker)
5. ต้องมีความสามารถในการจัดองค์การ (organizer)
6. ต้องเป็นผู้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง (change manager)
7. ต้องเป็นผู้ให้ความร่วมมือ (coordinator)
8. ต้องเป็นผู้ติดต่อสื่อสารที่ดี (communicator)
9. ต้องเป็นผู้แก้ปัญหาขัดแย้งในองค์การได้ (conflict manager)
10. ต้องสามารถบริหารปัญหาต่าง ๆ ได้ (Problem manager)
11. ต้องรู้จักวิเคราะห์และจัดระบบงาน (system manager)
12. ต้องมีความสามารถในด้านบริหารวิชาการ (instructional manager)
13. ต้องมีความสามรถในการบริหารบุคคล (personnel manage)
14. ต้องมีความสามารถในการบริหารทรัพยากร (resource manager)
15. ต้องมีความสามารถในการประเมินผลงาน (appraiser)
16. ต้องมีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ (public relater)
17. ต้องสามารถเป็นผู้นำในสังคมได้ (ceremonial head)

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักการและทฤษฎีการบริหารเป็นแนวทางการปฏิบัติที่มีเหตุผล ได้ผ่านการทดลองใช้มาแล้ว มีผลเป็นที่เชื่อถือได้ จึงได้ถูกนำมาใช้เพื่อการบริหารจัดการองค์การต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในการบริหารการศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กร ชุมชน และสังคม ให้สามารถดำรงอยู่ได้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล ชุมชนและสังคมส่วนรวม นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน พัฒนาคุณภาพขององค์กร และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

รูปแบบและกระบวนการบริหาร ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ให้ความหมายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 965) นิยามว่า รูปแบบ คือ รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลัก หรือเป็นแนวทางซึ่งเป็นที่ยอมรับ เช่น รูปแบบร้อยกรอง เป็นต้น ทำนองเดียวกับ พิสณุ ฟองศรี (2550: 68) ให้ความหมายว่า รูปแบบ มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Model แปลว่า แบบจำลอง หรือนักวิชาการบางท่านใช้ทับศัพท์ว่า โมเดล

แนดเลอร์ (Nadler, 1980: 72-90) กล่าวถึง รูปแบบโดยสรุปว่า หมายถึง การนำทฤษฎี แนวทาง และกรอบแนวคิดมาพัฒนา เพื่อให้ง่ายต่อการแปลความหมายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้

รอบบินส์ (Robbins, 1993: 44) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นนามธรรม ที่ช่วยทำให้เข้าใจปรากฏการณ์หรือความจริงได้ง่ายขึ้น ซึ่งรูปแบบโดยทั่วไปต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ วัตถุประสงค์ ตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระเนื้อหา และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระเนื้อหาดังกล่าว

เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2546: 27) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง วิธีการที่บุคคลได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ หรือจินตนาการ ที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผัง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับ ภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

พิสณุ ฟองศรี (2550: 69-70) ได้สรุปว่า เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของรูปแบบได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบควรมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการถ่ายทอดความคิด หรือจินตนาการของบุคคลที่มีต่อปรากฏการณ์ใด ๆ ในการถ่ายทอดดังกล่าว จะถ่ายทอดออกมาเป็นโครงสร้างที่มีระบบระเบียบ สำหรับการนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจตามแนวคิดของเจ้าของรูปแบบได้โดยง่าย

2. โครงสร้างของรูปแบบจะเน้นเฉพาะตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระที่สำคัญๆ เท่านั้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

3. ต้องมีการเชื่อมโยงต่อเนื่องระหว่างตัวแปร องค์ประกอบ หรือสาระสำคัญ ต้องมีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบให้ง่ายต่อการเข้าใจ โดยอาจจะใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้รูปแบบมีความกระชับเท่าที่จะทำได้

4. รูปแบบไม่ใช่การบรรยายหรือพรรณนาอย่างยืดยาว รูปแบบ ควรจะเป็นภาพ แผนภูมิ สัญลักษณ์ หรือแผนผังที่เข้าใจได้ด้วยการนำเสนอเพียงครั้งเดียวหรือน้อยครั้งที่สุด

กระบวนการบริหาร ตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กระบวนการบริหารตามทัศนะของไซม่อน (อ้างถึงในสันสิทธิ์ ชวลิตธำรง, 2550: 5) หมายถึง ศิลปะในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามต้องการ ซึ่งผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ออนไลน์) กล่าวสรุปว่า การบริหารเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญทางการบริหารมี 4 ประการ ที่เรียกว่า 4Ms ได้แก่

1. คน (Man)
2. เงิน (Money)
3. วัสดุสิ่งของ (Materials)
4. การจัดการ (Management)

หลักในการบริหารของ ฟาโยล (อ้างถึงใน รัตนา สายคณิต 2550: 20) ผู้ให้กำเนิดทัศนะในการบริหารว่าเป็นกระบวนการ โดยมุ่งอธิบายหน้าที่ในการบริหาร 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (planning)

2. การจัดองค์กร (organizing)

3. การบังคับบัญชา (commanding)

4. การประสานงาน (coordinating)

5. การควบคุมงาน (controlling)

กระบวนการบริหารแบบ PME–System หมายถึงระบบของการบริหารงานในองค์กรที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ Planning (การวางแผน) Management (การจัดการ) Evaluation (การประเมินผลการปฏิบัติ) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สุรพล บัวพิมพ์, 2543: 5)

1. Planning หมายถึง การวางแผน ซึ่งในการวางแผนเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของการบริหารงานทั้งต่อบุคคลและหน่วยงาน ความสามารถในการวางแผนเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับทุกคนที่ปรารถนาให้อนาคตของตนเองดีขึ้น กระบวนการวางแผน ยิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำหน่วยงาน การวางแผน เป็นการส่งผลให้การดำเนินงานมีทิศทางที่แน่นอนชัดเจน การวางแผน มีกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอน (ประชุม รอดประเสริฐ, 2547: 118) ได้แก่

1.1 การกำหนดเป้าประสงค์

1.2 การค้นหาโอกาสและพิจารณาถึงอุปสรรคปัญหา

1.3 การแปลโอกาสเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

1.4 การเลือกแนวทางที่ดีที่สุดและการกำหนดวัตถุประสงค์

1.5 การตรวจสอบและการทบทวน

2. Management หมายถึง การจัดการ เป็นกระบวนการปฏิบัติเพื่อที่ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่ได้วางแผนไว้ กระบวนการของการจัดการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 การจัดองค์กรเพื่อรองรับงาน (organizing) หมายถึง การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบงานแต่ละตำแหน่ง เช่น หน่วยงานหลัก (line) หน่วยงานที่ปรึกษา(staff) และหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ (auxiliary)

2.2 การจัดสรรทรัพยากร (allocating resources) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรในทางการบริหาร เช่น งบประมาณ อัตรากำลัง การกระจายงาน การจัดหาเครื่องมืออำนวยความสะดวกการให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2.3 การมอบหมายงานและการอำนวยการ (delegating and directing) คือ การมอบงานให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ และการใช้อำนาจในการวินิจฉัย ตัดสินใจสั่งการ

2.4 การควบคุมงาน (controlling) หมายถึง การควบคุมการปฏิบัติงาน ให้ดำเนินไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

3. Evaluation หมายถึง การประเมินผลในการปฏิบัติงาน หรือการเปรียบเทียบผลสำเร็จของงานกับเป้าหมายที่กำหนด โดยอาศัยวิธีการวิจัย การเมินผล มีประโยชน์และมีความสำคัญ ดังนี้

3.1 เพื่อปรับปรุงนโยบายหรือวัตถุประสงค์

3.2 เพื่อประเมินว่างานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

3.3 เพื่อประเมินว่างานที่ปฏิบัตินั้นคุ้มค่าหรือไม่

3.4 เพื่อดูว่างานที่ปฏิบัตินั้นได้มาตรฐานหรือไม่

3.5 เพื่อนำผลไปปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

การประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นมักประเมินใน 3 ลักษณะ คือ

1. ประเมินผลก่อนการปฏิบัติงาน
2. ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน
3. ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ตาม สุรพล บัวพิมพ์ (2543: 7) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารแบบ PME–System เป็นระบบหนึ่งของการบริหารงานและการจัดการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระบบตามลำดับชั้น โดยผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กระตุ้นให้มีแรงจูงใจ (motivate) เพื่อให้เกิดความอยาก เกิดแรงจูงใจในการทำงาน
2. การสื่อสาร (communicate) ต้องสื่อสารให้ตรงเป้า ชัดเจน เปิดการสื่อสารให้กว้าง
3. การพัฒนาคน (develop people) ต้องให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีการพัฒนา ได้รับการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี
4. การประสานงาน (coordinate) ต้องประสานงานและอำนวยการ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบดำเนินงานไปตามแผน ให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคลากรในฝ่ายต่าง ๆ
5. การสร้างนวัตกรรม (innovate) เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่เสมอ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความก้าวหน้าของงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 12-24) กล่าวว่า กระบวนการบริหารที่สำคัญ อย่างน้อยต้องมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการตามแผน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: 9) ได้เสนอแนะกระบวนการไว้ว่า หลักการและกระบวนการบริหาร เป็นสิ่งที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยจะต้องมีกระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน ตามวงจรเดมิ่ง (PDCA) ได้แก่

1. การวางแผน (P-Plan)
2. การทำตามแผน (D-Do)

3. การตรวจสอบประเมินผล (C-Check)

4. การพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ (A- Action)

จากความหมายที่กล่าวแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวความคิด ทฤษฎี ประสบการณ์ หรือจินตนาการ เพื่อที่จะถ่ายทอดออกมาแทนปรากฏการณ์ด้วยการนำเสนอให้เข้าใจได้ง่าย กระชับ ถูกต้อง และสามารถนำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติได้จริง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ตัวแปรหรือสาระสำคัญ และความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรอย่างเป็นระบบ ลักษณะสำคัญของรูปแบบ เป็นการนำเสนอแนวความคิด อย่างกระชับ เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย สามารถปฏิบัติ ทดลอง ได้อย่างถูกต้อง สำหรับกระบวนการบริหาร ได้มาใช้ในการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมขององค์การ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ กระบวนการบริหารมีขั้นตอนที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผน 3) การดำเนินการตามแผน 4) การตรวจสอบประเมินผล 5) การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ให้ความหมายไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2543: 138) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการ ได้ใช้วิธีการแบบเปิดโอกาสให้กับผู้ปฏิบัติงาน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่น การให้มีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ตลอดถึงการให้โอกาสและอิสระกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมายไว้ให้กว้าง ๆ

ธีระ รุญเจริญ (2550: 185) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหา และในการตัดสินใจรับผิดชอบร่วมกันการบริหารงานบางอย่าง เพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดและแบ่งเบาภาระของผู้บริหาร

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2550: 40) ได้สรุปว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตลอดถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกว่ามีส่วนเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 17) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. ช่วยสร้างความสามัคคี รวมพลังของบุคคลภายในองค์กร

2. ช่วยให้ทราบถึงความต้องการขององค์กรทั้งหมด

3. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น ลดความเฉื่อยชา การย้ายงานและหยุดงาน

4. ช่วยลดความขัดแย้ง และการต่อต้านจากพนักงานระดับต่ำ

5. ช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงาน และทำให้สุขภาพจิตของคนในองค์กรดีขึ้น

6. ช่วยเพิ่มผลผลิตในองค์กร

7. สร้างสรรค์หลักการประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในองค์กร

8. ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและทะนุถนอม

9. ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

10. เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ให้ลดน้อยลง และทำให้ผลงานดีขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 87) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1. ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่จะดำเนินการ

2. ร่วมกันพิจารณาตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องและติดต่อเพื่อขอความร่วมมือ

3. ประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานทั้งหมดและแบ่งหน้าที่กันทำงาน

4. ทำหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการ

5. ประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ผลงานและปัญหาในการทำงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

6. ร่วมกันดำเนินงาน

7. ร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน

8. ร่วมกันรับผลจากการดำเนินงาน

อานันท์ ปันยารชุน (2544: 13-17) กล่าวถึง การบริหารจัดการศึกษาที่ดีว่า การศึกษาที่ดีของประชาชน จะต้องมีส่วนร่วมของประชาชน ในปัจจุบันมีแนวคิดในการนำเอาหลักการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยประชาชน ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ชุมชนท้องถิ่นมีความพึงพอใจ

ไพโรจน์ พรหมสาส์น (2544: 19) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ (good governance) ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม (participation)

2. การบริหารที่โปร่งใส (transparency)

3. การบริหารที่เน้นความเสมอภาค (equity)

4. การบริหารที่คำนึงถึงคุณภาพ ประสิทธิผล (effectiveness)

5. การบริหารที่เป็นธรรม (rule of low)

6. การบริหารที่เน้นความรับผิดชอบต่อประชาชน (responsiveness /accountability)

จากทฤษฎี รูปแบบ และกระบวนการบริหารที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ทฤษฎีทางการบริหารเป็นแนวทางการปฏิบัติที่มีเหตุผล ได้ผ่านการทดลองใช้มาแล้ว มีผลเป็นที่เชื่อถือได้ จึงได้นำมาใช้บริหารจัดการองค์การต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในการบริหารการศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กร ชุมชน และสังคม ให้สามารถดำรงอยู่ได้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล ชุมชนและสังคมส่วนรวม มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน พัฒนาคุณภาพขององค์กร และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เพื่อจะถ่ายทอดแทนปรากฏการณ์ด้วยการนำเสนอให้เข้าใจได้ง่าย กระชับ ถูกต้อง และสามารถนำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติได้จริง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ตัวแปรหรือสาระสำคัญ และความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรอย่างเป็นระบบ

กระบวนการบริหาร คือกระบวนการที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ กระบวนการบริหารมีขั้นตอนที่สำคัญ สรุปได้ ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผน 3) การดำเนินการตามแผน 4) การตรวจสอบประเมินผล 5) การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการบริหารองค์กร ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในองค์กร ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและพัฒนาองค์กร ให้มีประสิทธิภาพ สร้างความคุ้มค่า เกิดประโยชน์ โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมโดยชุมชนและท้องถิ่น เพื่อจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ชุมชนท้องถิ่นมีความพึงพอใจ

2. การบริหารการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ก้องเกียรติ พงศาปาน (2546: 33) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียมในโรงเรียน คือ การจัดการเพื่อประสานการใช้ทรัพยากร คน เงิน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเวลาเรียนเพื่อจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมให้แก่นักเรียน โดยใช้สื่อที่เป็นรายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ แนวทางในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการศึกษาที่นำเทคโนโลยีการสื่อสารทางไกลผ่านดาวเทียมเข้ามาใช้ร่วมกับสื่ออื่น ๆ ในลักษณะของสื่อเสริม เพื่อจะเชื่อมโยงความรู้ระหว่างสื่อต่าง ๆ ไปให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมเสมอภาคกันจากแหล่งความรู้ที่มีความชำนาญและมีมาตรฐานเดียวกัน การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จะต้องมีการจัดการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจนและมีคุณภาพ เป็นที่แน่ใจได้ว่าผู้เรียนจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ตามมาตรฐานทางวิชาการเช่นเดียวกันกับการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

สำหรับกระบวนการบริหารการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมนั้น ก้องเกียรติ พงศาปาน (2546: 34-36) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า มีขึ้นเพื่อต้องการให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้กระบวนการและกลไกที่จะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

เป็นเรื่องใหม่ จำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจกระบวนการบริหารงานและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และความพร้อมของทรัพยากรที่มีอยู่ กระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้น คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 2) การวางแผนจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และ 4) การประเมินผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนของการบริหารมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คือศึกษาสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนในปัจจุบันเป็นอย่างไร อะไรคือปัญหาและอะไรคือความต้องการ เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เปรียบเทียบกับมาตรฐาน สิ่งที่คาดหวังนำมากำหนดเป้าหมายในอนาคตของโรงเรียน จึงกล่าวได้ว่า ขั้นตอนนี้เป็นพื้นฐานในการวางแผนต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานจัดการศึกษาทางไกล บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. ความพร้อม

1.1 ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ต้องประกอบด้วยห้อง ขนาดความจุผู้ใช้บริการการศึกษาทางไกลได้อย่างน้อย 20 คนขึ้นไป และมีแหล่งใช้เก็บสื่ออุปกรณ์ที่สะดวกและปลอดภัย

1.2 ความพร้อมด้านบุคลากร ต้องมีบุคลากรที่มีความสามารถจะใช้อุปกรณ์ทางด้านเทคนิคและสามารถให้คำปรึกษาในด้านวิชาการ ตลอดจนการบริการได้

1.3 ความพร้อมด้านครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ประกอบด้วยเครื่องรับโทรทัศน์และอุปกรณ์การรับสัญญาณจากดาวเทียม รวมทั้งบทเรียนที่ใช้ควบคู่กับรายการโทรทัศน์และตารางออกอากาศ

2. ความต้องการ

2.1 หนังสืออ่านประกอบรายการโทรทัศน์ที่จะใช้เรียนเพิ่มเติม เพื่อเสริมกิจกรรมที่นอกเหนือจากตำราเรียน

2.2 สื่อวัสดุอุปกรณ์ ที่โรงเรียนจะต้องมี เช่น เครื่องรับโทรทัศน์ จะต้องมีอย่างน้อยห้องละ 1 เครื่อง มีอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมอย่างน้อย 1 ชุด รวมทั้งต้องมีตารางการออกอากาศและคู่มือรับชมรายการจากศูนย์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน เป็นขั้นการใช้ข้อมูลจากสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการมากำหนดเป็นแนวทางและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนเป็นกระบวนการคิดและกำหนดสิ่งที่ต้องการปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำทำไม จะทำอย่างไร จะให้ใครทำ จะทำที่ไหน และจะทำเมื่อใด ในการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่ ควรจะดำเนินการดังนี้

1.1 จัดห้องที่จะต้องใช้สำหรับจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม จัดเตรียมจัดหา สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้ให้พร้อม

1.2 การบริการการใช้ห้องสมุด

1.3 กำหนดสถานที่ที่จะประกอบกิจกรรมเสริม เช่น ห้องสมุด เป็นต้น

1.4 กำหนดจุดติดตั้งอุปกรณ์การรับสัญญาณดาวเทียม

2. ด้านบุคลากร

2.1 สร้างความตระหนักความเข้าใจแก่ครู

2.2 กำหนดตัวบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญและรับผิดชอบ

2.3 กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูและผู้เข้าร่วมโครงการ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการตามแผนเป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนนี้ต้องมีการกำกับติดตามจากผู้บริหาร เพื่อการดูแลผู้รับผิดชอบกิจกรรมให้ดำเนินการได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การดำเนินงานตามแผน มีขั้นตอนดังนี้

1. การลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ
2. การกำกับติดตาม ดูแลจากผู้บริหารโรงเรียน
3. การนิเทศให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางในการดำเนินงาน
4. การให้การสนับสนุนส่งเสริม การอำนวยความสะดวก

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลความก้าวหน้า หรือความสำเร็จของการปฏิบัติว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายมากน้อยเพียงใด การประเมินผลในระหว่างดำเนินการ เพื่อต้องการทราบผลการปฏิบัติงาน และนำไปปรับปรุงการดำเนินการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การประเมินผลหลังดำเนินการ เป็นการประเมินผลเพื่อดูผลสำเร็จของโครงการตามวัตถุประสงค์

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม หมายถึง การบริหารการจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและทรัพยากรที่มีอยู่ เป็นกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญอย่างน้อย 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ของการใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) การวางแผนการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 3) การดำเนินการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และ 4) ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

3. การบริหารการจัดการเรียนการสอน

ในด้านการบริหารการสอน ดุ๊ก (Duke, 1990: 81-84) ได้กล่าวถึงวิสัยทัศน์ที่บูรณาการเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนการสอนว่า ผู้บริหารการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จจะต้องบริหารจัดการใน 7 สถานการณ์ ได้แก่ 1) การนิเทศและการพัฒนาครู 2) การประเมินผลครู 3) การบริหารและสนับสนุนการสอนเรียนการสอน 4) การจัดการทรัพยากร 5) การควบคุมคุณภาพ 6) การประสานงาน และ 7) การแก้ข้อขัดข้อง ซึ่งแสดงเป็นแผนภาพ ดังภาพที่ 2.2

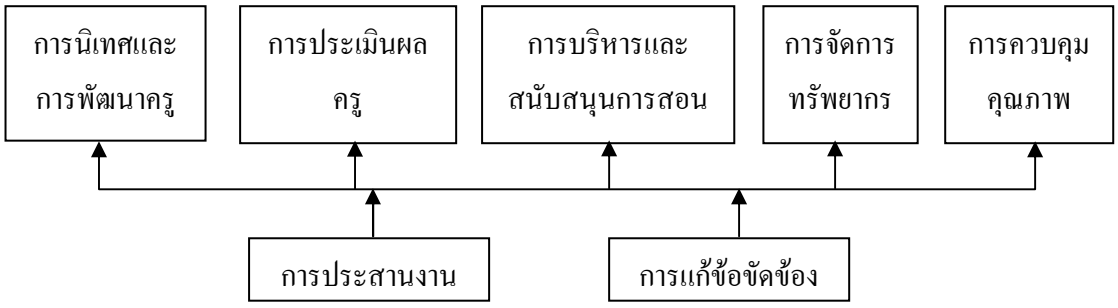

ภาพที่ 2.2 วิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนการสอน

ที่มา: Duke, Dainel Linden. (1990: 81)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 38-39) ให้แนวทางและกระบวนการในการปฏิบัติงานวิชาการสำหรับผู้บริหาร ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. จัดให้มีแผนการเรียนการสอนให้ครบถ้วนทุกชั้น และทุกกลุ่มสาระ สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนเอง ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและกระตุ้นให้ครูจัดทำ และติดตามการนำไปใช้ด้วย

2. จัดห้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียน รวมถึงจัดหาวัสดุครุภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอตามความจำเป็น

3. จัดสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และห้องพิเศษ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระต่างๆ ตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษา

4. ตรวจสอบการจัดตารางสอน ให้เหมาะสมกับเวลาและสอดคล้องกับอัตราเวลาเรียนในหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ ทุกชั้นเรียน และให้มีตารางสอนรวมของสถานศึกษาด้วย

5. จัดทำหรือจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร และแบบพิมพ์ต่างๆ ที่สนับสนุนการสอน เช่น แผนการสอน คู่มือครู เอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับครูผู้สอน ให้เพียงพอทุกระดับชั้น การนิเทศและการพัฒนาครู การประเมินผลครู การจัดการทรัพยากร การควบคุมคุณภาพ การบริหารจัดการและสนับสนุนทางการสอน การประสานงาน การแก้ข้อขัดข้องและทุกกลุ่มสาระ โดยการสำรวจความขาดแคลน และความต้องการ

6. จัดครูประจำชั้น และครูประจำวิชาให้เหมาะสม โดยการคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความถนัด หากไม่สามารถดำเนินการได้ก็ให้จัดตามความสมัครใจ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับนักเรียนด้วย

7. ติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูโดยตรวจแผนการสอนหรือบันทึกการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ

8. เยี่ยมชั้นเรียน หรือสังเกตการสอน โดยกำหนดเป็นปฏิทินการปฏิบัติงานไว้

9. จัดครูเข้าสอนแทนครูที่ขาดหรือครูที่ไม่มาปฏิบัติงาน โดยมีการบันทึกมอบหมายงานและบันทึกรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร

10. ติดตามช่วยเหลือพิเศษช่วยแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้แก่ครูให้ขวัญและกำลังใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

11. เป็นผู้นำให้ครูปรับปรุงการสอน รู้จักใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆ และเลือกกิจกรรมการสอนโดยคำนึงถึงสภาพความพร้อมของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดี

กมล ภู่ประเสริฐ (2544: 53) ได้กล่าวถึงภารกิจในการบริหารการเรียนการสอน ไว้ว่า ผู้บริหารต้องจัดให้มีการดำเนินงานตามภารกิจนั้น ๆ หากการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลดี จะช่วยให้การเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนเป็นไปอย่างถูกต้อง มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ภาระในการบริหารการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียน มีการดำเนินการ ดังนี้

1. การรวบรวมรูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน หรือเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด หรือเน้นการปฏิบัติจริงของผู้เรียนในสภาพชีวิตจริง และช่วยพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2. การร่วมวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะกับหน่วยการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น ในหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยอาจประกอบด้วยรูปแบบเทคนิค กิจกรรมที่หลากหลายได้ แล้วแต่ความเหมาะสมที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ

3. การกำหนดความต้องการ เรื่องสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม กับกิจกรรมการเรียนการสอน ในหน่วยการเรียนรู้รายวิชานั้น เนื่องจากกิจกรรมจะมีลักษณะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง สื่อการเรียนรู้จึงเป็นสื่อที่ผู้เรียนใช้ปฏิบัติ ไม่ใช่สื่อที่ครูใช้สาธิตหรือใช้แสดงให้ดู

4. การร่วมในวิเคราะห์ และกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้รายวิชาที่เป็นการประเมินตามสภาพจริง รวมทั้งการกำหนดให้ชัดเจนในการประเมินผล ระหว่างปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อเตรียมการในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือวัดแนวปฏิบัติ แบบฟอร์มที่ต้องใช้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้เป็นสำคัญ

5. การจัดทำแผนการสอนหรือแผนจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคน

6. การเตรียมการเรียนการสอน ต้องมีการจัดหา จัดทำ จัดห้องต่าง ๆ ให้พร้อมในการใช้ มีรายการที่จะให้รู้ว่าสื่อหรือห้องนั้น ๆ ใช้ตามแผนการสอนของใคร ในเวลาใด เพื่อการจัดการที่เหมาะสม รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนการสอนนอกห้องเรียน หากเป็นการใช้สื่อการเรียนการสอนนอกโรงเรียน

7. การเตรียมการเรื่องการประเมินผลการเรียน เริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ รายภาค/รายปี ของหน่วยการเรียนรู้

8. การติดตามกำกับส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการนำไปเยี่ยมชมสถานที่ที่มีการจัดกิจกรรม การประชุมปรึกษาหารือเป็นระยะ

9. การแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนการสอนโดยนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องมีการซ่อมเสริม การทำโครงการทางวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การแนะแนว การเพิ่มกิจกรรมพิเศษ

10. การร่วมกันแก้ปัญหาการเรียนการสอน และการประเมินผลที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะทำได้โดยการประชุมปรึกษาหารือ

11. การรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้แก่ผู้ปกครอง และรายงานผลของสถานศึกษาโดยรวมให้หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณะได้ทราบ

12. การจัดระบบเก็บสิ่งที่รวบรวม และจัดทำขึ้นเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกแก่การศึกษาและการใช้ประโยชน์ เช่น รูปแบบ เทคนิค และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเมื่อรวบรวมและศึกษาแล้วควรจัดเก็บ เพราะจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยของโรงเรียน

13. การประเมินจุดเด่นและจุดด้อย หรือข้อจำกัดของหลักสูตร ในการเรียนการสอนและการประเมินผลในระหว่างการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประเมินต่อไป

14. การสร้างความภาคภูมิใจ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ด้วยการแสดงให้เห็นระบบการดำเนินงานที่เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรแต่ละคน ความก้าวหน้าของสถานศึกษาโดยส่วนรวมที่พัฒนาขึ้นกว่าเดิมจุดเด่นที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรมีกำลังใจและเกิดความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดีอย่างต่อเนื่อง

15. การกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนางานในหน้าที่อย่างสม่ำเสมอโดยฝ่ายบริหารดำเนินการพัฒนางานของฝ่ายบริหารเป็นตัวอย่างและเป็นแนวทางที่บุคลากรจะดำเนินการตาม

มารศรี สุธานิธิ (2540: 50-51) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนว่าการที่จะเป็นผู้นำทางวิชาการได้ ควรมีพฤติกรรมที่แสดงความสามารถในการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียน
2. เน้นความสำคัญของการเรียนการสอน
3. ส่งเสริมให้มีการนิเทศครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน
4. จัดให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ
5. จัดหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

6. ติดตามก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

7. ประสานงานกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการทางวิชาการ

8. ประเมินผลโครงการทางวิชาการของโรงเรียน

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรฝ่ายสนับสนุนและนักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม การบริหารการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้ (กมล ภู่ประเสริฐ, 2544: 10-11)

1. การรวบรวม วิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมในการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การกำหนดเตรียมการ และการจัดหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็จะเป็นสิ่งที่นักเรียนใช้ในการปฏิบัติ

3. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ หรือรายวิชาตามแนวคิดในปัจจุบัน ต้องการให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดเน้นของกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้า ทดลองปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ก็ควรประเมินผลจากการปฏิบัติและผลงานที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจแตกต่างกันไปสำหรับผู้เรียนแต่ละคน ไม่สามารถประเมินโดยการใช้แบบทดสอบในทุกๆ เรื่องเหมือนแต่ก่อน ประกอบกับแต่ละหน่วยการเรียนรู้/รายวิชามีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้แล้ว การประเมินผลจึงต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้นั้น ๆ ด้วย

4. การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแต่ละคนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษา จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะของการบูรณาการอยู่แล้ว ฉะนั้นผู้สอนแต่ละคนสามารถนำเอาผลงานจากข้อ 2 และ 3 มาใช้ในการจัดทำแผนการสอนเชิงบูรณาการได้โดยตรง

5. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการเยี่ยมชั้นเรียนหรือการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะ

6. การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน โดยการนิเทศภายในการพัฒนาบุคลากร

การส่งเสริมด้านสื่อการเรียนการสอน และการแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 151-164) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของสถานศึกษาอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการดำเนินการด้านการเรียนการสอน

จะเป็นไปด้วยดี ก็ด้วยการวางแผนการบริหารงานด้วยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครูอาจารย์ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญ ที่จะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ ทั้งการจัดการและการดำเนินการด้านการเรียนการสอน

1. การจัดประมวลการสอนในหลักสูตร กำหนดรายวิชาไว้จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการโดยความร่วมมือจากฝ่ายวิชาการและครูอาจารย์ ในการจัดทำประมวลการสอนรายวิชาซึ่งบางสถานศึกษาจะเรียกประมวลการสอนว่าโครงการสอน การจัดทำประมวลการสอนหรือโครงการสอนนี้จะวางเป็นภาคการศึกษา โดยเฉพาะวิชาที่มีหน่วยกิต และสามารถเรียนจบในแต่ละภาคการศึกษา ด้วยเหตุนี้ประมวลการสอนจึงเริ่มจากการวางแผนระยะยาวเป็นภาคการศึกษาแล้วจึงเป็นการวางแผนระยะสั้น เช่น รายสัปดาห์ สถานศึกษาสามารถที่จะจัดตามความเหมาะสม แต่เมื่อรวมแล้วก็จะได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด

2. การจัดทำแผนการเรียน สถานศึกษาต้องจัดทำแผนการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด ตามความสนใจ และความสามารถแผนการเรียนเป็นการกำหนดรายวิชาให้เรียน มีวิชาบังคับ วิชาเลือก และวิชาเลือกเสรี อย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการที่จะต้องศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้เข้าใจโดยละเอียด

3. การจัดทำตารางสอน เป็นการกำหนดวิชา และเวลาเรียน โดยละเอียดประจำวันตลอดสัปดาห์

4. การจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนในระดับขั้นพื้นฐาน จะแบ่งกลุ่มนักเรียนได้ ดังนี้

4.1 การจัดกลุ่มตามความรู้ความสามารถของนักเรียน

4.2 การจัดแบ่งตามรายชื่อ

4.3 จัดตามวิชาที่เป็นความสามารถพิเศษที่นักเรียนลงทะเบียนเรียน

4.4 จัดแบบผสมผสาน

5. การจัดครูเข้าสอน ในการจัดครูอาจารย์เข้าสอน เป็นงานของฝ่ายวิชาการ การพิจารณาความเหมาะสมและถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น

6. การสอนซ่อมเสริม เป็นการสอนกรณีพิเศษ ที่นอกเหนือไปจากการสอนตามแบบแผนปกติ เพื่อแก้ไขบกพร่องของนักเรียน

7. การเลือกตำราเรียนหรือแบบเรียนเป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญโดยทั่วไปสถานศึกษาจะใช้ตำราเรียนที่กระทรวงศึกษากำหนดให้ใช้ นอกเหนือจากนั้น เรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ ซึ่งสถานศึกษาจะใช้ก็ได้ไม่ใช้ก็ได้ กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้บังคับสำหรับการศึกษาในบางระดับ

8. คู่มือครูในงานวิชาการ เป็นเครื่องมือช่วยครูอาจารย์ได้ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เป็นการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ เพื่อทำให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีคุณภาพ และประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

9. การจัดทำคู่มือนักเรียนนักศึกษา หมายถึง เอกสารที่สถานศึกษาจัดทำเพื่อแจกนักเรียนนักศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษาใหม่ในวันลงทะเบียนเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้าใจหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติตนได้ถูกระเบียบของสถานศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษา โดยทั่วไปสถานศึกษาจะจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรายปี

10. การจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอนทางวิชาการ ห้องที่จัดขึ้นนี้ไม่ใช่ห้องเรียนของนักเรียนนักศึกษา แต่เป็นห้องที่เป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับข่าวสาร และสารสนเทศของงานในด้านวิชาการในสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่นักเรียนนักศึกษาไม่ได้เข้าเรียนประจำห้องวันหนึ่งอาจเรียนหลายวิชา และย้ายห้องเรียน การจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอนจะเป็นศูนย์กลางที่อำนวยความสะดวกในด้านการเรียนการสอน สามารถติดตามทางด้านวิชาการได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในเรื่องเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการบริหาร สรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหาร เป็นแนวทางการปฏิบัติที่มีเหตุผล ที่ได้ผ่านการทดลองใช้มาแล้ว เชื่อถือได้ จึงถูกนำมาใช้บริหารองค์กรกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในการบริหารการศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กร ชุมชน และสังคม ให้สามารถดำรงอยู่ได้ และมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน พัฒนาองค์กร และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

รูปแบบ คือ สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี หรือจินตนาการ เพื่อจะถ่ายทอดออกมาแทนจิตนาการ โดยนำเสนอให้เข้าใจได้ง่าย กระชับ ถูกต้อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ และความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรหรือสาระสำคัญอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปปฏิบัติ ทดลอง ได้อย่างถูกต้อง

กระบวนการบริหาร ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมขององค์กร ให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผน 3) การดำเนินการตามแผน 4) การตรวจสอบประเมินผล 5) การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในองค์กร ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อจะแก้ไขปัญหาอุปสรรค และพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ มีประโยชน์และคุ้มค่า ชุมชนและท้องถิ่นมีความพึงพอใจ

การบริหารการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม คือการบริหารการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้น คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการที่จะใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) การวางแผนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอน

ทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และ 4) การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

การบริหารการจัดการเรียนการสอน คือจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารมีหน้าที่ต้องพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้เต็มศักยภาพ จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ปรับบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดมาเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ ใช้นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการสอน

ตอนที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

1. ความหมาย และทฤษฎีของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรสถานศึกษา ต้องคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรมนำการจัดการด้านกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สอดแทรกในการเรียนการสอนทุกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ การบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ, 2545: 34)

การบริหารการเรียนรู้เป็นภารกิจหลักของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดโปรแกรมการศึกษา โดยมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นหลักให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเล่าเรียน ซึ่งตรงตามจุดมุ่งหมายการศึกษาที่จะต้องเน้นไปที่ตัวเด็กซึ่งเป็นผลผลิตของโรงเรียน และจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน หากโรงเรียนทำงานวิชาการได้ก้าวหน้าโรงเรียนก็จะมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับ มีนักการศึกษาให้แนวคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างได้ผล มีหลักการดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ผู้เรียนควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ 3) การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำ สามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกที่ซึ้งและจดจำได้ดี 4) การเรียนรู้ในกระบวนการ มีความสำคัญหากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้แล้วสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ 5) การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนคือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา มีหลักการและแนวทางในการปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541: 114-115) ดังนี้

1. กระบวนการเรียนมีความสำคัญเท่ากับเนื้อหา
2. นักเรียนเป็นผู้แสดง ครูเป็นผู้กำกับการแสดง
3. นักเรียนค้นหาความรู้ สรุป และตัดสินใจด้วยตนเอง
4. ปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี
5. ใช้วิธีการหลายอย่าง
6. เน้นกระบวนการกลุ่ม

เกษม วัฒนชัย (2545: 14-15) อธิบายว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้ 1) บุคคลที่จะเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่เขามีอยู่ก่อนแล้ว 2) บุคคลจะเรียนรู้ได้เฉพาะในสิ่งที่เขาสนใจเขาต้องการ 3) พัฒนาแนวคิดไปพร้อม ๆ กับกระบวนการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือการเรียนรู้วิธีการและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

นวลจิตต์ เชาวกีรติพงศ์ และคณะ (2545: 23) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1) ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 2) เน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน 4) การจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ 5) ความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน 6) การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น 7) การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสม 8) การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม 9) การสนับสนุนการเรียนรู้ 10) มีจุดมุ่งหมายของการสอน 11) เข้าใจผู้เรียน 12) ภูมิหลังของผู้เรียน 13) ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย 14) มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลาของการจัดกิจกรรม 15) สอนสิ่งที่ใกล้ตัว 16) วางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

หลักการในการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ให้เข้าใจสาระสำคัญ เลือกวิธีที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติให้เกิดผลกับผู้เรียนอย่างจริงจัง การจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545: 122-123) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านความรู้ ครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ภารกิจในการสอนว่าจะจัดการเรียนรู้ได้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่จะเรียนรู้ และโครงสร้างของความรู้ที่ประกอบด้วย ข้อมูล

ข้อเท็จจริง หลักการ กฎเกณฑ์ไปจนถึงทฤษฎีอย่างมีลำดับขั้นตอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีหลักในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามสถานศึกษาจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ ตลอดจนสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร เพื่อการพัฒนาศักยภาพตามเป้าหมายด้วย

2. ด้านคุณธรรม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์โดยครูให้ความรักความเมตตาต่อศิษย์จะทำให้ผู้เรียนเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดพลังในการเรียนรู้กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

3. ด้านกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่การเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ควรจะเป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมากกว่าเน้นเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ที่นำมาใช้จะประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ ที่ใช้ได้กับหลาย ๆ วิชา เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น นอกจากนี้ในการเรียนรู้แต่ละวิชา/กิจกรรม จะต้องเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้เฉพาะวิชา เช่น วิชาวิทยาศาสตร์จะใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

4. การบูรณาการตามความเหมาะสม เนื่องจากการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกที่และทุกโอกาส ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน ในสภาพแวดล้อมและในธรรมชาติผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และบูรณาการเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาข้อสรุปด้วยตนเอง ตามความสนใจความถนัดและศักยภาพของตนเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ลักษณะและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ในมาตรา 24 ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546: 14)

1. จัดเนื้อหาสาระและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝังคุณค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ และแหล่งความรู้ต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ ทุกสถานที่ ทุกเวลา ให้มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนต้องผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร วิเคราะห์ ผู้เรียน และสภาพของท้องถิ่น เพื่อกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามธรรมชาติและศักยภาพของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนเน้นความคิด ความรู้ การฝึกปฏิบัติ การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ ได้แก้ปัญหาและประยุกต์ใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการสำคัญจะต้องบูรณาการด้านคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบวินัยและค่านิยม ตามที่ท้องถิ่นต้องการทุกครั้งที่ทำการสอน

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

นักการศึกษาหลายท่าน กล่าวถึงความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

เซย์เลอร์ และคนอื่นๆ (Saylor; et al. 1981) กล่าวว่า รูปแบบการสอน (Teaching Model) หมายถึง แบบ หรือแผน (Pattern) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่ง ซึ่งจะมีความแตกต่างกัน เพื่อจุดหมาย หรือจุดเน้นเฉพาะเจาะจงอย่างหนึ่งอย่างใด

จอยส์ และโชว์เวอร์ (Joyce; & Showers. 1992) ให้ความหมายว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นแผนการสอนหรือรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนหรือใช้สอนเสริมและเพื่อปรับสื่อการสอน เช่น หนังสือพิมพ์ ฟิล์ม เทป โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรของรายวิชาที่สอนในแต่ละรูปแบบ จะให้แนวทางว่าครูจะต้องเตรียมการสอนอย่างไร จะดำเนินการสอนและประเมินผลอย่างไร จึงจะช่วยให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ทิศนา แขมมณี (2547: 221) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่า คือสภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนที่สำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวความคิดที่ยึดถือซึ่งได้รับการพิสูจน์

ทดสอบ หรือยอมรับว่า มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แสดงไว้ มีโครงสร้างที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญอย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา มีขั้นตอนสำคัญในการเรียน วิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ และใช้เป็นแบบแผนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามที่กำหนดไว้

รูปแบบการเรียนการสอนโดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (Joyce; & Weil. 1986)

1. หลักการของรูปแบบ เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อ แนวคิดของทฤษฎีที่รองรับรูปแบบการเรียนการสอน หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน ก็จะเป็นตัวที่กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบการเรียนการสอน

2. จุดประสงค์ เป็นส่วนที่ระบุให้รู้ความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

3. เนื้อหา เป็นส่วนที่ระบุให้รู้เนื้อหาและกิจกรรม ที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบ

4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการ เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

5. การวัดและประเมินผล เป็นการประเมิน ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน

จอยส์ และคนอื่น ๆ (Joyce; et al. 1992: 197) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเริ่มจากเสนอภาพเหตุการณ์ในห้องเรียน (Scenario) เพื่อจะได้นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนแต่ละแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 กล่าวถึงที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (orientation to the model) ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ข้อตกลงเบื้องต้น หลักการ มโนทัศน์ที่สำคัญ ที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (The model of teaching) มี 4 ส่วน คือ

1. ขั้นตอนของรูปแบบ (syntax หรือ phase) เป็นการจัดเรียงตามลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการสอนแตกต่างกันไป

2. รูปแบบของสังคม (social system) เป็นการอธิบายบทบาทของครูและนักเรียน ซึ่งในแต่ละรูปแบบจะต่างกันไป

3. หลักการแสดงการโต้ตอบ (principle of reaction) เป็นการบอกวิธีที่ครูจะตอบสนองต่อสิ่งที่นักเรียนกระทำ อาจเป็นการให้รางวัล การสร้างบรรยากาศอิสระไม่มีการประเมินว่าถูกหรือผิด เป็นต้น

4. สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน (support system) เป็นการบอกเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผล เช่น การสอนฝึกทักษะ นักเรียนจะต้องได้ฝึกการทำงานในสถานที่และด้วยอุปกรณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพการทำงานจริง ๆ

ส่วนที่ 3 การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ (application) เป็นการแนะนำและให้ข้อสังเกตการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้น เช่น จะใช้กับเนื้อหาประเภทใด ใช้กับเด็กระดับใดจึงจะเหมาะ เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (instructional and nurturing effects) เป็นการบอกให้รู้ว่าแต่ละรูปแบบจะเกิดผลอะไรบ้างกับนักเรียน โดยที่ผลทางตรงมาจากการสอนของครูที่จัดขึ้นตามขั้นตอน ส่วนผลทางอ้อมมาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดแฝงไปกับผลการสอนซึ่งสามารถใช้เป็นข้อพิจารณาในการเลือกรูปแบบการสอนไปใช้

ทิศนา แขมมณี (2547: 221-222) ได้เสนอว่า รูปแบบการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อมั่นที่เป็นพื้นฐานหรือหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ

2. การบรรยายและอธิบายสภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

3. การจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

4. การอธิบายหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้นๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนทั่วไป มีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ เป้าหมายการเรียนการสอนที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีวัตถุประสงค์การเรียน วิธีการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีเครื่องมือประเมินผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนให้สำเร็จ ผู้สอนจะต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนได้แก่ พื้นฐานความรู้เดิม ความสนใจเจตคติ ความพร้อมในการเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

ประหยัดศักดิ์ บัวงาม (2547: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของกระทรวงศึกษาธิการ มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการจัดสื่อเสริมการศึกษาทางไกลตามหลักสูตรประถมศึกษา การจัดการสอนทางไกลโดยตรงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการเรียนการสอนที่ขาดแคลนครู – อาจารย์ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา สำหรับสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยเฉพาะชนบทที่อยู่ห่างไกล

2. การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดสื่อเสริมการศึกษาทางไกล ตามหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งเน้นการขยายการบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กเยาวชนและประชาชนที่ขาดโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกล ต้องการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 6 ปี เป็น 12 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล และขยายในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่มีความรู้ต่ำในสถานประกอบการ ตลอดจนแหล่งพัฒนาอุตสาหกรรมทั่วประเทศ

3. การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดให้บริการสื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่ไม่มีหลักสูตรตามขั้นต่าง ๆ แต่มุ่งเป็นการให้ความรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของประชาชน

บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ให้บริการการศึกษาทางไกล ในการบริหารและประสานงาน จัดเตรียมสถานที่สำหรับการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การติดตั้งอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม มีผู้ดูแลห้องเรียนและอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม จัดตารางสอนให้สอดคล้องกับตารางการออกอากาศของสถานีต้นทาง กำหนดบุคลากรในการบริหาร และครูที่เกี่ยวข้อง จัดครูควบคุมห้องเรียนเพื่อเตรียมสื่อการเรียนการสอนในแต่ละคาบตามคู่มือครู ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนต้นทาง บริหารและดำเนินการตามภารกิจของสถานศึกษาให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีดังนี้ (ประหยัดศักดิ์ บัวงาม, 2547: ออนไลน์)

รูปแบบที่ 1

ขั้นที่ 1 ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยแนะนำวัตถุประสงค์และกิจกรรมของบทเรียนโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม ประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ศึกษาบทเรียนจากรายการทางโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ประมาณ 12-15 นาที

ขั้นที่ 3 อภิปรายซักถามปัญหาประมาณ 5 นาที

ขั้นที่ 4 สาธิตทดลองปฏิบัติ หรือทำแบบฝึกหัดและกิจกรรมตามที่กำหนดในบทเรียน ประมาณ 10 นาที

รูปแบบที่ 2

ขั้นที่ 1 ครูนำเข้าสู่บทเรียนก่อนชมรายการโทรทัศนาผ่านดาวเทียม ประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ศึกษาบทเรียนจากโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม และฝึกทักษะตามที่ครูโทรทัศน์สอน ประมาณ 25 – 30 นาที

ขั้นที่ 3 ซักถามปัญหาสรุปบทเรียนและทำกิจกรรมที่กำหนดในบทเรียน ประมาณ 5 นาที

การดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการสอน

1.1 เตรียมตัวครู

1.1.1 สำรวจจำนวนนักเรียนและหมวดวิชาที่ลงทะเบียน

1.1.2 ศึกษาชุดวิชาที่ออกอากาศ

1.1.3 จัดทำแผนการสอนตลอดภาคเรียน

1.1.4 จัดทำแผนการดำเนินกิจกรรม

1.2 เตรียมอุปกรณ์ / สื่อ

1.2.1 จัดหาสื่อ / อุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำแผนการสอน

1.2.2 ตรวจสอบสื่อทุกประเภทในรายวิชา

1.2.3 ประสานงานวิทยากรแหล่งวิชาการ

1.3 เตรียมนักเรียน

1.3.1 ชี้แจงกระบวนการเรียนการสอน

1.3.2 มอบหมายให้นักเรียนศึกษาชุดวิชาล่วงหน้า และบันทึกประเด็นสำคัญ

1.3.3 เตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนตามที่ชุดวิชากำหนด

1.3.4 แนะนำชี้แจง กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญและให้กำลังใจ

2. ขั้นการเรียนการสอน ดำเนินกิจกรรมตามแผนการสอนที่วางไว้ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่กำหนดโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการชมรายการโทรทัศน์ ใช้เวลา 10 นาที โดยดำเนินการดังนี้

2.1.1 ทักทายสอบถามความพร้อมทางบทเรียน

2.1.2 สนทนาทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายการที่สอน

2.1.3 บอกจุดมุ่งหมายในการชมรายการโทรทัศน์

2.1.4 ย้ำประเด็นสำคัญที่นักเรียนต้องเรียนรู้

2.1.5 สนทนาซักถามประเด็นที่สงสัยก่อนการเรียน(ชมรายการ)

2.2 ชมรายการโทรทัศน์ โดยการชมรายการโทรทัศน์ในหมวดวิชานั้นๆ ใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที โดยดำเนินการดังนี้

2.2.1 นักเรียนและครูผู้สอนต้องชมรายการโทรทัศน์ไปพร้อมกัน

2.2.2 ขณะชมรายการนักเรียนและครูผู้สอนต้องติดตามรายการโทรทัศน์

2.2.3 จดบันทึกประเด็นสำคัญหรือทำกิจกรรมตามที่เสนอ

2.3 หลังชมรายการโทรทัศน์ ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องตามที่กำหนดไว้ในชุดวิชา ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที โดยดำเนินการดังนี้

2.3.1 สรุปบทเรียนจากการศึกษารายการโทรทัศน์

2.3.2 ทบทวนสิ่งที่ยังไม่เข้าใจนำประเด็นที่สงสัยมาอภิปราย

2.3.3 จัดกิจกรรมเสริม เช่น มอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ

2.3.4 ทำแบบฝึกหัด และประเมินผล

3. ขั้นการประเมินผล

ดำเนินการประเมินผลระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน ตามระเบียบที่กรมสามัญศึกษากำหนด โดยอัตราส่วนการประเมินผลระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนเป็น 40 : 60 หรือ 30 : 70 ซึ่งคะแนนระหว่างภาคนั้น ให้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมย่อย ๆ

จากที่กล่าวมา สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของกระทรวงศึกษาธิการ มีแนวจัดการศึกษาที่ครอบคลุมการศึกษาทุกระบบ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย และการศึกษาเฉพาะกลุ่ม ผู้ทีหน้าที่ในการบริหาร ต้องเตรียมสถานที่เรียน จัดหาอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น เตรียมบุคลากรผู้ให้บริการไว้ให้พร้อมในการให้บริการและดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตามรูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนอันใดก็ตาม จะกลายเป็นรูปแบบการเรียนการสอนได้ก็ต่อเมื่อการจัดการเรียนการสอนนั้น ได้ผ่านกระบวนการจัดอย่างเป็นระบบเสียก่อน ระบบการจัดการเรียนการสอนกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จึงมีความหมายที่เหมือนกัน (กมล โพธิเย็น, 2547: 48)

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความพยายามในการหาและใช้วิธีการให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และความพยายามนี้จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้ผ่านกระบวนการกำหนดและเลือกใช้วิธีดำเนินการดีที่สุด ที่เรียกว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของการจัดการเรียนการสอน

ที่จะบอกให้ทราบว่าควรจะใช้วิธีการใดในการเรียนการสอน สำหรับแต่ละเนื้อหาของแต่ละรายวิชา และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย (Reigeluth, 1991: 7-11)

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจว่าวิธีการใดของการเรียนการสอนเป็นวิธีที่ดีที่สุด ที่จะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในตัวนักเรียนซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งด้านความรู้และทักษะ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีจุดเริ่มต้นที่การกำหนดความต้องการจำเป็น ที่ให้เกิดกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย (Johnson; & Foa, 1989: 21)

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีหลักการสำคัญ 4 ขั้นตอน เรียงตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดความต้องการ

ขั้นที่ 2 การออกแบบวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ

ขั้นที่ 3 การนำวิธีการไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 การประเมินผลลัพธ์

นอกจากนี้ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีลักษณะที่เป็นวัฏจักร ดังภาพที่ 2.3

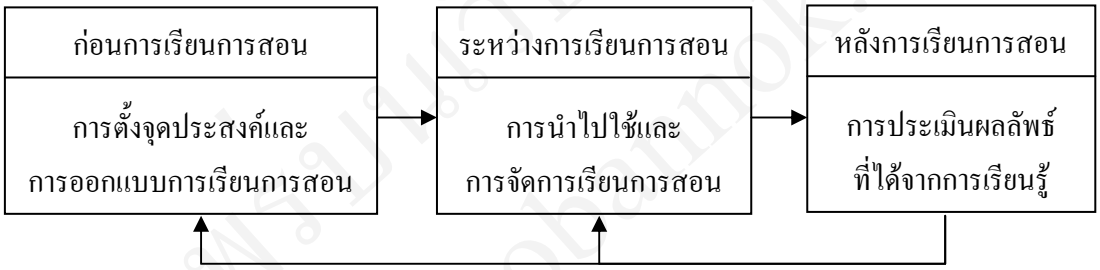

ภาพที่ 2.3 วัฏจักรของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ที่มา: Kameenui; & Simmons. (1990: 88-89)

ทิศนา แขมมณี (2547: 201-204) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนว่า

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหรือการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนให้ชัดเจน

2. ศึกษาหลักการ/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้รอบคอบขึ้น ซึ่งจะทำให้รูปแบบหรือระบบมีความมั่นคงขึ้น

3. การศึกษาสภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้ค้นพบองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ระบบมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเมื่อนำไปใช้จริง ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ และการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลาย เหล่านั้นการนำข้อมูลจากความเป็นจริงมาใช้ในการสร้างรูปแบบ จะช่วยขจัดหรือป้องกันปัญหาที่จะทำให้ระบบนั้นขาดประสิทธิภาพ

4. การกำหนดองค์ประกอบของระบบ ได้แก่ การพิจารณาว่ามีอะไรบ้างสามารถจะช่วยให้เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จ

5. การจัดกลุ่มองค์ประกอบ ได้แก่ การนำองค์ประกอบที่กำหนดไว้มาจัดหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการคิดและดำเนินการในขั้นต่อไป

6. การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบขั้นนี้ ต้องใช้ความคิด และความรอบคอบมาก ผู้สร้างระบบต้องพิจารณาว่าองค์ประกอบใดเป็นเหตุและเป็นผลขึ้นต่อกันในลักษณะใด สิ่งใดควรมาก่อนหลัง สิ่งใดสามารถดำเนินการคู่ขนานไปได้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่อาจใช้เวลาในการพิจารณามาก

7. การจัดผังระบบ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยแสดงให้เห็นถึงผังจำลองขององค์ประกอบต่าง ๆ

8. การทดลองใช้ระบบ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น

9. การประเมินผล ได้แก่ การศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ระบบใด ๆ แล้วได้ผลตามเป้าหมายหรือใกล้เคียงกับเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

10. การปรับปรุงระบบ นำผลจากการทดลองไปใช้ในการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

จากแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะต้องผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร วิเคราะห์ตัวผู้เรียน และสภาพของท้องถิ่น เพื่อกำหนดรายละเอียดของเนื้อหา ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามธรรมชาติและศักยภาพผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนที่เน้นความคิด ความรู้ การฝึกปฏิบัติ การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ ได้แก้ปัญหา และประยุกต์ใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการสำคัญจะต้องบูรณาการด้านคุณธรรมจริยธรรม และระเบียบวินัยและค่านิยม ตามที่ท้องถิ่นต้องการทุกครั้งที่ทำการสอน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน คือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่มีโครงสร้างครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญอย่างเป็นระเบียบตามหลักการ ทฤษฎี มีขั้นตอนสำคัญในการเรียนวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ และใช้เป็นแบบแผนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลได้

กระทรวงศึกษาธิการ มีแนวจัดการศึกษาที่ครอบคลุมการศึกษาในทุกระบบ ทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเฉพาะกลุ่ม ผู้บริหารจะต้องเตรียมสถานที่ใช้เรียน จัดหาอุปกรณ์การรับสัญญาณดาวเทียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ต้องเตรียมบุคลากรผู้ให้บริการไว้ให้พร้อมในการให้บริการและดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามรูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างรูปแบบให้ชัดเจนเสียก่อน และดำเนินการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานในการใช้กำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนให้สมบูรณ์

การจัดกลุ่มขององค์ประกอบให้มองเห็นความสัมพันธ์กัน มีการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นนำไปทดลองใช้เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ สรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้น ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการกำหนดเป้าหมายและการสร้างรูปแบบ 2) การสร้างรูปแบบการเรียนการสอน 3) การหาประสิทธิภาพของรูปแบบ และ 4) การประเมินผลลัพธ์และปรับปรุงรูปแบบ

ตอนที่ 4 แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการเรียนรู้

1. ความหมาย และทฤษฎีของการเรียนรู้

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545: 19) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ ถ้าประสบการณ์ที่ได้รับนั้นมีการกระตุ้นและจูงใจที่ดีจะทำให้การรับข้อมูลหรือประสบการณ์นั้นสร้างความงอกงามในความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นและจำได้นาน หากข้อมูลใหม่ที่ได้รับมีความสัมพันธ์ และเชื่อมต่อกับข้อมูลเก่าหรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การเรียนรู้ จึงเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงพฤติกรรมจากเดิมที่มีผลมาจากประสบการณ์ หรือ การฝึกหัด การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือการฝึกฝนสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543: 21) ได้กล่าวว่า แนวคิดของทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ

1. ผู้เรียนจะมีการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เป็นบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งอื่นๆ และผู้เรียนจะปรับตนเองโดยวิธีการดูดซึม การปรับโครงสร้างทางปัญญา กระบวนการของความสมดุล เพื่อให้รับในสิ่งแวดล้อม หรือความจริงใหม่เข้าสู่ความคิดของตนเองได้

2. ในการนำเสนอหรืออธิบายความจริงที่ผู้เรียนได้สร้างขึ้นมานั้น ผู้เรียนจะสร้างรูปแบบหรือตัวแทนของสิ่งของ ปรากฏการณ์ และเหตุการณ์ขึ้นในสมองของผู้เรียนเอง ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

3. ผู้เรียนอาจมีผู้ให้คำปรึกษา (mentor) เช่น ครูผู้สอนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยให้ได้สร้างความหมายต่อความจริงหรือความรู้ที่ผู้เรียนได้รับเอาไว้ อย่างไรก็ตาม ความหมายเหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

4. ผู้เรียนจะต้องควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self – regulated learning) เพื่อที่จะนำเอาทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองมาใช้ โดยจะต้องคำนึงถึงเครื่องมือ และอุปกรณ์การสอน (physical technology) ด้วย เพราะทฤษฎีนี้ ต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่เหมาะสำหรับผู้เรียนสามารถ

นำมาใช้เพื่อหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น คอมพิวเตอร์ ดังนั้นเครื่องมือทั้ง Hardware และ Software จะต้องเหมาะสมเพื่อสนับสนุนทฤษฎีนี้ (วารินทร์ รัศมีพรหม, 2542: 183)

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544: 211) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน
3. การมีปฏิสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการเรียนรู้
4. การจัดสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

องค์ประกอบของการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง

กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง เฮนเดอร์สัน (Henderson, 1996: 6-7) ได้อธิบายว่า การสร้างความรู้จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ความรู้เดิมหรือโครงสร้างทางความรู้เดิมที่มีอยู่
2. ความรู้ใหม่ ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่บุคคลรับเข้าไป
3. กระบวนการทางสติปัญญา หรือทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำความเข้าใจความรู้ที่รับมาและใช้ในการเชื่อมโยงและปรับความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ กรมวิชาการ (2543: 5) อธิบายว่า ทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และมีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับชีวิตจริง โดยมีองค์ประกอบดังนี้

3.1 ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเจ้าของการเรียนลงมือปฏิบัติจริงไม่ใช่การเรียนรู้ด้วยการบอกเล่า เรียนรู้ด้วยความเข้าใจ จากแหล่งความรู้ 2 แหล่ง คือ ความรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และความรู้ที่ได้จากการเรียนในห้องเรียน

3.2 ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีต้องผ่านกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะช่วยเสริมให้เกิดการร่วมมือในการทำงาน ส่งผลถึงทักษะทางสังคม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำ หรือผู้ตาม การตัดสินใจ การแก้ปัญหาข้อขัดข้อง การจัดการ การสื่อสาร

4. บทบาทของครูผู้สอน ซึ่งกรมวิชาการ (2543: 5) ได้กล่าวว่า ครู คือผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาด้านการเรียนรู้ การสร้างผลงานต่าง ๆ ตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์ หรือสิ่งแวดล้อม ที่ให้ผู้เรียนได้ปะทะรับรู้หรือมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งความรู้ นำไปสู่กระบวนทางสติปัญญา แล้วสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไป ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมแก่ผู้เรียน ดังนี้

4.1 จัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ดี อบอุ่น เป็นมิตรและจูงใจผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกว่าครูเป็นผู้ให้ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อผู้เรียนทุกคน

4.2 ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้เรียนเมื่อมีความพร้อม ไม่กดดันผู้เรียน

4.3 นำเสนอสื่ออย่างหลากหลาย จัดหาสื่อการเรียนที่น่าสนใจ แปลกใหม่หรือเป็นสื่อประเภทเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สื่อที่มีความท้าทาย ให้ผู้เรียนอยากสัมผัสจับต้อง อยากทดลอง และอยากเรียนรู้

4.4 จัดบรรยากาศเป็นประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำกิจกรรม ในการสร้างความรู้ของผู้เรียน ต้องเป็นความรู้ของผู้เรียนเอง ไม่ใช่ความรู้ที่ครูเป็นผู้บอกให้ท่องจำ

4.5 เป็นผู้ชี้แนะกระตุ้นไม่ใช่ผู้ชี้นำ ต้องทำตนในฐานะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเองมากกว่าบอกให้ทำตามหรือตอบคำถามผู้เรียนตรง ๆ ครูจึงเป็นผู้ชี้แนะไม่ใช่ผู้ชี้นำ และไม่ยัดเยียดความคิดของผู้สอนให้กับผู้เรียน

ทิศนา แขมมณี (2542: 10-12) กล่าวว่า หลักการจัดการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่ โดยผู้เรียนเองมีดังต่อไปนี้

1. เน้นการสร้างมโนทัศน์และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เป็นเป้าหมายในการเรียนการสอน ซึ่งไม่ใช่พฤติกรรมหรือทักษะ

2. การเรียนรู้เกิดจากผู้เรียนได้ลงมือกระทำ การเรียนการสอนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้

3. ผู้สอนต้องให้โอกาสผู้เรียนลงมือแก้ปัญหาจากการทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

4. ให้ผู้เรียนได้มีการสะท้อนคิด (Reflection) ถึงเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอน

5. ใช้กระบวนการกลุ่ม โดยอาศัยความร่วมมือกัน เป็นการทดสอบความเข้าใจและขยายความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ

6. ผู้สอนต้องเชื่อมโยงความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมกับข้อมูลใหม่ในชั้นเรียนให้ชัดเจน ควรมีการสรุป ทบทวน เชื่อมโยงมโนทัศน์หลักและจุดสำคัญเป็นการสรุปบทเรียน

7. ควรให้ผู้เรียนศึกษาสถานการณ์เพื่อสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ใหม่โดยอาศัยความรู้เดิม

8. ผู้สอนควรท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด โดยใช้กรอบแนวคิดที่แตกต่างออกไป

9. ต้องจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ให้มีทางเลือก เพื่อลดความกดดันและส่งเสริมให้เกิดความคิด ริเริ่มด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกตสำรวจเพื่อให้เห็นปัญหา ในปัจจุบันนี้การเรียนการสอนมักจะเน้นหนักในการควบคุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องอยู่ในกรอบและปฏิบัติตามสิ่งที่ครูบอกทุกอย่างจนตนเองไม่มีทางที่จะเลือกได้

10. จัดบริบทของการเรียนรู้ สนับสนุนความเป็นอิสระของผู้เรียน ขณะเดียวกันครูก็ต้องทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนที่ดี ช่วยผู้เรียนในการสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ ช่วยผู้เรียนสร้างความรู้ความคิดเดิมที่ยังไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ขึ้น พัฒนาผู้เรียนจากการพึ่งพาผู้อื่นมาเป็นผู้พึ่งพาตนเองให้สามารถก้าวหน้าขึ้นมาได้ สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในข้อนี้ยังหมายรวมถึงเพื่อน ๆ ของผู้เรียนที่ต้องมีบรรยากาศการทำงานด้วยกันด้วยดี มีความเกื้อกูลสนับสนุนซึ่งกันและกันดี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้พัฒนาการเรียนรู้ได้ดีด้วย

11. ผู้เรียนมีโอกาสที่จะใช้ความรู้ที่เรียนในบริบทที่เหมาะสม เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้ในโรงเรียนกับโลกที่เป็นความจริงภายนอก ผู้สอนช่วยผู้เรียนในการตรวจสอบความเข้าใจว่า ความคิดรวบยอดที่เกิดขึ้นนั้น ได้ประสานกันเป็นอย่างระเบียบ เป็นโครงสร้างความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในบริบททางสังคมได้เพียงใด

12. ผู้สอนช่วยผู้เรียนสร้างแผนผังความคิด โดยใช้วิธีการให้ผู้เรียนนำความคิดรวบยอดที่สร้างขึ้นมา นำมาอภิปรายร่วมกันแล้วหาข้อสรุปและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มีทักษะและเจตคติที่เหมาะสมต่อการแสวงหาและสร้างความรู้

13. เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียนรู้ รวมทั้งการยอมรับความผิดพลาดว่าเป็นเรื่องธรรมดาและเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามารถแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าและถูกต้องได้ต่อไป

จากหลักการทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่า การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนมีแนวคิดหลัก คือ ความรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้น จากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์ใหม่ จะเชื่อมโยงความรู้เดิมเกิดเป็นความรู้ใหม่ขึ้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียน ได้เลือกแนวทางของตน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายปลายทางการเรียน ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองในการแสวงหาความรู้และการสร้างความรู้ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ดีกว่าและมีความคงทนของความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ ที่นักการศึกษาหลายท่านให้ความสำคัญและควรส่งเสริมให้มีขึ้นในตัวผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา เพราะหากผู้เรียนมีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้าจากความต้องการของตนเอง ก็จะมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องต่อไปโดยไม่ต้องมีใครบอก เกิดความอยากรู้อยากเห็นไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนตลอดชีวิตอันเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา

โนลส์ (Knowles. 1975) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง (อาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ต้องก็ได้) ผู้เรียนจะทำการวิเคราะห์

ความต้องการเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจงแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นบุคคลสิ่งของและอุปกรณ์ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลการเรียนรู้นั้น การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนที่เกิดจากความสมัครใจของเด็ก มิใช่การบังคับ

ไดสอน (Dixon. 1995) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งเป้าหมายในการเรียน แสวงหาผู้สนับสนุนแหล่งความรู้ สื่อการเรียนที่ใช้ในการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรืออาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ได้

สมคิด อิสระวัฒน์ (2541: 38) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความกระหายใคร่รู้ ให้สามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้มากที่สุด และจะดำเนินการศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นบุคคลในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสมาชิกในสังคม และสนับสนุนสภาพ “สังคมแห่งการเรียนรู้” มีเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือการพัฒนาผู้เรียนให้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ตลอดชีวิตหลังสำเร็จการศึกษา

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างตั้งใจ และกระตือรือร้น โดยผู้เรียนจะวินิจฉัยความต้องการในการเรียนด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ วางแผนการเรียน ออกแบบวิธีการ กิจกรรมการเรียน ค้นหาและเลือกแหล่งทรัพยากรในการเรียน เลือกวิธีการและเกณฑ์การประเมินการเรียน โดยเกิดจากแรงจูงใจ ความรับผิดชอบตนเอง การบริหารตนเอง และการควบคุมกิจกรรมการเรียนของตนเองทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการเรียน โดยอาจจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น อันจะนำไปสู่การศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เมซิโรว์ (Mezirow, 1981: 22-23) ได้เสนอแนะแนวทาง การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไว้ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนที่ค่อย ๆ ลดการพึ่งพาของผู้เรียนที่มีต่อตัวผู้สอนลง

2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการใช้แหล่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะการดึงเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียน มาใช้ส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ รวมถึงผู้รู้

3. ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง

4. ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อการเรียน ด้วยการให้ระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง

5. จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาใกล้ตัว เรื่องที่ผู้เรียนสนใจ และเหมาะกับระดับความเข้าใจของผู้เรียน

6. กระตุ้นให้ได้คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ ด้วยการให้มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้ได้แสดงความคิดเห็นโดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดทางเลือก

7. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตัดสินผลงาน สะท้อนตนเองและบูรณาการเข้ากับประสบการณ์

8. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการตรวจสอบความถูกต้องถึงผลการจากเรียนรู้ เป็นการสร้างลักษณะนิสัยในการเรียน

9. การกำหนดปัญหา สถานการณ์ เพื่อนำไปสู่บทเรียนควรเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องหรือเป็นเรื่องราวที่สาธารณชนให้ความสนใจ

10. เสริมแรงในด้านการรับรู้ตนเอง โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีโอกาสก้าวหน้า ตามศักยภาพของแต่ละคน สร้างบรรยากาศการเรียนด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อกระตุ้นให้เกิดความพยายามหลีกเลี่ยงการแข่งขันหรือการตัดสินด้านความสามารถของผู้เรียน วิธีการที่เหมาะสมคือการใช้กลุ่มสนับสนุนการเรียนสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

11. เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การมีส่วนร่วม หรือการเรียนโดยใช้โครงงาน

12. สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้วิธีเรียนที่มีคุณภาพ และปรับปรุงในสิ่งที่ตนเลือกให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่น การมีทางเลือก (choice) การมีความหลากหลาย (diversity) และการมีความเป็นกันเอง (congeniality) นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี ต้องมีความสมัครใจที่จะเรียน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำและเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด และจะต้องติดตามผลความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนอยู่เสมอ

ทฤษฎี constructionism กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดี เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างผลิตผลที่มีความหมายกับผู้เรียนเอง เช่น การสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น จึงจะเกี่ยวข้องกับการสร้าง 2 อย่าง คือ เมื่อผู้เรียนสร้าง ทำบางสิ่งบางอย่างออกมา ผู้เรียนก็จะได้ความรู้ขึ้นด้วย ความรู้ใหม่นี้จะช่วยให้เด็กนำไปสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้เพิ่มมากขึ้นด้วย เป็นวงจรการเสริมแรงภายในตนเองไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การสร้างความรู้จะมีประสิทธิผลถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งพลสัณห์ โพธิ์สีทอง (2541: 1–4) ได้เสนอไว้ 3 ประการคือ

1. การมีทางเลือก (choice)

2. การมีความหลากหลาย (diversity)

3. การมีความเป็นกันเอง (congeniality)

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง (constructionist) เสนอแนวคิดโดย ซามัว ตามที่ เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย; และคนอื่น (2544: 37-38) นำเสนอไว้ และสอดคล้องกับ ธเนศ ขำเกิด (2548: ออนไลน์) ที่ได้นำเสนอวงจรการเรียนรู้โดยผู้เรียนเองไว้ ดังภาพที่ 2.4

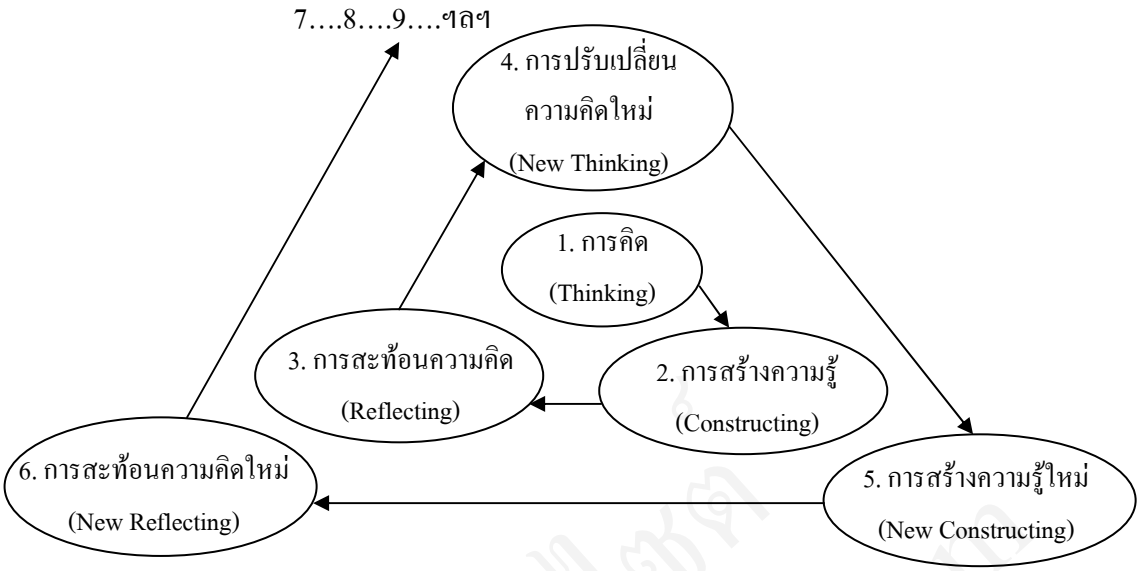

ภาพที่ 2.4 วงจรการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism
ที่มา: ธเนศ ขำเกิด. (2548: ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้เป็นวงจร เริ่มจากการคิด (thinking) ซึ่งเกิดจากประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน มาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่หรือข้อมูลใหม่แล้วสร้างความรู้ (constructing) ขึ้นมาด้วยตนเอง แต่การสร้างสรรค์ความรู้ที่สมบูรณ์ต้องมีการสะท้อนความคิดหรือสะท้อนประสบการณ์ (reflecting) มีการปฏิสัมพันธ์ (interactive) กับบุคคลอื่น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก็จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนความคิดใหม่ (new thinking) แล้วสร้างความรู้ใหม่ (new constructing) สะท้อนความคิดใหม่ (new reflecting) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นอีก ความรู้จึงไม่หยุดนิ่ง จะเกิดการคิดค้นต่อไปอีก

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541: 1) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง (Constructionism) ด้วยหลักการว่า การเรียนรู้ทำให้มีกำลังทางความคิดมากที่สุด เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง สร้างสิ่งที่เด็กชอบและสนใจ ไม่มีคนคอยบงการหรือกำหนดว่าสิ่งนั้นคือสิ่งที่มีความหมายสำหรับอีกคนหนึ่ง การมีทางเลือก จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่ง ของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ดี

จากหลักการทฤษฎีที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง เริ่มต้นจากการคิดของผู้เรียน แล้วประมวลการคิดกับประสบการณ์เดิม นำไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่หรือข้อมูลใหม่แล้วสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง แต่การสร้างสรรค์ความรู้ที่สมบูรณ์ต้องมีการสะท้อนความคิดหรือสะท้อนประสบการณ์ มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยมีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำไปสู่การปรับเปลี่ยนความคิดใหม่ สร้างความรู้ใหม่ สะท้อนความคิดใหม่ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ความรู้จึงไม่หยุดนิ่ง จะเกิดการคิดค้นและสร้างใหม่เรื่อยไป

3. กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ที่ครูควรใช้พัฒนาผู้เรียน

การเรียนรู้อย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 19-26) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสุขนั้น จะต้องสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับผู้สอน ใช้สื่อประเภทกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมด้วยความเพลิดเพลิน สนุกสนาน แนวคิดหลักของการจัดการเรียนการสอนคือ ผู้เรียนจะต้องได้แสวงหาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข โรงเรียนต้องเป็นแหล่งค้นหาสิ่งมหัศจรรย์จากตัวผู้เรียนให้พบ ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมการพับกระดาษ ครูให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพับกระดาษรูปแบบต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินมีผลงานออกมา สรุปว่า การสอนที่ดีนั้นต้องให้ผู้เรียนรู้สึกว่าไม่ถูกสอน แต่ได้ทำกิจกรรมที่ตนเองชอบ เกิดความสนุกสนานได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน นอกจากนี้จุดเน้นของการเรียนรู้อย่างมีความสุข สรุปได้ ดังนี้

องค์ประกอบของการเรียนที่มีความสุข

1. ผู้เรียนแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง
2. ครูให้ความเมตตาจริงใจ และอ่อนโยนต่อผู้เรียนทุกคนโดยทั่วถึง
3. ผู้เรียนเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ และทุกเวลา
4. ผู้เรียนแต่ละคน เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง
5. บทเรียนสนุกแปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม และเร้าใจให้อยากค้นหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

กระบวนการจัดการเรียนการสอน มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยาก และมีความต่อเนื่อง
2. วิธีการเรียนสนุกสนาน เร้าใจ จูงใจ และไม่กดดัน
3. กระบวนการเรียนส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด
4. บทเรียนมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับธรรมชาติ
5. กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนมีความหลากหลายทุกคนสามารถเรียนได้
6. สื่อการเรียนการสอนมีความเร้าใจและตรงตามเป้าหมาย
7. การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนกระทำโดยรวมไม่เน้นเฉพาะด้านวิชาการ

เทคนิคการจัดการเรียนการสอน

1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสอน
2. การสอนในแต่ละขั้นสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตลอดเวลา

3. ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้ปฏิบัติกิจกรรมและแสดงความคิดเห็น

4. ระเบียบกฎเกณฑ์มีความชัดเจน ทุกคนเคารพโดยเสมอภาคกัน

5. ครูไม่ติดยึดกับระเบียบแบบเดิม แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความมีเหตุผล

6. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีอิสระ

การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การใช้ความคิด สามารถจัดกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ

ทักษะการคิด (thinking skill) เป็นคำที่แสดงออกถึงการกระทำหรือ พฤติกรรมที่ต้องใช้ความคิด การเปรียบเทียบ การสังเกต การจำแนก และการจัดหมวดหมู่ คำเหล่านี้แม้ไม่มีคำว่า “คิด” แต่ก็มีความหมายว่าคิดอยู่ในตัวเองแล้ว

ลักษณะการคิด เป็นคำกล่าวที่แสดงลักษณะการคิด เช่น คิดถูก คิดกว้าง คิดคล่อง และคิดอย่างรอบคอบ ซึ่งไม่ได้แสดงออกถึงพฤติกรรมหรือการกระทำโดยตรง แต่สามารถแปลความไปถึงพฤติกรรมหรือการกระทำประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการรวมกัน

กระบวนการคิด เป็นคำที่แสดงลักษณะการคิดเช่นเดียวกัน แต่ครอบคลุมพฤติกรรมหรือการกระทำหลายประการที่สัมพันธ์กันเป็นลำดับขั้นตอน เช่น การคิดรอบคอบ อาจหมายถึง การคิดให้กว้าง คิดรอบด้าน คิดให้ลึกซึ้งถึงแก่น หรืออาจจะต้องคิดไกลเพื่อพิจารณาถึงผลที่จะตามมาหรืออาจจะต้องมีการประเมินตัดสินคุณค่า เป็นต้น ดังกล่าวมาจะเห็นว่า การพัฒนากระบวนการคิด ก็คือ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้น โดยอาศัยทักษะจากการคิดขั้นพื้นฐานและขั้นกลาง การคิดต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีกระบวนการคิดที่ชัดเจน ลักษณะของการคิดที่เป็นหัวใจแห่งการคิดคือ การคิดให้ถูกทาง ต้องมีเป้าหมายของการคิด และจำเป็นต้องมีการฝึกฝนให้รู้จักคิดตั้งแต่วัยเด็ก โดยมีลักษณะการคิด 4 แบบ คือ

1. การคิดเบื้องต้น จะนำไปสู่การเชื่อมโยงกับการคิดในลักษณะอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น คือ การคิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด และคิดชัดเจน

2. การคิดระดับกลาง ได้แก่ คิดกว้าง คิดหลายด้าน หลายแง่มุม คิดลึกซึ้ง คือเข้าใจถึงที่มาสาเหตุและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ซับซ้อน

3. การคิดระดับสูง ได้แก่ การคิดที่มีกระบวนการ มีขั้นตอนที่มากและซับซ้อนขึ้นเรียกว่าการคิดอย่างมีกระบวนการ หลักการคิดที่สำคัญและจำเป็น คือ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การริเริ่มสร้างสรรค์ การปฏิบัติการสร้าง และการผลิต เป็นต้น

4. กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การคิดอย่างรอบคอบสมเหตุสมผล ที่ได้ผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างไกล ลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณากลั่นกรอง ไตร่ตรอง ทั้งด้านคุณและโทษตลอดจนคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นมาแล้ว

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการทำกิจกรรมร่วมกันทุกส่วน เช่น ระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับชุมชน นักเรียนกับสถานประกอบการ นักเรียนกับเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อดีของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1. นักเรียนมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่าย

2 นักเรียนได้มีโอกาสร่วมกันในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ในขั้นตอน ต่าง ๆ ของกระบวนการเรียนรู้

แนวทางและหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่ม
2. กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจ
3. กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างสรรค์ความรู้
4. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดึงศักยภาพของนักเรียนทุกคน
5. กิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถช่วยนักเรียนเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่ม
6. กิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างความเป็นประชาธิปไตย ความอิสระ และเสรีภาพในการเรียนรู้

ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนที่มีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลาย
2. การเรียนรู้ที่บูรณาการสภาพปัจจุบัน สภาพแวดล้อม เป็นไปตามธรรมชาติ
3. การเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตจริงของผู้เรียน

เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม

เทคนิคการเรียนรู้มีอยู่หลากหลาย ผู้สอนควรพิจารณาตัดสินใจเลือกเทคนิคที่เหมาะสม สำหรับนำมาใช้ในการเพิ่มพูนประสบการณ์ การเรียนรู้หรือส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ระหว่างเรียนหรือหลังเรียนจากการชมโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เช่น วิธีการเรียนรู้โดยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนรู้โดยเทคนิคการเรียนแบบสร้างองค์ความรู้ วิธีการเรียนรู้โดยเทคนิคการเรียนแบบบูรณาการ เป็นต้น เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีหลายรูปแบบที่ครูควรจะศึกษาและนำไปใช้ ซึ่งได้นำเสนอตัวอย่างเทคนิคไว้ ตามที่ ยุทธนา ปฐมวรชาติ (2549: ออนไลน์) เสนอแนะไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือมีเทคนิคที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้พื้นฐานของเทคนิคการเรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการเรียนรู้: การแบ่งกลุ่มนักเรียน 2 – 5 คน (ตามเทคนิคการเรียน) การแนะนำบทบาทของสมาชิกกลุ่ม การแจ้งจุดประสงค์การปฏิบัติการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน: ครูอาจจะมอบหมายให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองเป็นกลุ่ม โดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (ครูอาจให้นักเรียนเรียนรู้ไปพร้อมกับขั้นที่ 3)

ขั้นที่ 3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม: เป็นการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อยโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ: เป็นการตรวจสอบผลงานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติการเรียนรู้ว่ามีความถูกต้อง สมบูรณ์หรือไม่ ได้ผลเป็นที่ดีเพียงใด ซึ่งอาจมีทั้งผลงานกลุ่มหรือผลงานรายบุคคลตามที่ครูมอบหมาย

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการเรียนรู้: เป็นการสรุปบทเรียนโดยครูและนักเรียนจากบทเรียนที่ได้เรียนรู้ผ่านไปแล้ว โดยการนำสิ่งที่ไม่เข้าใจ/ประเด็นที่สงสัยจากการเรียนมาอภิปรายเพิ่มเติมและการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่ามีจุดเด่น จุดด้อย ที่ควรปรับปรุงซ่อมเสริมอย่างไร

2. รูปแบบการเรียนรู้ที่นำเสนอต่อไปนี้เป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรู้พื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เช่น

เทคนิคการเรียนรู้ที่ 1 เพื่อนเรียน (partners) คือ การกำหนดกลุ่มนักเรียนเป็นแบบจับคู่ช่วยเหลือกัน เรียนรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิดสำคัญในเรื่องที่ออกอากาศของโรงเรียนต้นทาง ครูอาจให้นักเรียนไปขอคำแนะนำ คำอธิบายจากคู่อื่นที่เข้าใจเรื่องที่เรียนได้ดีกว่า และเมื่อคู่นั้นเกิดความเข้าใจดีแล้ว ครูอาจดำเนินการทดสอบหรือมอบหมายให้เป็นที่ปรึกษากับนักเรียนในคู่อื่นต่อไป

เทคนิคการเรียนรู้ที่ 2 เพื่อนช่วยตรวจสอบ (pairs check) คือ การกำหนดกลุ่มนักเรียนเป็นแบบจับคู่ช่วยเหลือกันเรียนรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิดสำคัญในเรื่องที่เรียน โดยหลังจากการเรียนจบแล้วครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแก้โจทย์หรือหาคำตอบ เพื่อนหนึ่งคนแก้โจทย์ เพื่อนอีกคนเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา จากนั้นสลับหน้าที่กันจนงานสำเร็จและเข้าใจทั้งคู่ จากนั้นครูอาจมอบหมายให้เพื่อนคู่อื่น ๆ สลับกันตรวจผลงาน หรือดำเนินการทดสอบอื่น ๆ ต่อไป

เทคนิคการเรียนรู้ที่ 3 เพื่อนเล่าเรื่องรอบวง (round robin) คือ การกำหนดกลุ่มนักเรียนเป็นแบบกลุ่มย่อยที่เน้นการผลัดกันพูด เล่า ตอบ อธิบาย (โดยไม่ใช้การเขียน) ครูควรใช้เทคนิคนี้เมื่อเรียนจบแล้ว โดยกำหนดให้นักเรียนเล่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับความรู้หรือสิ่งที่ศึกษา สิ่งที่ประทับใจให้เพื่อนๆในกลุ่มย่อยฟังทีละคนตามเวลาที่กำหนด จากนั้นสรุปเป็นความรู้ที่ได้รับจากการเรียนหรือนำเสนอความรู้ต่อชั้นเรียนต่อไป

เทคนิคการเรียนรู้ที่ 4 เพื่อนเขียนเรื่องรอบวง (round table) คือ การกำหนดกลุ่มนักเรียนเป็นแบบกลุ่มย่อยที่เน้นการผลัดกันเขียนหรือวาดภาพอธิบายสื่อความหมาย (โดยไม่ใช้การพูด เล่า ตอบ อธิบาย) ครูควรใช้เทคนิคนี้เมื่อเรียนจบแล้ว โดยกำหนดให้นักเรียนเขียนบรรยายประสบการณ์

การเรียนรู้ที่ได้รับความรู้หรือสิ่งที่ได้ศึกษา สิ่งที่ประทับใจให้เพื่อนๆ ในกลุ่มย่อยดูทีละคนตามเวลาที่กำหนด (กระดาษ 1 แผ่น ปากกา 1 ด้าม : กลุ่ม / ครูอาจสลับการใช้กระดาษและปากกาตามจำนวนนักเรียน บางสถานการณ์ตามความเหมาะสม) จากนั้นสรุปเป็นความรู้ที่ได้รับจากการเรียน นำเสนอความรู้ต่อชั้นเรียนต่อไป

เทคนิคการเรียนรู้ที่ 5 เพื่อนเรียนร่วมมือร่วมใจ (co-op co-op) คือการกำหนดนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นหัวข้อเรื่องย่อย โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ จากนั้นนำผลงานที่ได้ศึกษามาสรุปรวมกันเป็นงานกลุ่ม และนำเสนอผลงานในชั้นเรียนต่อไป

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 19-26) กล่าวถึง การพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยว่า

1. การเรียนรู้ที่พัฒนาสุนทรียภาพและบุคลิกภาพ เป็นเรื่องนามธรรม
2. สุนทรียภาพ หมายถึง ฐานที่สร้างความคิดสร้างสรรค์ สร้างความเป็นมนุษย์
3. บุคลิกภาพ หมายถึง ฐานที่สร้างความสมบูรณ์และสง่างาม ทางกาย วาจาใจ
4. การพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โรงเรียนมักจะละเลยหรือมองผ่านไป ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่ถ้าเอาชีวิตหรือความเป็นมนุษย์มาเป็นตัวตั้ง จะพัฒนาแต่วิชาการอย่างเดียวไม่ได้ ต้องพัฒนาทั้งสุนทรียภาพและบุคลิกภาพพร้อมกันไปด้วย
5. การเรียนรู้ที่ใช้ศิลปะ ดนตรี กีฬา และการฝึกฝนกาย วาจาใจ มาเป็นฐาน เพื่อสร้างจินตนาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้สิ่งแวดล้อม เข้าใจธรรมชาติ และควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ของตนเองได้

การเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจา ใจ การพัฒนาที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นปัญญาหาร คือปัญญาที่หล่อเลี้ยงความรู้ ความสามารถ ความคิดและความดี ดังนั้น นอกจากการพัฒนาสติปัญญาแล้ว อารมณ์ คุณภาพ จริยธรรมก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องได้รับการพัฒนา เพราะเป็นฐานของความเป็นมนุษย์

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (2551: 123-124) กล่าวว่า การที่ได้เกิดเป็นมนุษย์นับว่าเป็นบุญที่ยิ่งใหญ่ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความพิเศษแตกต่างจากสัตว์อื่นทั้งหลาย ธรรมชาติของมนุษย์เป็นสัตว์ที่สามารถศึกษา ฝึกฝนอบรม ฝึกหัด ปฏิบัติให้มีปัญญาได้ นับว่ามนุษย์เป็นสัตว์พิเศษ เพราะสัตว์ชนิดอื่นอยู่ได้ด้วยสัญชาตญาณของมัน เป็นวัฏจักรแห่งพฤติกรรมวนเวียนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย แต่มนุษย์ฝึกได้ และต้องฝึกด้วย ตั้งแต่เกิดมีชีวิตขึ้นมา มนุษย์ทำอะไรไม่ได้เลย มนุษย์จึงต้องได้รับการฝึกหัดทุกอย่าง หากไม่ได้ฝึกฝนหรือเรียนรู้ก็ไม่สามารถอยู่ได้ มนุษย์ต้องได้รับการฝึกตั้งแต่การกิน นั่ง นอน ยืน เดิน แม้กระทั่งพูดก็ตาม ชีวิตของมนุษย์เป็นชีวิตแห่งปัญญาโดยการศึกษา (ปริยัติ) การฝึกฝนพัฒนาตน (ปฏิบัติ) ในที่สุดผล (ปฏิเวธ) ที่ดีงามจึง

เกิดขึ้น มีปัญญาเต็มเปี่ยม ร่วมสร้างสันติสุขให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็น ร่างกายมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดขึ้นจากการรวมกันของกายและใจ รับรู้ได้โดยผ่านอายตนะทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ (ตามองเห็น หูได้ยิน จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัส และใจรู้สึก)

การศึกษาในพระพุทธศาสนาได้จำแนกออกเป็น 3 กระบวนการหลักใหญ่ ๆ ซึ่งเรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งเป็นข้อที่จะต้องศึกษา เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ การฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไป จนบรรลุจุดหมายสูงสุด เป็นชีวิตแห่งปัญญาได้ ดังนี้

1. ศีล (หรือ อธิสีลสิกขา) เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกฝนอบรมด้านความประพฤติอย่างสูง ควบคุมกายและวาจาให้เป็นปกติ เรียบร้อย ตั้งอยู่ในความดีงาม ทำให้ตัวเรา ครอบครัว ชุมชนและสังคม ไม่เดือดร้อน อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ได้แก่ สัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) และสัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) การสร้างระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพโดยมีเบญจศีล (ศีล 5) และเบญจธรรม (ธรรม 5) เป็นพื้นฐาน ศีลใช้ควบคุม ขัดเกลากิเลสอย่างหยาบ ทำให้กายและวาจาสงบ ศีลเป็นพื้นฐานการสร้างเสริม คุณภาพจิต เป็นการละจากบาป ไม่ทำความชั่วทั้งปวง

2. สมาธิ (หรือ อธิจิตตสิกขา) เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกฝนอบรมจิตใจให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิขั้นสูง ได้แก่ สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) สร้างเสริมคุณภาพ พัฒนาสมรรถภาพและศักยภาพของจิต สมาธิ เพื่อฝึกหัดให้เกิดสันติสุขทางใจ ภาวนาหัดใจไม่ให้คิดถึงความกำหนัด ได้แก่ รัก โลภ โกรธ หลง และความกลัว ความฟุ้งซ่าน เป็นการระงับขัดเกลากิเลสอย่างกลาง สอนให้รู้ทันโลกปัจจุบัน คือ ความไม่ประมาท มีสติอยู่เสมอ สมาธิเป็นพื้นฐานการพัฒนาปัญญา เป็นการทำความดีให้ถึงพร้อม

3. ปัญญา (หรือ อธิปัญญาสิกขา) เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง ได้แก่ สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) และสัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริงอย่างถ่องแท้ รู้ต้นเหตุปัจจัยที่มาของปัญหา นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลโดยใช้ปัญญา รู้เท่าทันโลกและชีวิต ทำให้ใจสะอาดผ่องใสและเป็นอิสระ ปัญญาสอนให้คนคิดเห็นด้วยปัญญา ด้วยการฝึกปฏิบัติวิปัสสนาเป็นประจำ แล้วพิจารณาให้เห็นว่าสรรพสิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง มีการเปลี่ยนแปลง เสื่อมลง และดับสลายในที่สุด โดยการอบรมปัญญา พิจารณาไตรลักษณ์เป็นการขัดเกลา ขจัดกิเลสอย่างละเอียด สามารถดำรงชีวิตแห่งปัญญา เป็นอิสรภาพ อย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ สรุปได้ว่า แนวคิดหลัก คือ ความรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้นเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ และประสบการณ์ใหม่จะเชื่อมโยงความรู้เดิมเกิดเป็นความรู้ใหม่ขึ้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียน ได้เลือกแนวทางของตน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายปลายทางการเรียน ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองในการแสวงหาความรู้และการสร้างความรู้ ให้ผู้เรียน

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ดีกว่าและมีความคงทนของความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

การเรียนรู้ด้วยตนเอง คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างตั้งใจ และกระตือรือร้น โดยผู้เรียนจะวินิจฉัยความต้องการในการเรียนด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผนการเรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียน ค้นหาและเลือกแหล่งทรัพยากรในการเรียน เลือกวิธีการและเกณฑ์การประเมินการเรียน โดยเกิดจากแรงจูงใจ ความรับผิดชอบตนเอง การบริหารตนเอง และควบคุมกิจกรรมการเรียนของตนเองทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีเรียน โดยอาจจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น อันจะนำไปสู่การศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

การเรียนรู้จะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเหมาะกับการเรียนรู้ เช่น มีทางเลือก (Choice) มีความหลากหลาย (diversity) และการมีความเป็นกันเอง (congeniality) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี ต้องมีความสมัครใจที่จะเรียน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำและเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด และจะต้องติดตามผลความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนอยู่เสมอ

การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง เริ่มต้นจากการคิดของผู้เรียน แล้วประมวลการคิดกับประสบการณ์เดิม นำไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่หรือข้อมูลใหม่ แล้วสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาด้วยตนเอง แต่การสร้างสรรค์ความรู้ที่สมบูรณ์ต้องมีการสะท้อนความคิดหรือสะท้อนประสบการณ์ มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สู่การปรับเปลี่ยนความคิดใหม่ สร้างความรู้ใหม่ สะท้อนความคิดใหม่ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ความรู้จึงไม่หยุดนิ่ง จะเกิดการคิดค้นและสร้างใหม่ต่อไป

กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและพัฒนามนุษย์ให้มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุขได้ ต้องประกอบด้วยการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ประการ คือ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจา ใจ

ตอนที่ 5 สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

1. ความหมาย และความสำคัญของการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกล (Distance education) หรือ การเรียนทางไกล (Distance leaning) หรือ การสอนทางไกล (Distance teaching) หมายถึง การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ แบบเรียน ชุดการสอน เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางประสาทตา

(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2543: 8) นอกจากนี้ มีนักการศึกษาอีกหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนทางไกลไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540: 19) กล่าวว่า การศึกษาทางไกล หมายถึง การศึกษาระบบเปิดที่เปิดโอกาสและขยายโอกาสให้ผู้เรียนโดยไม่จำกัดเพศ วัย อาชีพ หรือคุณวุฒิ ได้ศึกษาหาความรู้โดยไม่ต้องเข้าเรียนในห้องเรียนปกติ แต่มีระบบให้ผู้เรียนที่อยู่ต่างถิ่นสามารถศึกษาด้วยตนเองได้

พัลลภ พิริยะสุรวงศ์ (2540: 40) กล่าวว่า การสอนทางไกล หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน ใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ โดยอาศัยสื่อประสมหลายรูปแบบ ได้แก่ สื่อที่เป็นตัวหนังสือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การประชุมสัมมนาทางไกลโดยเห็นภาพและมีเสียง (Video conference) ทางอินเตอร์เน็ต (Internet) และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนที่อยู่ต่างถิ่นสามารถศึกษาหาความรู้ได้

ไพรัช ธัชยพงษ์ (2540: 4) ให้ความหมายของการศึกษาทางไกลว่า หมายถึง การศึกษาซึ่งครูผู้สอนมิได้ปรากฏตัวในสถานที่ ที่การศึกษานั้นเกิดขึ้นหรือเป็นการศึกษาที่ครูผู้สอนอาจจะปรากฏตัวเป็นบางครั้งเพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความหมายดังกล่าว การศึกษาทางไกล มีสิ่งสำคัญ 2 ประการคือ การอยู่ห่างกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอนซึ่งอาจจะมาพบปะกับผู้เรียนบ้างเป็นครั้งคราวเพื่อปฏิบัติงาน หรือเพื่อการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน

วิจิตร ศรีสอ้าน (2542: 5-7) ได้ให้ความหมายของการสอนทางไกลไว้ว่า หมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียน แต่เรียนด้วยอาศัยสื่อประสม ซึ่งได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ สื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาที่เป็นหลักมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองอยู่กับบ้านไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ

จากคำนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า การศึกษาทางไกล หมายถึง วิธีการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่ได้มาพบปะกันซึ่งหน้าโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้สอนจะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาวิชาความรู้และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านไปทางสื่อ อาจจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง วีดีทัศน์ คอมพิวเตอร์หรือสื่ออื่น ๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากสื่อเหล่านี้ ในลักษณะของการเรียนด้วยตนเอง โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องเดินทางเข้ามายังสถาบันการศึกษา แต่จะเรียนอยู่ที่บ้านหรือที่ทำงาน ซึ่งผู้เรียนสามารถกำหนดเวลาเรียน สถานที่เรียน และต้องบริหารการเรียนของตนเอง ภายในเวลาที่สถาบันกำหนด การพบปะระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอาจกำหนดให้มีบ้างแต่น้อยครั้งมาก โดยมีจุดมุ่งหมายของการพบปะเพื่อซักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองไม่เข้าใจ หรือเป็นการสรุป หรือฝึกทักษะที่สำคัญจากวิชานั้น ๆ

หลักการของการศึกษาทางไกล เป็นระบบการศึกษาที่จัดขึ้นและดำเนินการโดยยึดถือตามหลักการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2543: 168)

1. การศึกษาตลอดชีวิต ถือหลักการเสมือนว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่ห้าของการดำรงชีวิต จึงสมควรใช้การศึกษาเป็นปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยไม่จำเป็นต้องแยกชีวิตการเรียนออกจากชีวิตการทำงาน การศึกษาจึงน่าจะเป็นกระบวนการที่สอดแทรกอยู่ได้ในวิถีการดำเนินชีวิตปกติ ผู้ที่สนใจเรียนจะสามารถเรียนเมื่อใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความพร้อม ความถนัด ความต้องการ และความสนใจ โดยไม่จำเป็นต้องเรียนเพื่อเป็นอาชีพการงาน

2. การให้โอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษา เป็นทางเลือกและทางออกไปสู่อุดมคติ ในการแก้ปัญหาเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นการกระจายและขยายโอกาสให้ผู้ที่ต้องละทิ้งการศึกษาก่อนจบหลักสูตร หรือผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้มีโอกาสศึกษาต่อ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการศึกษาตลอดชีวิต

3. ส่งเสริมการศึกษามวลชน เป็นการให้การศึกษาแก่มวลชนในระดับต่าง ๆ โดยการใช้สื่อมวลชนหรือสื่ออื่นๆ มาประสมกันในรูปของสื่อหลายแบบ รวมทั้งการใช้อุปกรณ์โทรคมนาคมประเภทต่าง ๆ ด้วย การจัดการเรียนการสอนทางไกล มีหลักการที่ต้องคำนึงถึงอยู่หลายประการ สิ่งสำคัญคือ สื่อต้องเข้าถึงผู้เรียนให้ได้มากที่สุด ในทุกพื้นที่ และต้องบริการให้ผู้เรียนรับภาระน้อยที่สุด ให้ผู้เรียนประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณ ตลอดจนต้องสามารถสร้างทางเลือกให้แก่ผู้เรียนได้มากที่สุด โดยต้องเป็นระบบที่ง่ายและสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนที่สุด คือ รูปแบบการสอนทางไกล ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตอบสนองกับผู้สอนด้วย ในลักษณะการตอบโต้กันทางจดหมายระหว่างผู้เรียนและผู้สอน หรือผู้สอนอาจส่งแบบฝึกหัดไปให้ผู้เรียนได้ทำก่อน ต้องพยายามทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่จะมาเรียนให้มากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540: 12-14)

หลักการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะบทเรียนที่ส่งไปต้องให้ถึงผู้เรียน ในสมัยก่อนใช้ตำรา แต่ในสมัยปัจจุบันนี้ใช้ดาวเทียม เพราะฉะนั้นเครือข่ายต่าง ๆ นั้น มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน ผู้สอนมิได้มีหน้าที่ทำการสอนเพียงอย่างเดียว แต่ผู้สอนต้องมีบทบาทในการประเมินด้วย วิธีการประเมินผลในส่วนของผู้บริหารจะต้องมีการพิจารณาเลือกวิธีที่จะใช้การประเมินให้สอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนด้วย

จากหลักการดังกล่าวแล้ว สรุปได้ว่า การศึกษาทางไกล คือการจัดการศึกษาในระบบเปิดเต็มรูปแบบ มีการเรียนทั้งในระบบนอกระบบโรงเรียนและเรียนตามอัธยาศัย เป็นการจัดการสอนที่พยายามให้ถึงตัวผู้เรียนมากที่สุด เป็นระบบการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถใช้เวลาว่างศึกษาด้วยตนเอง ไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ ไม่จำเป็นต้องมีที่เรียนประจำ แม้ว่าผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่ไกลกันก็ตาม แต่สามารถจะทำกิจกรรมการเรียนร่วมกันได้โดยอาศัยสื่อการสอนหลายประเภท เช่น ตำราเรียน สิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง สื่อสารมวลชน และอุปกรณ์โทรคมนาคมประเภท

ต่าง ๆ เป็นการให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด มีการพบกลุ่มหรือการสอนเสริมเป็นครั้งคราว เพื่อทบทวนบทเรียนที่ยังสงสัยจากผู้ทบทวนหรือครูประจำกลุ่ม

ความสำคัญของการศึกษาทางไกล สภาพทั่วไปและปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศได้สะท้อนให้เห็นความจำเป็น ในการเร่งพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ในเชิงปริมาณ การจัดการศึกษาของประเทศไทย ยังไม่สามารถกระจายโอกาส ให้บริการการศึกษากับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ ด้วยเหตุนี้ การจัดบริการการศึกษาด้วยวิธีการของการศึกษาทางไกล ซึ่งเน้นการศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้สื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์และใช้แหล่งความรู้หรือศูนย์การเรียน เป็นแหล่งการศึกษาค้นคว้านั้น จึงเป็นวิธีการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองแนวทางจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งช่วยขยายการศึกษาและกระแสความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ทั้งนี้อาจแบ่งความจำเป็นในการบริการการศึกษาทางไกลได้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2543: 171) ดังนี้

1. ความไม่ครอบคลุมและทั่วถึงของสถานศึกษาและการบริการทางการศึกษา ซึ่งวิธีการศึกษาทางไกลช่วยแก้ปัญหาได้ เพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดผ่านสื่อ จึงไม่มีข้อจำกัดในแง่ของปริมาณกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่

2. ความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย ในการจัดการศึกษาทางไกลจึงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนและกำหนดความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองจากหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดได้อย่างหลากหลาย จึงช่วยให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมและตามความต้องการ การศึกษาทางไกลจึงสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและแตกต่างกันได้อย่างดี

3. ข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ การจัดการศึกษาสำหรับประชากรวัยแรงงานหรือกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบ ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ทำงานแล้ว ยังมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องเวลาและสถานที่จัดและให้บริการการศึกษา เนื่องจากเป็นวิธีการศึกษาที่เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและสถานที่ตามที่ผู้เรียนต้องการ

4. ข้อจำกัดของทรัพยากร การจัดการศึกษาด้วยวิธีปกติทั่วไป คือ การจัดตั้งสถานศึกษา จัดหาบุคลากรและครุภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้บริการทางการศึกษา ซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ขณะที่การจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลนั้น จะมีการลงทุนในปัจจัยเหล่านี้ไม่มากนัก หรือหากต้องลงทุนก็จะเน้นการลงทุนเกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยี ที่เป็นการลงทุนครั้งเดียว แต่สามารถให้บริการกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก ซึ่งเมื่อคิดค่าใช้จ่ายต่อหัวในระยะยาวแล้วจะถือว่าประหยัดมาก ขณะที่ผู้เรียนก็ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายในเรื่องของการเดินทางและค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ระหว่างเรียน

5. ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้คนทุกเพศ ทุกวัย และทุกคนสามารถที่จะรับบริการการศึกษาทางไกลได้ตามที่ตนต้องการ ทั้งในเรื่องความรู้ใหม่ ๆ การประกอบอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการยกระดับการศึกษา

6. สนองการบริหารและจัดการ ตามมาตรา 37(4) ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้ส่วนกลางหรือกระทรวงสามารถจัดการศึกษาทางไกลและการจัดการศึกษา เพื่อให้บริการร่วมกันในหลายพื้นที่ เพื่อเสริมการบริหารและจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การศึกษาทางไกล มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้ได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทุกคนมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา เป็นวิธีจัดการศึกษาที่สามารถกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง การศึกษาทางไกล เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ที่สถานศึกษามีอยู่หรือได้จัดหาไว้อย่างหลากหลายและเพียงพอ

2. สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ลักษณะสำคัญของสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากในยุคปัจจุบันข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารได้ทำให้ผู้คนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สามารถรับรู้เรื่องราวใหม่ ๆ ด้วยตนเอง สื่อที่ดีจึงควรเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังที่ พวงรัตน์ วิเวกานนท์ (2549: 849) ได้กล่าวถึงประเภทของสื่อการสอนทางไกลไว้ ดังนี้

สื่อการเรียนรู้แต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยมีแนวทางในการดำเนินการเลือกใช้สื่อ การวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี/รายภาค และสาระการเรียนรู้เพื่อกำหนดสื่อการเรียนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สำรวจรวบรวมสื่อการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้มีสื่อที่หลากหลายและเพียงพอ การวิเคราะห์สื่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรพิจารณาสื่อการเรียนรู้ที่ได้รวบรวมมาจากแหล่งต่าง ๆ ว่าสามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ได้หรือไม่ โดยการพิจารณาจากประเด็นดังนี้ การเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ การพัฒนาเจตคติและค่านิยม การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ความถูกต้องและเหมาะสมตามหลักวิชา เวลาเรียนและวุฒิภาวะของ

ผู้เรียน ความเหมาะสมในการเสนอเนื้อหา มีการเรียงลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ชัดเจน เช่น มีตัวอย่าง ภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ การใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักภาษา สื่อความหมายชัดเจน กิจกรรมส่งเสริมการฝึกปฏิบัติ หรือการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ วิจารณ์หรือบูรณาการความรู้ต่าง ๆ มาใช้แก้ปัญหา

ในการทำความเข้าใจกันระหว่างคณะผู้จัดเสนอรายการต้นทาง กับคณะผู้บริหารและครูโรงเรียนผู้ใช้รายการปลายทาง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากรายการการเรียนการสอนทางไกล ตามเป้าหมายได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยและคุ้มค่ามากที่สุด สาระที่จะนำเสนอจึงมุ่งแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างหน่วยจัดเสนอรายการต้นทาง และโรงเรียนรับรายการปลายทาง และแนวทางดำเนินการไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อบรรเทาภาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่มีไม่ครบชั้น และต้องรับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่า 1 ชั้นเรียนพร้อมกันในคราวเดียวกัน โดยครูผู้สอนยังจำเป็นต้องบริหารจัดการชั้นเรียนที่ตนรับผิดชอบอยู่ทั้งหมด ให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไปสู่ความสำเร็จ สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายได้มากที่สุด นั่นคือ ครูผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับชั้นเรียน ให้ได้ก่อนถึงเวลารับชมรายการการสอนออกอากาศ ซึ่งได้แก่ การดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ (พวงรัตน์ วิเวกานนท์, 2549: 850)

1. ทบทวนหลักสูตรของโรงเรียน (ปลายทาง)

2. ศึกษาพิจารณาเทียบเคียง ศึกษากำหนดการสอนของโรงเรียน คู่มือการเรียนการสอนทางไกลของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อระบุได้ว่าหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องและต้องการใช้รายการเรียนการสอนทางไกลในเรื่องใดบ้าง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียน

3. พิจารณาตารางออกอากาศการจัดการเรียนการสอน เทียบกับตารางเรียนของโรงเรียน และจัดหรือปรับตารางเรียนของโรงเรียนให้เหมาะสมกับกำหนดการออกอากาศตามรายสาระวิชาและรายชั้นเรียนเพื่อให้สามารถใช้รายการการเรียนการสอนทางไกลได้ตามตารางการออกอากาศ

4. ศึกษาพิจารณาแผนการเรียนรู้ทางไกล ตามคู่มือครูตามรายสาระวิชา รายชั้นเรียนและรายคาบเรียน แล้วจัดทำแผนการเรียนของตนขึ้นโดยคิดวิเคราะห์ในส่วนที่ต้องจัดเตรียมให้พร้อมทั้งในแง่ของสื่อ เอกสาร และกิจกรรมเสริมก่อน ระหว่าง และหลังการรับชมและเรียนรู้จากรายการให้เห็นภาพตลอดแนวและเรียบเรียงเป็นรายละเอียด จัดหาจัดเตรียมให้พร้อม ดังนี้

4.1 การเตรียมความพร้อม ได้แก่ การเตรียมตัวครู ในด้านการจัดการชั้นเรียน เช่น ในกรณีที่ครูผู้สอนมากกว่า 1 ห้องเรียน ครูจะเตรียมมอบหมายงานและขั้นตอนการเรียนจากรายการทางไกลของนักเรียนในแต่ละชั้นอย่างไร เมื่อไร ให้นักเรียนได้จัดกลุ่มและจัดหัวหน้ากลุ่มในการช่วยกำกับหรือไม่อย่างไร หรือในกรณีที่ครูผู้สอนอยู่กำกับในชั้นเรียนได้ตลอดคาบการเรียน ก็ต้อง

เตรียมความพร้อมในการกล่าวกับนักเรียนหรือภาพประกอบกิจกรรมย่อย นำเข้าสู่การเรียนจากรายการสอนทางไกลและการเตรียมพร้อมในการกล่าวกับนักเรียน หรือประกอบกิจกรรมย่อยนำเข้าสู่การเรียนรายการทางไกลและการเตรียมพร้อมในขั้นสรุปจนจบบทเรียน เป็นต้น

4.2 การเตรียมสื่อและกิจกรรมเสริม ได้แก่ การพิจารณาว่าตามแผนการเรียนในคู่มือการจัดการศึกษาทางไกล ได้แจ้งให้จัดเตรียมสื่อประกอบกิจกรรมอะไรบ้าง ต้องจัดทำใบงานและใบความรู้ให้เพียงพอกับนักเรียนและวิเคราะห์กิจกรรมเสริมที่เหมาะสม กับสภาพท้องถิ่นโรงเรียน รวมถึงกิจกรรมในการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะแก่ผู้เรียน ให้ครบถ้วนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด

5. เมื่อถึงกำหนดการออกอากาศของรายการการเรียนการสอนทางไกล ที่จัดให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้เข้าเรียน ความพร้อมจากการเตรียมตัวล่วงหน้า จะเป็นตัวชี้สำคัญในการนำมาซึ่งสัมฤทธิผลทางการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในตัวผู้เรียน ที่มีการกำหนดไว้ตามแผนการเรียนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนกล่าวแทรกเสริมสาระหรือกระตุ้นให้นักเรียนติดตามรายการการสอนทางไกลด้วยความเข้าใจและทันกับการสอนในรายการ

6. สิ่งที่ครูผู้สอนควรทำอย่างยิ่ง คือ จัดกิจกรรมเสริมแก่นักเรียนในการปฏิบัติเพิ่มเติมให้เกิดทักษะอย่างเต็มที่ ครบถ้วน ตามจุดประสงค์และมาตรฐานการเรียนที่กำหนดให้ได้เป็นอย่างดี

7. เมื่อกิจกรรมการเรียนและการฝึกปฏิบัติได้ดำเนินการเสร็จสิ้นครบถ้วนแล้ว ขั้นตอนที่ขาดไม่ได้อีกขั้นตอนหนึ่ง คือการวัดและประเมินผล เช่น มีการทดสอบย่อยหรือทดสอบรวมเมื่อเรียนจบหน่วยหรือเรื่องรวมเรื่องหนึ่งๆ แล้ว เมื่อทดสอบวัดผลแล้วก็จะสามารถประเมินได้ว่าผลจากการเรียนเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้มากน้อยเพียงไร และวิเคราะห์หาต้นเหตุในส่วนที่บกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

8. สำหรับการจัดการศึกษาทางไกลของหน่วยงานต้นทางนั้น มีกระบวนการวิจัยพัฒนาในแต่ละขั้นตอน ตลอดจนการศึกษาวิจัยและพัฒนาในส่วนของการบริหารจัดการ เพื่อให้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด มีความคุ้มค่า

สำหรับโรงเรียนที่รับรายการเพื่อจัดการเรียนการสอนทางไกล หากจะมีกระบวนการวิจัยและพัฒนาในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยรวมทั้งการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกลอย่างทั่วถึงก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนทางไกลมีความคุ้มค่าทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

ตามที่โรงเรียนวังไกลกังวล จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรเทาการขาดแคลนครูและให้ความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดาร คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรโดยได้ยึดหลักสูตรแกนกลางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เด็กดี มีสุข เก่งและมีเมตตากรุณามีศีลธรรม ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา

มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตโดยยึดถือตามหลักพระบรมราโชบาย เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับในส่วนที่เป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ให้จัดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางแห่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญเป็นอันดับแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่โรงเรียนต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานความคิด เป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง คือ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

การจัดการเรียนการสอนแบบสหบูรณาการ (Interdisciplinary) โดยผู้สอนทุกกลุ่มสาระวางแผนร่วมกันว่าตลอดปีจะสอนเป็นหน่วยรวม 8 หน่วย โดยผู้สอนแต่ละสาระกำหนดระยะเวลาทำการสอนของแต่ละหน่วยให้ตรงกัน วางแผนร่วมกันเป็นระยะเพื่อให้แผนการสอนสหบูรณาการ ซึ่งทุกคนยึดหลัก “รู้รักสามัคคี” ตามพระบรมราโชวาท เมื่อถึงกิจกรรมวันสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ฯลฯ ครูผู้สอนสหบูรณาการ 8 กลุ่มสาระเรื่องเดียวกัน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควบคู่กันไป กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดควบคู่กันไปกับการเรียนในทุก ๆ วัน แต่ละโรงเรียนอาจจัดชมรมต่างๆ เสริมตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน และใช้ห้องสมุด ชุมชน สถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนเป็นประสบการณ์ตรง

ครูสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมหลากหลาย ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและการยอมรับจากครู (ทั้งนักเรียนต้นทางและปลายทาง) เป็นการเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาสาระ มีการจัดกิจกรรมหลากหลายตลอดเวลา ทำงานเป็นกลุ่มระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก ทำงานร่วมกัน รับฟังความคิดเห็น และการยอมรับความสามารถซึ่งกันและกัน ครูและนักเรียนควรจัดบรรยากาศห้องเรียนและโรงเรียนให้รื่นรมย์ จูงใจให้อยากเรียน และควรมีสื่อการเรียนการสอนทั้งโรงเรียนต้นทางและโรงเรียนปลายทาง เพื่อปลุกเร้าการเรียนรู้ อาจมีการใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนและสถานการณ์จริงในชุมชนเพื่อให้เด็กรักธรรมชาติและมีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้

ด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยี มีนโยบายว่า ให้สนใจและศึกษาอาชีพในชุมชน ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีความตระหนัก และร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ น้ำเสีย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง รวมทั้งสนใจ ศึกษาค้นคว้าใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งในเรื่องเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) และภาษาต่างประเทศ เพื่อรับนโยบายการท่องเที่ยว

ด้านศิลปะ ดนตรีไทย ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมอันเป็นมรดกไทย ควรจะสนใจใฝ่รู้และรู้จักพัฒนาตนเอง นอกจากเป็นการอนุรักษ์มรดกไทยอันล้ำค่า ยังช่วยพัฒนาครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจของประเทศได้ด้วย กลุ่มสาระนี้ต้องอาศัยชุมชนและส่วนรวมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

การเรียนการสอนภาษาไทยอาจเป็นปัญหาบ้าง เพราะจำนวนชั่วโมงที่ใช้ฝึกทักษะอาจจะไม่เพียงพอกับความต้องการ ถ้ามีรายการซ้ำ ๆ มากไป ก็จะดูน่าเบื่อ จึงต้องมีเวลาหลังกล้องเพิ่มเติมให้วิชาทักษะเพื่อฝึกฝนเด็กทั้งโรงเรียนต้นทางและโรงเรียนปลายทาง

ดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการใช้สื่อเทคโนโลยีประสมผสานสมัยใหม่ ที่โรงเรียนปลายทางจะต้องมี หรือจัดหาไว้ให้พร้อม ตลอดถึงใช้สื่ออื่น ๆ ที่ต้องใช้ประกอบการสอน เช่น สื่อเกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการสอน ใบงาน ใบความรู้ และกิจกรรมเสริมอื่น ๆ ที่โรงเรียนปลายทางต้องมี เพื่อทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม

3. การจัดหาสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมให้กับสถานศึกษา

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้ร่วมกับกรมสามัญ (เดิม) กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ในขณะนั้น) ร่วมกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 และเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาคุณภาพการศึกษา อันเนื่องมาจากการขาดแคลนครูและสื่อการเรียนการสอน

เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการ กระทรวงศึกษาธิการได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีการยุบรวมกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เข้าเป็นหน่วยงานเดียวกัน ภายใต้ชื่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยได้มอบให้สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนร่วมกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จัดทำคู่มือครูสำหรับโรงเรียนปลายทาง ประกอบด้วย ตารางออกอากาศ แผนการสอนรายคาบ แผนการสอนรายวิชา กำหนดการสอน โดยมูลนิธิ ได้จัดส่งคู่มือครู ให้แก่โรงเรียนปลายทางทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ก่อนเปิดภาคเรียน

นอกจากนี้ มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ยังได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรอุปกรณ์ในการรับสัญญาณดาวเทียมให้กับโรงเรียน เพื่อรับชมรายการถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 อุปกรณ์การรับสัญญาณดาวเทียมที่มูลนิธิการศึกษาทางไกลได้จัดสรรให้แก่โรงเรียน

ที่	รายการอุปกรณ์	มี 3 ชั้นเรียน	มี 6 ชั้นเรียน	มี 9 ชั้นเรียน	หมายเหตุ
1	จานรับสัญญาณ	1 ชุด	1 ชุด	1 ชุด	พร้อมอุปกรณ์ LNB
2	เครื่องรับและแปลสัญญาณ	3 ชุด	6 ชุด	9 ชุด	(IRD) พร้อม Smart Card
3	โทรทัศน์สี 21 นิ้ว	6 เครื่อง	12 เครื่อง	18 เครื่อง	-นักเรียนไม่ถึง 20 คน/ห้อง ได้รับ 1 เครื่อง -นักเรียน 20 คนขึ้นไป/ห้อง ได้รับ 2 เครื่อง
4	เครื่องเล่น DVD	1 เครื่อง	1 เครื่อง	1 เครื่อง	
5	สาย RG-6	1 ม้วน	1 ม้วน	1 ม้วน	
6	อุปกรณ์ประกอบ	1 กล่อง	1 กล่อง	1 กล่อง	ใช้ประกอบการติดตั้ง

ที่มา : จรรยา พลสมัคร (2549: 42)

การดำเนินรายการแพร่ภาพออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม มีดังนี้

1. รายการทางการศึกษาออกอากาศตั้งแต่วันจันทร์ - ศุกร์ ในช่วงเวลา 8.30 น.–16.30 น. เป็นรายการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ช่องสัญญาณแพร่ภาพทางโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2) มีดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ช่อง 81 เป็นรายการเรียนการสอนชั้น ป.1
ช่อง 82 เป็นรายการเรียนการสอนชั้น ป.2
ช่อง 83 เป็นรายการเรียนการสอนชั้น ป.3
ช่วงชั้นที่ 2 ช่อง 84 เป็นรายการเรียนการสอนชั้น ป.4
ช่อง 85 เป็นรายการเรียนการสอนชั้น ป.5
ช่อง 86 เป็นรายการเรียนการสอนชั้น ป.6

3. การจัดรายการสอนในคาบเรียนโดยทั่วไปเป็นการถ่ายทอดการสอน ตรงมาจากสถานีออกอากาศ โดยมีทั้งรายการสอนสดและรายการบันทึกเทป รายการโทรทัศน์ที่ผลิตเพื่อการเตรียมออกอากาศ รวมทั้งรายการเสริมประสบการณ์ในคาบกิจกรรม และช่วงเวลาพัก (11.30-12.30 น.)

4. สถานีออกอากาศจะแจ้งรายการให้สถานศึกษาในโครงการทราบล่วงหน้า โดยผลิตเป็นเอกสารตารางออกอากาศ แล้วจะแจ้งผ่านหน้าจอโทรทัศน์ก่อนการออกอากาศ

5. มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และคณะผู้รับผิดชอบทางด้านวิชาการ รายการออกอากาศ จะผลิตสื่อประกอบการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในโครงการเป็นเอกสารแจ้งกำหนดการสอน แนวการสอน สื่อที่โรงเรียนต้องใช้ ตลอดจนใบความรู้ ใบงาน และแนวทางการวัดผลประเมินผลส่งให้สถานศึกษาในโครงการใช้ควบคู่การเรียนการสอนโดยสื่อรายการโทรทัศน์

6. รูปแบบการนำเสนอ รายการสอนในคาบเรียนโดยทั่วไปมีลักษณะ เป็นลำดับขั้นตอนตามภาพที่ 2.5 ดังนี้

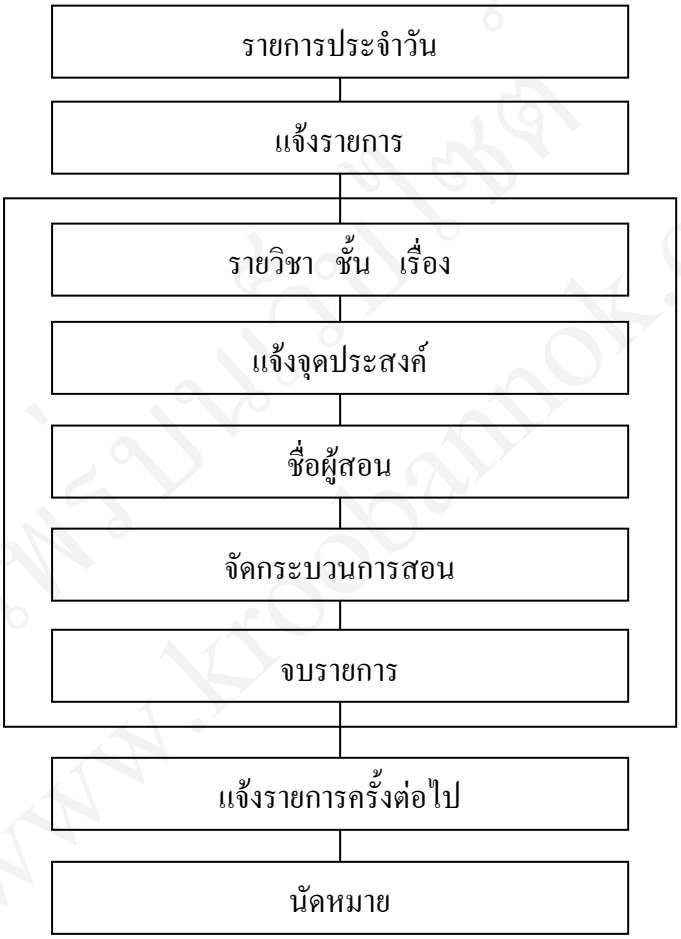

ภาพที่ 2.5 รูปแบบการนำเสนอรายการสอนในคาบเรียนโดยทั่วไป
ที่มา : จรรยา พลสมัคร (2549: 44)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในเรื่องเกี่ยวกับสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สรุปได้ว่า สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม หมายถึง สื่อประเภทรายการโทรทัศน์ สำหรับจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยอาศัยสื่อเทคโนโลยีประสมสมัยใหม่ และสื่อประเภทวัสดุ ครุภัณฑ์ ซึ่งโรงเรียนปลายทางจะต้องจัดหาไว้ให้พร้อม เพื่อใช้ประกอบการสอน เช่น สื่อประเภทวิธีการสอน

กระบวนการสอน ใบงาน ใบความรู้ และสื่ออื่น ๆ ที่ต้องใช้เพื่อทำกิจกรรมเสริมอย่างต่อเนื่องจากการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการช่วยจัดหาอุปกรณ์การรับสัญญาณผ่านดาวเทียม จัดหาคู่มือครู แผนการสอน และถ่ายทอดสัญญาณการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม ให้แก่โรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ตอนที่ 6 ความพึงพอใจ

1. ความหมาย และความสำคัญของความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ

ค็อตเลอร์ (Kotler. 2003:61) กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกยินดีหรือรู้สึกผิดหวังของบุคคล จากการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เขาได้รับกับความคาดหวังของเขา ถ้าสิ่งที่ได้รับเพียงพอหรือสูงกว่าความคาดหวังที่ต้องการ ลูกค้าก็จะเกิดความพึงพอใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544: 122) กล่าวถึง ความพึงพอใจในการทำงานว่า หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน คือ ความพึงพอใจ และทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง (2542: 161) ได้กล่าวสรุปว่า มีผู้ให้คำอธิบายความหมายของความพึงพอใจไว้หลายประการ ดังนี้

1. ความพึงพอใจเป็นผลรวมของความรู้สึกของบุคคล ที่เกี่ยวกับระดับความชอบหรือไม่ชอบ ต่อสภาพต่าง ๆ ในงาน นั่นคือ ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะทำงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ คนจะรู้สึกพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ตอบแทนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ซึ่งสามารถสนองความต้องการพื้นฐาน

2. ความพึงพอใจในงานเป็นผลของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของงานและการมีส่วนร่วมในการบริหาร เช่น ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถ้าบุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานเขาจะมีขวัญดี

3. ความพึงพอใจในการทำงานเป็นผลจากการปฏิบัติงานที่ดี และผลการปฏิบัติทำให้เกิดความรู้สึกสำเร็จ การได้รับผลตอบแทนสิ่งต่าง ๆ ตรงตามที่คาดหวังไว้ สิ่งเหล่านี้จะกลับมาเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ลดความเครียดของผู้ทำงานให้น้อยลง ถ้ามีความตึงเครียดมากจะเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน โดยความตึงเครียดนี้เป็นผลมาจาก

ความต้องการของมนุษย์ หากมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการของตน ก็จะทำให้เกิดความตึงเครียดน้อยลง อันเป็นผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้ใช้บริการที่ดีที่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการที่คาดหวังไว้ หรือไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการที่คาดหวังไว้ อีกนัยหนึ่งคือ ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของบุคคล ซึ่งมักเกิดจากการได้รับการสนองตอบความพอใจสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการและจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจก็จะไม่เกิดขึ้น

ความสำคัญของความพึงพอใจ มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึง ไว้ดังนี้

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2543: 21) กล่าวว่า ความสำคัญของความพึงพอใจ มี 2 ประการคือ

1. ความสำคัญต่อผู้ให้บริการที่องค์กรต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการบริการ ต่อไปนี้

1.1 ความพึงพอใจของลูกค้า เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของการบริการ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานบริการ จำเป็นต้องสำรวจความพึงพอใจของลูกค้า เกี่ยวกับการบริการ และลักษณะของการนำเสนอสิ่งบริการที่ลูกค้าชื่นชอบ เพราะข้อมูลดังกล่าวจะบ่งบอกถึงการประเมินความรู้สึกและความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณสมบัติของการบริการที่ลูกค้าต้องการ วิธีการตอบสนองความต้องการแต่ละอย่างในลักษณะที่ลูกค้าปรารถนา เป็นผลดีต่อผู้ให้บริการ ในรูปแบบที่ผู้รับบริการคาดหวังไว้ ความพึงพอใจของลูกค้า เป็นตัวแปรสำคัญ ในการประเมินคุณภาพของการบริการ การนำเสนอที่ดีมีคุณภาพตรงกับความต้องการความคาดหวัง และมีแนวโน้มที่จะใช้บริการซ้ำอีกต่อ ๆ ไป คุณภาพของการบริการ ที่ลูกค้าพึงพอใจขึ้นอยู่กับลักษณะการบริการที่ปรากฏให้เห็น เช่น ความน่าเชื่อถือไว้วางใจของการบริการ ความเต็มใจที่จะให้บริการ ตลอดจนความรู้ความสามารถในการให้บริการด้วยความเชื่อมั่นและความเข้าใจต่อผู้อื่น

1.2 ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานบริการ เป็นตัวชี้วัดคุณภาพ และความสำเร็จของงานบริการที่ให้ความสำคัญกับความต้องการและความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานบริการ ถือเป็นเรื่องที่จำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการให้ความสำคัญกับลูกค้า การสร้างความพึงพอใจในงานให้กับผู้ปฏิบัติงานบริการย่อมทำให้พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมาย และตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของการบริการที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและส่งผลให้กิจการบริการประสบความสำเร็จ

2. ความสำคัญต่อผู้รับบริการ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ความพึงพอใจของลูกค้า เป็นตัวผลักดันคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อองค์กร ตระหนักถึงความสำคัญของความพึงพอใจของลูกค้า ก็จะพยายามค้นหาปัจจัยที่กำหนดความพึงพอใจของลูกค้าเพื่อจะนำเสนอบริการที่เหมาะสม เพื่อการแข่งขันแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจบริการผู้รับบริการย่อมได้รับบริการที่มีคุณภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการที่ตนเองคาดหวังไว้ การที่บุคคล

ต้องพึ่งพาการบริการหลาย ๆ สถานการณ์ เพราะการบริการในหลาย ๆ ด้านช่วยอำนวยความสะดวกและแบ่งเบาภาระ เป็นการตอบสนองความต้องการของบุคคลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง

2.2 ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานบริการ เป็นสิ่งช่วยพัฒนาคุณภาพของงานบริการและอาชีพบริการ งานเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของคนเราเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ในการดำรงชีวิตและการแสดงออกถึงความสามารถในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นที่ยอมรับว่าความพึงพอใจในงานที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของงานในแต่ละองค์การ เมื่อองค์การให้ความสำคัญกับการสร้างความพึงพอใจในงานให้กับผู้ปฏิบัติงาน ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เป็นการเพิ่มคุณภาพมาตรฐานของงานบริการให้มีก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าและการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าให้ใช้บริการต่อ ๆ ไป ความพึงพอใจในงานบริการ หรือคุณภาพการให้บริการ

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2544: 124-125) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ไว้ ดังนี้

1. สัมฤทธิ์ผลของงาน (Achievement) มีคนเป็นจำนวนมาก ที่ต้องการความสำเร็จในการทำงาน และพอใจการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์งานที่มีความสำคัญให้บริษัท ถ้าผู้บริหารยอมรับในข้อนี้ ก็ย่อมที่จะสนับสนุนให้บุคคล มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำงาน ตามศักยภาพ (Potential) ของแต่ละบุคคล

2. การยอมรับ (Recognition) โดยปกติแล้วคนทุกคน มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการทำงานที่แตกต่างกัน ถ้าผู้บริหารแสดงออกถึงพฤติกรรมการยอมรับในความคิดหรือความสามารถของบุคคล ไม่ว่าจะเป็น คำยกย่องชมเชย หรือการให้ Feedback ที่เหมาะสมจะมีส่วนช่วยจูงใจในการทำงานได้มากทีเดียว

3. ความก้าวหน้า (Advancement) ความก้าวหน้าในอาชีพการทำงาน เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ เพราะการเข้าสู่ตำแหน่งงานใหม่ หรือได้เผชิญกับงานในสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่มีความท้าทายจะทำให้บุคคลนั้นได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการทำงานอยู่เสมอ

4. ความสนใจ (Interest) หมายถึง การให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาตนหรือเสริมสร้างทักษะในการทำงานตามที่เขามีความสนใจ หรือการเปิดโอกาสให้เขาได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานที่เขาชอบ ก็เป็นการจูงใจที่ดีวิธีหนึ่ง

5. ความรับผิดชอบ (Responsibility) สำหรับบุคคลที่มีความสามารถ มีไหวพริบที่ดีและทักษะในการทำงานที่ดี อยากจะทำงานด้วยอำนาจและความรับผิดชอบของตนเอง และจะไม่ชอบถูกบังคับให้ทำงาน

6. การมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) การเปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น จะเป็นการกำหนดนโยบาย วิธีทำงาน ตลอดจนการตัดสินใจในการทำงาน จะ

สร้างให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับหน่วยงาน หรือบริษัท การให้มีส่วนร่วมในการทำงานนี้จะจูงใจให้บุคคลยอมรับในความสามารถซึ่งกันและกัน มีโอกาสพัฒนาการทำงานเป็นทีมด้วย

ทิฟฟิน และแมคร์คอมิค. (Tiffin and McComick. 1968) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ ที่ตั้งอยู่บนความต้องการขั้นพื้นฐาน มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และสิ่งจูงใจ ซึ่งพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ

ชาญชัย อินทรประวัติ (2523: 7) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องพยายามสร้างสิ่งจูงใจให้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจมีความสนใจและรู้สึกรักที่จะเรียน ซึ่งเท่ากับว่าผู้สอนเป็นผู้ช่วยหยิบยื่นความสำเร็จให้แก่ผู้เรียน เพราะว่าการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้เพราะความพยายามของผู้เรียนนั่นเอง

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการบริการ ทั้งผู้รับบริการและผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการ คือผลตอบแทนที่จะได้รับตามความต้องการที่คาดหวังไว้ ซึ่งผู้บริหารขององค์กรจำเป็นต้องบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้เกิดผลตอบสนอง ตามความต้องการทั้งความพึงพอใจของของผู้รับบริการ และความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการ ส่วนสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาของรัฐ ก็ต้องบริหารองค์กร คือสถานศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน บุคลากร ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลัก ให้ภารกิจของหน่วยงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ต่อไป

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

โคแมน. Koman. 1997. (อ้างถึงใน พิสณุ ฟองศรี. 2550: 340-341) ซึ่งได้กล่าวจำแนกทฤษฎีความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ทฤษฎีสนองความต้องการ (Need Fulfillment Theory) ถือว่าความพึงพอใจในงานเกิดจากความต้องการส่วนบุคคล ที่มีความสัมพันธ์ต่อผลที่ได้รับจากงาน กับการได้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายของตน

2. ทฤษฎีอ้างอิงกลุ่ม (Reference – Group Theory) ซึ่งถือว่า ความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะของงานตามความปรารถนาของกลุ่ม

มิลเล็ต. (Millet. 1954: 397–400) ได้กล่าวถึงบริการที่น่าพึงพอใจว่า การบริการนั้นจะเป็นที่พึงพอใจหรือไม่ สามารถวัดได้จากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน คือ การให้บริการที่มีความเสมอภาคและเสมอหน้า

2. การให้บริการที่ตรงเวลา คือให้บริการตรงเวลาและทันต่อความต้องการของผู้ใช้

3. การให้บริการอย่างเพียงพอ คือ ความเพียงพอในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนด้านบุคลากรผู้ให้บริการ

4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง คือ การติดตามผู้ใช้อย่างต่อเนื่อง

5. การให้บริการที่มีความก้าวหน้า คือ การพัฒนางานบริการ ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพให้มีความก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ

นอกจากนี้มนุษย์ยังมีความต้องการขั้นพื้นฐาน 5 ประการ คือ ความต้องการทางกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการความนับถือและความสำเร็จในชีวิต และมนุษย์ยังมีความต้องการอยากจะเรียนรู้ ความต้องการแสวงหาข่าวสารต่างๆ อีกด้วย

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความพึงพอใจ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1)ทฤษฎีสนองความต้องการ 2) ทฤษฎีอ้างอิงกลุ่ม ความพึงพอใจวัดได้จากปัจจัยต่าง ๆ คือ 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน 2) การให้บริการที่ตรงต่อเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง 5) การให้บริการที่มีความก้าวหน้า นอกจากนี้ยังสามารถวัดได้จากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 5 ประการคือ 1) ความต้องการทางกาย 2) ความต้องการความปลอดภัย 3) ความต้องการความรัก 4) ความต้องการความนับถือ และ 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต

3. การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจทางการเรียน และเกิดผลดีหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ประกอบด้วยระดับความรู้สึกของนักเรียนในมิติต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

อีแวนส์ (Evans, 1971: 31-38; อ้างถึงในถนอมทรัพย์ มะลิซ้อน, 2540: 42-43) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจทางการเรียน อาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีที่นิยมกันอย่างแพร่หลายวิธีหนึ่ง โดยการขอร้องหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัด แสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือเป็นคำตอบอิสระ โดยใช้ข้อคำถามที่ถามถึงความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. การสัมภาษณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้วัดระดับความพึงพอใจ โดยการอาศัยเทคนิคและความชำนาญเป็นพิเศษของผู้สัมภาษณ์ ซึ่งจะต้องใช้เทคนิคในจูงใจให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ร่วมมือตอบคำถามให้ตรงกับข้อเท็จจริง การสัมภาษณ์จึงเป็นวิธีการวัดระดับความพึงพอใจที่ประหยัด และมีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง

3. การสังเกต เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจ โดยการสังเกตจากพฤติกรรมก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว เช่น การสังเกตกิริยา ท่าทาง การพูด สีหน้า การโต้ตอบ

การร่วมกิจกรรม การวัดความพึงพอใจโดยวิธีนี้ ผู้วัดต้องทำอย่างจริงจังและมีแบบแผนที่ชัดเจน จึงจะสามารถประเมินไปถึงความพึงพอใจได้อย่างถูกต้อง

อมรรัตน์ เชิงหอม (2545: 37) กล่าวว่า มาตรวัดความพึงพอใจ สามารถทำได้หลายวิธี โดยดำเนินการ ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะต้องสร้างแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยการสสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยา ท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจังและสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

การสร้างแบบวัดความพึงพอใจ

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545 22-73) กล่าวว่า การสร้างแบบวัดความพึงพอใจหรือการวัดทัศนคติ ที่นิยมใช้ในปัจจุบัน มีหลายวิธีดังนี้

1. การวัดความพึงพอใจโดยวิธี Summated Ratings หรือ Likert Method วิธีนี้สร้างขึ้นโดยเรนิส ลิเคิร์ท (Renis Likert) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างแบบสอบถาม โดยการสร้างข้อคำถาม (Attitude statements) ขึ้นมาหลาย ๆ ข้อความ โดยให้ครอบคลุมหัวข้อที่เราจะศึกษา ในการตอบแบบสอบถามนี้ จะมีข้อให้เลือก 5 หัวข้อ คือ 1) เห็นด้วยอย่างมาก 2) เห็นด้วย 3) ไม่แน่ใจ 2)ไม่เห็นด้วย 1) ไม่เห็นด้วยอย่างมาก การให้คะแนนนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของข้อคำถามว่าเป็น Positive หรือเป็น Negative statement

2. การวัดความพึงพอใจ โดยวิธี Equal-Appearing Intervals วิธีนี้สร้างโดย Thustone ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างสเกลวัดความพึงพอใจ ดังนี้ ขั้นแรกจะต้องสร้างข้อความ หรือประโยคที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราจะวัด อาจจะได้มาจากข้อมูลจากการทำโครงการทดลอง หรือจากบทความการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือจากแหล่งอื่นที่แสดงให้เห็นว่าข้อความเหล่านั้นจะแทนความรู้สึกที่มีต่อวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ที่เราต้องการจะวัดความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งนั้น เมื่อได้ข้อความที่มากที่สุดแล้ว กลุ่มบุคคล คือกลุ่มบุคคลที่จะให้ความคิดเห็นต่อข้อความที่สร้างขึ้นมา ข้อความเหล่านี้จะแยกพิมพ์ไว้ในบัตร โดยในแต่ละบัตรจะประกอบด้วยข้อความหนึ่งข้อความ นอกจากบัตรนี้แล้วผู้ตอบยังได้บัตรอีก 11 บัตร ซึ่งตัวอักษร A ถึง K บัตร A หมายถึงความรู้สึกที่ไม่เห็นด้วยอย่างมากที่สุด ลำดับความรู้สึกนี้จะลดน้อยลง จนถึงความรู้สึกเฉย ๆ หรือไม่แน่ใจ ซึ่งแทนด้วยบัตร F และจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงบัตร K ซึ่งแทนความรู้สึกเห็นด้วยมากที่สุด โดย

ผู้ตอบที่ได้รับบัตรเหล่านี้จะต้องพิจารณา จัดลำดับความมากน้อยของข้อความ ชอบหรือไม่ชอบ มีความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ความพอใจหรือไม่พอใจ ของแต่ละข้อความในบัตรที่ได้รับโดยนำไปรวมกลุ่มกับบัตร A ถึงบัตร K จำนวน 11 บัตรดังกล่าว หรืออาจใส่ตัวอักษรลงไปในบัตรที่บรรจุข้อความก็ได้

จากที่กล่าวมา เกี่ยวกับความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคล เกิดขึ้นจากการได้รับการสนองตอบในสิ่งที่ตนต้องการและจะเกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อสิ่งที่ได้รับ แต่ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการความพึงพอใจก็จะไม่เกิดขึ้น ในขณะที่มนุษย์มีความแตกต่างกัน ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นกับบุคคลแต่ละคนก็จะแตกต่างกันไปด้วย

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการบริการ ทั้งผู้รับบริการและผู้ให้บริการ คือ ผลตอบแทนที่ได้รับตามความต้องการที่คาดหวังไว้ ซึ่งผู้บริหารขององค์กร จำเป็นต้องบริหารองค์กร ให้เกิดผลตอบสนองตามความต้องการทั้งความพึงพอใจของผู้รับบริการ และความพึงพอใจของผู้ให้บริการ สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาของรัฐ ก็ต้องบริหารจัดการสถานศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลัก

ความพึงพอใจ สามารถวัดได้จากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน 2) การให้บริการที่ตรงต่อเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการที่มีความก้าวหน้า 5) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสามารถวัดได้จากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 5 ประการคือ 1) ความต้องการทางกาย 2) ความต้องการความปลอดภัย 3) ความต้องการความรัก 4) ความต้องการความนับถือ และ 5) ความต้องการความสำเร็จ สำหรับการวัดความพึงพอใจนั้นใช้วิธีวัดด้วยแบบสอบถามกันมาก ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ง่ายสะดวก ผู้ตอบกล้าตอบและสามารถวัดได้เป็นจริงมากที่สุด ส่วนแบบวัดความพึงพอใจที่นิยมใช้กันแพร่หลาย คือ วิธี Summated Ratings หรือ Likert Method สร้างขึ้นโดย เรนิส ลิเคิร์ท (Renis Likert)

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

ปาริชาติ มโนชัย. (2548: 92-93) วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมและสื่อการสอน ที่มีผลต่อการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เข้าใจ รู้จักอุปกรณ์การสื่อสารประเภทคอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต และโทรทัศน์เป็นอย่างดี

2. เกี่ยวกับความเข้าใจในวิธีการจัดการเรียนการสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนเข้าใจว่าเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาโดยผ่านสื่อดาวเทียมและเป็นการกระจายความรู้และโอกาสทางการศึกษาไปสู่ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล โดยใช้ดาวเทียมในการแพร่ภาพและเสียง แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง ที่เข้าใจว่าเป็นการเรียนที่ไม่เน้นบทบาทของครูปลายทาง เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากครูต้นทางโดยตรง ส่วนความคิดเห็นในด้านประโยชน์ของการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สามารถใช้ในการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและงบประมาณ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนและการใช้สื่อการสอนในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งครูต้นทางและครูปลายทาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ครูต้นทางมีระดับการปฏิบัติสูงทั้งในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมให้แก่นักเรียนและขั้นหลังการนำเสนอบทเรียน เช่นเดียวกัน แต่พบว่า มีระดับการปฏิบัติปานกลางของครูปลายทางในขั้นการนำเสนอบทเรียน

3. เรื่องสื่อการสอนที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากที่สุด คือการเห็นของจริง รองลงมาคือการสาธิต ส่วนวิธีสอนของครูต้นทาง ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบมากที่สุดคือ การสอนแบบสนทนา รองลงมาคือการสอนแบบละคร หรือการใช้บทบาทสมมุติ การสาธิต และการทดลอง ส่วนวิธีการนำเสนอเนื้อหาในบทเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบการนำเสนอแบบที่ครูต้นทางสอนออกอากาศสดและมีสื่อประกอบวีดีทัศน์ ที่ผลิตมาเฉพาะเพื่อใช้ในการออกอากาศ รองลงมาคือการให้ครูต้นทางสอนออกอากาศสด โดยใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการสอน

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการสื่อสารทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับครูต้นทางว่า มีความกระตือรือร้นและเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี มีความรอบรู้ในเนื้อหาที่จะสอนดี การถ่ายทอดเนื้อหาในบทเรียนใช้ภาษาที่ฟังแล้วเข้าใจง่าย วิธีการสอนของครูต้นทางก็ไม่น่าเบื่อ โดยครูมีวิธีการเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา ในส่วนของเนื้อหาที่นำมาสอนสอดคล้องกับหลักสูตรวิชาดี ครูใช้เทคนิคการถ่ายทอดเนื้อหาและภาพประกอบที่นำเสนอมีความสอดคล้องดีมากกับเนื้อหาวิชาที่เรียน อีกทั้งยังเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียนได้อย่างน่าสนใจมาก โดยการนำเสนอเนื้อหา มีการเรียบเรียงลำดับเป็นขั้นตอน มีประโยชน์ต่อการนำมาใช้มาก แต่สำหรับในเรื่องของช่องทางการออกอากาศนั้น พบว่า สัญญาณภาพของจุดรับสัญญาณดาวเทียมนั้นมีภาพล้มเป็นบางครั้ง อุปกรณ์รับสัญญาณขัดข้องเวลาเกิดสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง และจานรับสัญญาณดาวเทียมเคยเสียระหว่างเรียน ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของกระบวนการสื่อสารทางไกลผ่านดาวเทียม ที่ทำให้ลดประสิทธิภาพของการสื่อสารลงได้ จึงควรหาทางแก้ไขต่อไป

ก้องเกียรติ พงศาปาน (2546: 81-82) ได้วิจัยการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 3 พบว่า

1. คุณภาพการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลางค่อนไปทางด้านต่ำ โดยมีรายการที่มีระดับคุณภาพต่ำ 2 รายการ คือ 1) การออกนิเทศเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบปัญหาหรือชี้แนะแนวทางในการดำเนินงาน และ 2) จัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อรับทราบปัญหาเพื่อความก้าวหน้าในการดำเนินงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ สำหรับรายการที่มีคุณภาพระดับปานกลางค่อนไปทางด้านสูงมีเพียงรายการเดียว คือการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบ/การมอบหมายงาน และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ส่วนรายการอื่นๆ มีคุณภาพระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการดำเนินงานระหว่างโรงเรียนที่มีนักเรียนชั้นละ 2 ห้องเรียนกับโรงเรียนที่มีนักเรียนชั้นละ 1 ห้องเรียน พบว่า คุณภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐาน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมทุกรายการ ส่งผลต่อความสำเร็จการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภทในระดับปานกลางค่อนไปทางด้านมาก สำหรับมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในระดับมากเพียงรายการเดียว คือ คุณภาพของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่จัดออกอากาศทาง ETV ในหัวข้อย่อย ด้าน “เนื้อหาสาระ” เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในโรงเรียนที่มีนักเรียนชั้นละ 2 ห้องเรียน ขึ้นไป พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในระดับมาก เพียงรายการเดียว คือด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนที่มีนักเรียนชั้นละ 1 ห้องเรียน มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในระดับมาก เพียง 1 รายการเช่นกัน คือ คุณภาพของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่จัดออกอากาศทาง ETV ซึ่งรายการนี้ได้แยกข้อย่อยเป็น 4 ด้าน คือ รูปแบบรายการ เนื้อหาสาระ วิทยากร/ผู้ดำเนินการและการนำเสนอ โดยค่าระดับความสำเร็จทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

3. การเปลี่ยนแปลงหลังการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่ส่งผลต่อครูและนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกรายการอยู่ในระดับปากลาง โดยมีรายการที่มีค่าเฉลี่ย ของการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลางค่อนไปทางด้านมาก มีเพียง 3 รายการ ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ของครูที่ได้รับจากการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) ความรู้ที่นักเรียนได้รับจากการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ย การเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลางค่อนไปทางน้อย มี 2 รายการ ได้แก่ 1) การซักถามและการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของ

นักเรียน และ 2) การใช้เวลาในการค้นคว้าของนักเรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาในโรงเรียนที่มีนักเรียนชั้นละ 2 ห้องเรียนขึ้นไป พบว่า ค่าระดับการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลางเหมือนโรงเรียนที่มีนักเรียนชั้นละ 1 ห้องเรียน ที่มีค่า ระดับการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

4. ด้านปัญหาอุปสรรคในการดำ เนินงานจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า มีปัญหาสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) การขาดงบประมาณในการซ่อมแซมบำรุงรักษาอุปกรณ์การรับสัญญาณดาวเทียม โรงเรียนที่มีปัญหาร้อยละ 86.40 2) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการบำรุงรักษาเครื่องรับ โรงเรียนที่มีปัญหาร้อยละ 83.20 3) เครื่องรับโทรทัศน์มีน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้งาน โรงเรียนที่มีปัญหาร้อยละ 71.20 4) ตารางออกอากาศ สื่อต่าง ๆ ส่งถึงโรงเรียนล่าช้า โรงเรียนที่ปัญหาร้อยละ 71.20 5) ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องยังไม่ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนที่มีปัญหาร้อยละ 66.40

5. ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า มีลำดับความสำคัญ 3 ลำดับ คือ ลำดับที่ 1 หน่วยงานและผู้บริหารระดับนโยบายขาดความรับผิดชอบการกำกับติดตาม ประเมินผลและให้การสนับสนุน มีค่าความถี่ 11 ลำดับที่ 2 คือ ตารางออกอากาศไม่สอดคล้องกับตารางเรียนปกติมีค่าความถี่ 8 ลำดับที่ 3 คือ ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์ มีค่าความถี่ 7

ปิยนันท์ อุดมมั่นถาวร (2550: 82) ได้ประเมินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยวิธีการสอบถามความเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูพี่เลี้ยง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียน ผลการประเมิน พบว่า 1) ด้านบริบท มีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมิน 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น มีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมิน 3) ด้านกระบวนการ มีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4) ด้านผลผลิต มีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมิน

ชัยณรงค์ ป้องบ้านเรือ (2545: 85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหาร ครูประจำกลุ่มและนักศึกษา ต่อระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ต่อระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และ 3) เพื่อสร้างแบบจำลองระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหาร ครูประจำกลุ่ม และนักศึกษา มีความคิดเห็น และต้องการระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นต่อระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก 3) ได้แบบจำลองระบบการศึกษาทางไกล สำหรับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีขั้นตอนต่าง ๆ ที่

สำคัญ 5 ขั้น ได้แก่ 1) กำหนดปรัชญาและแนวทางการจัดระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 3) การผลิตชุดสื่อประสมและการบริการสื่อสำหรับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) การถ่ายทอดเนื้อหาประสบการณ์และบริการการเรียนการสอน การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 5) การประเมินผลการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

วิรัช กิมทรง (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยศึกษาปัญหา 5 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารโครงการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบำรุงรักษาอุปกรณ์ และด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการจัดการสอนซ่อมเสริมที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ในทันที ปัญหาการนำเข้าสู่บทเรียน และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบการเรียนในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านการบริหารโครงการ มีปัญหาเรื่องการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ และปัญหาการจัดทำแผนปฏิบัติการในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านอาคารสถานที่ มีปัญหาในด้านการใช้อาคารสถานที่รับชมรายการ ปัญหาในด้านความสะดวกของการใช้สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านการบำรุงรักษาอุปกรณ์ มีปัญหาในด้านการนิเทศติดตาม กำกับ เกี่ยวกับการบำรุงรักษาอุปกรณ์ และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคำแนะนำในการใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์ ด้านการนิเทศ ติดตามประเมินผล มีปัญหาการจัดทำปฏิทินเกี่ยวกับการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของผู้บริหารโรงเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ตามทัศนะของหัวหน้างานโสตทัศนศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ปนินาท ธวัชโชคทวี (2548: 76 – 77) วิจัยการเปรียบเทียบการสื่อสารเพื่อการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายระหว่างห้องเรียนต้นทาง โรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับห้องเรียนปลายทางโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี ในระบบทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า

1. ประสิทธิภาพการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของห้องเรียนต้นทาง โรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับห้องเรียนปลายทางโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี มีความแตกต่างกัน โดยที่ประสิทธิภาพของผู้ส่งสารด้านความรู้ มีความเชี่ยวชาญ ครูใช้ภาษาในการสื่อสารที่เข้าใจง่าย มีสำเนียงการพูดที่ชัดเจน ในด้านทัศนคติ ครูมีความรักและเมตตาต่อนักเรียน มีจรรยาบรรณที่ดีต่อการปฏิบัติ

หน้าที่ ส่วนประสิทธิภาพด้านเนื้อหา นักเรียนห้องเรียนต้นทางมีคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 7.83 ขณะที่นักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนปลายทางมีคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 8.00 ส่วนประสิทธิภาพทางด้านช่องทางในการสื่อสารสำหรับห้องเรียนต้นทางมีความพร้อมของอุปกรณ์การสื่อสารแล้ว ส่วนห้องเรียนปลายทางขาดอุปกรณ์การสื่อสารประเภทโทรศัพท์และโทรสาร ประสิทธิภาพในด้านผู้รับสาร และด้านความรู้ นักเรียนห้องเรียนต้นทางและห้องเรียนปลายทางมีระดับความรู้ที่ใกล้เคียงกัน ด้านทักษะการสื่อสาร นักเรียนห้องเรียนต้นทางมีโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนมากกว่านักเรียนห้องเรียนปลายทาง ด้านทัศนคติ นักเรียนห้องเรียนต้นทางมีอาการเกร็งที่เรียนอยู่ในห้องเรียนออกอากาศ ส่วนนักเรียนห้องเรียนปลายทางมีข้อจำกัดในการเรียนผ่านจอภาพ

2. พฤติกรรมการสื่อสารภายในห้องเรียนต้นทาง โรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับห้องเรียนปลายทางโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี มีความแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนห้องเรียนต้นทางมีบทบาททางด้านการเป็นผู้ส่งสาร มีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนมากกว่าครูผู้ควบคุมห้องเรียนปลายทาง ส่วนนักเรียนห้องเรียนต้นทางมีการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับครูมากกกว่านักเรียนห้องเรียนปลายทาง บรรยากาศการเรียนมีความสนุกสนาน มีการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต้นทาง โรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับนักเรียนห้องเรียนปลายทาง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน โดยที่นักเรียนห้องเรียนต้นทางมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทางด้านผู้ส่งสาร ด้านเนื้อหา ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผู้รับสาร ส่วนนักเรียนห้องเรียนปลายทางมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทางด้านผู้ส่งสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งทางด้านเนื้อหาของสารและด้านผู้รับสาร

ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2543: 157) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง สำหรับสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง สำหรับสถาบันอุดมศึกษา สังกัดของทบวงมหาวิทยาลัยที่สร้างขึ้น มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

2. นิสิตที่ได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนทางไกล กับนิสิตที่ได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องสตูดิโอแบบเผชิญหน้า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

3. ภายหลังได้รับการสอน นิสิตที่ได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนทางไกลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม

4. ภายหลังได้รับการสอน นิสิตที่ได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนทางไกล มีเจตคติที่ดีขึ้นต่อการสอนทางไกลแบบสองทาง

ทัศนีย์ สิงห์เจริญ (2543: 100-101) ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวังไกลกังวลและโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ต่อการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านเนื้อหาวิชา โดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สูงที่สุด และมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ต่ำที่สุด

2. ด้านบุคลากร โดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อความรับผิดชอบการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนและความพร้อมของครูวิชาภาษาไทยสูงที่สุด และมีความพึงพอใจต่อครูในโทรทัศน์ที่ให้นักเรียนทดลองปฏิบัติหรือทำการบ้านในห้องเรียนเสมอ ๆ ต่ำที่สุด

3. ด้านสภาพแวดล้อมในห้องเรียน โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านสภาพแวดล้อมในห้องเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อโต๊ะ - เก้าอี้ ที่มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน สภาพห้องเรียนที่เอื้อให้นักเรียนเกิดความสะดวกห้องเรียนเป็นสัดส่วนและไม่มีสิ่งรบกวนเวลาออกอากาศสูงที่สุด และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในห้องเรียน ต่ำที่สุด

4. ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนทางไกล ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อการสอนที่เป็นรูปภาพประกอบการสอน สูงที่สุด และพึงพอใจต่อการใช้ที่เป็นสื่อแผ่นใส ต่ำที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ สรุปได้ว่า การจัดการทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นที่รู้จักกันดี ทั้งผู้เรียน และผู้สอน สามารถจัดการเรียนและสอนได้ผลในระดับดี ส่วนใหญ่เห็นว่ามีประโยชน์มาก สามารถแก้ปัญหาขาดแคลนครูและงบประมาณได้ดี ครูต้นทางมีความรู้ความสามารถสูง สอนโดยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สอนไม่น่าเบื่อ ครูมีความพร้อมและมีความกระตือรือร้นสูง แต่ส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่า เน้นเฉพาะบทบาทของครูผู้สอนต้นทางเท่านั้น ไม่เน้นบทบาทของครูปลายทาง ส่วนด้านความสามารถและความพร้อมของครูปลายทางอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนการจัดการเรียนการสอน มีรูปแบบและเนื้อหาสาระที่มีประสิทธิภาพสูง นักเรียนต้นทางจะมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู มีความสนุกสนานมากกว่า แต่จะเกร็งขณะออกอากาศ ส่วนนักเรียนปลายทางจะมีปัญหาที่ต้องเรียนผ่านทางจอโทรทัศน์ บางครั้งภาพจะล้มและมีเสียง

ไม่ชัดเจน ในด้านการใช้สื่อ สื่อที่เป็นของจริงผู้เรียนเข้าใจได้ดีที่สุด และชอบการสอนแบบสนทนามากที่สุด รองลงมาคือแสดงละครและบทบาทสมมุติ ส่วนสื่อที่ผู้เรียนชอบมากที่สุด คือ สื่อประเภทวีซีดี รองลงมาคือ รูปภาพ

สำหรับปัญหาที่พบ คือ การติดตามเยี่ยมนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดมีน้อย มีเพียงผู้บริหารโรงเรียนที่ให้ความสำคัญ ไม่มีการประชุมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้สอน ครูปลายทางไม่ตระหนักและมีความรู้ในการใช้สื่อการสอนทางไกลค่อนข้างน้อย มีโทรทัศน์ไม่เพียงพอกับผู้เรียน มีปัญหาด้านการนำเข้าสู่บทเรียนเพราะว่าครูปลายทางไม่ทราบเนื้อหาบทเรียนล่วงหน้า การสอนซ่อมเสริมไม่สามารถทำได้ทันที ปัญหาด้านการบำรุงรักษาอุปกรณ์

ความพึงพอใจในการใช้สื่อการสอนทางไกลของครูและนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์มากที่สุด ส่วนครูปลายทางมีความพึงพอใจการสอนวิชาภาษาไทยมากที่สุด ในด้านสภาพแวดล้อม พึงพอใจ ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้ในห้องเรียน ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การสอน การปราศจากสิ่งรบกวน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียนในห้อง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลีโม (Lemos, 1998: 278-282) ได้ทำการศึกษา บทบาทของโทรทัศน์ในขบวนการให้การศึกษาของประเทศบราซิลยุคใหม่ เพื่อที่จะรวบรวมวิธีการใช้สื่อโทรทัศน์ ในการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กที่เรียนโดยใช้สื่อโทรทัศน์สอน จะสอบได้คะแนนดีกว่าเด็กที่เรียนในระบบชั้นเรียนปกติ ชุดการสอนทางโทรทัศน์มีประสิทธิผลต่อเด็กที่มาโรงเรียน สามารถจัดชั้นเรียนตามปกติได้ รายการเพื่อการศึกษาที่เป็นภาษาอังกฤษ ก็จะต้องนำมาแปลตามภาษาและวัฒนธรรมโปรตุเกสก่อนที่จะนำมาใช้ในประเทศบราซิล

ทากลิเดส (Taglides, 1998: 487) ได้ทำการสำรวจทัศนคติของพ่อแม่และครูชาวกรีก ที่มีต่อการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กประถมศึกษาทางโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ที่มีทัศนคติต่อสถานีโทรทัศน์โดยตรง และทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาของรายการ โดยให้กลุ่มตัวอย่างชมเทปรายการแล้วตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นก็ให้เวลาอีก 30 นาที สำหรับการอภิปรายได้เต็มที่ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ทั้งพ่อแม่และครูพอใจที่จะให้มีการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กประถมศึกษา และใช้โทรทัศน์เป็นสื่อการสอน สำหรับทัศนคติต่อเนื้อหาของรายการนั้น ปรากฏว่า กลุ่มครูพึงพอใจเนื้อหาที่ใช้สอน มากกว่ากลุ่มพ่อแม่

เอสคูเดโร (Escudero, 2000: 331) ได้ทำการวิจัยเรื่องรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ของประเทศสเปน แบ่งตามหัวข้อ ดังนี้

1. ชุดรายการ เสนอความสัมพันธ์ของรายการอย่างมีแบบแผนในตอนเริ่มต้น ไม่ได้แบ่งประเภทของรายการที่สามารถนำมาใช้ในการสอน แต่มีรายการที่เกี่ยวข้องกับการสอนจำนวน 4,102 รายการ

2. การจัดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาแบ่งออกเป็นสองลักษณะ ลักษณะที่หนึ่งเกี่ยวกับการสอนทั่วไป ลักษณะที่สองเกี่ยวกับความรู้ทางวัฒนธรรม

3. การนำเสนอรายการมีตารางเวลาที่แน่นอนของรายการทางการศึกษาและรายการทางวัฒนธรรม

เล็มเก (Lemke, 1999: 3(7)) ศึกษาความก้าวหน้าของการศึกษาทางไกล ซึ่งพิจารณาจากห้องเรียนที่เป็นวิทยาเขต ซึ่งสามารถที่จะถามคำถามโดยการใช้เทคโนโลยี ผู้ใช้จะต้องมีความรู้พอสมควร เป็นสิ่งเร้าใจแก่ผู้เรียนที่มีส่วนสำคัญมาก เป็นการเปิดกว้าง สามารถให้บริการจดหมายผ่านไปรษณีย์ความเร็วสูง การแข่งขันกันจากเสียงพูดและวีดิโอ โทรทัศน์ การสื่อสารกับต้นแบบที่ส่งไปหรือการถ่ายโอนไฟล์คอมพิวเตอร์ สำหรับการเขียนรายงานเป็นการย้ายข้อมูล ทำให้เกิดความตื่นเต้นแก่ผู้เรียน และเป็นเทคโนโลยีที่ไม่แพงมาก เป็นการสนับสนุนความก้าวหน้าของนวัตกรรม เพื่อให้เกิดความเสมอภาค การใช้เทคโนโลยีการศึกษาทางไกล เช่น ความเท่าเทียมในการวางแผนการสื่อสาร เป็นการจัดเตรียมการบรรยายที่ใช้ต้นทุนต่ำ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ สรุปได้ว่า การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีคุณค่าต่อการศึกษาอย่างมาก ผลจากการศึกษาการใช้สื่อโทรทัศน์ในประเทศบราซิล ของลีโม พบว่า สามารถแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันได้ นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อโทรทัศน์สอบได้คะแนนดีกว่าเด็กที่เรียนในชั้นเรียนปกติ ส่วนทากลิเดส วิจัยพบว่า การสอนเรื่องเพศศึกษาทางโทรทัศน์ เป็นที่พอใจของครูมากกว่าพ่อแม่ของเด็ก และการทำรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในประเทศสเปนของ เอสคูเดโร พบว่า การจัดทำรายการต้องมีแบบแผน มีรายการโทรทัศน์ที่สอน แบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ การสอนความรู้ทั่วไปและความรู้ทางวัฒนธรรม การนำเสนอรายการต้องมีเวลาการออกอากาศที่แน่นอน นอกจากนั้น เล็มเก ศึกษาพบว่า การศึกษาทางไกลที่ใช้เทคโนโลยี เป็นสิ่งเร้าใจผู้เรียนอย่างมาก เช่น การบริการจดหมายผ่านไปรษณีย์ความเร็วสูง การสื่อสารโดยการถ่ายโอนไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือการย้ายข้อมูล ทำให้ผู้เรียนตื่นเต้น เป็นเทคโนโลยีที่ราคาไม่แพงมาก เป็นการสนับสนุนความก้าวหน้าของนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นที่รู้จักกันดี ทั้งผู้เรียน และผู้สอน สามารถจัดการเรียนและสอนได้ผลในระดับดี ส่วนใหญ่เห็นว่ามีประโยชน์มาก สามารถแก้ปัญหาขาดแคลนครูและงบประมาณได้ดี ครูต้นทางมีความรู้ความสามารถสูง สอนด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สอนไม่น่าเบื่อ

ครูมีความพร้อมและความกระตือรือร้นสูง แต่ส่วนใหญ่เข้าใจว่าเน้นเฉพาะบทบาทของครูผู้สอนต้นทางเท่านั้น ไม่เน้นบทบาทของครูปลายทาง ส่วนด้านความสามารถและความพร้อมของครูปลายทางอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนการจัดการเรียนการสอน มีรูปแบบและเนื้อหาสาระที่มีประสิทธิภาพสูง นักเรียนต้นทางจะมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู มีความสนุกสนานมากกว่า แต่จะเกร็งขณะออกอากาศ ส่วนนักเรียนปลายทางจะมีปัญหาที่ต้องเรียนผ่านทางจอโทรทัศน์ บางครั้งภาพจะล้มและมีเสียงไม่ชัดเจน ในด้านการใช้สื่อ สื่อที่เป็นของจริงผู้เรียนเข้าใจได้ดีที่สุด และชอบการสอนแบบสนทนามากที่สุด รองลงมาคือแสดงละครและบทบาทสมมุติ ส่วนสื่อที่ผู้เรียนชอบมากที่สุด คือ สื่อประเภทวีซีดี รองลงมาคือ รูปภาพ

สำหรับปัญหาที่พบ คือ การติดตามเยี่ยมนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดมีน้อย มีเพียงผู้บริหารโรงเรียนที่ให้ความสำคัญ ไม่มีการประชุมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้สอน ครูปลายทางไม่ตระหนักและมีความรู้ในการใช้สื่อการสอนทางไกลค่อนข้างน้อย มีโทรทัศน์ไม่เพียงพอกับผู้เรียน มีปัญหาด้านการนำเข้าสู่บทเรียนเพราะว่าครูปลายทางไม่ทราบเนื้อหาบทเรียนล่วงหน้า การสอนซ่อมเสริมไม่สามารถทำได้ทันที ปัญหาด้านการบำรุงรักษาอุปกรณ์

ความพึงพอใจในการใช้สื่อการสอนทางไกลของครูและนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์มากที่สุด ส่วนครูปลายทางมีความพึงพอใจการสอนวิชาภาษาไทยมากที่สุด ในด้านสภาพแวดล้อม พึงพอใจ ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้ในห้องเรียน ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การสอน การปราศจากสิ่งรบกวน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียนในห้อง

ส่วนการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สื่อโทรทัศน์ในบราซิล สามารถแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันได้ นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อโทรทัศน์สอบได้คะแนนดีกว่าเด็กที่เรียนในชั้นเรียนปกติ ส่วนการสอนเรื่องเพศศึกษาทางโทรทัศน์ พบว่า เป็นที่พอใจของครูมากกว่าพ่อแม่ของเด็ก และการทำรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในประเทศสเปน พบว่า ในการจัดทำรายการต้องมีแบบแผน รายการโทรทัศน์ที่สอน มีสองลักษณะคือ การสอนทั่วไป และความรู้ทางวัฒนธรรม ในการนำเสนอรายการต้องมีเวลาการออกอากาศที่แน่นอน นอกจากนั้น เล็มเก ศึกษา พบว่า การศึกษาทางไกลที่ใช้เทคโนโลยี เร้าใจผู้เรียนได้อย่างมาก เช่น บริการจดหมายผ่านไปรษณีย์ความเร็วสูง การสื่อสารโดยการถ่ายโอนไฟล์คอมพิวเตอร์ ทำให้ผู้เรียนตื่นเต้น เป็นเทคโนโลยีที่ราคาไม่แพงมาก เป็นการสนับสนุนความก้าวหน้าของนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา และใช้ต้นทุนต่ำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ทั้งหมด สรุปได้ว่า

คุณภาพการศึกษา หมายถึง สิ่งบ่งชี้คุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการบริหารและด้านวิชาการ โดยผ่านกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผลที่ได้รับจากการจัดการศึกษา มีมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ และเป็นสิ่งที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา คือคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของนักศึกษา ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรแต่ละหลักสูตรแล้ว สามมารถออกไปทำงานประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จ จนเป็นที่ยอมรับของสังคม เชื่อมั่นในคุณลักษณะและผลการจัดการศึกษานั้นด้วย

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคนในสังคมไทย ให้มีคุณภาพ พร้อมจะนำไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ เป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม 8 ประการ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดระบบบริหารและระบบสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาของสถานศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาศักยภาพบุคลากรจำเป็นอย่างยิ่ง ครูคือคนสำคัญในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน การพัฒนาบุคลากรเป็นการพัฒนาที่ตรงความต้องการสร้างความยั่งยืน ที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยตรง การพัฒนาครู ที่ควรดำเนินการได้แก่การประชุม สัมมนา การฝึกอบรม การศึกษานอกสถานที่ การให้ครูพัฒนาตนเอง การสร้างเครือข่ายครูช่วยครูเพื่อพัฒนาครู ตลอดถึงการสนับสนุนด้วยวิธีต่าง ๆ ของผู้บริหาร ให้ได้ครูแสดงพลังและศักยภาพที่แท้จริงของตนออกมา เพื่อให้ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนทฤษฎีการบริหาร เป็นแนวทางการปฏิบัติที่มีเหตุผล ผ่านการทดลองใช้มาแล้ว เชื่อถือได้ จึงถูกนำมาใช้บริหารองค์กรกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในการบริหารการศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กร ชุมชน และสังคม ให้สามารถดำรงอยู่ได้ และมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน พัฒนาองค์กร และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

รูปแบบ คือ สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี หรือจินตนาการ เพื่อจะถ่ายทอดออกมาแทนจิตนาการ โดยนำเสนอให้เข้าใจได้ง่าย กระชับ ถูกต้อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ และความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรหรือสาระสำคัญอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปปฏิบัติ ทดลอง ได้อย่างถูกต้อง

กระบวนการบริหาร ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมขององค์กร ให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผน 3) การดำเนินการตามแผน 4) การตรวจสอบประเมินผล 5) การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในองค์กร ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อจะแก้ไขปัญหาอุปสรรค และพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ มีประโยชน์และคุ้มค่า ชุมชนและท้องถิ่นมีความพึงพอใจ

การบริหารการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม คือการบริหารการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้น คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการที่จะใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) การวางแผนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และ 4) การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

การบริหารการจัดการเรียนการสอน คือจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารมีหน้าที่ต้องพัฒนาการการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้เต็มศักยภาพ จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ปรับบทบาทครูจากผู้ถ่ายทอดมาเป็นผู้ชี้แนวทางในการเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ ใช้นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการสอน

การจัดการเรียนการสอนต้องผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร วิเคราะห์ ผู้เรียน และสภาพของท้องถิ่น เพื่อกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามธรรมชาติและศักยภาพผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการคิด ความรู้ การฝึกปฏิบัติ ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ ได้แก้ปัญหา และประยุกต์ใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการสำคัญจะต้องบูรณาการด้านคุณธรรมจริยธรรม และระเบียบวินัยและค่านิยม ตามที่ท้องถิ่นต้องการทุกครั้งที่ทำการสอน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน คือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่มีโครงสร้างครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญอย่างเป็นระเบียบตามหลักการ ทฤษฎี มีขั้นตอนสำคัญในการเรียนวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ และใช้เป็นแบบแผนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลได้

กระทรวงศึกษาธิการ มีแนวจัดการศึกษาที่ครอบคลุมการศึกษาในทุกระบบ ทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเฉพาะกลุ่ม ผู้บริหารต้องจัดเตรียมสถานที่ใช้เรียนต้องจัดหาอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น เตรียมบุคลากรผู้ให้บริการไว้

ให้พร้อมในการให้บริการและดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตามรูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างรูปแบบให้ชัดเจนเสียก่อน และดำเนินการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานในการใช้กำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ การจัดกลุ่มขององค์ประกอบให้มองเห็นความสัมพันธ์กัน มีการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นนำไปทดลองใช้เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ สรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้น ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการกำหนดเป้าหมายและการสร้างรูปแบบ 2) การสร้างรูปแบบการเรียนการสอน 3) การหาประสิทธิภาพของรูปแบบ และ 4) การประเมินผลลัพธ์และปรับปรุงรูปแบบ

การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนมีแนวคิดหลัก คือ ความรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้นเอง จากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ และประสบการณ์ใหม่ จะเชื่อมโยงความรู้เดิมเกิดเป็นความรู้ใหม่ขึ้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียน ได้เลือกแนวทางของตน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายปลายทางการเรียน ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองในการแสวงหาความรู้และการสร้างความรู้ ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ดีกว่าและมีความคงทนของความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

การเรียนรู้ด้วยตนเอง คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างตั้งใจ และกระตือรือร้น โดยผู้เรียนจะวินิจฉัยความต้องการในการเรียนด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผนการเรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียน ค้นหาและเลือกแหล่งทรัพยากรในการเรียน เลือกวิธีการและเกณฑ์การประเมินการเรียน โดยเกิดจากแรงจูงใจ ความรับผิดชอบตนเอง การบริหารตนเอง และควบคุมกิจกรรมการเรียนของตนเองทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีเรียน โดยอาจจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น อันจะนำไปสู่การศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

การเรียนรู้จะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเหมาะกับการเรียนรู้ เช่น มีทางเลือก (Choice) มีความหลากหลาย (diversity) และการมีความเป็นกันเอง (congeniality) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี ต้องมีความสมัครใจที่จะเรียน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำและเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด และจะต้องติดตามผลความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนอยู่เสมอ

การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง เริ่มต้นจากการคิดของผู้เรียน แล้วประมวลการคิดกับประสบการณ์เดิม นำไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่หรือข้อมูลใหม่ แล้วสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมา

ด้วยตนเอง แต่การสร้างสรรค์ความรู้ที่สมบูรณ์ต้องมีการสะท้อนความคิดหรือสะท้อนประสบการณ์ มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สู่การปรับเปลี่ยนความคิดใหม่ สร้างความรู้ใหม่ สะท้อนความคิดใหม่ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ความรู้จึงไม่หยุดนิ่ง จะเกิดการคิดค้นและสร้างใหม่ต่อไป

กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและพัฒนามนุษย์ ให้มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุขได้ ต้องประกอบด้วยการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ประการ คือ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจา ใจ

การศึกษาทางไกล คือการศึกษาที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่ได้พบกันซึ่งหน้าโดยตรง แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ผ่านสื่อ เช่นสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ผู้เรียนจะได้รับ ความรู้จากสื่อเหล่านี้ ในลักษณะของการเรียนด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเดินทางมายังสถาบันการศึกษา แต่จะเรียนอยู่ที่บ้าน ผู้เรียนสามารถที่จะกำหนดเวลาเรียน สถานที่เรียน และบริหารการเรียนด้วยตนเอง การศึกษาทางไกล เป็นการศึกษาระบบเปิด ที่มีการเรียนทั้งในระบบนอกระบบโรงเรียนและเรียนตามอัธยาศัย โดยพยายามจัดให้ถึงตัวผู้เรียนมากที่สุด แม้ว่าผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่ไกลกันก็ตาม แต่สามารถจะทำกิจกรรมการเรียนร่วมกันได้

การศึกษาทางไกล มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ สังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทุกคนมีความเสมอภาคในการรับการศึกษา สามารถกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง

สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม คือ สื่อประเภทรายการโทรทัศน์ สำหรับจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยอาศัยสื่อเทคโนโลยีประสมสมัยใหม่ และสื่อวัสดุ ครุภัณฑ์ ซึ่งโรงเรียนปลายทางต้องจัดหาไว้ให้พร้อมเพื่อประกอบการสอน เช่น วิธีการสอน กระบวนการสอน ใบงานและสื่ออื่น ๆ ที่ต้องใช้ทำกิจกรรมเสริมต่อเนื่องจากการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมโดยมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วยจัดหาอุปกรณ์รับสัญญาณผ่านดาวเทียม คู่มือครู แผนการสอน และถ่ายทอดสัญญาณการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม ให้แก่โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ความพึงพอใจ คือความรู้สึกที่ดีของผู้ใช้บริการ ได้รับการตอบสนองตามความต้องการที่คาดหวังไว้ หรือไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการที่คาดหวังไว้ เป็นความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของบุคคล มักเกิดจากการได้รับการสนองตอบความพอใจสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการ และจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าหากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจ

ก็ไม่เกิดขึ้น ความพึงพอใจมีความสำคัญ ทั้งผู้รับบริการและผู้ให้บริการ คือผลตอบแทนที่จะได้รับตามความต้องการที่คาดหวังไว้ ซึ่งผู้บริหารองค์กร ต้องบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้เกิดผลตอบสนองตามความต้องการทั้งความพึงพอใจของผู้รับบริการและของผู้ให้บริการ ส่วนสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษา ก็ต้องบริหารสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน บุคลากร ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลัก ให้ภารกิจของหน่วยงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ต่อไป

ความพึงพอใจ สามารถวัดได้จากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน 2) การให้บริการที่ตรงต่อเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการที่มีความก้าวหน้า 5) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสามารถวัดได้จากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 5 ประการคือ 1) ความต้องการทางกาย 2) ความต้องการความปลอดภัย 3) ความต้องการความรัก 4) ความต้องการความนับถือ และ 5) ความต้องการความสำเร็จ สำหรับการวัดความพึงพอใจนั้นใช้วิธีวัดด้วยแบบสอบถามกันมาก ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ง่ายสะดวก ผู้ตอบกล้าตอบและสามารถวัดได้เป็นจริงมากที่สุด ส่วนแบบวัดความพึงพอใจที่นิยมใช้กันแพร่หลาย คือ วิธี Summated Ratings หรือ Likert Method สร้างขึ้นโดย เรนิส ลิเคิร์ท (Renis Likert)

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นที่รู้จักกันดีทั้งผู้เรียนและผู้สอน การจัดการเรียนการสอนได้ผลอยู่ในระดับดี ส่วนใหญ่เห็นว่ามีประโยชน์มาก สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและงบประมาณได้ดี ครูต้นทางมีความรู้ความสามารถสูง สอนด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สอนไม่น่าเบื่อ มีความพร้อมและความกระตือรือร้นสูง แต่ครูเข้าใจว่าเน้นเฉพาะบทบาทของครูต้นทางเท่านั้น ไม่เน้นครูปลายทาง ความสามารถและความพร้อมของครูปลายทางจึงอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการจัดการเรียนการสอน มีรูปแบบและเนื้อหาสาระที่มีประสิทธิภาพสูง นักเรียนต้นทางจะมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู มีความสนุกสนานมากกว่า แต่จะเกร็งขณะออกอากาศ ส่วนนักเรียนปลายทางจะมีปัญหาที่ต้องเรียนผ่านทางจอโทรทัศน์ บางครั้งภาพจะล้มและมีเสียงไม่ชัดเจน ด้านการใช้สื่อ สื่อที่เป็นของจริงผู้เรียนเข้าใจได้ดีที่สุด และชอบการสอนแบบสนทนามากที่สุด รองลงมาคือแสดงละครและบทบาทสมมุติ สื่อที่ผู้เรียนชอบที่สุด คือสื่อประเภทวีซีดี รองลงมาคือรูปภาพ

สำหรับปัญหาที่พบ คือ การติดตามเยี่ยมนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดมีน้อย มีเพียงผู้บริหารโรงเรียนที่ให้ความสำคัญ ไม่มีการประชุมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้สอน ครูปลายทางไม่ตระหนักและมีความรู้ในการใช้สื่อการสอนทางไกลค่อนข้างน้อย มีโทรทัศน์ไม่เพียงพอกับผู้เรียน มีปัญหาด้านการนำเข้าสู่บทเรียนเพราะว่าครูปลายทางไม่ทราบเนื้อหาบทเรียนล่วงหน้า การสอนซ่อมเสริมไม่สามารถทำได้ทันที มีปัญหาในด้านการบำรุงรักษาอุปกรณ์

ส่วนการใช้สื่อการสอนทางโทรทัศน์ในบราซิล สามารถแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันได้ นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อโทรทัศน์สอบได้คะแนนดีกว่าเด็กที่เรียนในชั้นเรียนปกติ ส่วนการสอนเรื่องเพศศึกษาทางโทรทัศน์ พบว่า เป็นที่พอใจของครูมากกว่าพ่อแม่ของเด็ก และการทำรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในประเทศสเปน พบว่า การทำรายการต้องมีแบบแผน รายการโทรทัศน์ที่ใช้สอน มีสองลักษณะคือ การสอนทั่วไป และความรู้ทางวัฒนธรรม ในการเสนอรายการต้องมีเวลาการออกอากาศที่แน่นอน นอกจากนั้น เล็มเก ได้ศึกษา พบว่า การศึกษาทางไกลที่ใช้เทคโนโลยี เร้าใจผู้เรียนได้อย่างมาก เช่น บริการจดหมายผ่านไปรษณีย์ความเร็วสูง การสื่อสารโดยการถ่ายโอนไฟล์คอมพิวเตอร์ ทำให้ผู้เรียนตื่นเต้น แม้จะเป็นเทคโนโลยีที่มีราคาไม่แพงมาก แต่เป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดความก้าวหน้า ของนวัตกรรมการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาทางไกลที่ทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แสดงภาพที่ 2.6

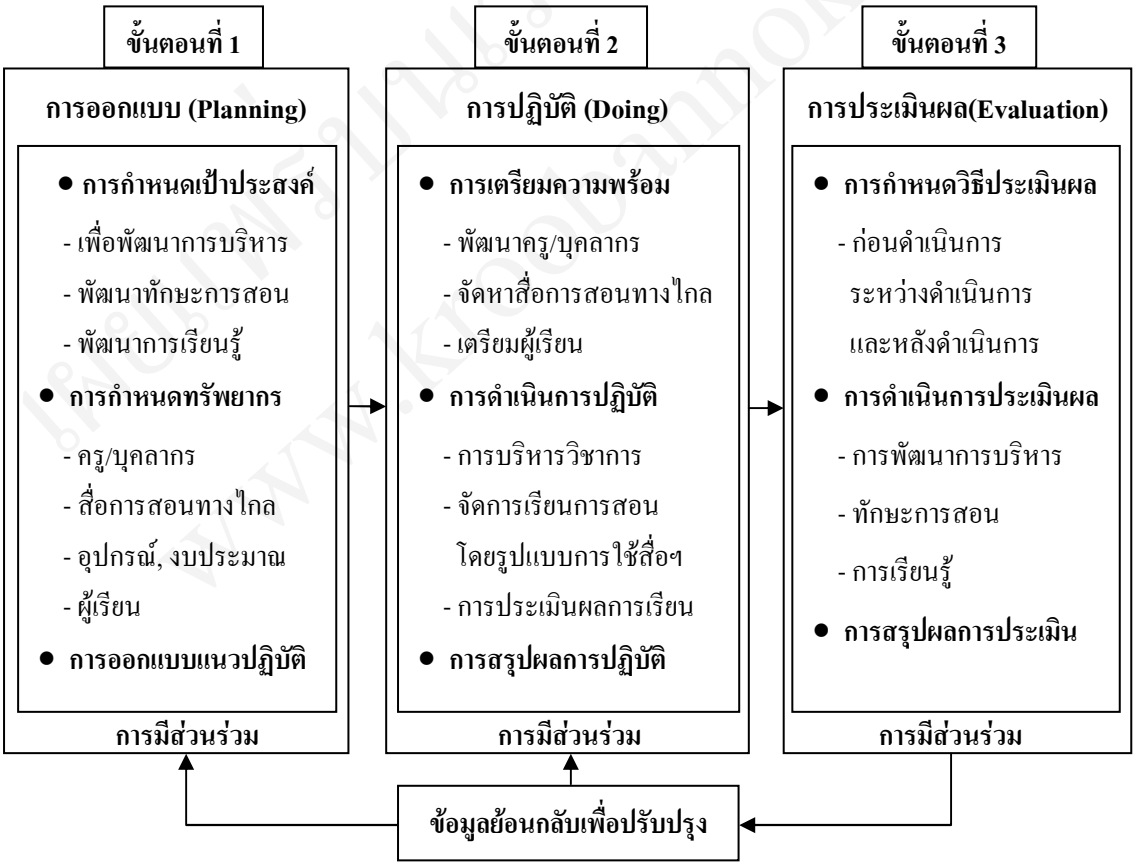

ภาพที่ 2.6 รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา ดำเนินการสร้างและพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. การสร้างและพัฒนารูปแบบ
3. แบบแผนการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา 2549 - 2550 จำนวน 290 คน ประกอบด้วย

นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	จำนวน 149 คน
ครู	จำนวน 13 คน
ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน 128 คน

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด

2. การสร้างและพัฒนารูปแบบ

สำหรับการสร้างและพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 **การเตรียมการ** ตอนที่ 2 **การสร้างและพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม** และตอนที่ 3 **การนำรูปแบบไปใช้จริง และตรวจสอบผลการใช้** ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ มีรายละเอียด ดังภาพที่ 3.1

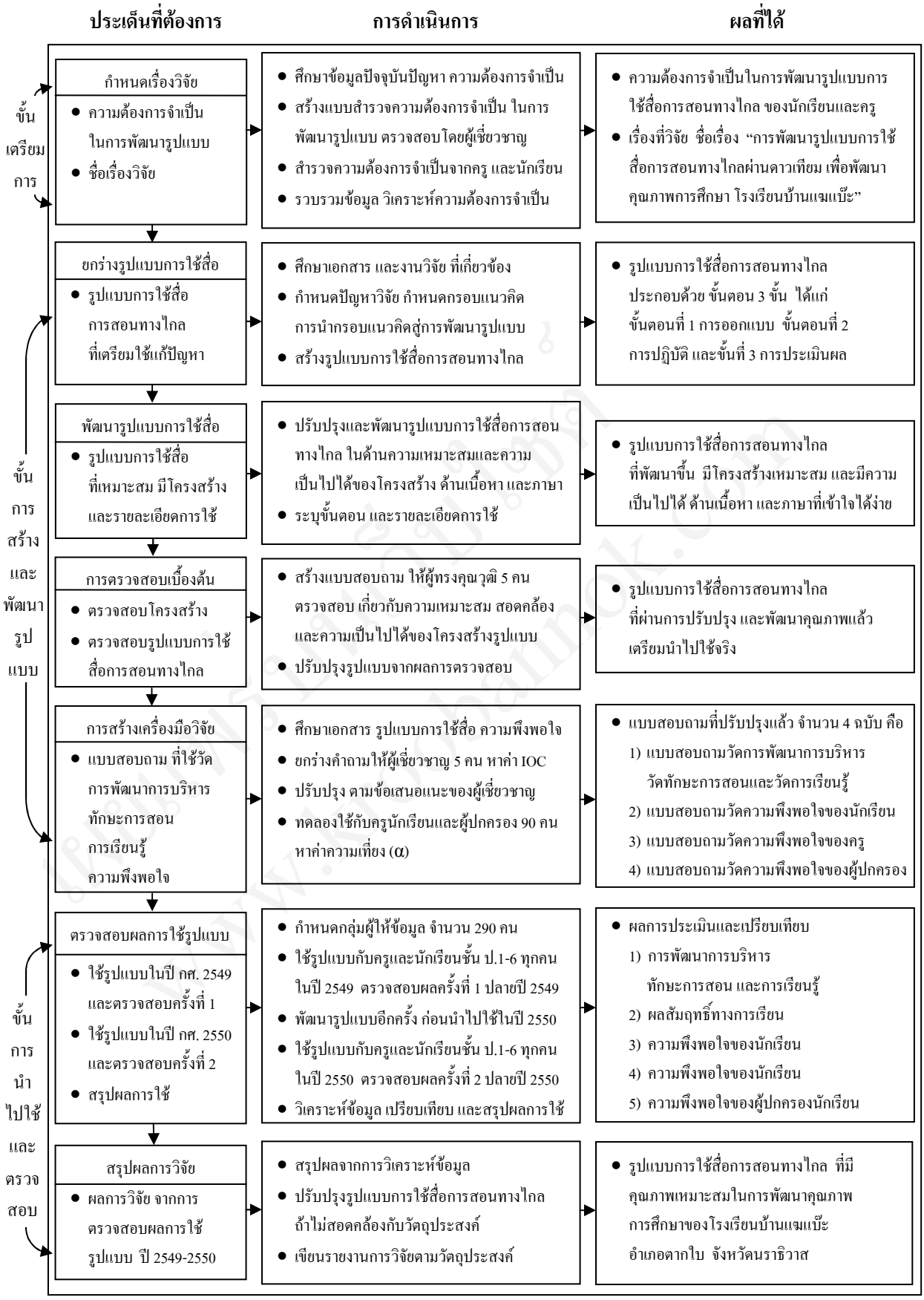

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ตอนที่ 1 การเตรียมการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดำเนินการดังนี้

การสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล

ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบสำรวจความต้องการจำเป็น เพื่อพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม จำนวน 2 ฉบับ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจหาค่าความตรง (IOC) ได้ค่า 0.91 และ 0.90 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 60 คน ประกอบด้วย นักเรียน 30 คน ครู 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (α) ได้ 0.80 และ 0.86 นำแบบสำรวจไปเก็บข้อมูลจากนักเรียนและครูโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ จำนวน 40 คน ประกอบด้วย นักเรียน 30 คน ครู 10 คน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า นักเรียนและครูมีความเห็นว่าต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบอยู่ในระดับมาก (μ=4.32) ผู้วิจัยกำหนดเรื่องวิจัย ได้ชื่อเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ” โดยกำหนดวิธีการแก้ปัญหาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ต่อไป

ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดปัญหาวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวคิด การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสภาพจริง พบว่า การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีความสำคัญกับการศึกษาทุกระดับ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญ และหาแนวทางนำสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มาใช้พัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะนั้น พบว่า ยังประสบกับปัญหาอยู่หลายประการ ได้แก่ ปัญหาในการบริหารจัดการใช้สื่อการสอนทางไกลให้มีคุณภาพ ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ปัญหาการขาดทักษะการสอนของครู ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน และปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาที่กล่าวมา ให้ประสบผลสำเร็จมากที่สุดคือ การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล

การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ตามความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 การพัฒนาการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา ให้บังเกิดประสิทธิผลด้านการบริหารงานวิชาการ มุ่งมั่นเพื่อจะสร้างสรรค์และเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่งเสริมการนำระบบการมีส่วนร่วม เข้ามาใช้เพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยการออกแบบ การปฏิบัติ และการประเมินผล นำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล และการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้อง นำไปใช้จัดกิจกรรมการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

จุดเน้นสำคัญ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียน คือ การบริหารโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นตัวกระตุ้นให้มีการนำขับเคลื่อน ภารกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ให้ดำเนินงานพร้อมกันไปอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอนและด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2 ทักษะการสอน โรงเรียนมุ่งจะเสริมสร้างและพัฒนาครู ในฐานะผู้จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและการพัฒนาผู้เรียนด้วยการพัฒนาศักยภาพครู ให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอน ประเมินผลผู้เรียน และนำข้อมูลป้อนกลับ มาปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาคุณภาพครูในการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูในการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดเน้นสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียน คือการให้ครูใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้วยการเปลี่ยนบทบาทของครู จากบทบาทครูแบบเดิม ๆ ไปสู่ผู้อำนวยความสะดวกและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยการสร้างความตระหนัก ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา กระตุ้นชี้แนะ จัดทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ใช้เทคนิคและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.3 คุณภาพการเรียนรู้ โรงเรียนมุ่งเน้นจะเสริมสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขในชีวิต ได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย สังคม สติปัญญาความรู้และคุณธรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทักษะในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รวมถึงเป็นผู้มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดีและมีสุนทรียภาพ ยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

จุดเน้นสำคัญ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียน คือ ผู้เรียนใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้วยการเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียน จากการที่เป็นผู้คอยรับแต่ความรู้อย่างเดียว มาเป็นผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการเรียนรู้และปฏิบัติตน เพื่อให้เกิดความรู้ความคิดและทักษะด้านต่าง ๆ เช่น นิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ตามศักยภาพ ตามความถนัด และตามความสนใจของผู้เรียน

3. การนำกรอบแนวคิด มาใช้ในการกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบ

3.1 ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ ในการพัฒนารูปแบบตามแนวคิดของไวเนอร์ (Wiener) ทิศนา แขมมณี (2547: 199) กล่าวว่า ทฤษฎีระบบ คือการนำเอาแนวคิดเชิงระบบมาใช้ในการบริหารด้วยเหตุผลว่า คนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม วิธีการของระบบ เป็นวิธีการที่ใช้หลักการอย่างมีเหตุผล และสัมพันธ์กันไปตามขั้นตอน ซึ่งช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ ระบบที่สมบูรณ์ประกอบด้วยส่วนสำคัญดังภาพที่ 3.2

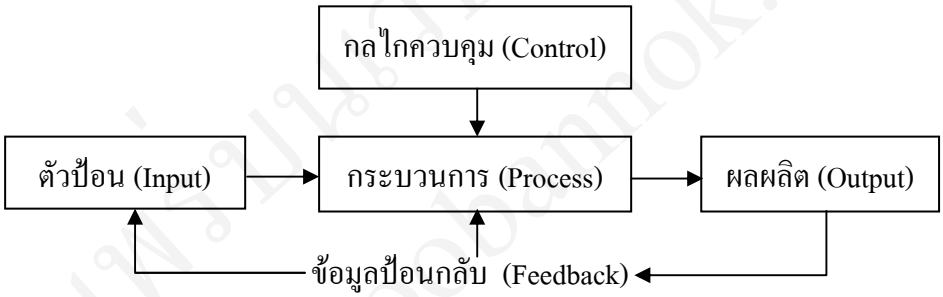

ภาพที่ 3.2 องค์ประกอบของระบบที่มีความสมบูรณ์

ที่มา : ทิศนา แขมมณี. (2547: 200)

จากองค์ประกอบของระบบที่มีความสมบูรณ์ 5 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวป้อน (Input) คือ องค์ประกอบต่างๆ ของระบบนั้นหรืออีกนัยหนึ่งก็คือสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนั้น

2. กระบวนการ (Process) คือ การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของระบบให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมาย

3. ผลผลิต (Product) คือ ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงาน

4. กลไกควบคุม (Control) คือ กลไกหรือวิธีการที่ใช้ในการควบคุมหรือใช้ตรวจสอบกระบวนการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) คือ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับจุดมุ่งหมาย ป้อนกลับไปปรับปรุงกระบวนการและตัวป้อนที่สัมพันธ์กับผลผลิตนั้น

3.2 ใช้หลักการบริหารตามวงจรการพัฒนาคุณภาพ มีขั้นตอนในการบริหาร 4 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 9) ตามวงจร PDCA ของเดมิ่ง ได้แก่

3.2.1 การวางแผน (Plan)

3.2.2 การปฏิบัติตามแผนหรือขั้นตอนที่วางไว้ (Do)

3.2.3 การตรวจสอบหรือประเมินผล (Check)

3.2.4 การนำผลการประเมินย้อนกลับไปทบทวน ปรับปรุงงานต่อไป (Action)

3.3 ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประสานเชื่อมโยงให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2550: 40) การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครองและตัวแทนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

จากการศึกษากรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ผู้วิจัยได้นำมาปรับประยุกต์ใช้กำหนดกรอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ได้โครงสร้างที่มีองค์ประกอบในภาพรวม 3 ขั้นตอน ได้แก่ การออกแบบ (Planning) การปฏิบัติ (Doing) และการประเมินผล (Evaluation) ดังภาพที่ 3.3

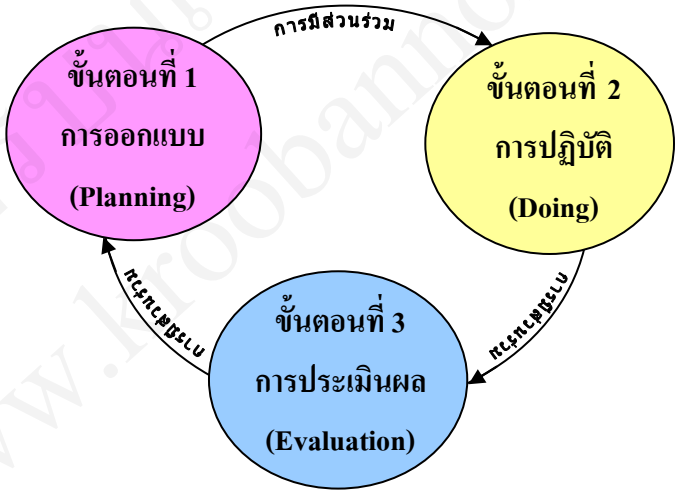

ภาพที่ 3.3 โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยภาพรวม

4. การนำกรอบแนวคิด มาใช้กำหนดโครงสร้างของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ

กรอบแนวคิดจากการศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องและแนวคิดของผู้วิจัยได้แก่

4.1 หลักการวางแผน ของ ประชุม รอดประเสริฐ (2547: 118) ได้กล่าวว่า การวางแผนเป็นภารกิจสำคัญของการบริหารงาน ที่ส่งผลให้การดำเนินงานมีทิศทางที่แน่นอน มี 5 ขั้นตอน คือ

4.1.1 การกำหนดเป้าประสงค์

4.1.2 การค้นหาโอกาสและพิจารณาถึงอุปสรรคปัญหา

4.1.3 การแปลโอกาสเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

4.1.4 การเลือกแนวทางที่ดีที่สุดและการกำหนดวัตถุประสงค์

4.1.5 การตรวจสอบและการทบทวน

4.2 หลักการบริหาร ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 12-24) ได้กำหนดกระบวนการบริหารไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

4.2.2 การวางแผน

4.2.3 การดำเนินการตามแผน

4.2.4 การประเมินผล

4.3 แนวคิดในการพัฒนาขั้นตอนการออกแบบ ที่ได้จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ ดังภาพที่ 3.4

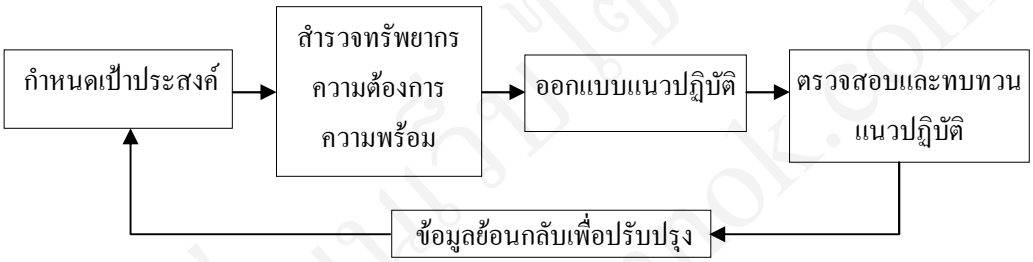

ภาพที่ 3.4 แนวคิดของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ

จากการศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องและแนวคิดของผู้วิจัยมาปรับประยุกต์ใช้กำหนดโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ได้โครงสร้างขององค์ประกอบรูปแบบ ขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ การออกแบบ (Planning) นำเสนอเป็นภาพได้ ดังภาพที่ 3.5

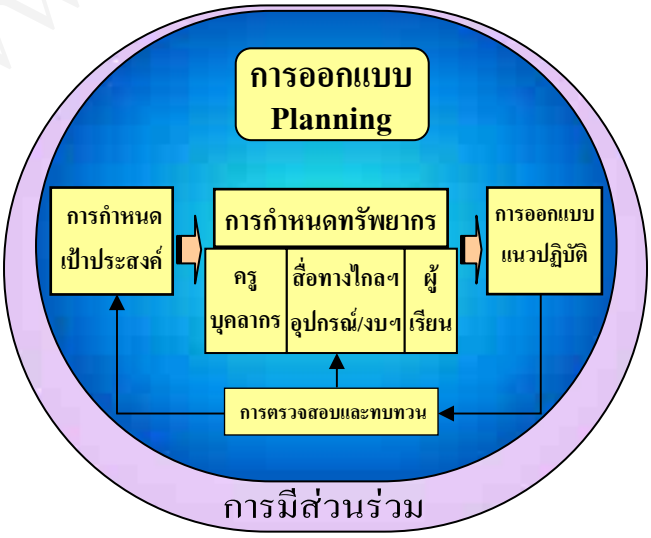

ภาพที่ 3.5 โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ

5. การนำกรอบแนวคิด มาใช้กำหนดโครงสร้างของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ

กรอบแนวคิดจากการศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องและแนวคิดของผู้วิจัยได้แก่

5.1 หลักการบริหารจัดการ 4 ขั้นตอน ซึ่ง สุรพล บัวพิมพ์ (2543: 5) กล่าวว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติเพื่อจะให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน มีดังนี้

5.1.1 การจัดองค์กรเพื่อรองรับงาน (Organizing) คือ การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบงานแต่ละตำแหน่ง เช่น หน่วยงานหลัก (line) หน่วยงานที่ปรึกษา (staff) และหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ (auxiliary)

5.1.2 การจัดสรรทรัพยากร (Allocating resources) หมายถึงจัดสรรทรัพยากรเกี่ยวกับการบริหาร เช่น งบประมาณ อัตรากำลังคน การกระจายงาน การจัดหาเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวก การให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

5.1.3 การมอบหมายงานและการอำนวยการ (Delegating and directing) หมายถึง การมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่ และการใช้อำนาจในการวินิจฉัย ตัดสินใจสั่งการ

5.1.4 การควบคุมงาน (Controlling) คือ การควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน ให้ดำเนินไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

5.2 แนวการพัฒนาบุคลากร ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: ข) ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาครูทั้งโรงเรียน สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.2.1 จัดการประชุมสัมมนาและอบรม เพื่อสร้างความตระหนัก

5.2.2 สนับสนุนให้ครู บุคลากร ได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยการจัดมุมวิชาการให้

5.2.3 เปิดโอกาสให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกันเองในโรงเรียน

5.2.4 จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในวิชานั้น ๆ

5.2.5 จัดให้มีการศึกษานอกสถานที่เพื่อให้ครูได้ศึกษาสิ่งที่อยู่รอบตัว

5.2.6 เปิดโอกาสให้ครูทุกคนตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ

5.2.7 ปลูกจิตสำนึกของการทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

5.2.8 สนับสนุนให้ครูได้รับข่าวสารและความรู้จากสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ

5.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามที่ ประหยัดศักดิ์ บัวงาม (2547: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

5.3.1 ขั้นเตรียมการสอน ได้แก่

1) เตรียมตัวครู

2) เตรียมอุปกรณ์ / สื่อ

3) เตรียมนักเรียน

5.3.2 ขั้นการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน มีขั้นตอนดังนี้

1) การนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนดูรายการโทรทัศน์

2) ชมรายการโทรทัศน์ตามตารางออกอากาศที่กำหนดไว้ ในวิชานั้น ๆ

3) หลังชมรายการโทรทัศน์ ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องตามที่กำหนด

5.3.3 ขั้นการประเมินผล ดำเนินการประเมินผลในระหว่างภาค/ปลายภาคเรียนตามระเบียบที่กำหนด เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมในการประเมินผล

5.4 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของ Kameenui; & Simmons. (1990: 88-89) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนในลักษณะที่เป็นวัฏจักร สามารถอธิบายเป็นภาพได้ ดังภาพที่ 3.6

ภาพที่ 3.6 วัฏจักรของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ที่มา : Kameenui; & Simmons. (1990: 88-89)

5.5 การบริหารการเรียนการสอนตามแนวคิดของ ดุ๊ก (Duke. 1990: 81-84) กล่าวถึงวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารการเรียนการสอนว่า ประกอบด้วย รายละเอียดดังภาพที่ 3.7

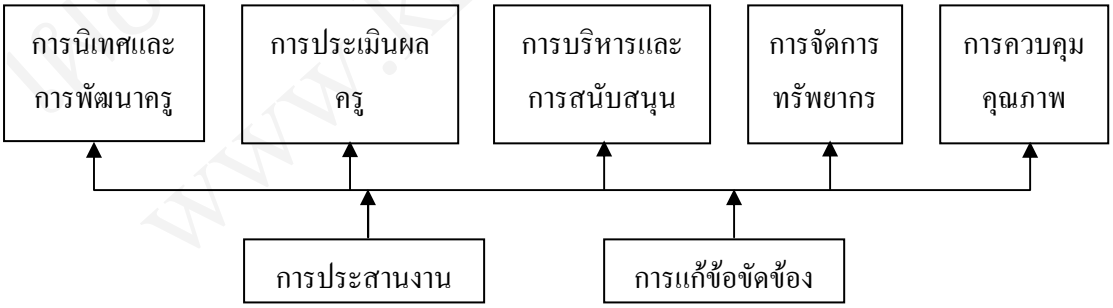

ภาพที่ 3.7 วิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารการเรียนการสอน

ที่มา : Duke, Dainel Linden. (1990: 81)

5.6 แนวคิดในการพัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติ ที่ได้จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ ดังภาพที่ 3.8

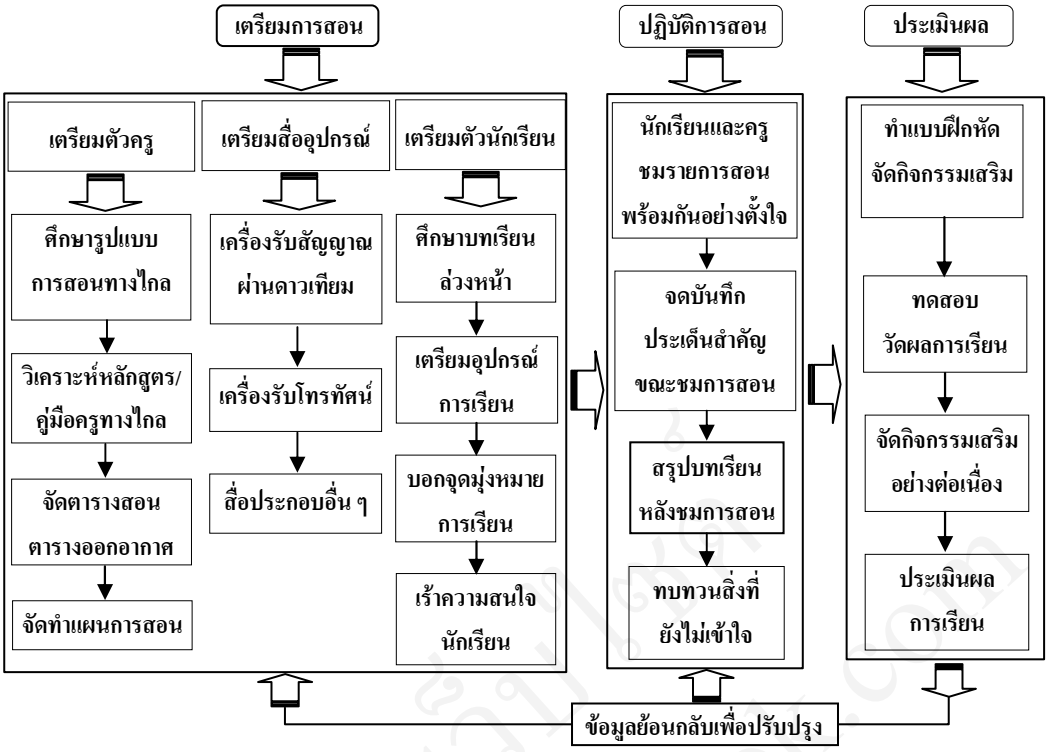

ภาพที่ 3.8 แนวคิดของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ

จากการศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องและแนวคิดของผู้วิจัยมาปรับประยุกต์ใช้กำหนดโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ได้โครงสร้างขององค์ประกอบรูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ การปฏิบัติ (Doing) นำเสนอเป็นแผนภาพได้ ดังภาพที่ 3.9

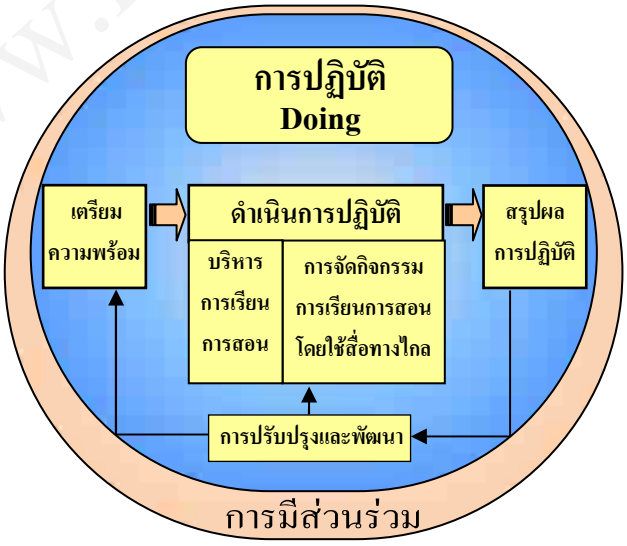

ภาพที่ 3.9 โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ

6. การนำกรอบแนวคิด มาใช้กำหนดโครงสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล

กรอบแนวคิดจากการศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องและแนวคิดของผู้วิจัยได้แก่

6.1 หลักการประเมินผล 3 ขั้นตอน ของประชุม รอดประเสริฐ (2547: 118) ที่กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติหรือการเปรียบเทียบผลสำเร็จของงานกับเป้าหมายที่กำหนด โดยอาศัยวิธีการวิจัย การประเมินผลการปฏิบัติงานมักประเมินใน 3 ลักษณะคือ

6.1.1 ประเมินผลก่อนการปฏิบัติงาน

6.1.2 ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน

6.1.3 ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงาน

6.2 การประเมินผลการใช้สื่อการสอนทางไกลของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

6.2.1 เตรียมการประเมินโดยการประชุมครู บุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการประเมิน ศึกษารูปแบบการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา และรูปแบบการประเมินผล ตามคู่มือครูการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มาวิเคราะห์หาความสอดคล้องก่อนกำหนดเป็นแนวทางการประเมินผลการใช้รูปแบบการสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะต่อไป

6.2.2 ประเมินผลก่อนการใช้รูปแบบการสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

1) ประเมินความสอดคล้องของการใช้รูปแบบการสื่อการสอนทางไกลกับนโยบายโรงเรียนและความสอดคล้องของการใช้รูปแบบการสื่อการสอนทางไกลกับความต้องการของนักเรียนและครูโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

2) รวบรวมข้อมูลผลการประเมินก่อนใช้รูปแบบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี และข้อมูลพื้นฐานอื่นของโรงเรียน นำมาใช้เป็นสารสนเทศเพื่อการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

6.2.3 ประเมินความก้าวหน้าระหว่างการใช้รูปแบบ ประเมินผลการดำเนินงานของการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ เป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกันไปจนสิ้นสุดการดำเนินงาน ระหว่างการประเมินหากพบว่า ผลการประเมินในกิจกรรมใดไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ก็จะดำเนินการปรับปรุงกิจกรรมเสียใหม่ก่อนนำไปดำเนินการต่อไป และประเมินผลการดำเนินการตามระดับพัฒนาการของกิจกรรมที่กำหนด

6.2.4 ประเมินหลังการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล โดยมีรายละเอียดการประเมินผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ดังนี้

1) การพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอน และการเรียนรู้

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3) ความพึงพอใจของนักเรียน

4) ความพึงพอใจของนักเรียน

5) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

6.2.5 สรุปผลการประเมินการใช้รูปแบบการสื่อการสอนทางไกล หลังจากการใช้รูปแบบแล้ว นำข้อมูลผลการประเมินมาสรุปเป็นสารสนเทศของโรงเรียน จากนั้นจึงนำเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเผยแพร่ผลการดำเนินงานแก่ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนต่อไป

6.3 หลักการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่สำคัญ ได้แก่

6.3.1 เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย; และคนอื่น (2544: 37-38) ได้กล่าวถึงวงจรของการเรียนรู้ (Learning Cycle) ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นวงจรที่เริ่มต้นมาจากการคิด (thinking) ที่เกิดจากประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน เชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่หรือข้อมูลใหม่ แล้วสร้างความรู้ (constructing) ขึ้นมาด้วยตนเอง แต่ในการสร้างความรู้ที่สมบูรณ์ได้ จำเป็นต้องมีการสะท้อนความคิดหรือสะท้อนประสบการณ์ (reflecting) และต้องมีการปฏิสัมพันธ์ (interactive) กับบุคคลอื่น จะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนความคิดใหม่ (new thinking) แล้วสร้างความรู้ใหม่ (new constructing) สะท้อนความคิดใหม่ (new reflecting) ซึ่งจะมีพัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ความรู้จึงไม่หยุดนิ่ง จะเกิดการคิดค้นอย่างต่อเนื่องต่อไป

6.3.2 เฮนเดอร์สัน (Henderson, 1996: 6-7) ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1) ความรู้เดิมหรือโครงสร้างทางความรู้เดิมที่มีอยู่

2) ความรู้ใหม่ คือข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ที่บุคคลรับเข้าไป

2) กระบวนการทางสติปัญญา คือ ทักษะหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้เรียนใช้ทำความเข้าใจความรู้ที่รับเข้ามา เพื่อใช้ในการเชื่อมโยงและปรับความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่

6.3.3 กรมวิชาการ (2543: 5) อธิบายว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวตลอดเวลา และต้องมีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับชีวิตจริง โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องได้ลงมือปฏิบัติจริงจะต้องเป็นเจ้าของการเรียนเอง ไม่ใช่การเรียนรู้ด้วยการบอกเล่าหรือท่องจำ แหล่งความรู้ของผู้เรียนได้มาจาก 2 แหล่ง คือ ความรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในห้องเรียน

2) กระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดี ต่อเมื่อได้ฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม จะช่วยเสริมให้เกิดการร่วมมือในการทำงาน ส่งผลถึงทักษะทางสังคม ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำหรือผู้ตาม การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดข้องการจัดการ และการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น เป็นต้น

6.3.4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 19-28) ชี้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการ ที่ผู้สอนควรนำมาใช้พัฒนาศักยภาพผู้เรียน ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

1) กระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข

2) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

3) กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

4) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีและกีฬา

5) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจา และใจ

6.4 บทบาทของครูผู้สอน กรมวิชาการ (2543: 5) กล่าวว่า ครู คือผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการเรียนรู้ ตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้รับรู้หรือมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งความรู้ ที่จะนำไปสู่การใช้กระบวนการทางสติปัญญาสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไป ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ผู้เรียน ดังนี้

6.4.1 จัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ที่อบอุ่น สร้างความเป็นมิตรและจูงใจแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าครูเป็นผู้ให้ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อทุกคน

6.4.2 ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้เรียนเมื่อเขามีความพร้อม ไม่กดดันผู้เรียน

6.4.3 นำเสนอสื่ออย่างหลากหลาย จัดหาสื่อการเรียนที่น่าสนใจ แปลกใหม่หรือสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สื่อที่มีความท้าทาย ให้ผู้เรียนอยากสัมผัสจับต้อง อยากทดลอง และอยากเรียนรู้

6.4.4 จัดบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการทำกิจกรรมในการสร้างความรู้ของผู้เรียน ต้องเป็นความรู้ของผู้เรียนเอง ไม่ใช่ความรู้ที่ครูบังคับให้ท่องจำ

6.4.5 เป็นผู้ชี้แนะกระตุ้น ไม่ใช่ผู้ชี้นำ ต้องทำตนในฐานะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเองมากกว่าบอกให้ทำตาม ครูจึงเป็นผู้ชี้แนะไม่ใช่ผู้ชี้นำ ไม่ยัดเยียดความคิดของตนให้ผู้เรียน

6.5 สรุปแนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทของครู จากการวิเคราะห์แนวคิดของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล ดังภาพที่ 3.10

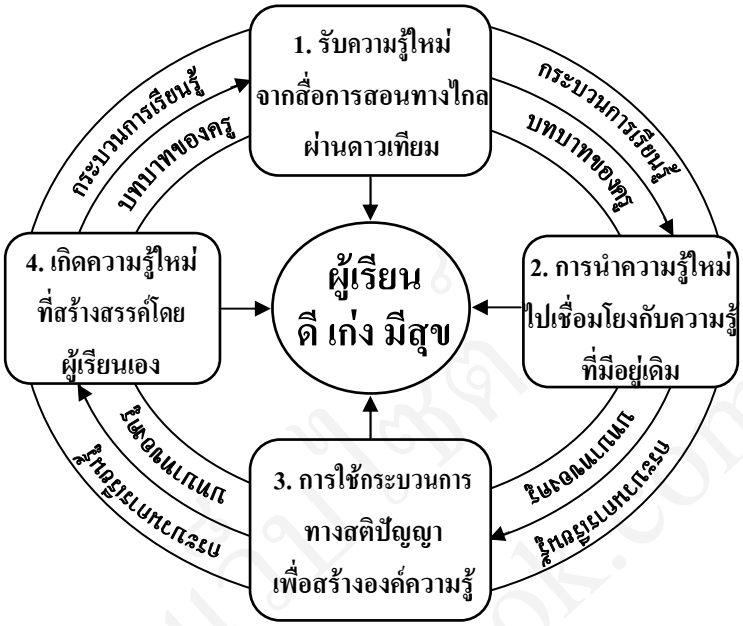

ภาพที่ 3.10 แนวคิดของผู้วิจัย เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล

จากการศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องและแนวคิดของผู้วิจัยมาปรับประยุกต์ใช้กำหนดโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ได้โครงสร้างขององค์ประกอบรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ การประเมินผล (Evaluation) นำเสนอเป็นแผนภาพได้ ดังภาพที่ 3.11

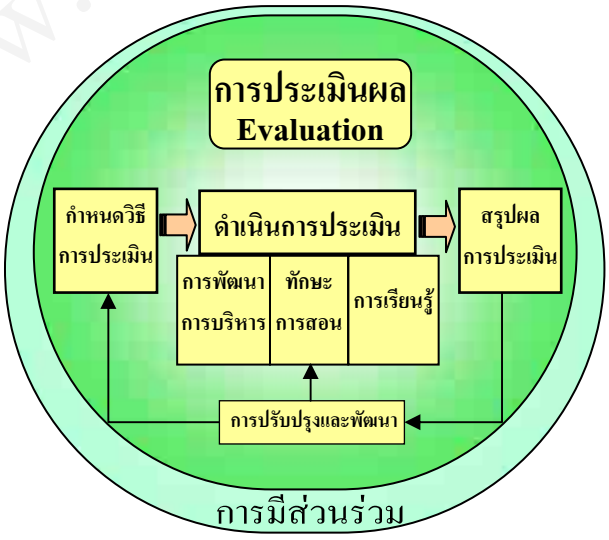

ภาพที่ 3.11 โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล

7. โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมที่มีความเหมาะสม

7.1 โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

จากโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1 การออกแบบ 2 การปฏิบัติ และ 3 การประเมินผล โดยได้นำองค์ประกอบแต่ละขั้นตอนมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เป็นรูปแบบที่มีความสมบูรณ์ และมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เป็นหนึ่งเดียวที่ส่งผลร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม เรียกว่า “รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ” นำรูปแบบไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ด้านการพัฒนาการบริหาร การพัฒนาทักษะการสอนและการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลที่มีความเหมาะสม อธิบายเป็นภาพได้ ดังภาพที่ 3.12

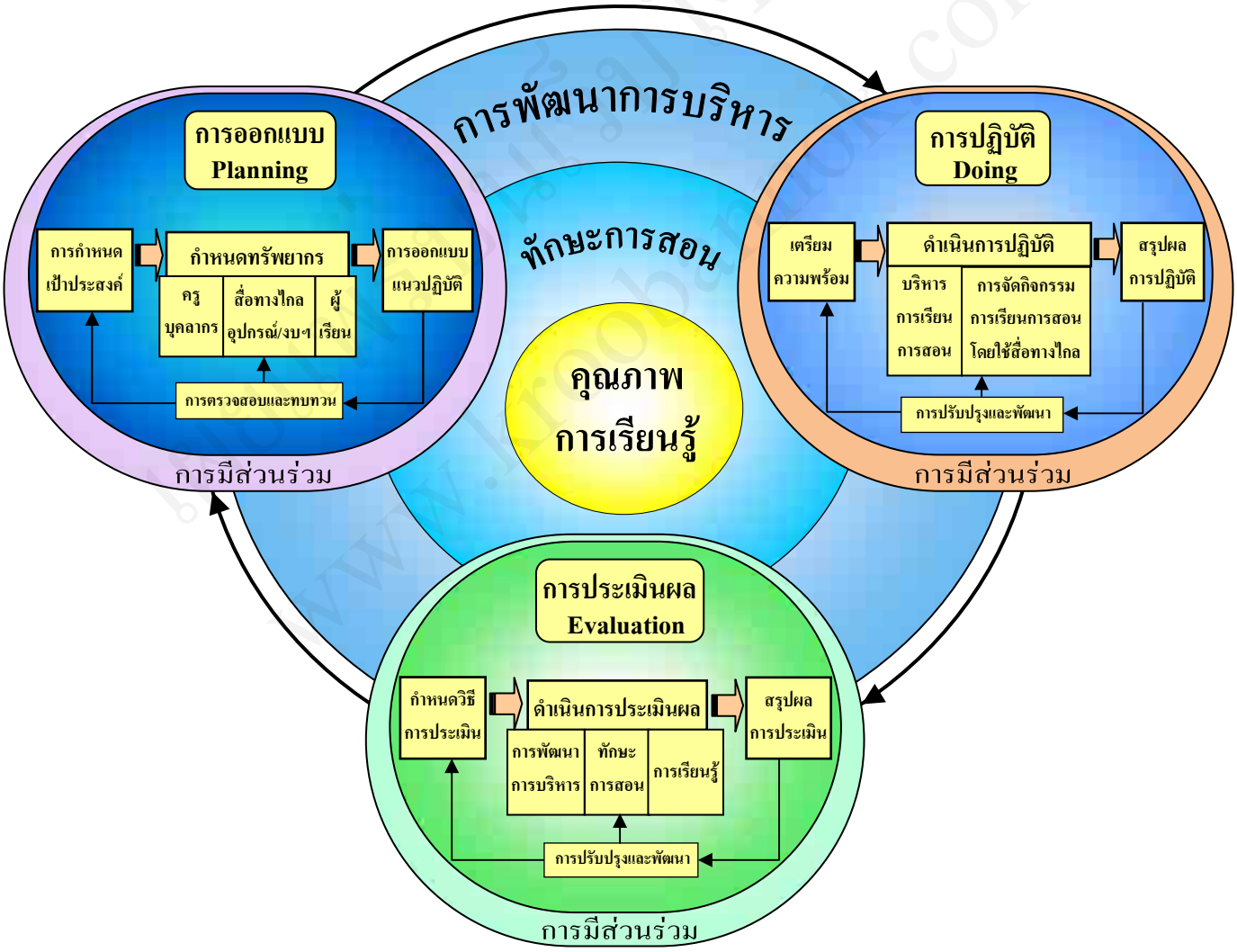

ภาพที่ 3.12 โครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

7.2 ขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

จากโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมที่มีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ มอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แล้วจึงดำเนินการปรับปรุงขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบตามคำแนะนำ ดังภาพที่ 3.13 - 3.15

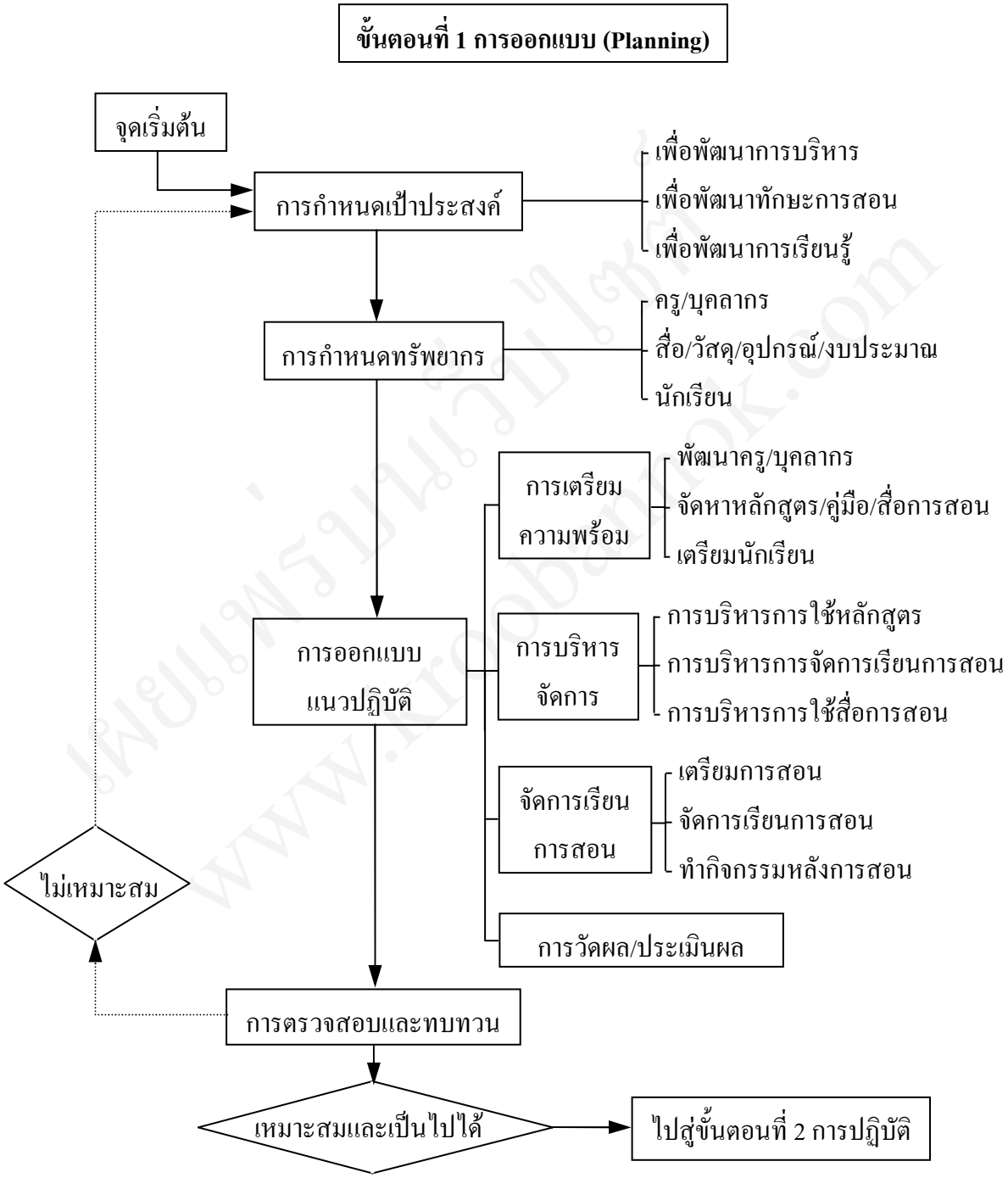

ภาพที่ 3.13 ขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ

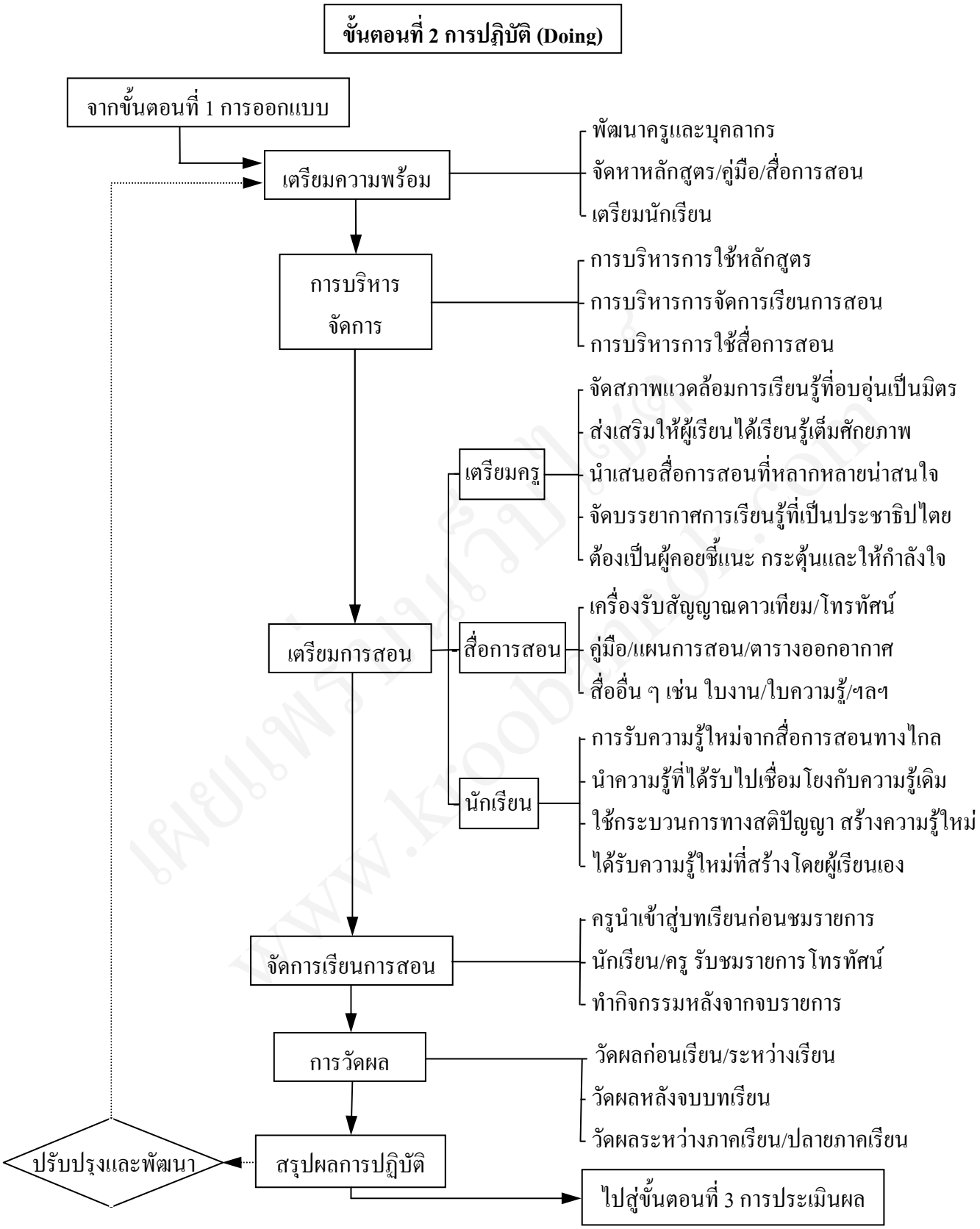

ภาพที่ 3.14 ขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ

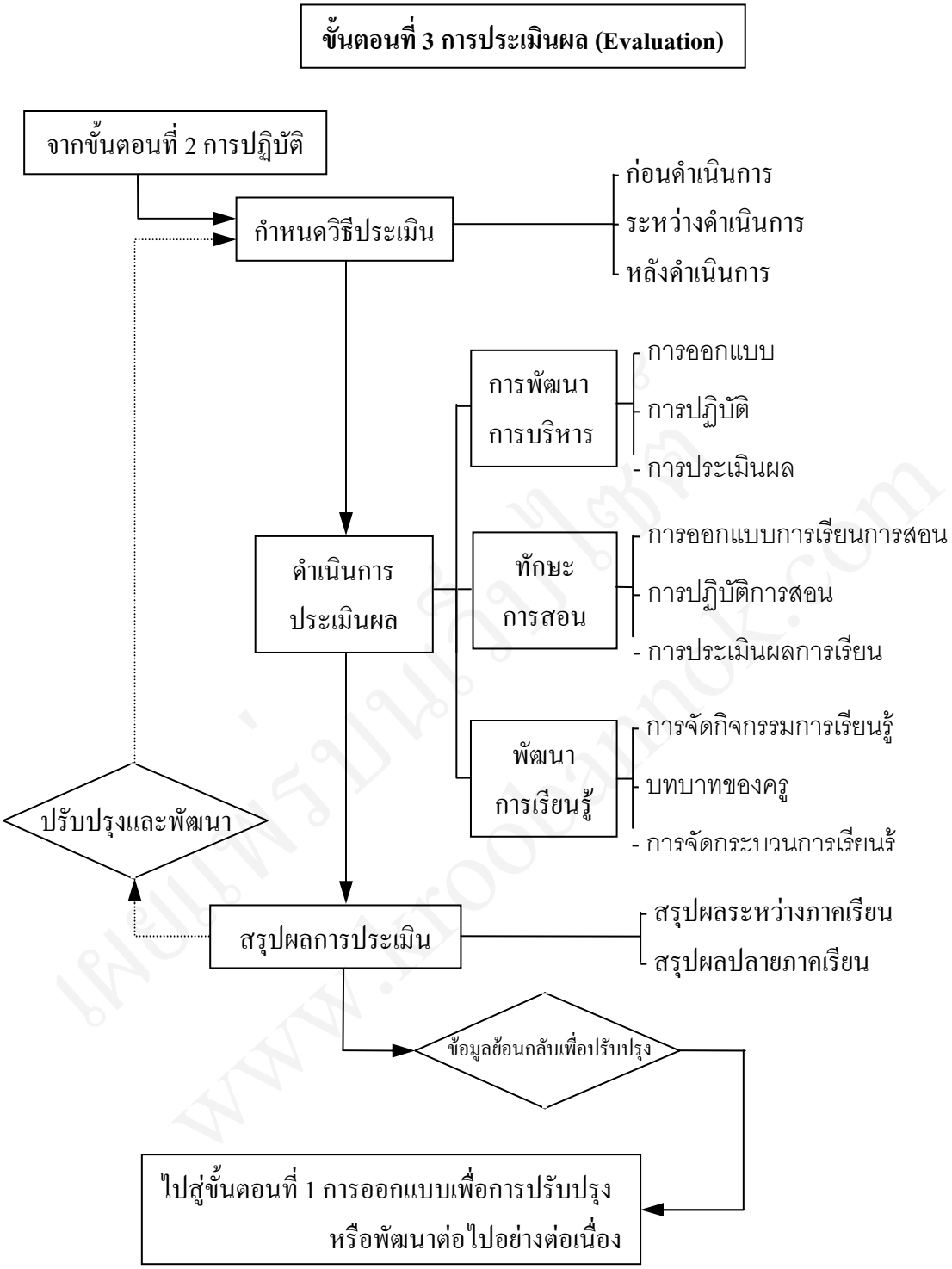

ภาพที่ 3.15 ขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล

8. รายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จากภาพที่ 3.13 - 3.15 แต่ละขั้นตอนมีคำอธิบาย ดังนี้

8.1 รายละเอียดในการใช้รูปแบบ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ (Planning)

8.1.1 การกำหนดเป้าประสงค์ โดยกำหนดเป้าประสงค์ในการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) เพื่อการพัฒนาการบริหารของสถานศึกษา
2) เพื่อพัฒนาทักษะการสอนของครู
3) เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

8.1.2 การกำหนดทรัพยากร คือการกำหนดปัจจัยนำเข้าที่จำเป็น สำหรับการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

1) ครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ได้แก่
   1.1) ครูประจำชั้น
   1.2) ครูประจำวิชา
2) สื่อการสอนทางไกล ได้แก่
   2.1) เครื่องรับสัญญาณดาวเทียม
   2.2) เครื่องรับโทรทัศน์สี เครื่องบันทึกวีดีโอ
   2.3) หลักสูตร คู่มือครูการสอนทางไกล และแผนการสอน
   2.4) สื่อเพิ่มเติม และแหล่งวิทยาการเพื่อการศึกษาค้นคว้า
   2.5) งบประมาณ เป็นค่าตอบแทนค่าใช้สอยและค่าวัสดุ
3) นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน

8.1.3 การออกแบบแนวปฏิบัติในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ดังนี้

1) แนวปฏิบัติในการพัฒนาครูและบุคลากร ประกอบด้วย
   1.1) การประชุมชี้แจง แนวทางการจัดการเรียนการสอน
   1.2) การตั้งทีมทำงาน มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
   1.3) การประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ
   1.4) สนับสนุนให้ครู บุคลากร ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
   1.5) เปิดโอกาสให้ครู ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกันเอง
   1.6) เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากร ร่วมกันตรวจสอบและประเมินผล
   1.7) ปลูกจิตสำนึกการทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน
   1.8) สนับสนุนให้ครูได้รับข่าวสารและความรู้จากสื่อต่าง ๆ สม่ำเสมอ

เพียงพระปรีชา www.thaibanmok.com

2) แนวปฏิบัติในการจัดหาสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีดังนี้
   2.1) จัดหาเครื่องรับสัญญาณดาวเทียม
   2.2) จัดหาเครื่องรับโทรทัศน์สี เครื่องบันทึกวีดิโอ
   2.3) จัดหาหลักสูตร คู่มือครูการสอนทางไกล และแผนการสอน
   2.4) จัดหาสื่อประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ เพิ่มเติม
   2.5) จัดหางบประมาณสนับสนุน เป็นค่าตอบแทนใช้สอยและค่าวัสดุ
3) แนวปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมนักเรียน ดำเนินการ ดังนี้
   3.1) ประชุมนักเรียน ชี้แจงแนวการจัดการเรียนการสอน
   3.2) มอบหมายให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การเรียนต่างๆ ล่วงหน้า
   3.3) แนะนำชี้แจง กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียน
4) แนวปฏิบัติในการบริหารการใช้หลักสูตร ดำเนินการ ดังนี้
   4.1) การศึกษาหลักสูตร และครูมือการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
   4.2) วิเคราะห์ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับคู่มือครูทางไกล
   4.3) ปรับปรุงสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับคู่มือครูทางไกล
5) แนวปฏิบัติในการบริหารการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้
   5.1) จัดให้มีแผนการเรียนการสอนครบถ้วนทุกชั้น และทุกกลุ่มสาระ
   5.2) จัดห้องเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียน
   5.3) จัดสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือและห้องพิเศษ ไว้สนับสนุน
   5.4) ตรวจสอบความสอดคล้องของตารางสอนกับตารางออกอากาศ
   5.5) จัดทำหรือจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร และแบบพิมพ์ต่าง ๆ
   5.6) จัดครูประจำชั้น และครูประจำวิชาให้เหมาะสม
   5.7) ติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครู
   5.8) เยี่ยมชั้นเรียน หรือสังเกตการสอน
   5.9) จัดครูเข้าสอนแทน ครูที่ไม่มาหรือไม่เข้าสอนตามเวลาที่กำหนด
   5.10) ติดตามช่วยเหลือ เพื่อแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน
   5.11) ผู้บริหารเป็นผู้นำให้ครูปรับปรุงการสอน/การใช้เทคนิคการสอน
6) แนวปฏิบัติในการบริหารการใช้สื่อการสอน มีดังนี้
   6.1) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน
   6.2) จัดทำ จัดหาสื่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน และครู
   6.3) ครูและนักเรียนรู้จักเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
   6.4) ประเมินผลการใช้สื่อ ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้

เพื่อการศึกษา www.kroobannok.com

7) แนวปฏิบัติในการเตรียมการสอน ดำเนินการ ดังนี้

7.1) การเตรียมตัวครู

7.1.1) ให้ครูศึกษารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล

7.1.2) ปรับปรุงสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับคู่มือครูทางไกล

7.1.3) เตรียมจัดตารางสอนที่สอดคล้องกับตารางออกอากาศ

7.1.4) ครูจัดทำแผนการสอนทุกวิชา และทุกชั้น ตลอดภาคเรียน

7.2) การเตรียมอุปกรณ์ / สื่อ

7.2.1) เครื่องรับสัญญาณดาวเทียมและโทรทัศน์ให้พร้อมใช้

7.2.2) สื่อประกอบอื่น ๆ ที่ครูและนักเรียนต้องใช้ค้นคว้าเพิ่มเติม

7.3) การเตรียมตัวนักเรียน

7.3.1) ชี้แจงทำความเข้าใจ กระบวนการเรียนการสอน

7.3.2) ให้นักเรียนเตรียมสื่อ/อุปกรณ์การเรียนล่วงหน้า

7.3.3) แนะนำชี้แจงนักเรียนให้เห็นความสำคัญและให้กำลังใจ

8) แนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการดังนี้

8.1) การนำเข้าสู่บทเรียน

8.1.1) ทักทายสอบถามความพร้อมในการเรียนจากโทรทัศน์

8.1.2) สนทนาทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายการที่จะเรียน

8.1.3) บอกจุดมุ่งหมายในการชมรายการโทรทัศน์

8.1.4) ย้ำประเด็นสำคัญที่นักเรียนต้องเรียนรู้

8.1.5) สนทนาซักถามประเด็นที่สงสัยก่อนการรับชมรายการ

8.2) การชมรายการโทรทัศน์

8.2.1) นักเรียนและครูต้องชมรายการโทรทัศน์ไปพร้อมกัน

8.2.2) ในขณะชมรายการนักเรียนและครู ต้องติดตามชมจนจบ

8.2.3) นักเรียนและครู จดบันทึกประเด็นสำคัญ

8.3) หลังชมรายการโทรทัศน์ ให้ทำกิจกรรมต่อเนื่องตามที่กำหนดไว้

8.3.1) สรุปบทเรียนจากการศึกษารายการโทรทัศน์

8.3.2) ทบทวนสิ่งที่ยังไม่เข้าใจนำประเด็นที่สงสัยมาอภิปราย

8.3.3) จัดกิจกรรมเสริม เช่น ให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติม

8.3.4) ทำแบบฝึกหัด ตรวจงาน และตรวจสอบผลการเรียน

9) แนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียน เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้น ครูประจำวิชาและนักเรียน ร่วมกันประเมินผล ตามระเบียบวิธีการวัดผลของโรงเรียน

10) แนวปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเพิ่มเติม มีดังนี้

10.1) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

10.2) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

10.3) จัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

10.4) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย

10.5) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจา และใจ

11) แนวปฏิบัติของครูผู้สอนตามบทบาทสำคัญ ที่ครูควรดำเนินการ ดังนี้

11.1) จัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นมิตร

11.2) จัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน

11.3) นำเสนอสื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย

11.4) จัดบรรยากาศการเรียนที่เป็นประชาธิปไตย

11.5) ครูต้องคอยเป็นผู้ชี้แนะกระตุ้น และให้กำลังใจ

12) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน มีดังนี้

12.1) ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่จากการเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกล

12.2) ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับมา เชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่เดิม

12.3) ผู้เรียนใช้กระบวนการทางสติปัญญา เพื่อสังเคราะห์ความรู้ใหม่

12.4) ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่ที่สร้างโดยผู้เรียนเอง อย่างต่อเนื่อง

8.1.4 การตรวจสอบและทบทวนแนวปฏิบัติ ประกอบด้วย

1) ครู/ผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบทบทวนความเหมาะสมและเป็นไปได้

2) นำแนวปฏิบัติที่ได้ตรวจสอบทบทวนแล้วไปใช้ ในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

8.2 รายละเอียดในการใช้รูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Doing)

8.2.1 การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) การพัฒนาครูและบุคลากร ดำเนินการดังนี้

1.1) ประชุมชี้แจงครูและบุคลากร เพื่อสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ เตรียมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

1.2) ตั้งทีมทำงาน มีหน้าที่ศึกษาเตรียมความพร้อมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ นำรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ไปใช้ออกแบบการเรียนการสอน การปฏิบัติการสอน การจัดการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผลการเรียนการสอน

1.3) จัดให้มีการประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนการสอนโดยรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม รวมทั้งแก้ไขปัญหาที่

เกี่ยวข้องกับการสอนอื่น ๆ ที่ครูสนใจ มาให้ความรู้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน เช่น ในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การผลิตสื่อที่เหมาะสม การทำแผนการสอน การสร้างแบบประเมินผลการเรียนรู้

1.4) สนับสนุนให้ครู บุคลากร ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการจัดหาเอกสารที่เกี่ยวกับการสอนโดยการใช้สื่อการสอนทางไกลและสื่ออื่น ๆ เช่น อินเตอร์เน็ต เป็นต้น

1.5) เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกันเอง ในเรื่องที่ครูสนใจ เช่น สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การจัดการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ตลอดถึงการจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเชิงกัลยาณมิตรในกลุ่มครูด้วยกัน

1.6) เปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ทั้งในด้านการพัฒนาการบริหาร การพัฒนาทักษะการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการปรับปรุงพัฒนาผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

1.7) ปลูกจิตสำนึกของครูในการทำงานร่วมกันเพื่อสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาผู้เรียน การจัดให้ครูได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการประสานงานร่วมกันทั้งในแนวดิ่ง (สายวิชา) และแนวนอน (ระดับชั้น) เมื่อสิ้นภาคเรียน ให้มีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงร่วมกันและช่วยกันคิดหาทางแก้ไข ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกันและด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

1.8) สนับสนุนให้ครูได้รับข่าวสารและความรู้จากสื่อต่าง ๆ นอกเหนือจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ เช่น จากเว็บไซต์ เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ เรื่องน่ารู้ในวงการศึกษา เช่น การเรียนการสอนแนวใหม่ การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ การพัฒนาครูเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน หรือการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นต้น

2) การจัดหาสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ดำเนินการดังนี้

2.1) จัดหาเครื่องรับสัญญาณดาวเทียม ประกอบด้วย จานรับสัญญาณ จำนวน 1 ชุด เครื่องรับและแปลสัญญาณ จำนวน 6 ชุด (ชั้นละ 1 ชุด) โทรทัศน์สี จำนวน 12 เครื่อง (ชั้นละ 2 เครื่อง) อุปกรณ์ประกอบอื่นๆ ที่ใช้ในการติดตั้ง ซึ่งมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้จัดหาให้ เมื่อปี พ.ศ. 2548 สำหรับเครื่องบันทึกภาพวีดิโอ จำนวน 1 เครื่อง โรงเรียนจัดหาเอง

2.2) จัดหาหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน ได้ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1) หลักสูตร ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2549) โดยการแต่งตั้งครูเป็นกรรมการปรับปรุงหลักสูตร ให้สอดคล้องกับคู่มือการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และสอดคล้องตามความต้องการของนักเรียน ครูและชุมชน

2.2.2) คู่มือครู ได้แก่ คู่มือการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามหลักสูตรสถานศึกษา ที่ได้รับแจกจากต้นสังกัดและโรงเรียนจัดหาเองในบางกลุ่มสาระ คู่มือครูการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง ที่ได้รับแจกจากมูลนิธิการศึกษาทางไกล

ผ่านดาวเทียม และโรงเรียนได้ดาวน์โหลด รายละเอียดประกอบคู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ทางอินเตอร์เน็ต จากเว็บไซต์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (http://www.dltv.th.org/)

2.2.3) แผนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ได้กำหนดให้ครูผู้สอนที่รับผิดชอบในแต่ละรายวิชา เป็นผู้จัดทำ จัดหา ให้มีครบทุกวิชา และทุกชั้นอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา สามารถสืบค้นเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

2.3) จัดหาสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม ได้แก่ ใบงาน ใบความรู้ วีซีดี ซีดีรอม ของจริง แผนภาพ แผนภูมิ หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม หนังสือเล่มเล็ก แหล่งเรียนรู้ภายในและนอกห้องเรียน ตลอดถึงสื่อที่ผลิตขึ้น ซึ่งโรงเรียนได้จัดรวบรวมไว้ในห้องสื่อ ห้องสมุด ห้องพิเศษ ศูนย์บริการสารสนเทศ และมุมสื่อในห้องเรียน ครูและนักเรียนสามารถค้นคว้าได้อย่างอิสระ

2.4) จัดหางบประมาณ ได้จัดสรรงบประมาณเป็นค่าตอบแทนใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าซ่อมบำรุงอุปกรณ์ จากงบเงินอุดหนุนอื่นตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ภาคเรียนละ 30,000 บาท

3) การเตรียมความพร้อมผู้เรียน ได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1) ประชุมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ทุกคน ชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ให้นักเรียนรู้และเข้าใจการสอนของโรงเรียนต้นทาง (โรงเรียนวังไกลกังวล) ให้รู้และเข้าใจแนวทางการเรียนของโรงเรียนปลายทาง (โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ) โดยชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจวิธีการปรับปรุงตนเอง ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2) ให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การเรียนล่วงหน้า เช่น เครื่องเขียน สื่อสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม ตารางเรียนประจำวันที่สอดคล้องกับตารางออกอากาศ ตลอดถึงวิธีการทำกิจกรรมตามบทเรียน และการสอบวัดผลประเมินผลการเรียน เป็นต้น

3.3) แนะนำชี้แจง กระตุ้นเสริมแรงให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการเรียน โดยการรับชมรายการเรียนจากสื่อโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม

8.2.2 การบริหารจัดการ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) การบริหารการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับคู่มือครูการสอนทางไกลโรงเรียนวังไกลกังวล โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1) ให้ครูและบุคลากรผู้รับผิดชอบ ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและคู่มือการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างหลักสูตร คู่มือจัดการเรียนรู้รายกลุ่มสาระและกับคู่มือครูการสอนทางไกลสำหรับโรงเรียนปลายทาง

1.2) ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครูจัดการเรียนรู้รายกลุ่มสาระ ให้สอดคล้องกับคู่มือครูการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง ให้ครูได้นำไปใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3) ให้ครูดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระการเรียนรู้รายวิชาให้สอดคล้องกับหลักสูตรคู่มือครูการสอนทางไกล ทุกกลุ่มสาระ ตลอดปีการศึกษา

2) การบริหารการจัดการเรียนการสอน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1) ให้ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ไปใช้จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระและทุกชั้น

2.2) จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียน

2.3) จัดห้องเรียน อุปกรณ์ สื่อ และแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมไว้ให้พร้อม

2.4) จัดตารางสอนทุกชั้นทุกวิชา ให้สอดคล้องกับตารางออกอากาศ

2.5) จัดทำ จัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร ไว้ให้ครบถ้วนเหมาะสม

2.6) จัดครูประจำชั้น/ครูประจำวิชา ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน

2.7) ติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครู อย่างสม่ำเสมอ

2.8) นิเทศ ติดตาม เยี่ยมชั้นเรียน หรือสังเกตการสอน อย่างต่อเนื่อง

2.9) จัดครูเข้าสอนแทน กรณีที่ครูไม่มาปฏิบัติงานหรือไม่ได้เข้าสอน

2.10) ติดตามช่วยเหลือ เพื่อแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

2.11) เป็นผู้นำให้ครูปรับปรุงการสอน ใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ

3) การบริหารการใช้สื่อการสอน มีดังนี้

3.1) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ แหล่งบริการสารสนเทศและอุทยานการศึกษา ภายในโรงเรียน

3.2) จัดทำ จัดหาสื่อการเรียนการสอนสำหรับการค้นคว้าของนักเรียน เสริมความรู้สำหรับครูผู้สอน และการนำนักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในและนอกท้องถิ่น

3.3) ให้ครูและนักเรียนรู้จักเลือกและรู้จักใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกันวิธีการเรียนรู้ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.4) ประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นระยะ ๆ สม่ำเสมออย่างเป็นระบบ

3.5) ศึกษาค้นคว้า วิจัย ประเมินเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและกระบวนการสอนของครู

8.2.3 การเตรียมการสอน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมตัวครู สื่อและผู้เรียน ก่อนจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีขั้นตอนดังนี้

1.1) การเตรียมตัวครูให้มีความพร้อมในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย

1.1.1) ให้ครูมีความตระหนัก มุ่งมั่นทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

1.1.2) นำหลักสูตรสถานศึกษาและคู่มือการสอนทางไกลไปใช้

1.1.3) จัดให้มีตารางสอนที่สอดคล้องกับตารางออกอากาศ

1.1.4) จัดให้มีแผนการสอนทุกกลุ่มสาระ ตลอดปีการศึกษา

1.1.5) ใช้แผนการสอนตามรูปแบบการสื่อการสอนใช้ทางไกล

1.2) การเตรียมตัวครูให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทครู ประกอบด้วย

1.2.1) จัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ที่อบอุ่น เป็นมิตร

1.2.2) ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน ให้ได้เรียนเต็มตามศักยภาพ

1.2.3) นำเสนอสื่ออย่างหลากหลาย หรือสื่อการเรียนที่น่าสนใจ

1.2.4) จัดบรรยากาศการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ที่เป็นประชาธิปไตย

1.2.5) ครูต้องเป็นผู้ชี้คอยแนะกระตุ้นให้กำลังใจ ไม่ใช่เป็นผู้ชี้นำ

1.3) การเตรียมสื่อการสอน/อุปกรณ์ ประกอบด้วย

1.3.1) เครื่องรับสัญญาณดาวเทียม/โทรทัศน์ เครื่องบันทึกวีดิโอ

1.3.2) คู่มือ/สื่อการสอน/ตารางออกอากาศ

1.3.3) สื่ออื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ สำหรับครูและนักเรียน

1.4) การเตรียมตัวนักเรียนมีความพร้อมก่อนเรียน ประกอบด้วย

1.4.1) ชี้แจง ทำความเข้าใจกระบวนการเรียนการสอน

1.4.2) ให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์มาล่วงหน้าก่อนการเรียน

1.4.3) ชี้แนะ จูงใจ ให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และให้กำลังใจ

1.5) การเตรียมตัวนักเรียนให้ปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ

1.5.1) รับความรู้ใหม่จากรายการโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม

1.5.2) การนำความรู้ใหม่ ไปเชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่เดิม

1.5.3) การใช้กระบวนการทางสติปัญญา เพื่อสร้างความรู้ใหม่

1.5.4) ผู้เรียนได้ความรู้ใหม่ เป็นพื้นฐานสร้างความรู้อื่น ๆ ต่อไป

2) การจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีขั้นตอน ดังนี้

2.1) การนำเข้าสู่บทเรียน ก่อนการชมรายการ (ประมาณ 5-10 นาที)

2.1.1) ทักทายสอบถามความพร้อมในการเรียนจากโทรทัศน์

2.1.2) สนทนาทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายการที่จะเรียน

2.1.3) บอกจุดมุ่งหมายในการเรียนจากรายการโทรทัศน์

2.1.4) ย้ำประเด็นสำคัญที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้

2.1.5) สนทนาซักถามประเด็นที่สงสัยก่อนการชมรายการ

2.2) ขณะชมรายการโทรทัศน์ ใช้เวลาคาบละ ประมาณ 50 นาที

2.2.1) นักเรียนและครูผู้สอนต้องชมรายการไปพร้อมกัน

2.2.2) ขณะชมรายการนักเรียนและครูจะต้องติดตามชมรายการอย่างต่อเนื่องจนจบ ครูต้องไม่ทำงานอย่างอื่น หรือการปล่อยให้นักเรียนอยู่ในห้องโดยไม่มีครูดูแล (กรณีที่ครูรับผิดชอบมากกว่า 1 ห้องเรียน ควรมอบหมายให้นักเรียนที่เป็นหัวหน้ากลุ่มดูแลแทน)

2.2.3) ขณะชมรายการให้นักเรียน / ครู ร่วมกันจดบันทึกประเด็นที่สำคัญหรือทำกิจกรรมตามรายการสอนที่ครูต้นทางนำเสนอ

2.3) หลังชมรายการให้ทำกิจกรรมต่อเนื่องตามที่กำหนดไว้ ได้แก่

2.3.1) สรุปบทเรียนจากการศึกษารายการโทรทัศน์

2.3.2) ทบทวนสิ่งที่ยังไม่เข้าใจนำประเด็นที่สงสัยมาอภิปราย

2.3.3) ทำแบบฝึกหัด แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ตรวจผลงาน

2.3.4) จัดกิจกรรมเสริม เช่น ทำหนังสือเล่มเล็ก จัดป้ายนิเทศ

3) แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย

3.1) กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

3.2) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

3.3) กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.4) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย

3.5) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจา และใจ

8.2.4 การวัดและประเมินผลการเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

การวัดและประเมินผล สามารถทำได้ทุกระยะ ทั้งก่อนเรียน ในระหว่างการเรียนและหลังการเรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดวิธีการ ดำเนินการวัดและประเมินผล ดังนี้

1) การวัดผลก่อนเรียน เพื่อศึกษาปัญหา ข้อจำกัดและพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เป็นการพัฒนาผู้เรียนได้ตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ

2) การวัดผลระหว่างเรียนเป็นการศึกษาความเหมาะสมและความต่อเนื่องของกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างการสอน รวมถึงข้อจำกัดของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงกับปัญหาและสอดคล้องความต้องการของผู้เรียน เป็นการพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3) การวัดผลหลังจบบทเรียน ซึ่งครูจะต้องจัดทำเป็นปกติและสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิคการประเมินหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ เป็นต้น โดยผู้สอนประเมินเอง หรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน หรือผู้ปกครองร่วมประเมิน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียน มีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ มาจากผลการจัดการเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ควรได้รับการพัฒนา ปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด และยังเป็นข้อมูลให้ครูได้ใช้ปรับปรุงการสอนของตนเองด้วย

4) การวัดผลระหว่างภาคเรียน/ปลายภาคเรียน เป็นการวัดเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างภาคหรือปลายภาค เพื่อจะได้ทราบผลการเรียนรู้ และผลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของสถานศึกษา การพัฒนาทักษะการสอนของครู และผลการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน นำผลการประเมินไปเป็นสารสนเทศ ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

8.2.5 การสรุปผลการปฏิบัติ ภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน แต่ละภาคเรียน/สิ้นปีการศึกษา ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการสรุปผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับประเมินผลการปฏิบัติ ว่าสอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังมีรายละเอียดของขั้นตอนการประเมิน ขั้นตอนที่ 3 ดังนี้

8.3 รายละเอียดการใช้รูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล โรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ เป็นการประเมินผล ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอน คุณภาพการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ ครู นักเรียนและผู้ปกครองร่วมกันประเมิน ดำเนินการประเมินภายหลังจากสิ้นปีการศึกษา เป็นเวลา 2 ครั้ง คือปี 2549 และปี 2550 รายละเอียดของการประเมิน มีดังนี้

8.3.1 การประเมินพัฒนาการบริหาร เป็นการประเมินในด้านต่าง ดังนี้

1) ประเมินการออกแบบ เกี่ยวกับ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ รูปแบบมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของครูและผู้เรียนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง และมีการตรวจสอบทบทวนก่อนนำไปใช้

2) ประเมินการปฏิบัติ เกี่ยวกับ การพัฒนาบุคลากรก่อนมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล การอำนวยความสะดวก การนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงาน และการสรุปผลการปฏิบัติ

3) การประเมินผล เกี่ยวกับ ขั้นตอนการประเมิน ทั้งก่อนการใช้รูปแบบ ระหว่างการใช้รูปแบบและหลังการใช้รูปแบบ การติดตามผลการปฏิบัติ การบันทึกผลการประเมิน นำผลการประเมินย้อนกลับไปปรับปรุงพัฒนางานต่อเนื่อง สรุปและรายงานผลงานแก่ผู้เกี่ยวข้อง

8.3.2 การประเมินทักษะการสอน เป็นการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ประเมินการออกแบบการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับ การวิเคราะห์หลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับคู่มือครูการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล การเตรียมความพร้อมครู เตรียมสื่อการสอน และเตรียมความพร้อมผู้เรียน ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2) ประเมินการปฏิบัติการสอน เกี่ยวกับ การเรียนการสอนจากโทรทัศน์ การบันทึกประเด็นสำคัญ การสรุปบทเรียน การทบทวนสิ่งที่ไม่เข้าใจ และทำกิจกรรมหลังจากชมรายการ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมอื่นๆ หลังชมรายการ

3) ประเมินผลการเรียนการสอน เกี่ยวกับ การทดสอบวัดผล ประเมินผลการเรียนสม่ำเสมอ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน

8.3.3 การประเมินพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับ การรับความรู้จากรายการโทรทัศน์ของผู้เรียน การนำความรู้ที่ได้รับไปเชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่เดิม การใช้กระบวนการทางสติปัญญาสร้างความรู้ใหม่ และผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

2) ประเมินบทบาทของครู เกี่ยวกับ การจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่นเป็นมิตร การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน การสื่อการสอนอย่างหลากหลาย การจัดบรรยากาศการเรียนเป็นประชาธิปไตย และการกระตุ้นชี้แนะให้กำลังใจผู้เรียนสม่ำเสมอ

3) ประเมินการจัดกระบวนการเรียนรู้ เกี่ยวกับ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ได้เรียนอย่างมีความสุข จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด จัดกระบวนการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี และกีฬา และจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจาและใจ

8.3.4 การสรุปผลการประเมิน เป็นการนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ และการเปรียบเทียบความแตกต่าง นำผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับไปวิเคราะห์ความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ถ้าไม่สอดคล้องควรดำเนินการปรับปรุงการออกแบบแนวปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

9. การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยนำโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ที่มีขั้นตอนครบถ้วนแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องของโครงสร้าง ด้านเนื้อหา ด้านภาษา และความยาวของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล แล้วจึงดำเนินการปรับปรุงรูปแบบ ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ **ปรากฏว่า** ได้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่มีความเหมาะสม รูปแบบประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1) การออกแบบ 2) การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผล เป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์ และเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้ส่งผลร่วมกัน ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม เรียกว่า “รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ”

ดำเนินการกำหนดรายละเอียดของรูปแบบให้เหมาะสำหรับนำไปใช้จริง และนำรูปแบบที่ได้ปรับปรุงรายละเอียดการใช้แล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ครั้งที่ 2 โดยใช้แบบตรวจสอบมาตราประมาณค่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 ข้อ ผลการตรวจ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (μ= 4.41), (μ =4.45) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่สูงพอจะนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะได้ ผู้วิจัยนำรูปแบบที่ตรวจสอบแล้วไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

10. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งสิ้น 6 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสำรวจความต้องการจำเป็น จำนวน 2 ฉบับ และแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบผลการใช้รูปแบบ จำนวน 4 ฉบับ เป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างเอง โดยกำหนดขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น นิยามความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม สร้างแบบสำรวจความต้องการจำเป็นได้ข้อคำถามทั้งสิ้น จำนวน 17 ข้อ จำแนกเป็น **ฉบับที่ 1** จำนวน 7 ข้อ **ฉบับที่ 2** จำนวน 10 ข้อ ตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 60 คน ประกอบด้วย นักเรียน 30 คน ครู 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (α) ได้ค่าความตรงและค่าความเที่ยงเป็นรายฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสำรวจความต้องการจำเป็น ของนักเรียน จำนวน 7 ข้อ ตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.91 วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (α) ได้ค่าเท่ากับ 0.80

ฉบับที่ 2 แบบสำรวจความต้องการจำเป็น ของครู จำนวน 10 ข้อ ตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.90 วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (α) ได้ค่าเท่ากับ 0.86

2. ศึกษางานวิจัย ทฤษฎี รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล และศึกษาแบบสอบถามที่มีผู้สร้างไว้แล้ว นิยามการพัฒนาคุณภาพและความพึงพอใจการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยนิยามในเชิงปฏิบัติการ เพื่อเตรียมการร่างข้อคำถาม ได้ข้อคำถามทั้งสิ้น จำนวน 120 ข้อ จำแนกเป็น **ฉบับที่ 3** จำนวน 55 ข้อ **ฉบับที่ 4** จำนวน 20 ข้อ **ฉบับที่ 5** จำนวน 30 ข้อ และ**ฉบับที่ 6** จำนวน 15 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบค่าความตรง (IOC) ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำ นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 90 คน ประกอบด้วยนักเรียน จำนวน 30 คน ครู จำนวน 30 คน และผู้ปกครอง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (α) ซึ่งได้ค่าความตรงและค่าความเที่ยงของเครื่องมือแต่ละฉบับ มีดังนี้

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามผลจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล จำนวน 55 ข้อ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการ จำนวน 18 ข้อ ตอนที่ 2 ทักษะการสอนของครู จำนวน 21 ข้อ และตอนที่ 3 การเรียนรู้ จำนวน 16 ข้อ ตรวจสอบค่าความตรง (IOC) ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 ได้ค่าความตรงตอนที่ 1 เท่ากับ 0.91 ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.93 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.93 วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (α) ได้ค่าความเที่ยงรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.81 ได้ค่าความเที่ยงตอนที่ 1 เท่ากับ 0.82 ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.75 และตอนที่ 3 เท่ากับ 0.87 ซึ่งมีค่าความเที่ยงสูงพอที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน 20 ข้อ โดยตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.88 ตรวจสอบค่าความเที่ยง (α) ได้เท่ากับ 0.88

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามความพึงพอใจของครู จำนวน 30 ข้อ ตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.85 ตรวจสอบค่าความเที่ยง (α) ได้เท่ากับ 0.91

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 15 ข้อ ตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.87 ตรวจสอบค่าความเที่ยง (α) ได้เท่ากับ 0.83

ตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ และการตรวจสอบผลการใช้

1. การนำรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมไปใช้ ได้ดำเนินการ ดังนี้

รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมที่พัฒนาขึ้นนี้ ได้จากการศึกษาวิเคราะห์หลักการ ทฤษฎี เทคนิค วิธีการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนได้องค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการใช้เพื่อแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบต่าง ๆ มาเรียบเรียงและยกร่างขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งในโครงสร้างดังที่กล่าวแล้ว สามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนสำคัญ ได้ 3 ขั้นตอน คือ การออกแบบ การปฏิบัติ และการประเมินผล และได้นำรูปแบบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ก่อนมอบหมายให้ครูศึกษาทำความเข้าใจขั้นตอนการใช้รูปแบบ แล้วดำเนินการจัดการเรียนการสอน

ตามรูปแบบที่กำหนดในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ควบคู่กับการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งดำเนินการในปีการศึกษา 2549 – 2550 เป็นเวลา 2 ปี ติดต่อกัน รายละเอียดขั้นตอนการใช้รูปแบบ แสดงดังภาพที่ 3.16

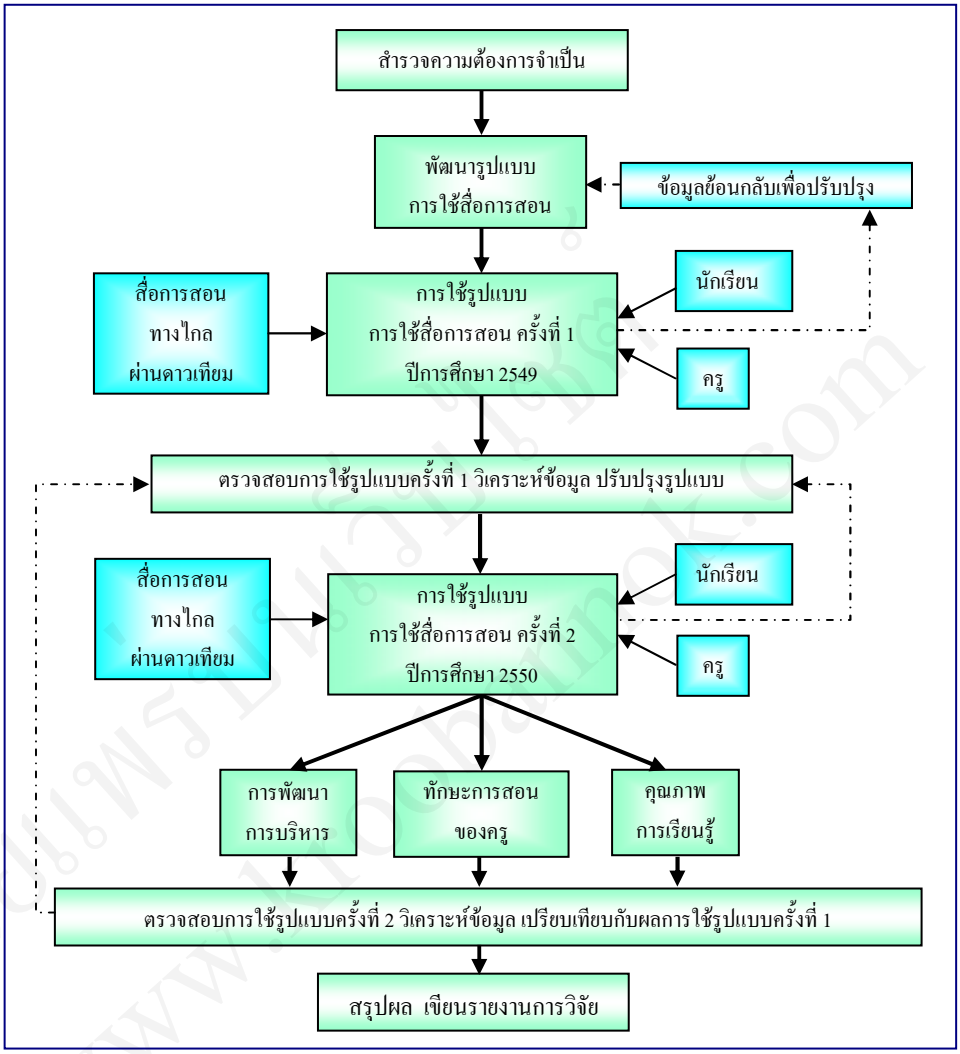

ภาพที่ 3.16 ขั้นตอนการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

2. การตรวจสอบผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ได้ดำเนินการ ดังนี้

หลังจากได้นำรูปแบบไปใช้ตลอดปีการศึกษา 2549 แล้วจึงดำเนินการตรวจสอบผลการใช้รูปแบบ ครั้งที่ 1 เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2549 โดยใช้เครื่องมือ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 3-6 มอบให้ครูเป็นผู้ตอบแบบสอบถามการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลด้านการพัฒนาการบริหาร ด้านทักษะการสอน ด้านการเรียนรู้และความพึงพอใจ ให้นักเรียนและผู้ปกครอง เป็นผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ แล้ววิเคราะห์ข้อมูล

โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) หลังการตรวจสอบ ครั้งที่ 1 แล้วจึงได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้อีกครั้งในปีการศึกษา 2550

นำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในปี 2550 ตลอดปีการศึกษา ทำการตรวจสอบผลการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2550 ด้วยเครื่องมือและวิธีการเดียวกับการตรวจสอบผล ครั้งที่ 1 ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำผลการวิเคราะห์ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มาเปรียบเทียบหาค่าความแตกต่าง ด้วยการทดสอบที (t-Test) แบบไม่อิสระ

สรุปผลการใช้ โดยการนำผลการประเมินครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ได้แก่ การประเมินการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในด้านการพัฒนาการบริหาร ด้านทักษะการสอน ด้านการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และด้านความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน ในปีการศึกษา 2549 และ 2550 โดยการวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบความแตกต่าง สรุปผล และเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

3. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวิจัย แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) เนื่องจากต้องการให้ครูและนักเรียนทุกคนได้รับนวัตกรรม ตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ดังภาพที่ 3.17

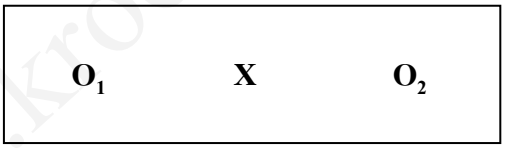

ภาพที่ 3.17 แบบแผนการวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
ที่มา : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2550: 342)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยกำหนดให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล การสำรวจความต้องการจำเป็น ระหว่าง 1-5 มีนาคม 2549 เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จากครูและนักเรียน จำนวน 40 คน

ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่าง 20-31 มีนาคม 2550 หลังจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในปีการศึกษา 2549 มาแล้ว เป็นเวลา 1 ปี โดยใช้แบบสอบถามการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอน การเรียนรู้ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เก็บรวบรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลการสอบปลายปีการศึกษา 2549 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากฝ่ายทะเบียนและวัดผล ของโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย นักเรียน ครู และผู้ปกครอง จำนวน 290 คน

ระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่าง 20-31 มีนาคม 2551 หลังจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในปีการศึกษา 2550 มาแล้ว เป็นเวลา 2 ปี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือและวิธีการเช่นเดียวกันกับปลายปีการศึกษา 2549

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม ชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่ได้เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Bast and Kahn. 1993: 246 – 250) ซึ่งกำหนดค่าความมาก-น้อย ของระดับความคิดเห็นหรือระดับความพึงพอใจ โดยมีระดับการให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ มากที่สุด
ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ มาก
ระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ ปานกลาง
ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ น้อย
ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ น้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการประเมิน เป็นระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ น้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ในปีการศึกษา 2549 กับปีการศึกษา 2550 โดยใช้การทดสอบที (t – Test) แบบไม่อิสระ (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2545: 209) ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบการพัฒนาการบริหาร

3.2 เปรียบเทียบทักษะการสอนของครู

3.3 เปรียบเทียบการเรียนรู้

3.4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.5 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน

3.6 เปรียบเทียบความพึงพอใจของครู

3.7 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS For Windows โดยเลือกใช้เฉพาะสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ใช้ IOC หาค่าความตรงของแบบสอบถาม จากผลการพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ทุกฉบับ

1.2 ใช้ แอลฟ่า (α) หาค่าความเที่ยง (ความเชื่อมั่น) ของแบบสอบถาม ชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ทุกฉบับ

2. สถิติที่ใช้พื้นฐาน ได้แก่

2.1 ใช้ % หาค่าร้อยละ ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ใช้ μ หาค่าเฉลี่ย ของการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู การเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน ครูและผู้ปกครองนักเรียน

2.3 ใช้ σ หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู การเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน ครูและผู้ปกครองนักเรียน

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย (ความแตกต่าง) ได้แก่

การทดสอบที (t – Test) แบบไม่อิสระกัน ใช้เพื่อทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างผลการตรวจสอบการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 กับผลการตรวจสอบการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู การเรียนรู้ของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน ครูและผู้ปกครองนักเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

3. ผลการประเมินและเปรียบเทียบการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ด้านการพัฒนาการบริหาร ด้านทักษะการสอน และด้านการเรียนรู้

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

5. ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน ความพึงพอใจของครู และความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงรายละเอียดตามลำดับของวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความคิดเห็นของนักเรียน ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความเห็นของนักเรียนโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

รายการ	ความต้องการ ฯ		ความหมาย	เกณฑ์	ผลการสำรวจ
	μ	σ			
ความต้องการจำเป็น					
1. ต้องการเรียนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะวิชาที่สอนน่าสนใจ	4.16	.53	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
2. ต้องการเรียนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะวิชาที่สอนเข้าใจได้ง่าย	4.33	.71	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
3. ต้องการเรียนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน	4.13	.57	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
4. จำเป็นต้องเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกล เพราะช่วยส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ ตามที่นักเรียนต้องการ	4.33	.66	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
5. ต้องการเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกล เพราะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น	4.57	.68	มากที่สุด	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
6. จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น	4.40	.72	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
7. ต้องการให้มีรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	4.42	.71	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
รวม	**4.33**	**.65**	**มาก**	**$\mu \geq 3.50$**	**ต้องการ**

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความเห็นของนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =4.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.13-4.57 ทุกรายการมีความต้องการจำเป็น รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 ต้องการเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกลเพราะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น (μ =4.57) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 ต้องการรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ (μ =4.42) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 ต้องการเรียนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน (μ =4.13) ผลการสำรวจ พบว่า มีความต้องการให้พัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

1.2 ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความคิดเห็นของครู ดังรายละเอียด ตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ

รายการ	ความต้องการฯ		ความหมาย	เกณฑ์	ผลการสำรวจ
	μ	σ			
ความต้องการจำเป็น					
1. ต้องการใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียน	4.07	.59	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
2. ต้องการใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะต้องการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.73	.46	มากที่สุด	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
3. จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อพัฒนาการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข	4.40	.51	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
4. จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อช่วยสอนเสริมในวิชาที่ครูผู้สอนไม่ถนัด	4.13	.64	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
5. ต้องการรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อพัฒนาทักษะการสอนของครู	4.67	.49	มากที่สุด	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
6. จำเป็นต้องใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียน	4.33	.62	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
7. สื่อการสอนทางไกล มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีผลการเรียนสูงขึ้น	4.07	.46	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
8. ต้องการรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลเพราะแก้ปัญหาขาดแคลนครูและสื่อการสอนได้	4.27	.46	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
9. ต้องการรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	4.13	.64	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
10. จำเป็นต้องใช้รูปแบบในการใช้สื่อการสอนเพราะเห็นว่าสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้นได้	4.20	.56	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
รวม	**4.30**	**.54**	**มาก**	**$\mu \geq 3.50$**	**ต้องการ**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความเห็นของครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =4.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.07-4.73 ทุกรายการมีความต้องการจำเป็น รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 ต้องการใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะต้องการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย (μ =4.73) รองลงมาคือข้อที่ 5 ต้องการรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาทักษะการสอนของครู (μ =4.67) สำหรับรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ต้องการใช้สื่อการสอนทางไกลเพื่อจัดการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียน และข้อที่ 7 สื่อการสอนทางไกลมีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีผลการเรียนสูงขึ้น (μ=4.07) ผลการสำรวจ พบว่า มีความต้องการให้พัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

1.3 สรุปผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ดังรายละเอียด ตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สรุปผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความคิดเห็นของนักเรียนและครู โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

รายการ	ความต้องการฯ		ความหมาย	เกณฑ์	ผลการสำรวจ
	μ	σ			
1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความคิดเห็นของนักเรียน	4.33	.65	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
2. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความคิดเห็นของครู	4.30	.54	มาก	$\mu \geq 3.50$	ต้องการ
รวม	**4.32**	**.60**	**มาก**	**$\mu \geq 3.50$**	**ต้องการ**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความเห็นของนักเรียนและครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =4.32) และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.30-4.33 ทุกรายการผ่านเกณฑ์การสำรวจ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ความต้องการจำเป็นตามความคิดเห็นของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (μ =4.33) รองลงมาคือข้อที่ 2 ความต้องการจำเป็นตามความคิดเห็นของครู มีค่าเฉลี่ยระดับมากเช่นเดียวกัน (μ =4.30) ผลการสำรวจ พบว่า มีความต้องการให้พัฒนารูปแบบ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ปรากฏผลดังนี้

รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมที่พัฒนาขึ้น ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม แล้วศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์หลักการ ทฤษฎี เทคนิค วิธีการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนได้องค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ได้ดำเนินการรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ มาเรียบเรียงและจัดกลุ่มเป็นโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ ได้ 3 ขั้นตอน คือ การออกแบบ การปฏิบัติ และการประเมินผล โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ในด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ การพัฒนาทักษะการสอน และการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ผลการพัฒนารูปแบบปรากฏ ดังข้อที่ 2.1-.2.2 ดังนี้

2.1 ผลการยกร่างโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ แสดงรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ผลการยกร่างโครงสร้างรูปแบบ โดยภาพรวม มีดังนี้

ผลจากการศึกษากรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ได้นำมาปรับประยุกต์ใช้กำหนดกรอบของโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ได้องค์ประกอบของรูปแบบ รวม 3 ขั้นตอน ได้แก่ การออกแบบ (Planning) การปฏิบัติ (Doing) และการประเมินผล (Evaluation) ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันเป็นวงจร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ดังภาพที่ 4.1

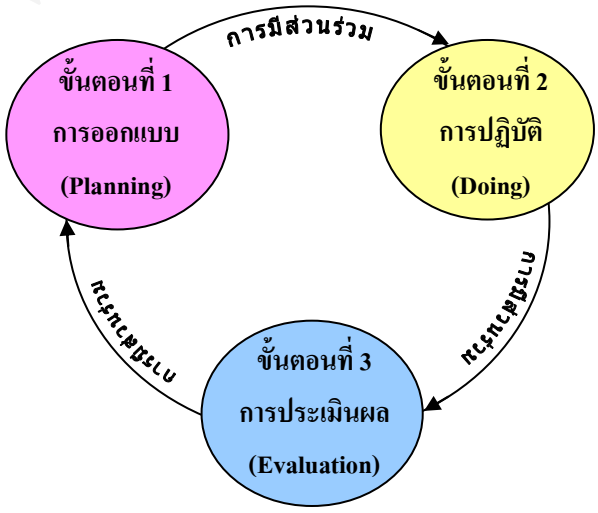

ภาพที่ 4.1 โครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

2.1.2 ผลการปรับปรุงโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล โดยภาพรวม

จากการปรับโครงสร้างของรูปแบบโดยภาพรวม ได้องค์ประกอบย่อยของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 **การออกแบบ** ตอนที่ 2 **การปฏิบัติ** ตอนที่ 3 **การประเมินผล** นำองค์ประกอบย่อยทั้ง 3 ตอน มาจัดเรียงให้เชื่อมโยงและสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นหนึ่งเดียวโดยการมีส่วนร่วม ได้รูปแบบรวมที่สมบูรณ์ เรียกว่า “รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ” และองค์ประกอบของรูปแบบโดยภาพรวม ส่งผลร่วมกันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 ประการ คือ การพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนและคุณภาพการเรียนรู้ ดังภาพที่ 4.2

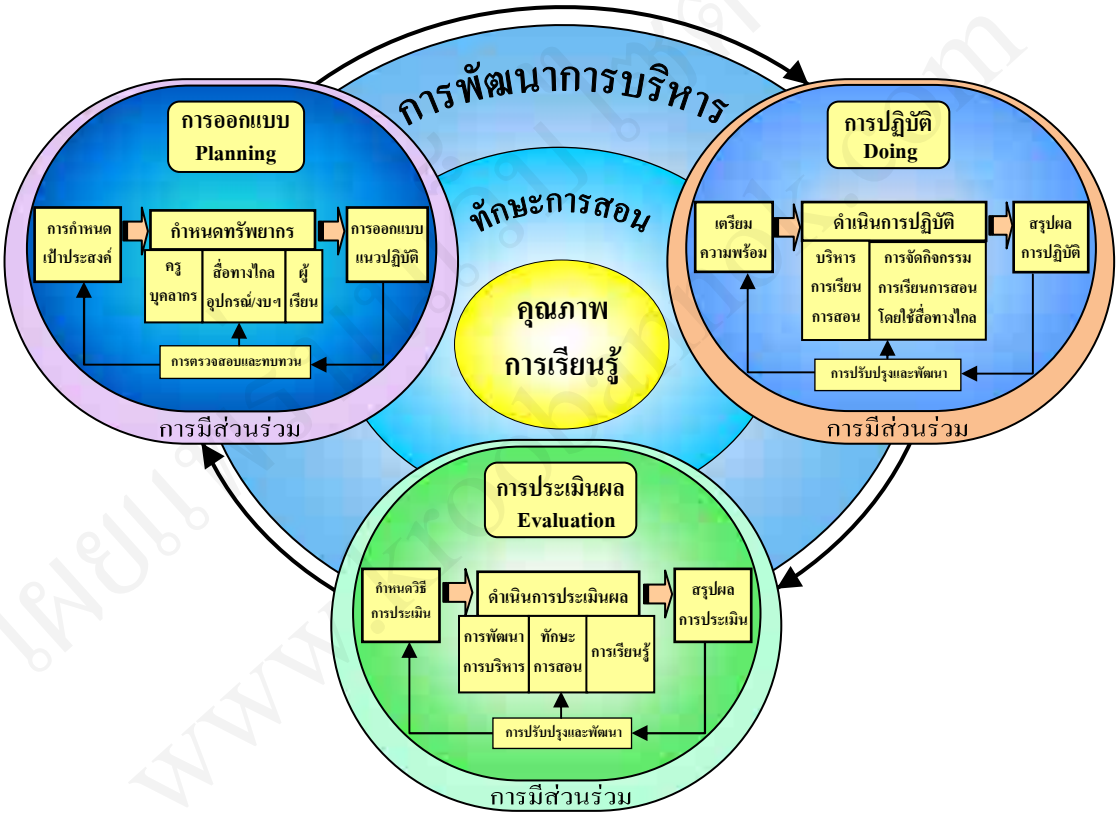

ภาพที่ 4.2 โครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

2.1.3 ผลการปรับปรุงรายละเอียดของรูปแบบย่อยแต่ละขั้นตอน ก่อนนำไปใช้จริง มีดังนี้

รายละเอียดของรูปแบบย่อยที่ได้ปรับปรุงแล้ว ซึ่งเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การออกแบบ 2) การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผล ดังภาพที่ 4.3 - 4.5

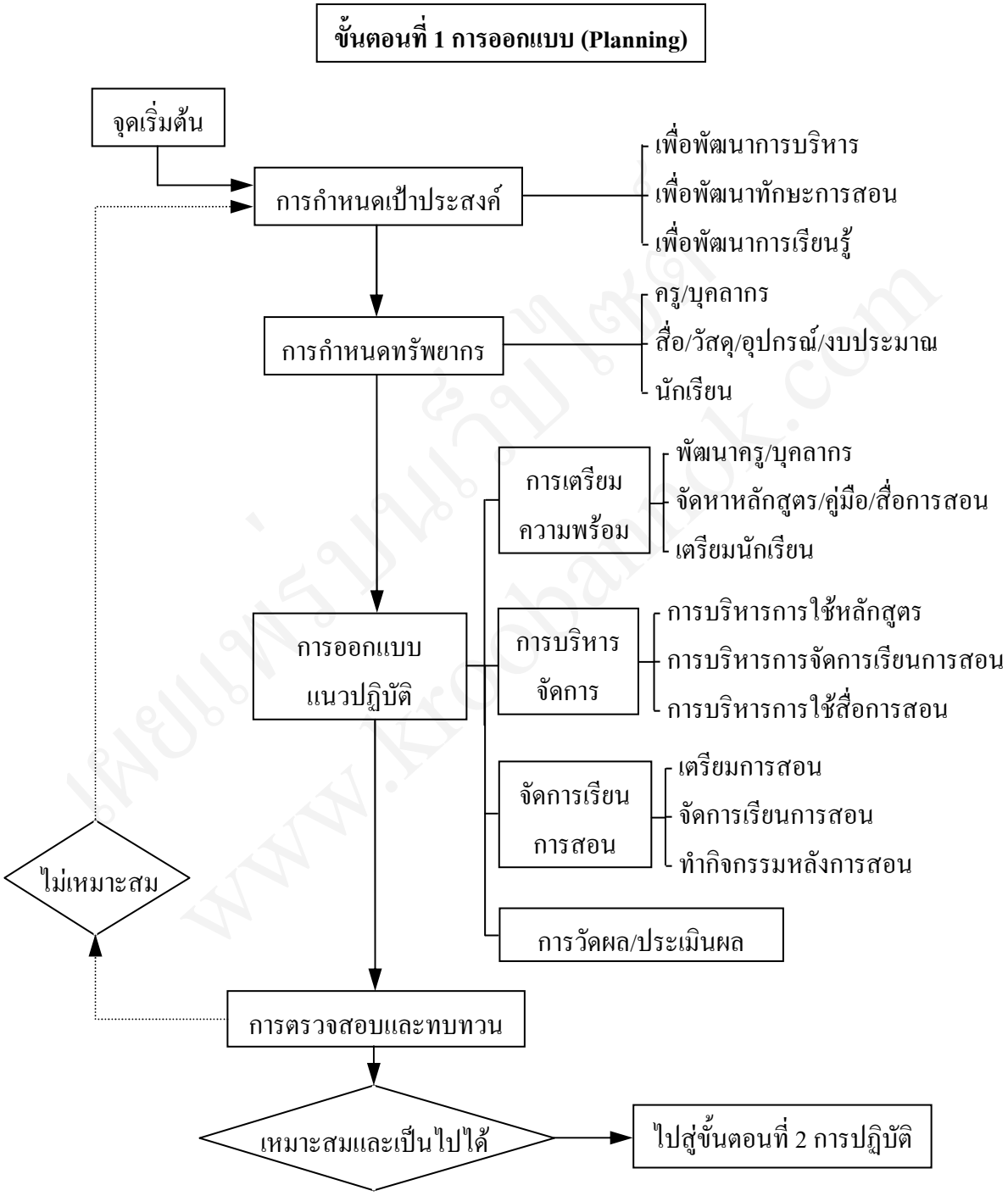

ภาพที่ 4.3 รายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ

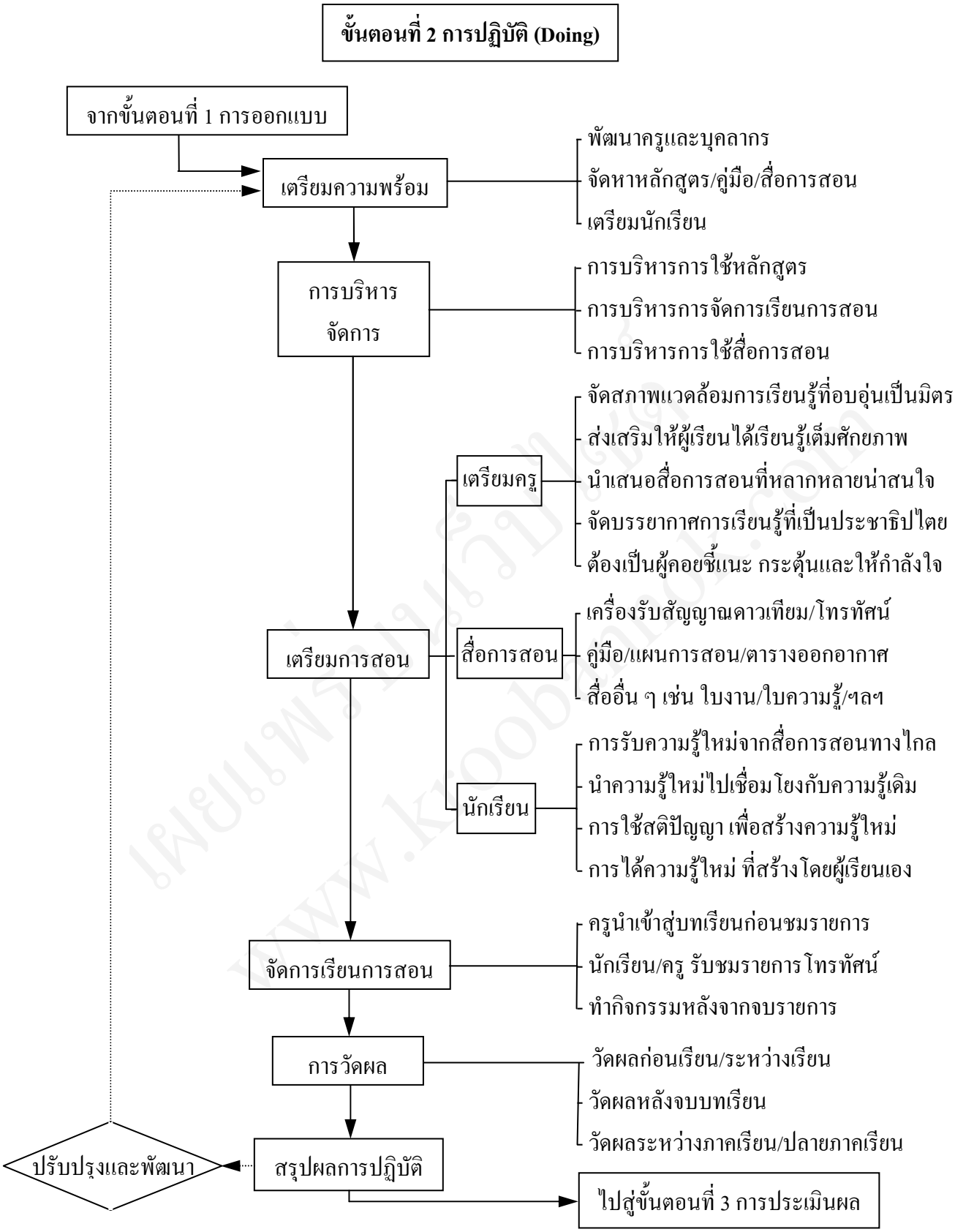

ภาพที่ 4.4 รายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ

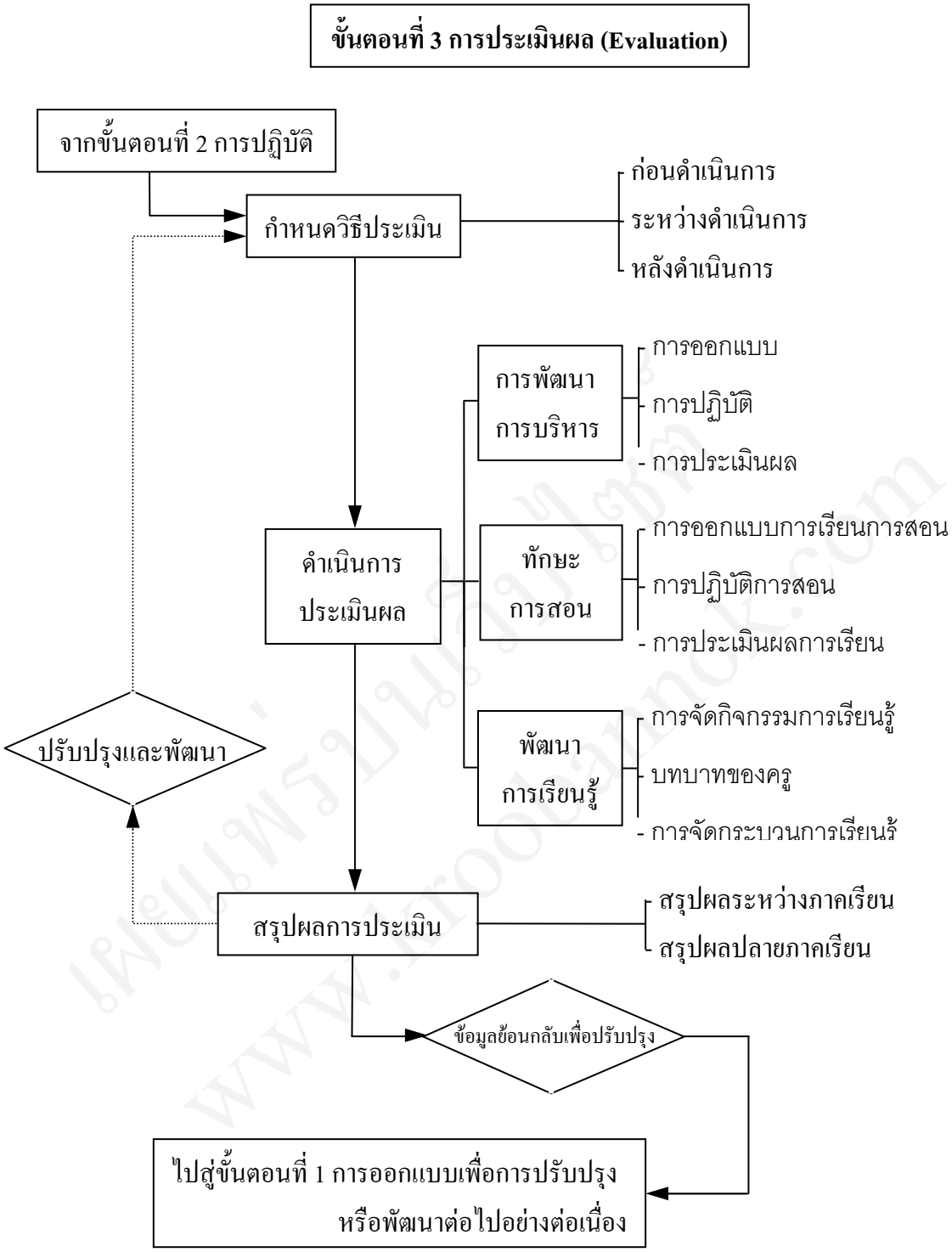

ภาพที่ 4.5 รายละเอียดของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแม่แป๊ะ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล

2.1.4 ผลการปรับปรุงขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบย่อย สำหรับนำไปใช้ มีดังนี้

จากการปรับปรุงขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบย่อย สำหรับนำรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมไปใช้จริง ปรากฏว่า มีรายละเอียด ดังนี้

รายละเอียดของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ (Planning) มีดังนี้

1. การกำหนดเป้าประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังต่อไปนี้

1.1 การพัฒนาการบริหารจัดการ

1.2 พัฒนาทักษะการสอนของครู

1.3 พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การกำหนดทรัพยากร ประกอบด้วย

2.1 ครู และบุคลากร

2.2 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ

2.3 นักเรียน

3. การออกแบบแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

3.1 แนวปฏิบัติในการเตรียมความพร้อม ได้แก่

3.1.1 การพัฒนาครูและบุคลากร

3.1.2 การจัดหาสื่อการสอนและงบประมาณสนับสนุน

3.1.3 เตรียมความพร้อมนักเรียน

3.2 การออกแบบแนวปฏิบัติเพื่อการบริหารวิชาการ ได้แก่

3.2.1 การบริหารการใช้หลักสูตร/การใช้สื่อการสอน

3.2.2 การบริหารการจัดการเรียนการสอน

3.3 การออกแบบแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่

3.3.1 ขั้นเตรียมการสอน

3.3.2 ขั้นการเรียนการสอน

3.3.3 ขั้นประเมินผลการเรียน

3.4 การออกแบบแนวปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่

3.4.1 แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.4.2 บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน

3.4.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

4. การตรวจสอบและทบทวน ประกอบด้วย

ดำเนินการตรวจสอบทบทวนความเหมาะสมของแนวปฏิบัติ ก่อนนำไปใช้จริง

เพียงเพื่อการศึกษา www.kroobannok.com

รายละเอียดของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Doing) มีดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาครูและบุคลากร ได้แก่

1.1.1 ประชุมชี้แจง อบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการจัดตั้งทีมทำงาน

1.1.2 สนับสนุนให้ครู ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1.1.3 เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกันเอง

1.1.4 เปิดโอกาสให้ครู ได้ร่วมกันตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน

1.1.5 ปลูกจิตสำนึกของการทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

1.1.6 สนับสนุนให้ครูได้รับข่าวสารและความรู้จากสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ

1.2 การจัดหาสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย

1.2.1 อุปกรณ์การรับสัญญาณดาวเทียม/สื่ออื่น ๆ

1.2.2 หลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน

1.2.3 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน

1.3 การเตรียมความพร้อมนักเรียน ได้แก่

1.3.1 ประชุมชี้แจงแนวทางการเรียน วิธีการสอน

1.3.2 ชี้แนะให้นักเรียนเตรียมตัว กระตุ้นเสริมแรงให้ตั้งใจเรียน

2. การบริหารจัดการ ประกอบด้วย

2.1 การบริหารการใช้หลักสูตร

2.2 การบริหารการจัดการเรียนการสอน

2.3 การบริหารการใช้สื่อการสอน

3. การเตรียมการสอน ประกอบด้วย

3.1 การเตรียมตัวครู

3.1.1 เตรียมครูให้พร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.1.2 เตรียมครูให้พร้อมปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

3.1.3 เตรียมครูให้พร้อมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.2 การเตรียมอุปกรณ์/สื่อการสอน

3.3 การเตรียมตัวนักเรียน

3.3.1 เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมก่อนจัดการเรียนการสอน

3.3.2 เตรียมผู้เรียนให้ปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้

4. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

4.1 การนำเข้าสู่บทเรียนก่อนชมรายการ

เพียงเพื่อการศึกษา www.krooban.com

4.2 จัดกิจกรรมขณะเรียน/ชมรายการโทรทัศน์

4.3 จัดกิจกรรมหลังเรียน/ชมรายการโทรทัศน์

5. การวัดผลการเรียน ประกอบด้วย

5.1 การวัดผลก่อนเรียน/ระหว่างเรียน

5.2 การวัดผลหลังจบบทเรียน

5.3 การวัดผลระหว่างภาคเรียน/ปลายภาคเรียน

6. การสรุปผลการปฏิบัติ เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และสรุปผลเมื่อสิ้นภาคเรียน นำไปเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ต่อไป

รายละเอียดของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล (Evaluation) มีดังนี้

1. กำหนดวิธีประเมิน ประกอบด้วย

1.1 ก่อนดำเนินการ

1.2 ระหว่างดำเนินการ

1.3 หลังดำเนินการ

2. ดำเนินการประเมินผล ประกอบด้วย

2.1 การประเมินพัฒนาการบริหาร

2.1.1 การออกแบบ

2.1.2 การปฏิบัติ

2.1.3 การประเมินผล

2.2 การประเมินทักษะการสอน

2.2.1 การออกแบบการเรียนการสอน

2.2.2 การปฏิบัติการสอน

2.2.3 การประเมินผลการเรียน

2.3 การประเมินพัฒนาการเรียนรู้

2.3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3.2 บทบาทของครู

2.3.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้

3. การสรุปผลการประเมิน นำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ และเปรียบเทียบผลการพัฒนา หากไม่สอดคล้องกับเป้าประสงค์นำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลย้อนกลับปรับปรุงและพัฒนาโดยเริ่มที่การออกแบบ ตามวงจรของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมต่อไป

เพียงแพร บัวบาน ๒๕๖๑ www.kroobannok.com

2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.4 - 4.7

2.2.1 ผลการตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการตรวจสอบโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย
1.	รูปแบบสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.00	.55	มาก	4.40	.76	มาก
2.	รูปแบบมีโครงสร้างที่เหมาะสม	4.20	.84	มาก	4.40	.55	มาก
3.	รูปแบบมีองค์ประกอบครบถ้วน	4.20	.84	มาก	4.20	.42	มาก
4.	องค์ประกอบย่อยมีความสัมพันธ์กัน	4.60	.55	มากที่สุด	4.40	.71	มาก
5.	รูปแบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.00	.10	มาก	4.20	.67	มาก
6.	เนื้อหา ภาษา มีความกระชับ รัดกุม	4.20	.84	มาก	4.20	.55	มาก
7.	รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.60	.71	มากที่สุด	4.60	.82	มากที่สุด
8.	ความมีประโยชน์ในการนำไปใช้	4.40	.55	มาก	4.40	.48	มาก
	รวม	**4.28**	**.61**	**มาก**	**4.35**	**.62**	**มาก**

จากตารางที่ 4.4 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวม ทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (μ= 4.28) และ (μ =4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 7 รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (μ =4.60) รองลงมาคือ ข้อที่ 4 รูปแบบย่อยมีความสัมพันธ์กัน (μ =4.60) และ (μ =4.40) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อที่ 5 รูปแบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (μ =4.00) และ (μ =4.20)

2.2.2 ผลการตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ผลการตรวจสอบโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย
1.	รูปแบบสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.40	.55	มาก	4.60	.55	มากที่สุด
2.	รูปแบบมีโครงสร้างที่เหมาะสม	4.60	.55	มากที่สุด	4.40	.42	มาก
3.	รูปแบบมีองค์ประกอบครบถ้วน	3.60	.55	มาก	4.20	.78	มาก
4.	รูปแบบย่อยมีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง	4.60	.55	มากที่สุด	4.40	.50	มาก
5.	รูปแบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.60	.45	มากที่สุด	4.20	.60	มาก
6.	เนื้อหา ภาษา มีความกระชับ รัดกุม	4.80	.45	มากที่สุด	4.60	.50	มากที่สุด
7.	รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.60	.55	มากที่สุด	4.60	.49	มากที่สุด
8.	ความมีประโยชน์ในการนำไปใช้	3.80	.45	มาก	4.40	.58	มาก
	รวม	**4.38**	**.51**	**มาก**	**4.43**	**.55**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงสร้างรูปแบบขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวม ทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (μ= 4.38) และ (μ =4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 6 เนื้อหา ภาษา มีความกระชับ รัดกุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (μ =4.80) และ (μ=4.60) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เฉลี่ยเท่ากันทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (μ =4.60) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อที่ 3 รูปแบบมีองค์ประกอบครบถ้วน (μ =3.60) และ (μ =4.20)

2.2.3 ผลการตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการตรวจสอบโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย
1.	รูปแบบสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.20	.84	มาก	4.60	.29	มากที่สุด
2.	รูปแบบมีโครงสร้างที่เหมาะสม	4.60	.55	มากที่สุด	4.40	.22	มาก
3.	รูปแบบมีองค์ประกอบครบถ้วน	4.40	.64	มาก	4.40	.48	มาก
4.	รูปแบบย่อยมีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง	4.20	.84	มาก	4.40	.50	มาก
5.	รูปแบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.00	.01	มาก	4.20	.60	มาก
6.	เนื้อหา ภาษา มีความกระชับ รัดกุม	4.20	.45	มาก	4.60	.55	มากที่สุด
7.	รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.80	.45	มากที่สุด	4.60	.55	มากที่สุด
8.	ความมีประโยชน์ในการนำไปใช้	4.20	.45	มาก	4.40	.58	มาก
	รวม	**4.33**	**.53**	**มาก**	**4.45**	**.47**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงสร้างรูปแบบขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (μ= 4.33) และ (μ =4.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 7 รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (μ =4.80) และ (μ=4.60) รองลงมาคือ ข้อที่ 2 รูปแบบมีโครงสร้างที่เหมาะสม (μ =4.60) และ (μ =4.40) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อที่ 5 รูปแบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (μ =4.00) และ (μ =4.20)

2.2.4 สรุปผลการตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

ปรากฏว่าในรูปแบบ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ขั้นตอน ที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน เริ่มจาก 1) การออกแบบ 2) การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผล โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ได้รูปแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักรและส่งผลร่วมกันต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ 3 ประการ ได้แก่ การพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนและคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการตรวจสอบปรากฏ ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 สรุปผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย
1.	ชื่อของรูปแบบสื่อความหมายชัดเจน	4.27	.80	มาก	4.56	.79	มากที่สุด
2.	รูปแบบมีโครงสร้างที่เหมาะสม	4.25	.12	มาก	4.40	.42	มาก
3.	รูปแบบมีองค์ประกอบครบถ้วน	4.53	.64	มากที่สุด	4.38	.78	มาก
4.	รูปแบบย่อยมีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง	4.60	.51	มากที่สุด	4.45	.50	มาก
5.	รูปแบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.20	.86	มาก	4.29	.60	มาก
6.	เนื้อหา ภาษา มีความกระชับ รัดกุม	4.20	.56	มาก	4.58	.50	มากที่สุด
7.	รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.67	.72	มากที่สุด	4.61	.49	มากที่สุด
8.	ความมีประโยชน์ในการนำไปใช้	4.60	.63	มากที่สุด	4.38	.58	มาก
	รวม	**4.41**	**.62**	**มาก**	**4.45**	**.59**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก (μ= 4.41) และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (μ =4.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 7 รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (μ =4.67) และ (μ=4.61) รองลงมาคือ ข้อที่ 4 รูปแบบย่อยมีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง (μ =4.60) และ (μ =4.45) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อที่ 5 รูปแบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (μ =4.20) และ (μ =4.29)

3. ผลการประเมินและเปรียบเทียบการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ในด้านการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียน แสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 4.8-4.10

ตารางที่ 4.8 ผลการประเมินและเปรียบเทียบ การพัฒนาการบริหาร การใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2

รายการ	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
ด้านการพัฒนาการบริหาร							
(การออกแบบ)							
1. รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล มีการกำหนดเป้าประสงค์ชัดเจน	3.06	.59	ปานกลาง	4.20	.56	มาก	
2. รูปแบบการใช้สื่อฯสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนและครู	3.93	.70	มาก	4.80	.44	มากที่สุด	
3. รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	2.80	.56	ปานกลาง	4.60	.55	มากที่สุด	
4. ได้ดำเนินการตรวจสอบและทบทวน ความถูกต้องของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ก่อนนำไปใช้จริง	3.07	.59	ปานกลาง	4.40	.50	มาก	
(การปฏิบัติ)							
5. ผู้บริหารได้พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบก่อนการมอบหมายงานให้ปฏิบัติ	3.80	.56	มาก	4.18	.52	มาก	
6. ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้สื่อ ที่กำหนดไว้	2.82	.57	ปานกลาง	4.60	.51	มากที่สุด	
7. การให้บริการและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ต่อการดำเนินงาน	3.40	.51	ปานกลาง	4.53	.63	มากที่สุด	
8. ผู้บริหารกำกับ นิเทศ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	3.66	.49	มาก	4.54	.74	มากที่สุด	
9. ได้ดำเนินการนิเทศ ติดตามผลตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้	3.73	.70	มาก	4.27	.80	มาก	

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการ	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
(การประเมินผล)							
10. มีการประเมินผลก่อนใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล	3.67	.62	มาก	4.40	.74	มาก	
11. มีการประเมินผลระหว่างการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล	2.78	.56	ปานกลาง	4.53	.64	มากที่สุด	
12. มีการประเมินผลหลังการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล	4.07	.59	มาก	4.60	.51	มากที่สุด	
13. ผู้บริหารกำกับติดตามงาน ต่อเนื่อง	3.67	.49	มาก	4.20	.86	มาก	
14. ครูมีหลักฐานผลการปฏิบัติงานชัดเจน	2.80	.56	ปานกลาง	4.20	.56	มาก	
15. ครูได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	4.20	.77	มาก	4.67	.72	มากที่สุด	
16. ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	2.99	.65	ปานกลาง	4.40	.63	มาก	
17. มีการนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น	3.87	.52	มาก	4.60	.63	มากที่สุด	
18. มีการสรุปผลการดำเนินงานประจำปีและรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง	2.88	.56	ปานกลาง	4.53	.52	มากที่สุด	
รวม	**3.40**	**.59**	**ปานกลาง**	**4.46**	**.61**	**มาก**	**-12.18**

$P < .05$ $df = 12$

จากตารางที่ 4.8 ผลการประเมินและเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหาร การใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอน ตามความคิดเห็นของครู มีดังนี้

ผลการประเมินการพัฒนาการบริหาร หลังใช้รูปแบบครั้งที่ 1 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (μ =3.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.78 - 4.20 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ข้อ 15 ครูดำเนินการปรับปรุงพัฒนางานต่อเนื่อง (μ =4.20) รองลงมาคือ ข้อที่ 12 การประเมินผลหลังการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล (μ =4.07) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 11 การประเมินผลระหว่างการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอน (μ =2.78)

ผลการประเมินการพัฒนาการบริหาร หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =4.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.18 – 4.80 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 2 รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนและครู (μ=4.80) รองลงมาคือ ข้อที่ 15 ครูดำเนินการปรับปรุงพัฒนางานต่อเนื่อง (μ=4.67) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 ผู้บริหารได้พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบก่อนมอบหมายงานให้ปฏิบัติ (μ =4.18)

ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหาร หลังจากการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -12.18$; $P < .05$)

ตารางที่ 4.9 ผลการประเมินและเปรียบเทียบทักษะการสอนของครู โดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2

ทักษะการสอน	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
ด้านทักษะการจัดการเรียนการสอน (การออกแบบการเรียนการสอน)							
1. ครูศึกษาหลักสูตร/คู่มือครูทางไกลก่อนการสอน	3.07	.96	ปานกลาง	4.47	.83	มาก	
2. ครูวิเคราะห์หลักสูตร/คู่มือครูทางไกล	2.93	1.16	ปานกลาง	4.46	.35	มาก	
3. จัดตารางสอนสอดคล้องกับตารางออกอากาศของการสอนทางไกล	3.05	1.06	ปานกลาง	4.29	.20	มาก	
4. ครูจัดทำแผนการสอน	2.80	.86	ปานกลาง	4.30	.14	มาก	
5. ครูเตรียมเครื่องรับโทรทัศน์ให้พร้อมก่อนชมรายการสอน	3.62	.99	มาก	4.20	.22	มาก	
6. ครูเตรียมสื่อประกอบการสอนอื่น ๆ ให้พร้อมก่อนชมรายการสอน	3.33	.96	ปานกลาง	4.09	.24	มาก	
7. ครูให้นักเรียนศึกษาบทเรียนล่วงหน้าก่อนการสอน	3.40	.91	ปานกลาง	4.12	.19	มาก	
8. ครูให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การเรียนล่วงหน้าก่อนการสอน	2.73	.59	ปานกลาง	4.26	.12	มาก	
9. ครูบอกจุดมุ่งหมายการเรียนให้นักเรียนทราบก่อนการสอน	3.47	.99	ปานกลาง	4.25	.19	มาก	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ทักษะการสอน	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
10. ครูเร้าความสนใจให้นักเรียนมีความพร้อมก่อนที่จะเรียน	3.53	1.13	มาก	4.21	.09	มาก	
(การปฏิบัติการเรียนการสอน)							
11. ครูและนักเรียนรับชมรายการโทรทัศน์พร้อมกัน	3.20	.86	ปานกลาง	4.13	.52	มาก	
12. ครูและนักเรียนจดบันทึกประเด็นสำคัญขณะกำลังรับชมรายการ	2.80	.77	ปานกลาง	4.33	.72	มาก	
13. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนหลังการรับชมรายการ	2.80	.70	ปานกลาง	4.20	.56	มาก	
14. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนสิ่งที่ยังไม่เข้าใจหลังการรับชมรายการ	3.33	.90	ปานกลาง	4.27	.59	มาก	
15. ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและจัดกิจกรรมเสริมหลังรับชมรายการ	3.47	1.06	ปานกลาง	4.67	.61	มากที่สุด	
(การประเมินผลการเรียนการสอน)							
16. ครูได้ทดสอบวัดผลหลังจบคาบเรียน	3.00	.85	ปานกลาง	4.47	.74	มาก	
17. ครูจัดกิจกรรมเสริมให้แก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.46	.99	ปานกลาง	4.27	.80	มาก	
18. ครูสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนรายบุคคล	3.47	.52	ปานกลาง	4.20	.56	มาก	
19. ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.00	.52	มาก	4.07	.59	มาก	
20. ครูนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสอนของตนอยู่เสมอ	3.53	.51	มาก	4.53	.64	มากที่สุด	
21. การให้ความร่วมมือกับครูคนอื่น ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอน	3.60	.99	มาก	4.27	.80	มาก	
รวม	**3.27**	**.87**	**ปานกลาง**	**4.29**	**.46**	**มาก**	**-10.60**

$P < .05$ $df = 12$

จากตารางที่ 4.9 ผลการประเมินและเปรียบเทียบทักษะการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอน ตามความคิดเห็นของครู มีดังนี้

ผลการประเมินทักษะการสอนของครูหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (μ =3.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 2.73 – 4.00 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 19 ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (μ=4.00) รองลงมาคือ ข้อที่ 5 ครูเตรียมเครื่องรับโทรทัศน์ให้พร้อมก่อนชมการสอน (μ=3.62) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 8 ครูให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การเรียนล่วงหน้าก่อนการสอน (μ= 2.73)

ผลการประเมินทักษะการสอนของครูหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =4.29) และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.07 – 4.67 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ข้อที่ 15 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและจัดกิจกรรมเสริมหลังรับชมรายการ (μ=4.67) รองลงมาคือ ข้อที่ 20 ครูนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสอนของตนอยู่เสมอ (μ=4.53) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 19 ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (μ =4.07)

ผลการเปรียบเทียบทักษะการสอนของครู หลังจากการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -10.60$; $P < .05$)

เพื่อเพราะ มหาวิทยาลัย www.kroobannok.com

ตารางที่ 4.10 ผลการประเมินและเปรียบเทียบการเรียนรู้ หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2

การเรียนรู้	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
การเรียนรู้							
(การจัดกิจกรรมการเรียนรู้)							
1. ครูจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาจากการรับชมรายการโทรทัศน์ได้	3.20	.77	ปานกลาง	4.40	.61	มาก	
2. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่ที่รับมา เข้ากับความรู้เดิมได้	3.20	.77	ปานกลาง	4.20	.68	มาก	
3. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ	3.18	.86	ปานกลาง	4.20	.41	มาก	
4. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางสติปัญญาสร้างความรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ	3.72	.46	มาก	4.07	.59	มาก	
5. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์โดยผู้เรียนเอง	3.07	.70	ปานกลาง	4.07	.59	มาก	
6. ครูได้กระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกคิดเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	3.87	.52	มาก	4.27	.80	มาก	
(บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้)							
7. ครูจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นมิตรและจูงใจผู้เรียน	3.73	.46	มาก	4.33	.56	มาก	
8. ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล	2.60	.51	ปานกลาง	4.07	.59	มาก	
9. ครูใช้สื่อประกอบการสอนอย่างหลากหลายและน่าสนใจ	3.20	.77	ปานกลาง	4.20	.41	มาก	
10. ครูจัดบรรยากาศเป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำกิจกรรม	3.33	.98	ปานกลาง	4.00	.65	มาก	
11. ครูทำหน้าที่เป็นผู้คอยชี้แนะกระตุ้นผู้เรียนไม่ใช่เป็นผู้ชี้นำ	3.67	1.23	มาก	4.06	.59	มาก	

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การเรียนรู้	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
(การจัดกระบวนการเรียนรู้)							
12. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข	3.27	.88	ปานกลาง	4.13	.52	มาก	
13. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด	3.33	.90	ปานกลาง	4.20	.51	มาก	
14. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	3.13	.74	ปานกลาง	4.13	.52	มาก	
15. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย	3.13	.83	ปานกลาง	4.13	.52	มาก	
16. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจาและใจ	2.72	.70	มาก	4.20	.77	มาก	
รวม	**3.27**	**.76**	**ปานกลาง**	**4.17**	**.58**	**มาก**	**-9.74**

$P < .05$ $df = 12$

จากตารางที่ 4.10 ผลการประเมินและเปรียบเทียบการเรียนรู้ ตามความเห็นของครู ดังนี้

ผลการประเมินการเรียนรู้ หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (μ =3.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.60 – 3.87 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 6 ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมาโรงเรียนสม่ำเสมอ (μ=3.87) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 ครูจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นมิตรและจูงใจผู้เรียน (μ=3.73) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 8 ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (μ= 2.60)

ผลการประเมินการเรียนรู้ หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =4.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระหว่าง 4.00 – 4.40 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 1 ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาจากการรับชมรายการโทรทัศน์ได้ (μ=4.40) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 ครูจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นมิตรและจูงใจผู้เรียน (μ=4.33) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 10 ครูจัดบรรยากาศเป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำกิจกรรม (μ= 4.00)

ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -9.74$; $P < .05$)

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 จากผลการสอบปลายปีการศึกษา 2549 และ 2550 ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 ปีการศึกษา 2549 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 ปีการศึกษา 2550

ชั้น	ปีการศึกษา 2549		ปีการศึกษา 2550		t
	μ	σ	μ	σ	
ประถมศึกษาปีที่ 1	71.85	2.23	72.08	1.42	
ประถมศึกษาปีที่ 2	70.02	3.03	77.18	1.67	
ประถมศึกษาปีที่ 3	67.45	2.51	73.13	2.05	
ประถมศึกษาปีที่ 4	72.79	1.41	76.35	2.08	
ประถมศึกษาปีที่ 5	74.13	3.25	82.99	2.98	
ประถมศึกษาปีที่ 6	68.76	1.59	79.33	3.75	
รวม	**70.83**	**2.34**	**76.84**	**2.33**	**-3.94**

$P < .05$ df 148

จากตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 จากผลการสอบปลายปีการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 ในปีการศึกษา 2550 ได้เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2549 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -3.94$; $P < .05$)

5. ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.12 - 4.14

ตารางที่ 4.12 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2

ความพึงพอใจ	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
ความพึงพอใจของนักเรียน							
1. การจัดการเรียนด้วยรายการโทรทัศน์	3.93	.61	มาก	4.60	.75	มากที่สุด	
2. การเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนรับชมรายการโทรทัศน์	4.06	.63	มาก	4.40	.62	มาก	
3. จำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ที่มีอยู่ในห้องเรียน	4.36	.75	มาก	4.44	.76	มาก	
4. การทำกิจกรรมไปพร้อม ๆ กับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในรายการโทรทัศน์	3.71	.80	มาก	4.46	.50	มาก	
5. การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ที่กำลังเรียนอยู่ในห้องเรียน	4.07	.49	มาก	4.33	.61	มาก	
6. การมีส่วนร่วมสรุปบทเรียนหลังจากรับชมรายการโทรทัศน์	4.09	.60	มาก	4.56	.50	มากที่สุด	
7. การได้เรียนเพิ่มเติมหลังจากชมรายการโทรทัศน์	3.85	.65	มาก	4.63	.49	มากที่สุด	
8. การได้ทำการบ้านตามที่ครูมอบหมาย	3.85	.97	มาก	4.46	.65	มาก	
9. การนำความรู้ที่ได้จากการเรียน ไปใช้ปฏิบัติที่บ้านได้	4.14	.88	มาก	4.23	.59	มาก	
10. ความรู้ความความเข้าใจที่ได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์	3.76	.94	มาก	4.45	.76	มาก	
11. นักเรียนใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิม ทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ที่รับเข้ามาได้	4.07	.87	มาก	4.38	.49	มาก	
12. นักเรียนสามารถคิดเพื่อสร้างความรู้ใหม่ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้	4.08	.74	มาก	4.39	.49	มาก	

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
13. นักเรียนมีความสุขที่ได้มาโรงเรียน	3.59	.90	มาก	4.46	.50	มาก	
14. นักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากครู	3.68	.95	มาก	4.46	.63	มาก	
15. นักเรียนได้เรียนด้วยสื่อการสอนที่แปลกใหม่และน่าสนใจ	3.99	.87	มาก	4.36	.75	มาก	
16. การมีอิสระในการทำกิจกรรมการเรียน	3.80	.93	มาก	4.14	.66	มาก	
17. การปฏิบัติตามข้อตกลงในห้องเรียน	4.19	.85	มาก	4.62	.48	มากที่สุด	
18. การที่ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข	3.98	.87	มาก	4.52	.50	มากที่สุด	
19. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรี และกีฬา	3.79	.91	มาก	4.78	.42	มากที่สุด	
20. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข	4.15	.60	มาก	4.60	.49	มากที่สุด	
รวม	**3.96**	**.79**	**มาก**	**4.46**	**.58**	**มาก**	**-21.19**

$P < .05$ df=148

จากตารางที่ 4.12 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล มีดังนี้

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้ครั้งที่ 1 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =3.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.59-4.36 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 3 จำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ที่มีอยู่ในห้องเรียน (μ =4.36) รองลงมาคือ ข้อที่ 17 การปฏิบัติตามข้อตกลงในห้องเรียน (μ =4.19) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 13 นักเรียนมีความสุขที่ได้มาโรงเรียน (μ =3.59)

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้ครั้งที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =4.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.14-4.78 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 19 การเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (μ =4.78) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 การได้เรียนเพิ่มเติมหลังจากชมรายการโทรทัศน์ (μ =4.63) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 16 การมีอิสระในการทำกิจกรรมการเรียน (μ =4.14)

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -21.19$; $P < .05$)

ตารางที่ 4.13 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของครู หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2

ความพึงพอใจ	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
ความพึงพอใจของครู							
1. การสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม	3.28	.46	มาก	4.73	.46	มากที่สุด	
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน	3.33	.49	มาก	4.40	.51	มาก	
3. การปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ	3.53	.74	มาก	4.27	.59	มาก	
4. ความพร้อมของสื่อ และอุปกรณ์ในห้องเรียน	3.26	.46	มาก	4.53	.52	มากที่สุด	
5. การจัดทำแผนการสอนของครู	3.95	.62	มาก	4.33	.62	มาก	
6. ความรู้ ความเข้าใจการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล	3.90	.58	มาก	4.40	.53	มาก	
7. ทักษะการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม	3.77	.54	มาก	4.20	.41	มาก	
8. ทักษะการใช้อุปกรณ์ในการสอนด้วยสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม	3.79	.52	มาก	4.20	.68	มาก	
9. ทักษะการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ	3.92	.19	มาก	4.43	.52	มาก	
10. การควบคุมและกำกับชั้นเรียนของครู	3.91	.59	มาก	4.40	.63	มาก	
11. การสอนเสริมหลังชมรายการโทรทัศน์	3.77	.58	มาก	4.33	.62	มาก	
12. การติดตาม กำกับ ของผู้บริหาร	3.86	.55	มาก	4.27	.46	มาก	
13. การได้รับคำแนะนำ และสนับสนุนการสอนจากผู้บริหาร	3.73	.59	มาก	4.07	.46	มาก	
14. การวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	3.60	.63	มาก	4.13	.52	มาก	
15. การนำผลการประเมิน มาเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการสอน	3.73	.59	มาก	4.47	.74	มาก	
16. การปรับปรุงรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลให้มีความเหมาะสม	3.47	.64	มาก	4.27	.59	มาก	

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
17. ความสำเร็จที่เกิดจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล	4.07	.63	มาก	4.60	.46	มากที่สุด	
18. ครูพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล	3.87	.83	มาก	4.27	.46	มาก	
19. ครูทำงานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย	3.53	.64	มาก	4.00	.53	มาก	
20. สภาพห้องเรียนเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	3.73	.59	มาก	4.07	.46	มาก	
21. ครูมีแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงาน	3.73	.59	มาก	4.13	.52	มาก	
22. การบริการและการอำนวยความสะดวกเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	3.80	.68	มาก	4.33	.49	มาก	
23. ความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.47	.64	มาก	4.13	.64	มาก	
24. คุณภาพการให้บริการสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน	3.73	.59	มาก	4.13	.64	มาก	
25. ครูได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนครูและบุคลากรในโรงเรียน	3.73	.59	มาก	4.07	.80	มาก	
26. ครูได้รับการยอมรับนับถือจากผู้เรียน	3.80	.68	มาก	4.20	.56	มาก	
27. ครูพึงพอใจการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน	3.47	.64	มาก	3.86	.63	มาก	
28. ครูพึงพอใจการบริหารจัดการโดยใช้สื่อการสอนทางไกลของผู้บริหาร	3.60	.74	มาก	4.13	.64	มาก	
29. ครูพึงพอใจการให้ความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน	3.73	.59	มาก	4.57	.64	มากที่สุด	
30. ครูพึงพอใจ ผลการเรียนของนักเรียน	3.47	.52	มาก	3.99	.64	มาก	
รวม	**3.68**	**.59**	**มาก**	**4.26**	**.57**	**มาก**	**-8.90**

$P < .05$ df =12

www.kroobannok.com

จากตารางที่ 4.13 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของครู ที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล มีดังนี้

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูหลังจากการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ =3.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.26 - 4.07 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 17 ความสำเร็จที่เกิดจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล (μ =4.07) รองลงมาคือ ข้อที่ 5 การจัดทำแผนการสอนของครู (μ =3.95) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 4 ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในห้องเรียน (μ =3.26)

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูหลังจากการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ =4.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระหว่าง 3.52-4.27 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 1 การสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล (μ =4.73) รองลงมาคือ ข้อที่ 17 ความสำเร็จที่เกิดจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล (μ =4.60) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 27 ครูพึงพอใจการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน (μ =3.86)

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครู หลังจากการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -8.90$; $P < .05$)

เผยแพร่ปัญญาไทย
www.kroobannok.com

ตารางที่ 4.14 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน หลังจากการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2

ความพึงพอใจ	หลังการใช้ครั้งที่ 1			หลังการใช้ครั้งที่ 2			t
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย	
ความพึงพอใจของผู้ปกครอง							
1. เด็กเอาใจใส่การเรียนของตนสม่ำเสมอ	3.92	.64	มาก	4.27	.75	มาก	
2. เด็กมีผลการเรียน เป็นที่น่าพอใจ	3.86	.59	มาก	4.40	.75	มาก	
3. การใช้สื่อโทรทัศน์ทางไกล จัดการเรียนการสอนของโรงเรียน	3.74	.82	มาก	4.52	.65	มากที่สุด	
4. การจัดการเรียนการสอนของครู	4.08	.69	มาก	4.62	.49	มากที่สุด	
5. การให้การบ้านแก่เด็ก ของครู	4.07	.44	มาก	4.16	.84	มาก	
6. สภาพของแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน	4.00	.63	มาก	4.24	.56	มาก	
7. การดูแลด้านสุขภาพและอนามัยของเด็กจากโรงเรียน	3.89	.54	มาก	4.56	.79	มากที่สุด	
8. เด็กมีความประพฤติเรียบร้อย	4.08	.85	มาก	4.36	.60	มาก	
9. การส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน ของโรงเรียน	3.52	.79	มาก	4.38	.78	มาก	
10. เด็กได้ช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานที่บ้าน	3.95	.82	มาก	4.45	.50	มาก	
11. เด็กได้ช่วยเหลือทำงาน หรือทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม	3.79	.84	มาก	4.38	.60	มาก	
12. เด็กมีความรักและเอื้ออาทรต่อพี่ น้อง บิดา มารดา หรือญาติ	4.01	.82	มาก	4.58	.50	มากที่สุด	
13. เด็กมีความกล้าในการแสดงออกตามโอกาสต่าง ๆ	3.77	.86	มาก	4.61	.49	มากที่สุด	
14. ผู้ปกครองให้เวลาแก่เด็ก ในการทำการบ้านตามที่ครูได้มอบหมาย	3.67	.89	มาก	4.50	.61	มากที่สุด	
15. ผู้ปกครองได้ดูแล ติดตาม เอาใจใส่ให้เด็กไปโรงเรียนทุกวัน	4.27	.75	มาก	4.29	.58	มาก	
รวม	**3.91**	**.73**	**มาก**	**4.42**	**.63**	**มาก**	**-17.73**

P < .05 df=127

จากตารางที่ 4.14 ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล มีดังนี้

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน หลังการใช้ครั้งที่ 1 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =3.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.52-4.27 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 15 ผู้ปกครองดูแล ติดตาม เอาใจใส่ให้เด็กไปโรงเรียน (μ =4.27) รองลงมาคือ ข้อที่ 4 พึงพอใจการจัดการเรียนการสอนของครู (μ =4.08) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 9 การส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน ของโรงเรียน (μ =3.52)

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนหลังการใช้ครั้งที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (μ =4.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.16-4.62 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 4 ผู้ปกครองพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนของครู (μ =4.62) รองลงมาคือ ข้อที่ 13 ความกล้าในการแสดงออกของเด็ก ตามโอกาสต่าง ๆ (μ =4.61) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 5 การให้การบ้านแก่เด็กของครู (μ =4.16)

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน หลังจากการใช้รูปแบบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -17.73$; $P < .05$)

เพียงเพราะบ้านรัก
www.kroobannok.com

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มี **วัตถุประสงค์เพื่อ** สำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม พัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ประเมินและเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนและด้านการเรียนรู้ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ประกอบด้วย นักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จำนวน 290 คน

วิธีดำเนินการ คือ การสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม จากนั้นได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ปรากฏว่า ได้โครงสร้างรูปแบบที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การออกแบบ ตอนที่ 2 การปฏิบัติ และตอนที่ 3 การประเมินผล ตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการตรวจสอบ พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก นำรูปแบบที่พัฒนาแล้วมาใช้กับนักเรียนและครูโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน เป็นเวลา 2 ปี คือ ปีการศึกษา 2549 - 2550 ดำเนินการตรวจสอบผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ปีละ 1 ครั้ง โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เช่นเดียวกันทั้ง 2 ครั้ง แล้วนำผลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาค่าความแตกต่าง โดยการทดสอบที (t-Test) แบบไม่อิสระ **แบบวิจัยที่ใช้** คือ แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและวัดหลัง เนื่องจากต้องการให้ครูและนักเรียนทุกคน ได้รับการพัฒนาด้วยการปฏิบัติตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 เป็นแบบสำรวจความต้องการจำเป็นของนักเรียน 7 ข้อ ฉบับที่ 2 แบบสำรวจความต้องการจำเป็นของครู 10 ข้อ ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู และการเรียนรู้ จำนวน 55 ข้อ ฉบับที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน 20 ข้อ ฉบับที่ 5 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของครู 30 ข้อ ฉบับที่ 6 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง 15 ข้อ รวมทั้งสิ้น 137 ข้อ **เก็บรวบรวมข้อมูล** โดยผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจความต้องการจำเป็นก่อนการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล หลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลแล้ว ในปีการศึกษา 2549 และระยะที่ 3 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม หลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมแล้ว ในปีการศึกษา 2550 การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ทั้งในระยะที่ 2 และ 3 ใช้เครื่องมือและวิธีการเดียวกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การหาค่าร้อยละ (%) การหาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สถิติทดสอบความแตกต่าง ใช้การทดสอบที (t-Test) แบบไม่อิสระ สถิติที่ใช้หาค่าคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความตรงตามสูตร IOC และหาค่าความเที่ยงตามสูตร แอลฟา (α) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็น สำหรับการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ สรุปได้ ดังนี้

ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ความต้องการจำเป็นตามความคิดเห็นของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความต้องการจำเป็นตามความคิดเห็นของครู ซึ่งทุกรายการผ่านเกณฑ์การสำรวจ และผลการสำรวจพบว่า ต้องการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

2. ผลการพัฒนารูปแบบ การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ สรุปได้ ดังนี้

ผลการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ปรากฏว่า ในรูปแบบ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน เริ่มต้นจาก 1) การออกแบบ 2) การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผล โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ได้รูปแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร และส่งผลร่วมกัน ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ 3 ประการ ได้แก่ การพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนและคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงสร้างรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการตรวจสอบโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ คือ รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง รองลงมาคือ รูปแบบย่อยมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ รูปแบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. ผลการประเมินและเปรียบเทียบการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ด้านการพัฒนาการบริหาร ด้านทักษะการสอนและด้านการเรียนรู้

ผลการประเมินและเปรียบเทียบ ด้านการพัฒนาการบริหาร

ผลการประเมินครั้งที่ 1 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนางานต่อเนื่อง รองลงมาคือ การประเมินผลหลังการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การประเมินผลระหว่างการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล

ผลการประเมินครั้งที่ 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลสอดคล้องกับความต้องการ

จำเป็นของนักเรียนและครู รองลงมาคือ ได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนางานต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารได้พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบก่อนมอบหมายงานให้ปฏิบัติ

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า การพัฒนาการบริหาร หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินและเปรียบเทียบ ทักษะการสอน

ผลการประเมินครั้งที่ 1 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ครูเตรียมเครื่องรับโทรทัศน์ให้พร้อมก่อนชมรายการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การเรียนล่วงหน้าก่อนการสอน

ผลการประเมินครั้งที่ 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและจัดกิจกรรมเสริมหลังรับชมรายการ รองลงมาคือ ครูนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสอนของตนอยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ทักษะการสอนของครูหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินและเปรียบเทียบการเรียนรู้

ผลการประเมินครั้งที่ 1 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ นักเรียนมาโรงเรียนสม่ำเสมอและอัตราการขาดเรียนลดลง รองลงมาคือ ครูจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นมิตรและจูงใจผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

ผลการประเมินครั้งที่ 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ นักเรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาจากการรับชมรายการโทรทัศน์ได้ รองลงมาคือ ครูจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นมิตร และจูงใจผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูจัดบรรยากาศเป็นประชาธิปไตยผู้เรียนมีอิสระในการทำกิจกรรม

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า การเรียนรู้ หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน ความพึงพอใจของครู และความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ตามลำดับดังนี้

ผลการประเมินและเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของนักเรียน

ผลการประเมินครั้งที่ 1 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พึงพอใจจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ที่มีอยู่ในห้องเรียน รองลงมา คือ พอใจการปฏิบัติตามข้อตกลงในห้องเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีความสุขที่ได้มาโรงเรียน

ผลการประเมินครั้งที่ 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนานิสัย ด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา รองลงมา คือ การได้เรียนเพิ่มเติมหลังจากชมรายการโทรทัศน์ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีอิสระในการทำกิจกรรมการเรียน

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินและเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของครู

ผลการประเมินครั้งที่ 1 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผลสำเร็จที่เกิดจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล รองลงมาคือ การจัดทำแผนการสอนของครู ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในห้องเรียน

ผลการประเมินครั้งที่ 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล รองลงมาคือ ความสำเร็จที่เกิดจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูพึงพอใจการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ความพึงพอใจของครู หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

ผลการประเมินครั้งที่ 1 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้ปกครองได้ดูแล ติดตาม เอาใจใส่เด็กให้มาโรงเรียนทุกวัน รองลงมาคือ พึงพอใจคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พึงพอใจการส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน ของโรงเรียน

ผลการประเมินครั้งที่ 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้ปกครองพอใจการจัดการเรียนการสอนของครู รองลงมาคือ

เด็กมีความกล้าในการแสดงออกในโอกาสต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พึงพอใจการให้การบ้านแก่เด็กของครู

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครอง หลังการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

การวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอการอภิปราย จากผลการค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูป ตามความเห็นของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผ่านเกณฑ์การสำรวจ ผลการสำรวจ พบว่า ต้องการพัฒนารูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ปีการศึกษา 2548 (2549: 95) ซึ่งพบว่า นักเรียน ครูและผู้ปกครอง มีความความพึงพอใจการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม จากการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีผลเป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการศึกษาปัญหา และความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยใช้แบบสำรวจความต้องจำเป็นของนักเรียนและครู นำผลการสำรวจมาดำเนินการพัฒนารูปแบบ เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตรงความต้องการของนักเรียน ครู และผู้ปกครองอย่างแท้จริง ผลการสำรวจจึงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับรายงานการประชุมผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ (2549: 58-60) บันทึกไว้ว่า โรงเรียนควรนำสื่อการสอนจากโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม ที่รับสัญญาณการสอนจากโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2. จากผลการวิจัย พบว่า การตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ ความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2543: 157) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้น มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม จากการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ที่พบว่า

มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ที่มีผลเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการกำหนดปัญหาในการพัฒนารูปแบบได้ตรงตามสภาพความจริง และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องการที่จะแก้ไขร่วมกัน สอดคล้องกับปัญหาวิจัยที่ผู้วิจัย (2551: 102) ได้สรุปว่า ปัญหาที่สำคัญในการวิจัย ได้แก่ ปัญหาการบริหารการใช้สื่อการสอนทางไกลให้มีคุณภาพ ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ปัญหาในการขาดทักษะการสอนของครู ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน และปัญหาเรื่องรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวให้สำเร็จผลได้มากที่สุด คือการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน จากการกำหนดปัญหาดังกล่าว จึงนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ในระดับมาก สอดคล้องกับความคิดเห็นของพวงรัตน์ วิเวกานนท์ (2549: 850) ที่กล่าวว่า โรงเรียนที่รับรายการเพื่อจัดการเรียนการสอนทางไกล ควรจะมีการวิจัยและพัฒนาในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วย รวมทั้งการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกลอย่างทั่วถึง ก็จะทำให้การเรียนการสอนทางไกลมีความคุ้มค่าทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

3. จากผลการวิจัย การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ด้านการพัฒนาการบริหาร ด้านทักษะการสอนของครู และด้านการเรียนรู้ ได้อภิปรายผลตามลำดับ ดังรายละเอียด ข้อที่ 3.1-3.3

3.1 ผลการวิจัย ที่พบว่า การพัฒนาการบริหาร หลังจากการใช้รูปแบบแล้วมีการพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 1 ว่าหลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมมาแล้ว 2 ปีการศึกษา ประสิทธิผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในปีการศึกษา 2550 สูงกว่าประสิทธิผลของการใช้รูปแบบในปีการศึกษา 2549 ด้านการพัฒนาการบริหาร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยณรงค์ ป้องบ้านเรือ (2545: 85) วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ผู้บริหาร ครูประจำกลุ่มและนักศึกษามีความเห็นต่อระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ผลการวิจัยของฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2543: 157) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่ารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของก้องเกียรติ พงศาปาน (2546: 81-82) ได้วิจัย การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก คือ การสนับสนุนของผู้บริหาร สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ที่ประเมินโดยผู้ประเมิน

ภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (2548: ค) ในด้านผู้บริหาร พบว่า โดยภาพรวม มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านการพัฒนาการบริหาร มีผลเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ การบริหารจึงมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับจุดเน้นที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนของผู้วิจัย (2551: 103) กล่าวว่า การใช้รูปแบบการบริหารการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้มีการใช้รูปแบบดังกล่าว ขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยดำเนินงานพร้อมกันไปอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการเรียนรู้ และสอดคล้องกับข้อสรุปของผู้วิจัย (2551: 36) กล่าวว่า กระบวนการบริหารการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและทรัพยากรที่มีอยู่ เป็นกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การวางแผน การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และการประเมินผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

3.2 ผลการวิจัย ที่พบว่า ทักษะการสอนของครูหลังจากใช้รูปแบบ มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 2 ว่า หลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามาเป็นเวลา 2 ปีการศึกษาแล้ว ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในปีการศึกษา 2550 สูงกว่าประสิทธิผลของการใช้รูปแบบในปีการศึกษา 2549 ในด้านทักษะการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะของผู้วิจัย (2551: 103) คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้วยการเปลี่ยนบทบาทของครู จากบทบาทแบบเดิม ๆ ไปสู่การเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความตระหนัก มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา กระตุ้นและชี้แนะให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การใช้เทคนิคและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างการเรียนรู้ได้เรียนรู้ ด้วยรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ทักษะการสอนของครู มีผลเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความตระหนัก มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล และได้ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ผลการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประหยัดศักดิ์ บัวงาม (2547: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นการจัดสื่อเสริม

การศึกษาทางไกลตามหลักสูตรประถมศึกษา การจัดการสอนทางไกลโดยตรงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการเรียนการสอนที่ขาดแคลนครู–อาจารย์ ที่เชี่ยวชาญเฉพาะวิชา สำหรับสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยเฉพาะในชนบทที่อยู่ห่างไกล

3.3 ผลการวิจัย ที่พบว่า การเรียนรู้ หลังจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 3 ว่าหลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเวลา 2 ปีแล้ว ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในปีการศึกษา 2550 สูงกว่า ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบในปีการศึกษา 2549 ในด้านการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ภายหลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล พบว่า มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ก้องเกียรติ พงศาปาน (2546: 81-82) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 พบว่า ความรู้ที่นักเรียนได้รับจากการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมอยู่ในระดับปานกลางค่อนไปทางด้านมาก

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ในด้านการเรียนรู้ ที่มีผลเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้พัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นพัฒนาศักยภาพผู้เรียนดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 19-28) ได้เสนอแนะว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนควรนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน ได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข 2) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด 3) กระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม 4) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ ลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา 5) กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจา และใจ

4. ผลการวิจัย ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการใช้รูปแบบครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 4 ว่าหลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มาเป็นเวลา 2 ปีแล้ว ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในปีการศึกษา 2550 สูงกว่าประสิทธิผลของการใช้รูปแบบในปีการศึกษา 2549 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของลีโม (Lemos, 1998: 278-282) วิจัยบทบาทของโทรทัศน์ในขบวนการให้การศึกษาของประเทศบราซิลยุคใหม่ เพื่อรวบรวมวิธีการใช้สื่อโทรทัศน์ในการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน พบว่า เด็กที่ได้เรียนโดยใช้สื่อโทรทัศน์สอน จะสอบได้คะแนนดีกว่าเด็กที่เรียนอยู่ในระบบชั้นเรียนตามปกติ ชุดการสอนทางโทรทัศน์มีประสิทธิผลต่อเด็กที่มาโรงเรียน

สามารถจัดชั้นเรียนตามปกติได้ เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2543: 157) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง สำหรับสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า หลังจากนิสิตได้รับการเรียน จากการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนทางไกลแล้ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม

ผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่มีผลเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตรงตามจุดเน้นสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลที่กำหนดโดยผู้วิจัย (2551: 104) กล่าวคือ การใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อต้องการเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากที่เคยเป็นผู้คอยรับความรู้เพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิดและทักษะด้านต่าง ๆ เช่น นิสัยรักการอ่าน การรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาวิธีการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

5. ผลการวิจัย ความพึงพอใจของนักเรียน ความพึงพอใจของครู และ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ได้อภิปรายผลตามลำดับ ดังรายละเอียดข้อที่ 5.1-5.3

5.1 ผลการวิจัย ที่พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้รูปแบบ มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 ว่าหลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามาเป็นเวลา 2 ปีการศึกษาแล้ว ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในปีการศึกษา 2550 สูงกว่าประสิทธิผลของการใช้รูปแบบ ในปีการศึกษา 2549 ในด้านความพึงพอใจของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทัศนีย์ สิงห์เจริญ (2543: 100-101) ที่ได้วิจัย ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังไกลกังวลกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ด้านอุปกรณ์ และด้านสื่อการเรียนการสอน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ปนินาท ธวัชโชคทวี (2548: 76 – 77) ได้วิจัยเปรียบเทียบการสื่อสารเพื่อการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างห้องเรียนต้นทางโรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับห้องเรียนปลายทางโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี ในระบบทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต้นทางโรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับนักเรียนในห้องเรียนปลายทางโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนในห้องเรียนต้นทางและนักเรียนในห้องเรียนปลายทาง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีผลเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้จัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 19-20) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสุขนั้นจะต้องสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับผู้สอน ใช้กิจกรรมเป็นสื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยความเพลิดเพลิน สนุกสนาน แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนคือ ผู้เรียนจะต้องได้แสวงหาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข โรงเรียนจะต้องเป็นแหล่งค้นพบสิ่งมหัศจรรย์จากตัวของผู้เรียน เช่น การจัดกิจกรรมการพับกระดาษ ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการพับกระดาษรูปแบบต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน มีผลงานออกมา ดังนั้น การสอนที่ดีนั้นต้องให้ผู้เรียนรู้สึกว่าไม่ถูกสอน แต่ได้ทำกิจกรรมที่ตนเองชอบ เกิดความสนุกสนานได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

5.2 ผลการวิจัย ที่พบว่า ความพึงพอใจของครู หลังการใช้รูปแบบ มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 ว่าหลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นเวลา 2 ปีการศึกษาแล้ว ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในปีการศึกษา 2550 สูงกว่าประสิทธิผลของการใช้รูปแบบในปีการศึกษา 2549 ในด้านความพึงพอใจของครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทัศนีย์ สิงห์เจริญ (2543: 100-101) วิจัยความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังไกลกังวลและโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่มีต่อการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า ครูปลายทางพึงพอใจการสอนวิชาภาษาไทยมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของทากลิเดส (Taglides, 1998: 487) ซึ่งได้สำรวจทัศนคติของพ่อแม่และครูชาวกรีก ที่มีต่อการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กประถมศึกษาทางโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ทัศนคติที่มีต่อสถานีโทรทัศน์และทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาของรายการ โดยให้กลุ่มตัวอย่างชมเทปรายการ แล้วให้ตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นก็ให้เวลาอีก 30 นาที ในการอภิปรายได้อย่างเต็มที่ พบว่า ทั้งพ่อแม่และครูต่างพอใจต่อการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กประถมศึกษา และใช้โทรทัศน์เป็นสื่อการสอน ส่วนทัศนคติต่อเนื้อหาของรายการนั้น พบว่า กลุ่มครูพอใจเนื้อหาที่ใช้สอนมากกว่ากลุ่มพ่อแม่

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านความพึงพอใจของครู ที่มีผลเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องด้วยการพัฒนาก่อนปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และการธำรงรักษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของมิลเล็ต. (Millet. 1954: 397–400) ได้กล่าวถึงบริการที่น่าพึงพอใจว่า การบริการนั้นจะเป็นที่พึงพอใจหรือไม่ สามารถวัดได้จากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) การให้บริการเท่าเทียมกันเสมอภาค

และเสมอหน้า 2) การให้บริการที่ตรงต่อเวลาและทันต่อความต้องการของผู้ใช้ 3) การให้บริการอย่างเพียงพอในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอาคารสถานที่วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากรผู้ที่ให้บริการ 4) การให้บริการและการติดตามผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง 5) การให้บริการที่ก้าวหน้ามีการพัฒนางานบริการ ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพให้มีความก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ

5.3 ผลการวิจัย ที่พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน หลังจากการใช้รูปแบบมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 7 ว่า หลังจากใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเวลา 2 ปีแล้ว ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในปีการศึกษา 2550 สูงกว่า ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบในปีการศึกษา 2549 ในด้านความพึงพอใจของผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทากลิเดส (Taglides, 1998: 487) วิจัยสำรวจทัศนคติของพ่อแม่และครูชาวกรีก ต่อการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กประถมศึกษาทางโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ทัศนคติที่มีต่อสถานีโทรทัศน์โดยตรง และทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาของรายการ โดยให้กลุ่มตัวอย่างชมเทปรายการแล้วจึงตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นก็ให้เวลาอีก 30 นาที สำหรับการอภิปรายได้เต็มที่ พบว่า ทั้งพ่อแม่และครูพอใจที่จะให้มีการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กประถมศึกษาทางโทรทัศน์

ผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านความพึงพอใจของผู้ปกครอง ที่มีผลเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการประชุมชี้แจงสภาพปัญหาและสำรวจความต้องการในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งพบว่า ต้องการให้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วยการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ (2549: 95) และได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามความต้องการดังกล่าว สร้างความพึงพอใจแก่ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของผู้วิจัย (2551: 84) สรุปว่า ความพึงพอใจในการบริการ ทั้งผู้รับบริการและผู้ให้บริการ คือผลตอบแทนที่ได้รับตามความต้องการที่คาดหวังไว้ ซึ่งผู้บริหารองค์กร จำเป็นต้องบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้เกิดผลตอบสนอง ตามความต้องการทั้งความพึงพอใจของผู้รับบริการ และความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการ สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษา ต้องบริหารจัดการสถานศึกษา ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลัก และให้ภารกิจของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมที่พัฒนาขึ้นนี้ ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม แล้วศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยการสังเคราะห์หลักการทฤษฎี เทคนิค วิธีการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนได้องค์ประกอบที่เป็นแนวทางแก้ปัญหาในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ผู้วิจัยได้รวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ มาเรียบเรียงจนเป็นโครงสร้างของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม แบ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญได้ 3 ขั้นตอน คือ การออกแบบ การปฏิบัติ และการประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ดังนั้น ผู้ต้องการนำรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ จึงควรพิจารณาปรับปรุงและพัฒนา ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จึงควรนำรูปแบบและแนวทางที่ค้นพบไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้นำไปใช้ควรปรับปรุงรูปแบบให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีแนวความคิดใหม่ ๆ สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและควรพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบ ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและปัจจัยการดำเนินงานของโรงเรียน

3. จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทของครูด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ครูผู้สอนที่นำรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลไปใช้ ควรพัฒนาการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำกิจกรรม จัดกิจกรรมให้เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และครูควรทำหน้าที่เป็นผู้คอยชี้แนะกระตุ้นผู้เรียนไม่เป็นผู้ชี้นำ นอกจากนี้ ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์และใช้กระบวนการทางสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

4. จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของครูในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ครูผู้สอน จึงควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ ที่มุ่งเน้นการสร้างนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและสามารถนำไปใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ครูควรมีความตระหนักและตั้งใจปฏิบัติงานในหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

5. จากผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ว่าความพึงพอใจของครูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหาร

โรงเรียน จึงควรเร่งรัดให้ครูพัฒนาจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงยิ่งขึ้น เป็นที่พึงพอใจของครูและผู้เกี่ยวข้อง

6. จากผลการวิจัย พบว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ครูจึงควรปรับปรุงและพัฒนาวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นและดำเนินการวัดผลอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา และครูควรเตรียมสื่อการสอนให้พร้อมก่อนจัดการเรียนการสอน (รับชมรายการ) ทุกครั้ง นอกจากนี้ครูควรให้นักเรียนได้ศึกษาบทเรียนทางไกลล่วงหน้าก่อนการรับชมรายการโทรทัศน์

7. จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการให้การบ้านแก่เด็กของครู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ครูจึงควรปรับปรุงการให้การบ้านแก่เด็กในปริมาณที่เหมาะสม มีการติดต่อประสานกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการทำบ้านของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือกับครูในการดูแลเด็กให้ทำการบ้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาผลการเรียนของตนจนเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

8. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารได้พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบก่อนจะมอบหมายงานให้ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารจึงควรปรับปรุงแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมก่อนจะมอบหมายงานให้ปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเป้าประสงค์ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบ ผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมกับกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดต่างกันหรือระดับการศึกษาที่ต่างกัน เพื่อให้ทราบว่ารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมรูปแบบใด ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับโรงเรียนขนาดใดหรือระดับการศึกษาใด เพื่อจะได้นำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบเพิ่มเติม ในด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษา ให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนปลายทางในทุกระดับช่วงชั้น เพื่อให้การใช้รูปแบบมีประสิทธิภาพเกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจบทเรียนจากการชมโทรทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาเชิงสาเหตุ หรือเชิงปัจจัยว่า ปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิผลของคุณภาพการจัดการศึกษาตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยสำคัญ ๆ และนำมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้ตรง หรือสอดคล้องกับสาเหตุปัจจัยนั้น

บรรณานุกรม

กมล โพธิเย็น. (2547). *รูปแบบการพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างเสริมความสามารถด้านทักษะการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยใช้แนวคิดทฤษฎีไตรอาร์ขิกและวิธีการแบบสแกฟโฟลด์.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กมล ภู่ประเสริฐ. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: ทิปส์พับบลิเคชั่น.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). *สรุปผลการวิจัย ประเมินผลและติดตามผลโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2545). *คู่มือจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2543). *การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด: แนวทางสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *หนังสือและเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ก้องเกียรติ พงศาปาน. (2546). *การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 3.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.* กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *การฝึกอบรม.* ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา.

เกษม วัฒนชัย. (2545). *การปฏิรูปการศึกษาไทย.* กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

ขวัญแก้ว วัชโรทัย. (2549). *การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.* กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

จรรยา พลสมัคร. (2549). *การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมระดับประถมศึกษาตามโครงการโรงเรียนวังไกลกังวล : กรณีกลุ่มโรงเรียนราชประชานุเคราะห์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทั่วไป). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2543). *จิตวิทยาการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยณรงค์ ป้องบ้านเรือ. (2545). *การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยยง พรหมวงศ์. (2540). *ระบบการศึกษาทางไกลกับการศึกษาระบบเปิด*. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). *จาก [อินสตัคชั่นนิสซึ่ม] Instructionism สู่ [คอนสตัคชั่นนิสซึ่ม] Constructionism*. กรุงเทพฯ: วชิราวุธวิทยาลัย.

ชาญชัย อินทรประวัติ. (2523). *วิธีสอนทั่วไปและการสอนแบบจุลภาค*. สงขลา: มหาวิทยาลัย-ศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.

ถนอมทรัพย์ มะลิซ้อน. (2540). *ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ทัศนีย์ สิงห์เจริญ. (2543). *ความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวังไกลกังวลและโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ต่อวิธีการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม*. ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทิศนา แขมมณี. (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดล ซิปปา (CIPPA Model). *วารสารวิชาการ*. 2(5): 3-30.

_____. (2547). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย; และคนอื่น. (2544). *การพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *หลักการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธเนศ ขำเกิด. (2548). *การสร้างสรรค์ความรู้ตามทฤษฎี Constructionism*. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก: http://www.gotoknow.org/blog/tanes เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2550.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

นวลจิตต์ เชาวกีรติพงศ์; และคณะ. (2545). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ปนินาท ธวัชโชคทวี. (2548). *การเปรียบเทียบการสื่อสารเพื่อการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างห้องเรียนต้นทางโรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับห้องเรียนปลายทางโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี ในระบบทางไกลผ่านดาวเทียม*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประชุม รอดประเสริฐ. (2547). *นโยบายและการวางแผน หลักการทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: เนติกุล.

ประหยัดศักดิ์ บัวงาม. (2547). *การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของกระทรวงศึกษาธิการ*. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก: http://special.bopp.go.th/computer/dl/006.html เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2550.

_____. (2547). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอน*. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก: http://special.bopp.go.th/computer/dl/002.html เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2550.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีด.

_____. (2546). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ปาริชาต มโนชัย. (2548). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมและสื่อการสอนที่มีผลต่อการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารภาครัฐและเอกชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยนันท์ อุดมมั่นถาวร. (2550). *การประเมินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

พลสัณห์ โพธิ์สีทอง. (2541). *การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในสถาบันราชภัฏ.* สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. ถ่ายเอกสาร.

พวงรัตน์ วิเวกานนท์. (2549). *คู่มือครูศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง.* กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

พัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2540). *เทคโนโลยีการสอนทางไกล.* กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.

พิสณุ ฟองศรี. (2550). *เทคนิควิธีประเมินโครงการ.* กรุงเทพฯ: พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2543). *รายงานการวิจัยเอกสาร เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา.* กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ไพรัช ธัชยพงษ์.(2540). *โอกาสทางการศึกษา คุณภาพความคุ้มทุนและความเป็นไปได้.* เอกสารการประชุมทางวิชาการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยประจำปี 2539. ถ่ายเอกสาร.

ไพโรจน์ พรหมสาส์น. (2544). *นานาทัศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี.* เอกสารประกอบการฝึกอบรมวิทยากรเครือข่ายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (วปก.) สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. นครปฐม: โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ.

มารศรี สุธานิธิ. (2540). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2545). *พื้นฐานการวิจัย.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2549*). การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม: นวัตกรรมการศึกษาทางเลือกใหม่เพื่อให้โอกาสและสร้างสรรค์คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก.* (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก: http://area.obec.go.th/nakhonpathom2/dbtv.doc วันที่ 15 มีนาคม 2550.

เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). *การประเมินโครงการ แนวคิด และแนวปฏิบัติ.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนา สายคณิต. (2550). *การบริหารโครงการ : แนวทางสู่ความสำเร็จ.* กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ. (2549*). แผนกลยุทธ์โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ปีการศึกษา 2549 - 2552* . ถ่ายเอกสาร.

_____. (2549). *สมุดบันทึกรายงานการประชุมผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ.* ถ่ายเอกสาร.

_____. (2549). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2549).* ถ่ายเอกสาร.

_____. (2549). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ* . ถ่ายเอกสาร.

_____. (2549*). ประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ปีการศึกษา 2548.* ถ่ายเอกสาร.

_____. (2549). *รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2548.* ถ่ายเอกสาร.

ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง. (2543). *การพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย.* ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วารินทร์ รัศมีพรหม. (2542). *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2542). *การศึกษาทางไกล*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วินัย ดิสสงค์. (2549). *การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

วิรัช กิมทรง. (2544). *ปัญหาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.* ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิราพร พงศ์อาจารย์. (2542). *การประเมินผลการเรียน*. พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). *คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์.* กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2551). *กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กไทยในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมคิด อิสระวัฒน์. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของคนไทยในชนบทซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง. (2542). *การบริหารบุคลากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สันสิทธิ์ ชวลิตธำรง. (2550). *หลักการบริหารรัฐกิจกับระบบราชการไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

_____. (2544). *รายงานการประชุมบทบาทนักวิจัยในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2543). *แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2545). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีด.

_____. (2540). *เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาหมวด 2 บริหารศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2547). *หลักและกระบวนการบริหาร*. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก: http://www.kunkroo.com/admin1.htm เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพสถานศึกษา. (2548). *รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพสถานศึกษา.

สุรพล บัวพิมพ์. (2543). *เอกสารประกอบการสอนกระบวนวิชาการวางแผนการศึกษา*. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ. (2545). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก 2543*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อมรรัตน์ เชิงหอม. (2545). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวันสำคัญของไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

อานันท์ ปันยารชุน. (2544). *นานาทัศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีรวมพลังสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีกับสถานบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน*. เอกสารประกอบการฝึกอบรมวิทยากรเครือข่ายเพื่อปฏิรูปการศึกษา (วปก.) สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.

อุทุมพร จามรมาน. (2544). *การประกันคุณภาพการอุดมศึกษาตามแนวทางของทบวงมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2544). *การบริหารทักษะและผลการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

Best John W. and James V.Kahn. (1993). *Research in Education.* (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.

Dixon. W.B. (1995). An Exploration Study of Self-directed Learning Ruddiness and Pedagogical Expectation about Learning among Adult Image Learners in Michigan. *Dissertation Abstracts International.* 55(07): 1789.

Duke, Dainel Linden. (1990). *Teaching : An introduction.* New York: McGraw-Hill.

Escudero, I.A. (2000). Educational program on TV. *Dissertation Abstracts International,* 50(8): 2323-A.

Henderson, J.G. (1996). *Reflective Teacher: The Study of Your Constructivist Practices.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Johnson, Kerry A; & Foa, Lin J. (1989). *Instructional Design New Alternatives for Effective Educational Training.* New York: Macmillan Publishing.

Joyce, B; & Weil, M. (1986). *Model of Teaching.* (3rd ed). New Jersey: Prentice-Hall.

Joyce, Bruce; Masha Weil; & Showers, Beverley. (1992). *Model of Teaching.* (4th ed). Boston: Allyn and Bacon.

Kameenui, Edward J; & Simmons, Deborah C. (1990). *Designing Instructional Strategies.* Columbus, Ohio: Merrill Publishing.

Knowles, M.S. (1975). *Self - Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers.* New York: Association Press.

Kotler, Philip. (2003). *Marketing Management.* New Jersey: Prentice Hall.

Lemke,R.A. (1999). Advancing distance education programs with ordinary. *Dissertation Abstracts International.* 32(7): 2935-A.

Lemos, I., S. (1998). *The role of television in the educational process of modern Brazil.* South Dakota: University of South Dakota.

Mezirow, J. (1981). A Critical Theory of Adult Learning and Education. *Adult Education Quarterly.* Downloaded from http://aeq.sagepub.com by on November 18, 2007.

Millett, J.D. (1954). *Management in Public Service.* New York: McGraw-Hill.

Nadler, D.L. (1980). Role of models in organizational assessment In Lawler, E.E. & Seashore. S.E. (Eds.) *organizational assessment perspective on the measurement of organizational behavior and the quality of work life.* New York: John Wiley & Sons.

Reigeluth, Charles M. (1991). Reflections on the Implications of Constructivism for Educational Technology. *Educational Technology.* 31(9): 7-11.

Robbins, S.P. (1993). *Organizational behavior : Concepts, controversies and applications.* (3rd ed). New Jersey: Prentice-Hall.

Sayler, J. Galen, William M. Alexander, and Arthur J. Lewis. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. (4th ed). New York: Holt Rinehart and Winston.

Stephen J. Knezevich. (1984). *Administration of Public Education.* New York: Harper and Row Publisher.

Taglides, A. (1998). *Attitudes of Greek parents and teachers toward sex education via educational television.* Carbondale: Southern Illinois University Carbondale.

Tiffin and Mecomick. (1968). *Psychology of Industrial Behavior.* New York: McGraw-Hill.

www.kroobannok.com

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบโครงสร้างและเครื่องมือ

ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) แบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ง การหาค่าความเที่ยง (α) ของแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล

ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ภาคผนวก ช แบบสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

ภาคผนวก ซ การเผยแพร่ผลงานการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ภาคผนวก ฌ ประวัติผู้วิจัย

เผยแพร่โดย ครูบ้านนอก
www.kroobannok.com

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบโครงสร้างและเครื่องมือ

เพียงเพราบันเทิงไทย
www.kroobannok.com

(สำเนา)

ที่ ศธ 04079.044/85

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ สพฐ.
หมู่ที่ 1 ต.นานาค อ.ตากใบ
จ. นราธิวาส 96110

5 มิถุนายน 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพแบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

เรียน .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสำรวจความต้องการจำเป็น จำนวน 2 ฉบับ

ด้วยโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ได้จัดทำแบบสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ พิจารณาเห็นว่าท่าน มีความรู้และความเชี่ยวชาญ ที่จะตรวจสอบคุณภาพแบบสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะได้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะตามที่ท่านเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายนันทะ ศรีเจริญโชติ)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

การบริหารทั่วไป
โทร. / โทรสาร 073538222

www.kroobannok.com

(สำเนา)

ที่ ศธ 04079.044/99

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ สพฐ.
หมู่ที่ 1 ต.นานาค อ.ตากใบ
จ. นราธิวาส 96110

10 กรกฎาคม 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของโครงสร้างรูปแบบ การใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

เรียน ผู้อำนวยการ.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. เค้าโครงการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล จำนวน 1 เล่ม
2. แบบตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของโครงสร้างรูปแบบ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ได้พัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนมีรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ดังรายละเอียดตามเค้าโครงที่แนบมาพร้อมนี้

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ พิจารณาเห็นว่าท่าน มีความรู้และความเชี่ยวชาญ ที่จะเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมได้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของโครงสร้างรูปแบบ และให้ข้อเสนอแนะตามที่เห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายนันทะ ศรีเจริญโชติ)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

การบริหารทั่วไป
โทร. / โทรสาร 073538222

(สำเนา)

ที่ ศธ 04079.044/112 โรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ สพฐ.
หมู่ที่ 1 ต.นานาค อ.ตากใบ
จ. นราธิวาส 96110

22 กรกฎาคม 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ

เรียน .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. เค้าโครงการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล จำนวน 1 เล่ม
2. แบบสอบถามการพัฒนารูปแบบ จำนวน 4 ฉบับ

ด้วยโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ได้พัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนมีรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ ดังรายละเอียดตามเค้าโครงที่แนบมาพร้อมนี้

โรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ พิจารณาเห็นว่าท่าน มีความรู้และความเชี่ยวชาญ ที่จะเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมได้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะตามที่ท่านเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายนันทะ ศรีเจริญโชติ)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ

การบริหารทั่วไป
โทร. / โทรสาร 073538222

www.thaiall.com

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

เพียงเพราะบนเรา ๆ ๆ
www.kroobannok.com

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
สำหรับตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของโครงสร้างรูปแบบ การใช้สื่อการสอนทางไกล
ผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

1. นายนิพัฒน์ มณี	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
	นราธิวาส เขต 2
2. นายพันธราวุธ ศรีแก้ว	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
3. นางสายสมร ยุวนิมิ	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
4. นายเสริม คงประเสริฐ	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
5. ผศ.ดร.พิสณุ ฟองศรี	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
	สาขาการประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา

เพชรปัญญาไทย
www.kroobannok.com

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับตรวจสอบความตรง (IOC) ของแบบสำรวจและสอบถาม

1. นางสายสมร ยุวนิมิ	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
2. นายเสริม คงประเสริฐ	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
3. นายพันธราวุธ ศรีแก้ว	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
4. นายเทอดศักดิ์ ถาวรสุทธิ์	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
5. นางอรวรรณ รูปสูง	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดทำนบตางหน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต 1

เพยแพรโดย ครูบ้านนอก www.kroobannok.com

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) แบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ

เพียงเพื่อการใช้งาน
www.kroobannok.com

สรุปผลการตรวจสอบหาค่าความตรง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ

เพื่อการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ดังนี้

แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบ จำนวน 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 สำรวจความต้องการจำเป็นจากนักเรียน จำนวน 7 ข้อ ได้ค่า IOC = 0.91

ฉบับที่ 2 สำรวจความต้องการจำเป็นจากครู จำนวน 10 ข้อ ได้ค่า IOC = 0.90

แบบสอบถามผลการใช้รูปแบบ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 3 สอบถามการพัฒนาการบริหารจัดการ ทักษะการสอน และการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มี 3 ตอน จำนวน 55 ข้อ ได้ค่า IOC รวม = 0.92 คือ

ตอนที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการ จำนวน 18 ข้อ ได้ค่า IOC = 0.91

ตอนที่ 2 ทักษะการสอนของครู จำนวน 21 ข้อ ได้ค่า IOC = 0.93

ตอนที่ 3 การเรียนรู้ของผู้เรียน จำนวน 16 ข้อ ได้ค่า IOC = 0.93

ฉบับที่ 4 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน 20 ข้อ ได้ค่า IOC = 0.88

ฉบับที่ 5 สอบถามความพึงพอใจของครู จำนวน 30 ข้อ ได้ค่า IOC = 0.85

ฉบับที่ 6 สอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง จำนวน 15 ข้อ ได้ค่า IOC = 0.87

ค่าความตรง (IOC) รายฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 จำนวน 7 ข้อ

ข้อคำถามที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	4	0.80
2	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
3	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
รวม	**6**	**7**	**6**	**7**	**7**	**4.57**	**0.91**

www.kroobannok.com

ฉบับที่ 2 จำนวน 10 ข้อ

ข้อคำถามที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
2	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
3	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
4	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
รวม	**9**	**9**	**9**	**9**	**9**	**4.5**	**0.90**

เพียงเพราะบ้านฉัน
www.kroobannok.com

ฉบับที่ 3 ตอนที่ 1 จำนวน 18 ข้อ

ข้อคำถามที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
6	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
9	0	0	+1	+1	+1	3	0.60
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
16	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
รวม	**16**	**15**	**18**	**17**	**16**	**4.56**	**0.91**

www.kroobannok.com

ฉบับที่ 3 ตอนที่ 2 จำนวน 21 ข้อ

ข้อคำถามที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
10	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
11	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
19	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
รวม	**19**	**18**	**21**	**20**	**20**	**4.67**	**0.93**

www.kroobannok.com

ฉบับที่ 3 ตอนที่ 3 จำนวน 16 ข้อ

ข้อคำถามที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
11	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
รวม	**14**	**16**	**15**	**14**	**15**	**4.63**	**0.93**

www.kroobannok.com

ฉบับที่ 4 จำนวน 20 ข้อ

ข้อคำถามที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
6	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
7	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
13	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
16	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
17	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
18	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
19	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
20	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
รวม	**19**	**17**	**16**	**19**	**17**	**4.40**	**0.88**

www.kroobannok.com

ฉบับที่ 5 จำนวน 30 ข้อ

ข้อคำถามที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
2.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
3.	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
4.	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
5.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6.	0	+1	+1	0	+1	3	0.60
7.	+1	0	0	+1	+1	3	0.60
8.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9.	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
10.	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
11.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13.	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
14.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
15.	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
16.	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
17.	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
18.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
19.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
20.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
21.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
22.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
23.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
24.	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
25.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
26.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
27.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
28.	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
29.	+1	0	+1	0	+1	3	0.60
30.	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
รวม	**24**	**26**	**26**	**25**	**27**	**4.27**	**0.85**

www.kroobannok.com

ฉบับที่ 6 จำนวน 15 ข้อ

ข้อคำถามที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
3	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
11	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	0	+1	0	3	0.60
14	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
15	0	+1	+1	+1	0	3	0.60
รวม	**14**	**12**	**13**	**13**	**13**	**4.33**	**0.87**

www.kroobannok.com

ภาคผนวก ง
การหาค่าความเที่ยง (α) ของแบบสอบถาม

เพียงเพื่อการศึกษา
www.kroobannok.com

สรุปผลการตรวจสอบหาค่าความเที่ยง (α) ของแบบสำรวจความต้องการจำเป็น

เพื่อการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ดังนี้

หาความเที่ยง (Reliability) ตามสูตรของ Cronbach (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2545 : 174) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for WINDOWS

1. แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบ จำนวน 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 สำรวจความต้องการจำเป็นจากนักเรียน จำนวน 7 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) = 0.80

ฉบับที่ 2 สำรวจความต้องการจำเป็นจากครู จำนวน 10 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) = 0.86

2. แบบสอบถามผลการใช้รูปแบบ และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 3 สอบถามการพัฒนาการบริหารจัดการ ทักษะการสอน และการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มี 3 ตอน จำนวน 55 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) รวม = 0.81 คือ

ตอนที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการ จำนวน 18 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) = 0.82

ตอนที่ 2 ทักษะการสอน จำนวน 21 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) = 0.75

ตอนที่ 3 การเรียนรู้ของผู้เรียน จำนวน 16 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) = 0.87

ฉบับที่ 4 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน 20 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) = 0.88

ฉบับที่ 5 สอบถามความพึงพอใจของครู จำนวน 30 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) = 0.91

ฉบับที่ 6 สอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง จำนวน 15 ข้อ ได้ค่าความเที่ยง (α) = 0.83

Reliability

ฉบับที่ 1

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ตนร1	25.0000	7.5862	.6067	.7662
ตนร2	25.1333	7.9126	.5893	.7715
ตนร3	24.9667	8.8609	.3096	.8119
ตนร4	24.8000	7.8207	.7242	.7559
ตนร5	25.1333	6.5333	.7556	.7317
ตนร6	24.8333	7.0402	.7306	.7414
ตนร7	25.7333	8.0644	.2466	.8514

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 7

Alpha = .8038

ฉบับที่ 2

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ตค1	37.4000	15.9724	.5087	.8467
ตค2	37.6000	15.9724	.6333	.8379
ตค3	37.3000	17.5966	.2871	.8611
ตค4	37.3000	16.3552	.6058	.8411
ตค5	37.5000	13.5000	.8878	.8086
ตค6	37.3000	15.1138	.6626	.8332
ตค7	38.3000	15.1138	.5167	.8486
ตค8	38.1000	13.7483	.6405	.8380
ตค9	37.0000	15.5172	.6049	.8385
ตค10	37.5000	17.8448	.3010	.8596

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 10

Alpha = .8558

ฉบับที่ 3 ตอนที่ 1

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
บร1	57.8667	25.6952	.2405	.8195
บร2	57.0000	22.5714	.6623	.7926
บร3	58.1333	22.9810	.7814	.7891
บร4	57.8667	25.6952	.2405	.8195
บร5	57.1333	24.5524	.4731	.8066
บร6	58.1333	22.9810	.7814	.7891
บร7	57.5333	26.8381	.0761	.8261
บร8	57.2667	26.2095	.2097	.8197
บร9	57.2000	25.0286	.2800	.8191
บร10	57.2667	25.6381	.2362	.8202
บร11	58.1333	22.9810	.7814	.7891
บร12	56.8667	25.6952	.2405	.8195
บร13	57.2667	25.9238	.2683	.8170
บร14	58.1333	22.9810	.7814	.7891
บร15	56.7333	29.4952	-.3090	.8597
บร16	58.1333	22.9810	.7814	.7891
บร17	57.0667	24.9238	.4470	.8083
บร18	58.1333	22.9810	.7814	.7891

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 18

Alpha = .8190

เพียงเพื่อการศึกษา www.kobbanok.com

ฉบับที่ 3 ตอนที่ 2

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
กส1	75.4667	22.8381	-.0369	.7656
กส2	74.7333	19.9238	.5481	.7215
กส3	75.7333	18.6381	.8323	.6987
กส4	75.1333	22.8381	-.0236	.7612
กส5	74.8667	21.6952	.2305	.7449
กส6	74.8000	22.3143	.0258	.7656
กส7	74.8667	21.9810	.1070	.7557
กส8	75.7333	18.6381	.8323	.6987
กส9	74.4667	21.1238	.2758	.7423
กส10	74.8667	20.9810	.3942	.7344
กส11	75.7333	18.6381	.8323	.6987
กส12	74.3333	25.3810	-.3844	.8046
กส13	75.7333	18.6381	.8323	.6987
กส14	74.6667	20.5238	.4682	.7288
กส15	75.7333	18.6381	.8323	.6987
กส16	74.3333	23.9524	-.2343	.7772
กส17	73.7333	21.4952	.3423	.7388
กส18	73.9333	20.7810	.4202	.7323
กส19	73.9333	19.6381	.6866	.7137
กส20	73.9333	21.7810	.1992	.7470
กส21	73.9333	22.7810	-.0118	.7604

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 21

Alpha = .7493

เพียงพร ปานเพชร www.kroobannok.com

ฉบับที่ 3 ตอนที่ 3

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
กร1	61.1000	32.1621	.4678	.8616
กร2	61.3000	31.4586	.6970	.8526
กร3	61.0000	34.5517	.2119	.8706
กร4	61.0000	32.8966	.5068	.8605
กร5	61.2000	28.7172	.8268	.8422
กร6	61.0000	30.8276	.6352	.8535
กร7	62.0000	30.8276	.5038	.8607
กร8	61.8000	28.7172	.6461	.8530
กร9	60.7000	30.4241	.7228	.8496
กร10	61.2000	34.0966	.3745	.8653
กร11	61.7000	36.0103	-.0333	.8778
กร12	61.5000	35.2241	.0367	.8823
กร13	61.6000	31.2828	.6425	.8539
กร14	61.4000	32.3172	.6801	.8554
กร15	61.1000	30.5069	.7103	.8502
กร16	61.4000	31.2828	.4695	.8624

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 16

Alpha = .8677

ฉบับที่ 4

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
พน1	74.6000	52.5931	-.1897	.8919
พน2	74.4000	50.7310	.0286	.8920
พน3	74.5000	47.0172	.4944	.8760
พน4	74.3000	46.9759	.6968	.8722
พน5	74.0000	47.3793	.4154	.8786
พน6	74.3000	43.8724	.6740	.8691
พน7	74.4000	44.5241	.6837	.8692
พน8	74.6000	43.6966	.6856	.8686
พน9	74.9000	45.6103	.5994	.8724
พน10	75.2000	46.5103	.3734	.8818
พน11	73.7000	45.5276	.6090	.8721
พน12	73.9000	46.8517	.4570	.8773
พน13	74.3000	44.2862	.6314	.8709
พน14	74.5000	48.0517	.5869	.8753
พน15	74.7000	47.5966	.5357	.8755
พน16	74.4000	45.3517	.7965	.8678
พน17	74.6000	48.2483	.4729	.8772
พน18	74.2000	47.7517	.4592	.8772
พน19	74.1000	48.0931	.3618	.8800
พน20	74.1000	45.1966	.5620	.8736

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 20

Alpha = .8817

เพียงเพื่อการใช้งานส่วนตัว www.kobbanok.com

ฉบับที่ 5

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
พค1	112.5860	118.1740	-.0451	.9166
พค2	112.3526	114.9220	.1709	.9156
พค3	112.4193	109.0982	.5881	.9091
พค4	112.3860	111.8257	.5781	.9100
พค5	112.0060	110.5962	.4728	.9109
พค6	112.3060	107.9228	.6855	.9076
พค7	112.3836	108.6175	.6348	.9084
พค8	112.5526	105.4914	.6915	.9069
พค9	112.8388	108.0478	.6515	.9080
พค10	112.9243	107.3853	.4511	.9126
พค11	111.7943	110.4018	.5022	.9105
พค12	111.9296	110.9617	.4754	.9109
พค13	112.2526	105.0903	.7817	.9054
พค14	112.5193	113.9077	.4183	.9119
พค15	112.4860	111.2936	.4422	.9114
พค16	112.5526	118.1140	-.0391	.9165
พค17	112.2860	114.6461	.1885	.9154
พค18	112.3526	109.4319	.5546	.9096
พค19	112.3860	111.8257	.5781	.9100
พค20	112.0193	110.7744	.4590	.9111
พค21	112.3526	108.3036	.6359	.9083
พค22	112.3860	108.5926	.6455	.9082
พค23	112.7193	107.6515	.6030	.9087
พค24	112.8860	107.8248	.6890	.9075
พค25	113.0860	108.6605	.4846	.9110
พค26	111.7860	110.3545	.4963	.9105
พค27	112.1193	112.5650	.2824	.9145
พค28	112.4526	107.4230	.6025	.9087
พค29	112.4526	113.1513	.4658	.9113
พค30	112.7193	112.8947	.4468	.9114

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 30

Alpha = .9134

เพียงพร ปานเกษ
www.kroochiok.com

ฉบับที่ 6

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
พป1	54.4667	33.7747	-.0431	.8412
พป2	54.3000	31.8724	.1707	.8374
พป3	54.3333	29.4023	.5798	.8132
พป4	54.3000	30.7690	.5160	.8192
พป5	53.8667	29.8437	.4807	.8186
พป6	54.2000	29.2000	.5419	.8146
พป7	54.3333	28.5747	.6469	.8082
พป8	54.4333	27.4954	.6132	.8083
พป9	54.7333	29.3747	.4855	.8180
พป10	54.9333	27.7885	.4840	.8198
พป11	53.8000	30.0276	.3710	.8258
พป12	53.9333	29.8575	.4141	.8227
พป13	54.2333	27.0126	.7239	.8002
พป14	54.3333	32.2989	.2073	.8323
พป15	54.6000	29.0759	.4916	.8176

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 15

Alpha = .8303

เพียงพร ปานสุข www.kroobannok.com

ภาคผนวก จ
แบบสอบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

เพียงเพื่อการใช้งานส่วนตัว
www.kroobannok.com

แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

.....

ฉบับที่ 1 สำหรับ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้ตอบ

คำชี้แจง

1. แบบสำรวจชุดนี้ ใช้เพื่อสำรวจ ความต้องการจำเป็น ในการเรียนด้วยใช้สื่อการสอนทางไกล ผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ กรุณาตอบแบบสำรวจด้วยความเป็นจริง

2. แบบสำรวจชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับความต้องการเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรด ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ตามความเป็นจริง

สถานภาพของนักเรียน เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ ☐ 6-9 ปี ☐ 10-13 ปี ☐ 14 ปี ขึ้นไป

นักเรียน กำลังเรียนอยู่ในชั้นใด ต่อไปนี้

☐ ชั้นประถมปีที่ 1 ☐ ชั้นประถมปีที่ 2

☐ ชั้นประถมปีที่ 3 ☐ ชั้นประถมปีที่ 4

☐ ชั้นประถมปีที่ 5 ☐ ชั้นประถมปีที่ 6

เพยแพรโดย ครูบ้านนอก www.kroobannok.com

ตอนที่ 2 แบบสำรวจเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐☐☐☐☐ ข้างล่างนี้ ให้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ความหมายของระดับความต้องการ คือ 5 = ต้องการมากที่สุด 4 = ต้องการมาก 3 = ต้องการปานกลาง 2 = ต้องการน้อย 1 = ต้องการน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
ความต้องการจำเป็น					
1. ต้องการเรียนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะวิชาที่สอนน่าสนใจ					
2. ต้องการเรียนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะวิชาที่สอนใช้ภาษาเข้าใจง่าย					
3. ต้องการเรียนโดยใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน					
4. จำเป็นต้องเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกล เพราะช่วยส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ตามที่นักเรียนต้องการ					
5. ต้องการเรียนด้วยสื่อการสอนทางไกล เพราะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น					
6. จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น					
7. ต้องการให้มีรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้					

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

.....

ฉบับที่ 2 สำหรับ ครู เป็นผู้ตอบ

คำชี้แจง

1. แบบสำรวจชุดนี้ ใช้เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็น ในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ กรุณาตอบแบบสำรวจด้วยความเป็นจริง

2. แบบสำรวจชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ถามความต้องการจำเป็นในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ในโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรด ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ตามความเป็นจริง

1. สถานภาพของท่าน เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ ☐ 21-35 ปี ☐ 36-49 ปี ☐ 50 ปี ขึ้นไป

การศึกษา ☐ อนุปริญญา ☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

เพยแพร่โดยสำนักงาน กศน. www.krooban.com

ตอนที่ 2 แบบสำรวจเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐☐☐☐☐ ข้างล่างนี้ ให้ตรงตามความต้องการจำเป็นของท่าน 5 = ต้องการมากที่สุด 4 = ต้องการมาก 3 = ต้องการปานกลาง 2 = ต้องการน้อย 1 = ต้องการน้อยที่สุด

ความต้องการจำเป็น	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
ความต้องการจำเป็น					
1. ต้องการใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียน					
2. ต้องการใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะให้มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
3. จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข					
4. จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อช่วยสอนเสริมในวิชาที่ครูผู้สอนไม่ถนัด					
5. ต้องการรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อต้องการพัฒนาทักษะการสอนของครู					
6. จำเป็นต้องใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียน					
7. สื่อการสอนทางไกล มีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนเพราะช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนสูงขึ้น					
8. ต้องการรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล เพราะเห็นว่าสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และสื่อการสอนได้					
9. ต้องการรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
10. จำเป็นต้องใช้รูปแบบในการใช้สื่อการสอนเพราะเห็นว่าสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้นได้					

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

www.kroobannok.com

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

เพียงเพราะบันเทิงใจ
www.kroobannok.com

แบบสอบถามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

.....

ฉบับที่ 3 สำหรับ ครู เป็นผู้ตอบ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ ใช้ประเมินการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ กรุณาช่วยตอบแบบสอบถาม ด้วยความเป็นจริง

2. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน ต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 55 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรด ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ตามความเป็นจริง

1. สถานภาพของท่าน เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ ☐ 21-35 ปี ☐ 36-49 ปี ☐ 50 ปี ขึ้นไป

การศึกษา ☐ อนุปริญญา ☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

เพชรินทร์ ปานสุข www.kroobannok.com

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับพัฒนาการการบริหาร ทักษะการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน ต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐☐☐☐☐ ทางขวามือด้านล่าง ให้ตรงกับระดับความคิดเห็น ดังนี้ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการพัฒนาการบริหาร					
การออกแบบ 1. รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลมีการกำหนดเป้าประสงค์ ชัดเจน					
2. รูปแบบการใช้สื่อสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนและครู					
3. รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
4. ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนความถูกต้องของรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล ก่อนนำไปใช้จริง					
การปฏิบัติ 5. ผู้บริหารได้พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบก่อนการมอบหมายงานให้ปฏิบัติ					
6. ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้สื่อ ที่กำหนดไว้					
7. การให้บริการและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ต่อการดำเนินงาน					
8. ผู้บริหารกำกับ นิเทศ ติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
9. ได้ดำเนินการนิเทศ ติดตามผล ตามแผนการดำเนินงาน ที่กำหนดไว้					
การประเมินผล 10. มีการประเมินผลก่อนการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล					
11. มีการประเมินผลระหว่างการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล					
12. มีการประเมินผลหลังการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล					
13. ผู้บริหารกำกับติดตามงานอย่างต่อเนื่อง					
14. ครูมีหลักฐานผลการปฏิบัติงานชัดเจน					
15. ครูได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง					
16. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
17. มีการนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการดำเนินงาน ให้ เหมาะสมยิ่งขึ้น					
18. มีการสรุปผลการดำเนินงานประจำปีและรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง					

www.kroobannok.com

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคิดเห็น (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านทักษะการสอนของครู					
การออกแบบการสอน 1. ครูศึกษาหลักสูตร/คู่มือครูทางไกลก่อนการสอน					
2. ครูวิเคราะห์หลักสูตร/คู่มือครูทางไกล					
3. จัดตารางสอนสอดคล้องกับตารางออกอากาศของการสอนทางไกล					
4. ครูจัดทำแผนการสอน					
5. ครูเตรียมเครื่องรับโทรทัศน์ให้พร้อมก่อนชมรายการสอน					
6. ครูเตรียมสื่อประกอบการสอนอื่น ๆ ให้พร้อมก่อนชมรายการสอน					
7. ครูให้นักเรียนศึกษาบทเรียนล่วงหน้าก่อนการสอน					
8. ครูให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การเรียนล่วงหน้าก่อนการสอน					
9. ครูบอกจุดมุ่งหมายการเรียนให้นักเรียนทราบก่อนการสอน					
10. ครูเร้าความสนใจให้นักเรียนมีความพร้อม ก่อนที่จะเรียน					
การปฏิบัติการสอน 11. ครูและนักเรียนรับชมรายการโทรทัศน์พร้อมกัน					
12. ครูและนักเรียนจดบันทึกประเด็นสำคัญขณะกำลังรับชมรายการ					
13. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนหลังการรับชมรายการ					
14. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนสิ่งที่ยังไม่เข้าใจหลังการรับชมรายการ					
15. ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและจัดกิจกรรมเสริมหลังรับชมรายการ					
การประเมินผลการเรียนการสอน 16. ครูได้ทดสอบ วัดผลหลังจบคาบเรียน					
17. ครูจัดกิจกรรมเสริมให้แก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง					
18. ครูสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนรายบุคคล					
19. ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					
20. ครูนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสอนของตนอยู่เสมอ					
21. การให้ความร่วมมือกับครูคนอื่นๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอน					

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคิดเห็น (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการเรียนรู้					
จัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาจากการรับชมรายการโทรทัศน์ได้					
2. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่ที่ได้รับ เข้ากับความรู้เดิมได้					
3. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ					
4. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนทางสติปัญญา สร้างความรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ได้					
5. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ใหม่ที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์โดยผู้เรียนเอง					
6. ครูได้กระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกคิดเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ					
บทบาทของครู					
7. ครูจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นมิตรและจูงใจผู้เรียน					
8. ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล					
9. ครูนำเสนอสื่อการสอนอย่างหลากหลายน่าสนใจ และมีความแปลกใหม่					
10. ครูจัดบรรยากาศเป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำกิจกรรม					
11. ครูทำหน้าที่เป็นผู้คอยชี้แนะกระตุ้นผู้เรียน ไม่ใช่เป็นผู้ชี้นำ					
การจัดกระบวนการเรียนรู้					
12. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข					
13. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด					
14. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม					
15. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา					
16. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากาย วาจา และใจ					

ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

.....

ฉบับที่ 4 สำหรับ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้ตอบ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ ใช้ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบ ทุกข้อ ตามความเป็นจริง

2. แบบสอบถามชุดนี้ มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรด ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ตามความเป็นจริง

สถานภาพของนักเรียน เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ ☐ 8-10 ปี ☐ 11-13 ปี ☐ 14 ปี ขึ้นไป

นักเรียน กำลังเรียนอยู่ในชั้นใด ต่อไปนี้

☐ ชั้นประถมปีที่ 1 ☐ ชั้นประถมปีที่ 2

☐ ชั้นประถมปีที่ 3 ☐ ชั้นประถมปีที่ 4

☐ ชั้นประถมปีที่ 5 ☐ ชั้นประถมปีที่ 6

เพชรัชมหาวิทยาลัย www.kroobannok.com

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐☐☐☐☐ ทางขวามือด้านล่าง ให้ตรงกับระดับความพึงพอใจ ดังนี้ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด 4 หมายถึง พึงพอใจมาก 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ความพึงพอใจของนักเรียน					
1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรายการโทรทัศน์					
2. การเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนรับชมรายการโทรทัศน์					
3. จำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ที่มีอยู่ในห้องเรียน					
4. การทำกิจกรรมพร้อม ๆ กับนักเรียนที่แสดงในรายการโทรทัศน์					
5. การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน					
6. การมีส่วนร่วมสรุปบทเรียนหลังจากรับชมรายการโทรทัศน์					
7. การได้เรียนเพิ่มเติมหลังจากชมรายการโทรทัศน์					
8. การได้ทำการบ้านตามที่ครูมอบหมาย					
9. การนำความรู้ที่ได้จากการเรียน ไปใช้ที่บ้านได้					
10. การมีความรู้ความเข้าใจ ที่ได้เรียนจากการรับชมรายการโทรทัศน์					
11. นักเรียนใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิม ทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ที่รับมาได้					
12. นักเรียนสามารถคิดเพื่อสร้างความรู้ใหม่ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้					
13. นักเรียนมีความสุขที่ได้มาโรงเรียน					
14. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครู					
15. นักเรียนได้เรียน ด้วยสื่อการสอนที่แปลกใหม่น่าสนใจ					
16. การมีอิสระในการทำกิจกรรมการเรียน					
17. การปฏิบัติตามข้อตกลงในห้องเรียน					
18. การที่ได้เรียนอย่างมีความสุข					
19. การเรียนรู้เพื่อพัฒนานิสัย ด้านศิลปะดนตรี และกีฬา					
20. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่งและมีคุณธรรม					

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

.....

ฉบับที่ 5 สำหรับ ครู เป็นผู้ตอบ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ ใช้ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู และกระบวนการเรียนรู้ ในการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ กรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความเป็นจริง

2. แบบสอบถามชุดนี้ มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจการพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน ต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียน บ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรด ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ตามความเป็นจริง

1. สถานภาพของท่าน เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ ☐ 21-35 ปี ☐ 36-49 ปี ☐ 50 ปี ขึ้นไป

การศึกษา ☐ อนุปริญญา ☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

เพยแพรโดยหองสมดกลาง www.kroobannok.com

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับพัฒนาการบริหาร ทักษะการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐☐☐☐☐ ทางขวามือด้านล่าง ให้ตรงกับระดับความพึงพอใจ ดังนี้ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด 4 หมายถึง พึงพอใจมาก 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ความพึงพอใจของครู 1. การสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม					
2. การมีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินงาน					
3. การปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ					
4. ความพร้อมของสื่อ และอุปกรณ์ในห้องเรียน					
5. การจัดทำแผนการสอนของครู					
6. ความรู้ ความเข้าใจการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล					
7. ทักษะการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม					
8. ทักษะการใช้อุปกรณ์การสอนด้วยสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมฯ					
9. ทักษะการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ					
10. การควบคุมและกำกับชั้นเรียนของครู					
11. การสอนเสริมหลังชมรายการโทรทัศน์					
12. การติดตาม กำกับ ของผู้บริหาร					
13. การได้รับคำแนะนำ และสนับสนุนการสอนจากผู้บริหาร					
14. การวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง					
15. การนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการสอน					
16. การปรับปรุงรูปแบบการใช้สื่อการสอนมีความเหมาะสม					
17. ความสำเร็จที่เกิดจากการใช้รูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล					
18. ครูพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกล					

ความพึงพอใจของครู (ต่อ)

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
19. ครูทำงานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย					
20. สภาพห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน					
21. ครูมีแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงาน					
22. การบริการและการอำนวยความสะดวกเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน					
23. ความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน					
24. คุณภาพการให้บริการสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน					
25. ครูได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนครูและบุคลากรในโรงเรียน					
26. ครูได้รับการยอมรับนับถือจากผู้เรียน					
27. ครูพึงพอใจการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน					
28. ครูพึงพอใจการบริหารจัดการโดยใช้สื่อการสอนทางไกลของผู้บริหาร					
29. ครูพึงพอใจการให้ความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน					
30. ครูพึงพอใจ ผลการเรียนของนักเรียน					

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

เพื่อการศึกษาเท่านั้น www.kroobannok.com

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

.....

ฉบับที่ 6 สำหรับ ผู้ปกครองนักเรียน เป็นผู้ตอบ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ ใช้ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อ การสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ กรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความเป็นจริง

2. แบบสอบถามชุดนี้ มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อรูปแบบรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรด ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ตามความเป็นจริง

1. สถานภาพของท่าน เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ ☐ 21-35 ปี ☐ 36-49 ปี ☐ 50 ปี ขึ้นไป

การศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา

☐ อนุปริญญา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท

อาชีพของท่าน คือ.....

2. เด็กในความปกครองของท่าน กำลังเรียนอยู่ชั้นใด

☐ ชั้นประถมปีที่ 2 ☐ ชั้นประถมปีที่ 3 ☐ ชั้นประถมปีที่ 4

☐ ชั้นประถมปีที่ 5 ☐ ชั้นประถมปีที่ 6

3. จำนวนเด็กของท่านที่กำลังเรียนในโรงเรียนนี้.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน

เพยแพร่ในอินเทอร์เน็ต www.kroobannok.com

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐☐☐☐☐ ทางขวามือด้านล่าง ให้ตรงกับระดับความพึงพอใจ ดังนี้ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด 4 หมายถึง พึงพอใจมาก 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน					
1. เด็กเอาใจใส่ต่อการเรียนของตนเองสม่ำเสมอ					
2. เด็กมีผลการเรียน เป็นที่น่าพอใจ					
3. การใช้สื่อโทรทัศน์ทางไกล จัดการเรียนการสอนของโรงเรียน					
4. การจัดการเรียนการสอน ของครูประจำชั้น					
5. การให้การบ้านแก่เด็ก ของครู					
6. สภาพของแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน					
7. การดูแลด้านสุขภาพและอนามัยของเด็ก จากโรงเรียน					
8. เด็กมีความประพฤติ เรียบร้อย					
9. การส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และชุมชน ของโรงเรียน					
10. เด็กได้ช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานบ้าน เป็นประจำ					
11. เด็กได้ช่วยเหลือทำงาน หรือทำกิจกรรมอื่น เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม					
12. เด็กมีความรักและเอื้ออาทรต่อพี่ น้อง บิดา มารดา หรือญาติ					
13. เด็กมีความกล้าในการแสดงออก ตามโอกาสต่าง ๆ					
14. ผู้ปกครองให้เวลาแก่เด็ก ในการทำการบ้านตามที่ครูมอบหมาย					
15. ผู้ปกครองได้ดูแล ติดตาม เอาใจใส่ให้เด็กไปโรงเรียน ทุกวัน					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ช
แบบสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับประถมศึกษา
โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

เพยแพร ปนญญาชน
www.kroobannok.com

แบบสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับประถมศึกษา

โรงเรียนบ้านแม่แป๊ะ ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

ชั้น	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคม	ภาษาอังกฤษ	พลศึกษา	ศิลปะ	เทคโนโลยี	รวมทุกสาระ
ป.1	72.00	70.00	69.00	71.00	74.84	75.1	72.00	70.85	71.85
ป.2	67.00	68.07	71.11	70.74	71.81	70.77	72.77	67.92	70.02
ป.3	61.95	69.62	67.54	61.66	68.62	72.62	74.54	63.08	67.45
ป.4	73.15	71.89	72.26	71.15	77.21	70.31	74.26	72.05	72.79
ป.5	73.85	70.71	78.78	77.85	69.57	71.35	76.07	74.85	74.13
ป.6	66.60	68.88	67.24	66.52	67.72	71.76	71.44	69.92	68.76
เฉลี่ย	69.09	69.86	70.99	69.82	71.63	71.99	73.51	69.78	70.83

แบบสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับประถมศึกษา

โรงเรียนบ้านแม่แป๊ะ ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

ชั้น	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคม	ภาษาอังกฤษ	พลศึกษา	ศิลปะ	เทคโนโลยี	รวมทุกสาระ
ป.1	66.40	69.51	74.44	75.03	67.88	75.25	77.59	70.51	72.08
ป.2	79.70	78.70	75.12	77.33	78.45	77.79	74.25	76.08	77.18
ป.3	69.14	68.77	68.22	72.96	76.88	78.25	77.40	73.4	73.13
ป.4	77.73	72.60	80.69	77.91	69.69	85.26	76.52	70.43	76.35
ป.5	86.85	78.95	84.49	84.62	75.72	78.72	85.98	88.57	82.99
ป.6	75.42	75.00	75.64	79.78	76.50	81.64	79.78	90.85	79.33
เฉลี่ย	75.87	73.92	76.43	77.94	74.19	79.49	78.59	78.31	76.84

ที่มา : งานวัดผลและประเมินผลการเรียน โรงเรียนบ้านแม่แป๊ะ ปีการศึกษา 2549-2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร www.kroobannok.com

ภาคผนวก ซ
การเผยแพร่ผลงานการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

เผยแพร่ปริญญานิพนธ์
www.kroobannok.com

(สำเนา)

ที่ ศธ 04079.044/148 โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ สพฐ.
หมู่ที่ 1 ต.นานาค อ.ตากใบ
จ. นราธิวาส 96110

7 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แผ่นพับเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ 1 ฉบับ
2. แผ่น CD ผลงานทางวิชาการ ฉบับเต็ม จำนวน 1 แผ่น

ด้วยนายนันทะ ศรีเจริญโชติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ และได้นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ เมื่อปีการศึกษา 2550-2551 ได้รายงานและสรุป เป็นผลงานทางวิชาการในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ดังรายละเอียดตามแผ่นพับ และแผ่น CD ที่แนบมาพร้อมนี้

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ เห็นว่า ผลงานทางวิชาการดังกล่าว มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงได้มอบให้โรงเรียนของท่าน นำไปศึกษา และประยุกต์ใช้ตามสมควรต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายนันทะ ศรีเจริญโชติ)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

การบริหารทั่วไป
โทร. / โทรสาร 073538222

www.kroobaan.com

(สำเนา)

ที่ ศธ 04079.044/156 โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ สพฐ.
หมู่ที่ 1 ต.นานาค อ.ตากใบ
จ. นราธิวาส 96110

12 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. งานวิจัย การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 1 เล่ม
2. แผ่น CD ผลงานทางวิชาการ ฉบับเต็ม จำนวน 1 แผ่น

ด้วยข้าพเจ้านายนันทะ ศรีเจริญโชติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ และได้นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ เมื่อปีการศึกษา 2550-2551 ได้รายงานและสรุป เป็นผลงานทางวิชาการ ในการพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ดังรายละเอียดงานวิจัยฯ และแผ่น CD ที่แนบมาพร้อมนี้

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ เห็นว่า ผลงานทางวิชาการดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงได้มอบให้โรงเรียนของท่าน นำไปศึกษา และประยุกต์ใช้และเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจตามสมควรต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายนันทะ ศรีเจริญโชติ)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

การบริหารทั่วไป
โทร. / โทรสาร 073538222

(สำเนา)

ที่ ศธ 04079.044/156 โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ สพฐ.
หมู่ที่ 1 ต.นานาค อ.ตากใบ
จ. นราธิวาส 96110

23 พฤศจิกายน 2552

เรื่อง ขอมอบผลงานทางวิชาการให้แก่หอสมุด

เรียน บรรณารักษ์ หอสมุด.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 1 เล่ม

2. ประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียน 1 เล่ม

เนื่องด้วย นายนันทะ ศรีเจริญโชติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งได้นำไปทดลองใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาแล้ว เห็นว่าเป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษา ดังรายละเอียดผลงานทางวิชาการที่แนบมาพร้อมนี้

โรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ จึงขอมอบผลงานทางวิชาการของนายนันทะ ศรีเจริญโชติ ให้แก่หอสมุดแห่งนี้ และขอความกรุณาให้ท่านได้นำไปเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจตามที่เห็นสมควร หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิชาการฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายนันทะ ศรีเจริญโชติ)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแฆแป๊ะ

การบริหารทั่วไป
โทร. / โทรสาร 0-7353-8222

www.kroobannok.com

รายชื่อมหาวิทยาลัย ที่ได้ส่งผลงานทางวิชาการไปเผยแพร่

ที่	มหาวิทยาลัย	ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์
1.	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี	0-7331-3486
2.	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	ต.สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา	0-7322-7151
3.	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่	ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	0-7428-2352
4.	มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา	ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา	0-7431-1885-7

รายชื่อโรงเรียนและหน่วยงาน ที่ได้ส่งผลงานทางวิชาการไปเผยแพร่

ที่	โรงเรียน/หน่วยงาน	ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์
1.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 1	ต.ลำภู อ.เมือง จ.นราธิวาส	0-7353-2154
2.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 2	ต.ตันหยงมัส อ.ระแงะ จ.นราธิวาส	0-7361-1576
3.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 3	อ.สุไหงโกลก จ.นราธิวาส	0-7367-2181
4.	โรงเรียนนราธิวาส	ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส	0-7351-1443
5.	องค์การบริหารส่วนตำบลนานาค	ต.นานาค อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8086
6.	บ้านโคกยามู	ต.ไพรวัน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8212
7.	บ้านโคกงู	ต.บางขุนทอง อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-9195
8.	บ้านโคกมือบามิตรภาพที่ 223	ต.โฆษิต อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-9304
9.	บ้านตอหลัง	ต.ไพรวัน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8413
10.	บ้านตะเหลี่ยง	ต.เกาะสะท้อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8288
11.	บ้านตาบา	เจ๊ะเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7358-1241

www.kroobannok.com

รายชื่อโรงเรียนและหน่วยงาน ที่ได้ส่งผลงานทางวิชาการไปเผยแพร่ (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์
12.	บ้านบางขุนทอง	ต.บางขุนทอง อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8289
13.	บ้านปลักปลา	ต.โฆษิต อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8156
14.	บ้านปะดะดอ	ต.นานาค อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8484
15.	บ้านปะลุกา	ต.โฆษิต อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8482
16.	บ้านปูยู	ต.เกาะสะท้อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-9305
17.	บ้านปูลาเจ๊ะมูดอ	อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7364-1042
18.	บ้านศรีพงัน	ต.เกาะสะท้อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7354-5018
19.	บ้านศาลาใหม่	ต.ศาลาใหม่ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-6109
20.	บ้านสะปอม	ต.ไพรวัน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8472
21.	บ้านสะหริ่ง	ต.โฆษิต อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8472
22.	บ้านหัวคลอง	ต.เจ๊ะเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7358-1240
23.	วัดเกษตรธิการาม	ต.นานาค อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8475
24.	วัดเกาะสวาด	ต.ไพรวัน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8386
25.	วัดโคกมะเฟือง	ต.ศาลาใหม่ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7358-2088
26.	วัดโคกมะม่วง	ต.พร่อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7358-3177
27.	วัดฉัททันต์สนาน	ต.พร่อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7358-3176
28.	วัดพระพุทธ	ต.พร่อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7358-3173
29.	วัดสิทธิสารประดิษฐ์	ต.พร่อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7353-8136
30.	เทพประทาน (บ้านเจ๊ะเด็ง)	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	-
31.	เทพประทานไทยยืนยง	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8619
32.	นิคมสร้างตนเองแว้ง	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7358-4117
33.	นิคมสร้างตนเองแว้ง สายโท 2	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7358-4182
34.	บ้านกรือซอ	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8673

รายชื่อโรงเรียนและหน่วยงาน ที่ได้ส่งผลงานทางวิชาการไปเผยแพร่ (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์
35.	บ้านกูวา	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	-
36.	บ้านแขยง	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8666
37.	บ้านฆอเลาะทูวอ	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8597
38.	บ้านจะมาแกะ	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7365-9175
39.	บ้านเจ๊ะยอ	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7358-6199
40.	บ้านเจ๊ะเหม	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8596
41.	บ้านตอแล	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7352-1117
42.	บ้านตอออ	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	-
43.	บ้านตำเสาพัฒนา	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7363-8608
44.	บ้านตือมายู	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8590
45.	บ้านนูโร๊ะ	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8609
46.	บ้านบางขุด	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8679
47.	บ้านบาโง	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8667
48.	บ้านบูเกะตา	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7358-6120
49.	บ้านแม่ดง	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8685
50.	บ้านไม้ฝาด	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	-
51.	บ้านยะหอ	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7365-9134
52.	บ้านแว้ง	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7365-9666
53.	บ้านศาลาอูมา	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	-
54.	บ้านสามแยก	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8580
55.	บ้านแอแว	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8728
56.	เพลินพิศ	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7353-8644
57.	เวียงสุวรรณวิทยาคม	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7365-9440

เพื่อเผยแพร่ปัญญาท้องถิ่น www.kroobannok.com

รายชื่อโรงเรียนและหน่วยงาน ที่ได้ส่งผลงานทางวิชาการไปเผยแพร่ (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์
58.	ศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส	อ.แว้ง จ.นราธิวาส	0-7385-4077
59.	บ้านกวาลอซีรา	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	-
60.	บ้านกูแบอีแก	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7353-8491
61.	บ้านซรายอ	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7361-2128
62.	บ้านตือระมิตรภาพที่ 172	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7361-8490
63.	บ้านโต๊ะเวาะ	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7353-8527
64.	บ้านปูโป๊ะ	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7362-1162
65.	บ้านมือบา	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7364-6559
66.	บ้านมูโนะ	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7362-1101
67.	บ้านลาแล	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7353-8526
68.	บ้านลูโบ๊ะซามา	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7361-9249
69.	บ้านลูโบ๊ะลือซง	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7362-1161
70.	บ้านสุไหงโก-ลก	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7361-1127
71.	บ้านปาดังยอ	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7362-1163
72.	สุไหงโก-ลก	อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส	0-7361-1053
73.	วัดชลธาราสิงเห (เสาร์ศึกษาคาร)	ต.เจ๊ะเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7358-1238
74.	ตากใบ	ต.เจ๊ะเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7358-1187
75.	บ้านกูบู	ต.ไพรวัน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7364-1044
76.	บ้านเกาะสะท้อน	ต.เกาะสะท้อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7354-5016
77.	บ้านคลองตัน	ต.ศาลาใหม่ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	0-7364-1049

www.kroobannok.com

ภาคผนวก ฌ
ประวัติผู้วิจัย

เพียงพรบานเย็น ๆ ๆ
www.kroobannok.com

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล : นายนันทะ ศรีเจริญโชติ

วัน เดือน ปีเกิด : 7 พฤศจิกายน 2499

ที่อยู่ปัจจุบัน : 84/1 หมู่ 5 ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส 96110

การศึกษา : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี

การรับราชการ : เริ่มรับราชการตำแหน่ง ครู 1 ระดับ 1 โรงเรียนบ้านศรีพงัน อำเภอตากใบ
ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านแฆแบ๊ะ
อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

เพียงเพราะบนแว่บ เพราะ
www.kroobannok.com